

LERMONTOV
VÁLOGATOTT KÖLTEMÉNYEK

Szerkesztette
KARDOS LÁSZLÓ
és
TÖRÖK ENDRE

TARTALOM

LÍRAI KÖLTEMÉNYEK

ŐSZ
A KÖLTŐ
LAKOMA
BARÁTAIMHOZ
LEVÉL
OROSZ DALLAM
ROMÁNC
TÖRÖK EMBER PANASZA
A CSERKESZ LÁNYKA
VÁLASZ
A DÉMONOM
BARÁTOMHOZ
ELÉGIA
MONOLÓG
IMA
KAUKÁZUS
N. F. I.-NEK
ELVÁLÁS
NEFELEJCS
MAGÁNY
VIHAR
HÉBER MELÓDIA
ESTE, ESŐ UTÁN
A KAUKÁZUSHOZ
KAUKÁZUSI REGGEL
FÉLEK, A REMÉNY CSALFA CSILLÁM...
ELÉGIA
OSSZIÁN SÍRJA
AJÁNLÁS
1830. MÁJUS 16
***-HOZ
JÓSLAT
1830. JÚLIUS 15
BULVÁR
A BÁRD DALA
JÚLIUS 10-ÉN
A KOLDUS
1830. JÚLIUS 30
TAVASZ
NOVGOROD
A HARCOS SÍRJA
1831. JANUÁR
1831. JÚNIUS 11
ROMÁNC I.-HOZ
VÁGYÓDÁS
REMÉNY
AZ ÉLET POHARA
GYÖNYÖRŰ VAGY...
TOMBOLVA ZÚG A VAD VIHAR...
AZ ÉG ÉS A CSILLAGOK
A KREMLT KI LÁTTA...
A BOLDOGSÁG ÁRNYÁT MÁR LÁTTAM ÉN...

***-NAK
ANGYAL
NEM AZ ÉGNEK VAGY ANGYALOKNAK...
ELJÓ A NAP...
D.-HEZ
HÁROM ÉJT...
SZILUETT
NÉZLEK, MINT RONTÁS DÉMONÁT...
NEM SZERETLEK: A SZENVEDÉLY...
CSILLAG
CSAK EGYSZER LÁTTAM ŐT...
FEKETE SZIKLÁN, NYÖGŐ DNYEPR FELETT...
DAL
ASMÓDI LAKOMÁJA
EGY REMBRANDT-KÉPHEZ
***-HOZ
BARÁTOMHOZ
HALÁL
HULLÁMOK ÉS EMBEREK
BŰVÖS ZENE
ELSŐ SZERELEM
BOROGYINO MEZEJE
A HALÁL
STANZÁK
ŐSZI NAPFÉNY
A PATAK
***-HOZ
ÉJSZAKA
ÖNMAGAMHOZ
Ó, HADD GYALÁZZON...
A DICSŐSÉG
BÚSAN KONDUL AZ ESTHARANG...
OROSZ DAL
FÖLD ÉS ÉG
***-HOZ
ANDRÉ CHÉNIER-BŐL
SZOMSZÉD
STANZÁK
A DÉMONOM
E KÉK HEGYEKET SZERETEM...
A NAP
BÚCSÚ
MOST A SZÍV...
HAJOLJ HOZZÁM...
MINT ÉJBEN HULLÓ CSILLAG FÉNYE...
***-NAK
KAUKÁZUS KÉK HEGYEI...
ROMÁNC
EPITÁFIUM
NEM BYRON VAGYOK...
ROMÁNC
***-HOZ
AZELŐTT CSUPA CSÓK...
***-NAK

Ó, HADD ÉLJEK!
ÜDVÖZÖLLEK TÉGED, SZLÁVOK SZENT BÖLCSEJE
KÍVÁNSÁG
***-HOZ
A KÉT ÓRIÁS
HIT ÉS REMÉNY ENYHÍTI BENNED...
BOLOND VAGYOK...
NEM GÖGÖS SZÉPSÉG...
A NÁDSZÁL
A SELLŐ
A CSÓNAK
GYERMEKÉNEK MÉRT NEM SZÜLT HÁT...
MEGSZÜLETTÜNK, DE MÉRT HOGY ÉLÜNK?
VITORLA
ÖRÖMRE ÉS REMÉNYRE...
A HUSZÁR
AZ EZÜST SARKANTYÚKRA...
ÁLLTUNK SORAKOZVA...
A HALDOKLÓ GLADIÁTOR
NAGY FÉRFI...
BOROGYINO
A KÖLTŐ HALÁLA
SZENTFÖLDI PÁLMAÁG
A FOGOLY
A SZOMSZÉD
MIKOR HULLÁMZIK A SÁRGULÓ BÚZATENGER
SZAKÍTOTTUNK...
SZAVAMRA SENKI NEM FIGYEL...
NE TUDJA MEG GÚNY S GYŰLÖLET...
NE MOSOLYOGJ AZ ÉN JÖVŐBELÁTÓ BÚMON...
HA HANGOD HALLGATOM...
TEKINTETED...
HA ÉNEKEL...
ÉSZAK FELÉ SIETVE...
A TÖR
JÖVŐMBE FÉLELEMMEL NÉZEK...
A. G. HOMUTOVÁHOZ
TŰNŐDÉS
A KÖLTŐ
A VÁRVAVÁRT...
NE HIGGY MAGADNAK
A HÁROM PÁLMA
IMÁDSÁG
A TYEREK AJÁNDÉKAI
A. I. ODOJEVSZKIJ EMLÉKEZETE
FÉKTELEN LAKOMÁN ELGONDOLKOZVA ÜLT...
A TARKA TÁRSASÁG
BÚ NYOM S UNALOM
ÉGITESTEK SÚRÚJÉN...

KOZÁK BÖLCSÖDAL
M. A. SCSEBATOVÁNAK
A LÉGI HAJÓ
A SZOMSZÉDLÁNY
A FOGOLY LOVAG
A ZSURNALISZTA, AZ OLVASÓ ÉS AZ ÍRÓ
M. P. SZOLOMIRSZKAJÁHOZ
MIÉRT?
HÁLAADÁS
EGY GYERMEKNEK
ARCKÉP
FELHŐK
VALERIK
VÉGA KARAT
MENTSÉG
HAZÁM
A HALOTT SZERELME
A VÉGSŐ HAZATÉRÉS
ROSZTOPCSINA GRÓFNŐHÖZ
MEGEGYEZÉS
ÉG ÁLDJON, MOSDATLAN OROSZHON...
A SZIKLA
VITA
ÁLOM
TAMARA KIRÁLYNŐ
TALÁLKOZÓ
TÖLGYLEVÉL
ÍGY, ILYEN FORRÓN...
KIMEGYEK AZ ÚTRA...
A TENGERI CÁRLEÁNY
A PRÓFÉTA
KERESZT A SZIRTEN
EMLÉKSZEL?...
TITOKZATOS, HIDEG ÁLARC ALÓL...
BUHAROVHOZ
NE SÍRJ MIATTA, GYERMEKEM...
MÁR LEMENŐBEN VOLT...

ELBESZÉLŐ KÖLTEMÉNYEK

A SZABADSÁG UTOLSÓ FIA
ORSA BOJÁR
VASZILJEVICS IVÁN CÁRRÓL, IFJÚ TEST-
ŐRÉRŐL MEG A VAKMERŐ KALASNYIKOV
KALMÁRRÓL SZÓLÓ ÉNEK
A SZÖKEVÉNY
A CSERKESZ-FIÚ
GYERMEKMESE
A DÉMON

LÍRAI KÖLTEMÉNYEK

ŐSZ

Most a föld lomboktól sárga,
Őszi szél fut szerteszét,
Már csak a fenyőfa rázza
Haragoszöld levelét.
Szántóvető sem hever le
Szirt alá, ha nap vakít,
Hogy virág közt kipihenje
Félnap fáradoalmait.
Vadak félve kóborolnak,
Mind jó rejtekhelyre les,
Ködön át a sápadt holdnak
Lágy ezüstje permetez.

1828

Vámosi Pál fordítása

A KÖLTŐ

Midőn Rafael látomását,
A tiszta Szűz szent arca mását
Életre hívta, nézte őt
S megittasodva alkotásán
Térdre borult a kép előtt
De a csodás tűz nemsokára
Lankadt lelkében és kihűlt
S ő, csüggeteg, lecsöndesült,
Nem gondolt már az égi lánggra.
Ilyen a költő is: elég
Egy szikra csak s egész szívét
Kiönti. Lantján zene ébred
S hangja világot bűvöl el,
Míg önfeledten énekel
Téged, lelke bálványa, téged!
S egyszerre hűlni kezd s kiég
A tűz, orcája veszti lázát
És elsuhan az égi kép...
De agya soká őrzi még
Fényittas lelke látomását.

1828

Szegvárdy-Csengery József fordítása

LAKOMA

Jöjj el hozzám, kedves barát,
Akác és fagyal hús ölében
A múzsák s gráciák karát
S a békét ünnepelni vélem.
Göröghon szép gyümölcseit
Az asztalomnál nem leled meg,
Se bárány sült husát s a serleg
Mézzel és sörrel nem üdít.
De Phöbus kegyeltjét ez asztal
Barátsággal vendégeli,
Izes karaj kenyér marasztal,
S egy jó pohár, borral teli.

1829

Vámosi Pál fordítása

BARÁTAIMHOZ

Lobbanó szívvel születtem,
Ide mind, ki jó barát,
Gyorsan, mint bor az üvegben,
Fogynak így az éjszakák.
Nem kell hírnév, messzehangzó,
Egy pezsdít: a szerelem.
Meg midőn a lant viharzó
Húrjait pendíthetem.
Mégis, ha víg láрма támad,
Szívemre hirtelenül
- Épp, ha kedvünk legvidámabb -
Néma bánat települ.

1829

Illyés Gyula fordítása

LEVÉL

A gyertya ég. Kezem reszketve zárja
Végakaratom búcsúsorait.
Elzúgott fölöttem a Kór s a Párka
És sok minden a szívembe hasít:
A gyógyulás víg kelyhével kínáltál
S (úgy rémlett) szemed frissen ragyogott,
De ágyam fejénél hiába álltál
S hiába volt csókod és mosolyod.
Ég veled most! - Már csak egyet kívánok:
Jöjj el hozzám, jöjj utoljára még,

Hogy múlásomat édesítse gyászod,
Hogy takard el e szem hűnyó tüzét,
Hogy kezem kezédben hűljön ki!... Várlak;
De - messze vagy! Hangod csak nem felel,
Nem melletted ér kínja a halálnak,
A földet nem mellőled hagyom el!
S mikor e levél eljut a kezédbe
S te borús szemmel olvasod... talán
- Gyászénekek közt - épp akkor fogad be
Engem örök, földalatti hazám!...
De ne sírj: nem vesztesz el, én se téged:
Szellemem mindig tefeléd lebeg
S óráin a gondtalan pihenésnek
Csókolgatja elzárt szépségedet:
Éj lesz, s te hazaérsz a társaságból,
Vár szobád, a rejtett ágy s a magány,
Tükrödbe nézel, és átgyúlsz a vágytól,
És amit látsz, nem álom lesz, nem árny,
És kipirul majd szűzi arcod, érzed
Kebleden az idegen szellemet
És hogy fejednél villog egy kísértet
S hang ostromolja ámuló füled.
Tudd meg, hogy én, én leszek az: siromból
Sötét légyottra én szálltam oda:
Igen, a néma föld mindent lerombol,
Mégse mindent öl meg nehéz daca!...
És mikor szám visz s hull a hó körötted
S röpül két éjszín lovad és a táj,
S szerelemtől részegen áll mögötted
Egy szobornéma és komor huszár,
De szívetekbe, mely égne, lobogna,
Valami jeges borzadály suhan
S te felsóhajtasz, s ő, bajszát sodorva,
Csak bámul maga elé zordonan,
S hallod a harci vas hangját a kürttel
S az ő homloka sápadt lesz s hideg:
Akkor az én örült árnyam merült fel
S vetett elétek gyilkos képeket!...
Volna még bennem sok kép, sok regélés,
Sok vágy, de húz máris a föld, a por:
Érzem, hogy megyek a halál felé és
Gyöngé kezemből kiesik a toll...
Ég veled!... - Én elrejtőztem a fényben;
Szívem láng volt és sorsom mostoha;
Méreg volt, megcsalt minden, amíg éltem,
Csak a lantom nem hazudott soha.

1829

Szabó Lőrinc fordítása

OROSZ DALLAM

1

Más földet és másforma lényeket
Teremtettem magamnak gondolatban,
Külsőt adtam csupán, de nem nevet
S az alakokat láncsal összefogtam;
A téli szél üvöltve felnevet
S a hazug világ összedől legottan...

2

A gyülevésszel szemben ül
A költő, kezén balalajka,
Szabadon fog a tiszta dalba
S megvesztegethetetlenül.

3

S harsogva szól a hangja hirtelen
A drága, szép leány dícséretére,
De szétpattan a húr a hangszeren.
Csupán felzeng a dal, de nincs sehol a vége
És nem dalolja végig senkisé.

1829

Hegedűs Géza fordítása

ROMÁNC

Amíg tiszta s gyöngéd a lelked,
S ifjú szivedben szenvedély nem ég,
Addig még egyszerű, barátom, így felelned:
Boldog valék!...

Ki gyorsan élt, gyönyörbe fúlva,
S kihúnyt lelkének forrongása rég,
Felelheti, nem nézvén már a múltba:
Boldog valék!...

De rám iramló életemben
Oly sok keservet zúdított az ég,
Hogy nem lehet őszintén így felelnem:
Boldog valék!...

1829

Vámosi Pál fordítása

TÖRÖK EMBER PANASZA

(Levél egy külföldi barátomhoz)

Tán ismered te is az elvadult vidéket,
Hol tűzben ég a rét, vad fényben satnya fák,
Hol tunya és ravasz gonoszság vert tanyát,
Hol sűrű szenvedély emésztő lánggal éget.

Ha néha jött egy-egy merész
Nagy elme, hűvös és kemény, akár a szikla,
Megtörte itt a bú, a lassú csüggedés,
S idő előtt kihúnyt a tiszta fényű szikra.
Az élet többnyire teher, nem élet itt,
Hol sanda gyűlölet kígyó karjával átfon,
Rabszolgák éltüket bilincsben tengetik!...

E táj az én hazám, barátom!

Utóirat: Kérlek, bocsásd meg énnekem,

Ha célzást leltél e szavakban.

Az igazság, ha meztelen,

Oly keserű. Kimondhatatlan.

1829

Lator László fordítása

A CSERKESZ LÁNYKA

Láttam a lankát, rónaságot,
Cserjés, bozótos bérceket,
Szép és vadóc természetet,
Az egyszerű, derüs világot:
A sztyeppi boldog népeket.

Ám hol a Tyerek habja csobban
Egy cserkesz lánykát láttam én -
Szeme meggúzsolt könnyedén,
S lelkem ott kószál akaratlan
A kedves bércek peremén.

Igy száll - ha éri égi szózat -
A bűnös lelkiismeret,
Hogy lássa még a mennyeket;
S a kint, a vágyat, drága szókat
Szívünk sírig így őrzi meg.

1829

Wlassics Tibor fordítása

VÁLASZ

Aki már egyszer szenvedett,
S szemét a vágy előtt lezárta,
Remény vagy félelem szavára
Nem dobban már a szíve meg;
Köd és magány a vágya, csend; és
Nincs könnye már, érzéktelen;
Nem csalja már meddő merengés,
Álmok édes csodái sem...
Villámütötte törzs ilyen:
Egyszer rég fellobbant - kihamvadt,
S az életnedv csak rejtve vár
Rostjaiban: holtak a gallyak...
A sors pecsétje rajta már.

1829

Wlassics Tibor fordítása

A DÉMONOM

Az eleme: minden gonoszság,
A felhőket büszkén szeli,
Erdei rém, zúgó hab, orkán
Mind az ő parancsát lesi.
Zörgő avar sápadt esője
Borítja büszke trónusát,
Villámok villognak körötte,
Szeme gúny, szája némaság.
Megveti a tiszta szerelmet,
Jajszót s könyörgést meg nem ért,
Kételye az örömré dermed,
És hidegen nézi a vért.
Szenvedélyekkel földre húzza
A mennyei lelkesedést,
S mikor elébe áll, a Múza
Borzong, ha a szemébe néz.

1829

Szabó Lőrinc fordítása

BARÁTOMHOZ

Habár az ihlet lágy ölén hevertem
Lázban lobogva szakadatlanul,
Az égi szépség nem ejtett rabul:
A földi mámor vágya fűti lelkem.

A kedves mellett boldog nem leszek,
Szerelmünk elszáll - kósza álmok árnya -
De te, barátom, ne kérdezz hiába:
Hogy ki e nő, nem kell tudnod neked.
A sors örökre elszakított minket,
Rést ütni, jaj, nem tudtam köszívén,
De mindhalálig őrzöm szerelmünket
És bosszut áhitok. Akár a vén
Ősz útonálló, ki a tölgyest járja,
Nem bánta még: meg régi tetteit:
Az utas retteg, hallva lépteit -
S a véres kés hűséges cimborája!...
Lassan haladva törtet felfele
Az ember, lásd, a bölcsőtől a sírig,
S habár a sors s a vágy játékszere -
Szent, ismeretlen cél vezérli végig...
Repültem én is... Szárnyas gondolat
Vitt ég felé s lelkem a múltba révedt -
De most nyügöznek földi szenvedések
S el nem hagyom e gyötrő kínokat...

1829

Mándy Stefánia fordítása

ELÉGIA

Ó, hogyha életem a lágy
Felejtés, nyugalom medrében kanyarogna,
S nem kötne e vásár világ,
Nem csábitana csillogás, se pompa -
Akkor tán képzeletem lenyugodna,
Ringatna engem is a játszi ifjúság,
És egyek lennénk mindig én s a vígság,
S nem űzne talán sohasem
A meddő élvezet, a hiuság s a becsvágy...
De így a lét üres és unalmas nekem -
Ártatlan szerelem nem hízeleg szívemnek,
Folyvást új titkos élményt keresek,
Mely felpezsdítené korai vágytól ernyedt
S bánattól-szenvedéstől szinte dermedt,
Kihamvadt véretem.

1829

Wlassics Tibor fordítása

MONOLÓG

Légy boldog, ha semmi se vagy a földön!
Mit ér tudás, mit a becsvágy tüze
S a tehetség s a szabadság s a szív,
Hogyha egyik se hasznosítható?
Észak fiai, olyanok vagyunk, mint
Észak virága: nyarunk túlrövid
S elhervadunk, gyorsan, könnyörtelen.
Akár a szürke nap a téli égen,
Oly szegény, oly ködös az életünk,
S nemsokára lejár s megáll az óra.
Mifelénk csak szorongva ver a szív,
Búsul, nehéz, s a kebel csak feszül.
Nincs szerelem és nincs édes barátság,
Zord kételyektől mérgezve üres
Viharban vész el az ifjú erő,
Keserű az élet és salakos,
S a fáradt szív nem ismer örömet.

1829

Szabó Lőrinc fordítása

IMA

Ne sujtsd rám, Uram, bosszúálló
Haraggal örök kezeid,
Amiért szeretem e fájó
Földet és szenvedélyeit;
Amiért tisztító szavadra
Lelkem csak nagyritkán figyel
S szellemem, fényed megtagadva,
Sötét helyeken vérzik el;
Amiért háborogva pezsget
A lávaforró indulat
S vad gyűlöletek és szerelmek
Kormozzák a látásomat;
Amiért szűk nekem a föld, és
Fél feléd fordulni utam,
S a dalomból síró könnyörgés
Nem hozzád szárnyal, óh, Uram!
Ne fujd el az isteni lángot -
Lobogjon az kín s üdv felett,
Sujtsa sóvár szememet átkod,
Változtasd kővé szívemet,
S végül oltsd, bennem, oltsd ki végképp
A dal szomját, az iszonyút:

S akkor megint megszáll a békéd,
S elém nyíl ama Keskeny Út.

1829

Szabó Lőrinc fordítása

KAUKÁZUS

Gyermekkorom elmúlt, a sors szele rég
Oly messze vitt tőletek, déli hegyek -
Emlékem örökre közétek vezet,
Édes, honi dalként szeretlek, te szép
Kaukázusi rengeteg!

Ifjan vesztettem el édesanyám,
De a rózsaszín este, ma arra lebeg,
Hangján susog egyre föl, érzem, a sztyep
S szívem ottfeledem csúcsaid magasán,
Kaukázusi rengeteg!

Mily boldogan éltem e vad hegyeken,
Öt éve, s a vágy tüze mind hevesebb,
Ott láttam először a mély szemeket,
Tekintetük egyre idézi szívem:
Kaukázusi rengeteg!

1830

Vidor Miklós fordítása

N. F. I.-NEK

Én már az élet kezdetén
A csendes, bús magányt szerettem,
Jól elrejtöztem benne én,
Ne lásson senki szenvedőn,
Ne törjenek pálcát felettem.

Hogy érthetnék a boldogok,
Gondoltam, amit én se értek?
Múló öröm ha fellobog,
Ha csókokon tüzet fogok,
Az el nem űzi a sötétet.

Homály volt rajtam, nagy homály,
De vers tudott születni mégis,
Kezedbe adtam, lásd, mi fáj -
És vártam, hogy pártomra állj
És önmagammal is kibékíts.

De a te hűs tekinteted
Kérdő volt és csodálkozó volt,

Megcsóváltad a fejedet,
Mondván, hogy az agyam beteg,
Zavaros vágyak, tiszta hóbot.

Elhittem ezt neked, el én,
De jól magamba szállva, láttam,
Hogy nem nyugodhatok belé:
Valami rejtélyes felé
Nem ok nélkül húz-vonz a vágyam.

Afféle, amit minekünk
Az ég nyujt csillagok sugárán,
Istentől nyert ígéretünk,
Mit egykönnyen nem érthetünk,
Csak fejtöréses évek árán.

De az én vad természetem
Csak rág, rág rajtam, sose békül...
Jóból még nem jutott nekem,
Én már ki nem fürkészhetem
A rejtélyt - meghalok anélkül.

1830

Nadányi Zoltán fordítása

ELVÁLÁS

Én ellened nagyot hibáztam:
Nem tudtam, szíved mennyit ér.
Keserü könnyet ontva, lázban
Esdettem bocsánatodért.
Kész voltam, térdelvén előtted,
Hogy ábrándom bűnnek vegyem.
S te mégis balgán visszalökted
Könyörgésre nyujtott kezem.
Hitványságát az embereknek
Mért ismertem meg ily korán!
S boldogságom gőgös szivednek
Mért áldoztam fel ostobán?
Megtörtént! már csak örök válást
Látok jövőmben s reszketek;
Forró kezem, jaj, nem talál mást,
Csupán egy jéghideg kezet!
Kivánom, hogy majd idegenben,
Más arcok közt, más tájakon
Rám emlékezned s szánnod engem
Ne legyen néked fájdalom...

1830

Tóth István fordítása

NEFELEJCS

(Rege)

Más volt az ember, mint e korban,
Más volt az ember hajdanán,
Ha van szerelem itt a porban,
Ugy ők szerettek igazán.
Hű szerelmükről regét, mondát
Hallottatok ti is sokat,
Csakhogy e régi dolgokat
Mindúntalan másképpen mondják,
A hű szívről hát halljatok
Híven szóló példázatot.
Egy húsvizű folyócska partján,
Zöld hársfa lombjai alatt,
Amerre senki nem haladt,
Szerelmesét karjába tartván,
Ült egykor egy nemes lovag...
Hozzásimul a lányka híven,
Nyakán átfonva karjait
És mint a gyermek, oly szelíden
Ily szókra nyitja ajkait:

„Lásd, kedvesem, én bízom benned,
Minek az eskü, nagy szavak!
Szerelmed égő, mint a nap,
Áttetsző, mint e kis patak,
S fénylő, akár a messzi mennyek -
De hogy szerelmed mily erős,
Még nem tudom. - Ó, nézd csak, itt
Mily pompás, piros szekfü nyit!
De nem, nem kell! Amott, te hős,
Virít a fű közt, messze, kéken,
S busong mint te, egy kis virág...
Azt, kedvesem, szakítsd le nekem:
Semmi annak, ki így imád!”

Pattan vitézünk lelkesedve
E lányka ártatlan szivén
S átugrik a patak vizén,
A kis virágot hogy leszedje
Csak úgy rohan, repül szegény...
S már-már, ó, jaj, elérte célját,
Midőn alatta (szörnyü kép!)
Meginy a rög, amelyre lép
S süppedni kezd... nincsen remény hát!...
Forrón nézett, szerelmesen,
A lánykára, ki szótlan állt ott:
„Ne felejts el, én kedvesem!” -
A boldogtalan így kiáltott,

S reménytelen kézzel, vadul
Kéklő virágát végzetének
Letépte s örök zálogul
Odadobta szép kedvesének.

Ezért e bús virág előtt
Dobogó szívvel, meghatódva
Állnak meg a hű szeretők
S nefelejcsnek hívják azóta.
Szemünk elől elköltözik,
Mocsarak, tavak közelében
Megbúvik a magány ölében
S az ég színébe öltözik,
Hol nincs halál s nincs feledés sem...
Döntsetek - eddig a rege -:
Valóság volt vagy pusztfa fáma?
És mondjon törvényt a leányra
Saját lelkiismerete!

1830

Mándy Stefánia fordítása

MAGÁNY

Mily gyötrelem magunkra venni
Az élet irtó láncait.
Velünk vigadnak, hajh, de senki
A bánaton nem osztozik.

Királyi sas-magányban élek,
Kinomban felsajog szívem
És tűnnek álmoként az évek
A sorsidézte semmiben.

Uj évek jönnek, egyre mások,
S mind egy az ábránd, pusztfa kép,
S ott látom végül a magányos
Hantot. Mi tartson vissza még?

Ugysincs, aki bánkódjon értem
S hitemnél nincsen biztosabb:
Várták egykor a születésem
S most még többen haláloamat.

1830

Kócsvay Margit fordítása

VIHAR

Sötét tenger fölött az égen
Vihar bög, felhő gomolyog,
Tajtékosan zúgnak a mélyben
S összetolulnak a habok.
Sziklák körül tűzpántlikákat
A zord villám kigyója fon,
Dühödt elemek raja lázad.
S itt állok én a szirtfokon.

Állok... Emberfölötti vésznek
Erőtől reszkethet-e,
Aki, míg élt, hiába érzett,
S csalódás volt az élete,
Mivel a szív megmérgezője,
A rágalom úgy fonta be,
Ahogy a csúcsos sziklakőre
Fonódsz te, villám vad tüze?

Ó, nem! Cikázzatok ti, lángok!
Süvöltsetek csak fönt, szelek!
Én hidegen s könnyel állok
És félelmet nem ismerek.

1830

Kálnoky László fordítása

HÉBER MELÓDIA

Én láttam, amint a hüs éji öbölben
A csillagok fénye kigyúl,
Ég, reszket a vízen, ezüst pora szökken
És szikrákat szórva lehull.

Utána kapnál, de ne hidd, hogy eléred,
Mert csalfa a fény meg a víz.
Lásd, önnön árnyékod terül le elébed -
Lépj arrébb - s felcsillan a tűz.

Ó, kínzó lidérce a fényes örömnél
Igy villog, a ködbe ha jársz...
Nyúlsz: érte, hiába - elillan, előled!
És újra kigyúl, ha megállsz.

1830

Mándy Stefánia fordítása

ESTE, ESŐ UTÁN

Kinézek: már kihúnyt a láthatár,
Az oszlopfőkön búcsuzó sugár,
Ormon, kupolán, házak tetején
Lobog szemet kápráztatón a fény.
Sötét felhők szegélye lángoló,
Mint tekergődző égi tűzkigyó,
A kerten át fürgécske szél szalad,
Borzolja a nedves fűszálakat...
Magános szál virág a fű között.
Gyöngyszem, Keletről messze költözött:
Kelyhén egy csöppnyi víz csillog-remeg,
S ő áll, fejét lehajtva, illeteg,
Mint végzetes bánat sujtotta lány:
Búsong - s öröm süt át a bánatán.
Bár lángoló szeméből könny csorog,
Enszépségére gondol - s mosolyog.

1830

Lator László fordítása

A KAUKÁZUSHOZ

Kaukázus tája, messze föld
Te, népszabadság otthona!
Kínokkal téged is betölt
A háboru vérzápóra.
Hallják-e barlangok a zord
Ködlepte szirtfalak között,
Hogy lent a szenvedély sikolt
S aranyfényben rablánc csörög?
Hogy visszatérjen még a mult,
Ne reméljétek, cserkeszek,
Ős hazátokra gyász borult,
Szabadságtok, jaj, elveszett.

1830

Lányi Sarolta fordítása

KAUKÁZUSI REGGEL

Virrad - de még mint vad fátyol röpül
Az éji köd a nagy hegyek körül.
Tömör a csönd a Kaukázus alatt,
Hallgat a ménes, a folyó szalad.

De a sziklán most születik a fény,
Átpiroslik a felhők rétegén
S a sátrak tetejét, a patakot
Rózsa-csillogás éri itt meg ott:
Mint lányok, ha árnyékban fürdenek
S meglátják, hogy egy ifjú közeleg,
Mind elpirul és földre néz. Hova
Fusson? Itt van a szívek tolvaja!

1830

Vas István fordítása

FÉLEK, A REMÉNY CSALFA CSILLÁM...

(Töredék)

Félek, a remény csalfa csillám,
Élek, mint kövek közt a kő,
Bánjunk a szenvedéllyel csínján,
Legyen a mellem temető.
Fájdalmas szívem vallomása
Ember fülét nem sérti majd,
Hacsak a kövek koccanása
Nem üt közöttük némi zajt.

Gyermekkorom napjai óta
Nem földi lángot rejtek én,
De a sorsom úgy parancsolta,
Húnyjon ki titkon ez a fény.
Vártam gyümölcsét - csak magammal
Kedvelve a társalkodást.
Csitt már, szívem, a régi hanggal,
Maradok így, elhagyva, lásd.

Ábrándomért elhanyagoltam
A szerelem útját, a hírt,
S amivel csak ember a porban
Kitűnni vagy ragyogni bírt.
Én maradok az emberek közt
Legnyomorultabb földi lény,
A pártfogást, a síma eszközt
Örökre félredobtam én.

Két élet lakozik mibennünk,
Egy haragos, ész-ellenes,
Reményünk, bánatunk, szerelmünk,
Bosszúnk mind, mind általa lesz.
Ott épít hajlékot, ahol
Őrizzük az emlékeket,
S megjósolja vesztünk, mikor
Már kikerülnünk nem lehet.

Szeret gyötörni szorító
Kínnal, hazugul gyakran áztat,
Mar, csíp, akár a skorpió,
S én hittem, hittem a csalárdnak.
Most tekintsetek homlokomra:
Színem, fakó, szemem fagyott;
Nem azt mutatja arcom romja,
Hogy tizenöt éves vagyok.

Pár év, s a Vénség lesz kísérőm,
S a sírtól visszanez szemem
Az életre - e mit sem érő
Gyümölcsre - s én emlékezem;
Jön a sírok e hú barátja,
Hideg szépséggel átfagyaszt,
S mi gyötrött-vonzott e világban,
Majd akkor már kívánom azt.

Közös halál nem fenyeget
Pusztulással mindannyiunkat?
Akkor a kacaj, meglehet,
Létre rázza a félhalottat.
Megjön a kedvem, mely manapság
A szótáramban idegen,
S az ifjúság elszállt varázsát
A vég előtt sem könnyezem.

Rájöttem: e pompás világot
Nem miránk szabták, emberek.
Sorsunkba, törvényünkbe látok:
Porunk nyom nélkül elpereg;
A Mindenség viharja hurcol
Parttalan tartomány fele;
Hamvunk csak trágyáz: - legyen egykor
A Föld tisztább lakók helye.

Nem szórnak ők átkot fejünkre,
Köztük nem fertőz rang, arany.
Bűn nem teszi a napjuk tönkre,
Élnek gyermekként, boldogan;
Sem barátságuk, sem szerelmük
Nem szövi illem, megszokás.
Nem lesz majd testvért ölni lelkük,
Miközben gúnyjuk hahotáz.

Közjük majd, mint ősidőben
Le-leszáll az angyal-sereg,
S mi látjuk, a föld hogy lesz éden,
Mi, láncon vak mélység felett.
Meglátjuk azt a földi édent,
Mely egyért kell: hogy büntudat

Örökké minden gazt emésszen,
Ki bajt koholt a hold alatt...

1830

Juhász Géza fordítása

ELÉGIA

Törj meg, törj meg, te éji hullám,
Öntsd el tajtékokat a sötét partokon.
Itt állok egymagam a szirtfokon,
Tenger tolul rám, éj borul rám,
Árva vagyok, világból kiszakadt,
Ki senkivel se tud osztozni szíve búján.
Halászkunyhók amott nem messze, nagy csapat,
Lobognak a tüzek, hull a rözse rájuk,
Köröttük ül a gondtalan család,
Hallgatva egyikük meséjét vagy dalát,
Míg el nem készül ott füstfogta vacsorájuk.
Ó, lélek öröme! Hogy elkerült az engem!
Főváros fénye csalt, hamis fény, mostoha.
Micsoda dáridók! többet soha, soha!
De mi ez? Könny, könny a szememben.
Magamat siratom, sötét éj vándora.
Elpusztult éveim merülnek fel előttem
Egész világosan, minden nap, óra, perc,
Hiába bíztatom magam: felejts, felejts,
Előttem áll a kép, akaratom erőtlen.
Mért nem születtem én itt a halásztanyán,
Hol nem lel otthont az alatomosság?
Áldhatnám sorsomat! De most mért áldanám?
Most arcomat a könnyek sói mossák.
Milyen szálnalmas is, aki ily hányatott,
Akit az ifjúság ráncokkal megrakott,
Ami kedvest adott, azt visszavette nyomban
És csak egyet hagyott: maró bűnbánatot.
Vajjon ki érzi úgy, mint én, a fájdalomban,
Hogy azt vállalni kell? Ilyen korán ki látta,
Milyen halálosan sivár az ő világa?
Én láttam és szülőhazámnak búcsút mondtam,
Számúzve magam onnan.

1830

Nadányi Zoltán fordítása

OSSZIÁN SÍRJA

(Egy utazó leírása nyomán)

Köd-függönyön túl, zord magányban,
Viharzilálta ég alatt,
Ott áll sírhalma Ossziánnak,
Körötte kopár hegyfalak.
A lelkem arra száll merengve,
Hogy szívja Skóciám szelét
S az elfeledt sírnál keresse
S találja újra életét!

1830

Hegedűs Géza fordítása

AJÁNLÁS

Vedd, kérlek, vedd bús könyvemet,
És sírj, ha tudsz, e verseken,
Én mennyit sírtam! - könnyemet
Kiontottam mind - két szemem
Hogy zokoghatna egyre még?
Hiszen míg könnyet hullatott,
Csak róla, róla álmodék.
Ugy vártam, vágytam szebb napot!
De eltűnt s vele könny, remény -
S helyettük mi maradt nekem?
Öntelt, sivár szépségű fény
A nagyvilági termeken.
Ezeknek írtam-e vajon?
E dús balgákért volt-e hát
A lelkesültség, izgalom,
Amelyet szívem felkinált?
Mért tülekednek? Aranyért!
Mit nékik büszke gondolat?!
Muzsámnak fontam én babért
Kaukázus szirtjei alatt. -
Muzsám nagy eszméért eped,
Szerelmet, vonzást szétszakít,
Hát nem is adhat mást neked,
Csupán kedves virágait.

1830

Vámosi Pál fordítása

1830. MÁJUS 16

A haláltól nem rettegek,
De töprengek a pusztuláson,
Csak lelkes művem - erre vágyom
A napvilágot lássa meg!
A vágy hiú! Utam nehéz,
S örömében lenne-e részem?
Eltűnök ismeretlen, és
Idegen, messzi föld ölében,
Minek bolyongjak, Alkotó,
Mint a pusztulás útitársa?
A költő csupán erre jó?
Mért is hallgattam lant szavára!
Sírba a szenvedély, szívem
Emésztő lobogása dönt-e?
Kínozt a föld s én szeretem...
A lélek? Nincs erőm fölötte.
Másik sorsom, miként az árnyék,
Követ s a sír felé halad,
Amelyet megígér szavad,
Hogy ott örök békémbe szállnék.
De nincs megnyugvás, érzem: itt
Sem térhetek majd nyugovóra:
Hosszú esztendők kínjait
A szenvedés csontomba róttá...

1830

Rába György fordítása

***-HOZ

Korántse hidd, hogy száncalomra várok,
Bármennyi bánat gyűlt szavamba. - Nem.
Gyötrelmeimben még nagyobb csapások
Jöttére int egy baljós sejtelem.

Ifjú vagyok, de szívem hangja forró
És Byron hírnevére szomjazom.
Egy szellemünk, fájdalomunk is hasonló,
O, lenne bár a sorsunk is rokon!...

Kerestelek, felejtkezés, szabadság;
Énbennem is korán lobbant a vágy;
Szerettem rőt hegyormot, csermely habját
És égnek-földnek vad vihardalát.

Akárcsak ő, nyugtot én sem találok;
Mindegyre űz egy szörnyű gondolat.
Ha visszanézek - ott a mult, az átkos,
És együttérző szív itt nem fogad.

1830

Kócsvay Margit fordítása

JÓSLAT

Fekete év lesz, oroszok hona,
A sárba hull a cári korona!
A nép felejt, kit rég szeretett,
S halál és vér lesz tápja; gyermeket
És szűzi nőt nem fognak védeni
Halomba döntött holt törvényei.
Szomorú falvak közt bolyongva száll
Oszló tetemekből a döghalál.
Gyász leng nyomán, hol a kunyhókba lép,
S ujjong, hogy egy feldúlt országba tép.
Folyókban rőten hömpölyög a hab.
S titáni embert hoz majd az a nap.
Te látod őt, felismered s azért
Érted, keze mért tart kifent acélt.
Jaj néked akkor! Bárhogy akarod,
Nem hatja őt meg könnyed és jajod.
És minden néma lesz s búval tele,
Mint köpenye s égig nyúló feje.

1830

Gáspár Endre fordítása

1830. JÚLIUS 15

(Moszkva)

Az ismeretlen nagy családi kört
S jó melegét miért is hagytam ott,
Hol a barátság fénye tündökölt,
És gyermekálmok karja ringatott?
Ifjú lelkemre rémek ezre tört,
Mégis szabad égben szárnyalhatott!
Nem gyanítottam a baráti csók
Mélyén fulánkos, sziszegő kígyót.

Most más világban töltöm életem,
Itt árulást rejt a baráti jobb,
Lelkem nyugalját, bűvös ékszerem,
Gyanakvásom széttörte, nem ragyog.
Többé ne mondja senki azt nekem,
Hogy jóbarát! Ilyenkor felsajog
S nyögést sajtol ki a sok régi seb
Keblemből, vádat köszönet helyett.

Egykor szerettem, szívből, boldogan,
S könnyekre indított a szerelem.
Most bensőmben csak új s új kín fogan.
Szerethetek? Ki mondja meg nekem?
Ha egy leány derekát átfogom,
Félek, csak zsenge lelkét mérgezem.
Hagyjam szívembe nézni azt a lányt?
Hisz fölperzselte oltárát a láng!

Tudom, a látszat romlottnak mutat;
Érzéseim nem állnak arcomon;
S amit felőlem kósza hír tudat,
Oly borzasztó, hogy jobb nem hallanom,
Pedig nem él bennem vad indulat
S bosszúvágy; esküszöm, ez rágalom.
Miért is igyekeztek gyermeki
Lelkemet oly korán megrontani?

Eltört az íj, hiába pengetem
Szakadt húrját, hangot már alig ad.
Egykor reméltem, hogy széttéphetem
A népemet béklyózó láncokat.
Ma életem gyász s könny közt tengetem,
Elhagy remény, erő és gondolat.
Arcom oly sápadt, oly élettelen,
Mint a holdfény az ablaküvegen.

1830

Kálnoky László fordítása

BULVÁR

Megúntam én a vad, körúti zajt,
A gúny repítse most a tollamat:
Hatalmamát remegni fogja majd
Az utca-béli tarka forgatag.
Velem szatírok esküvése tart,
Velük szövetkezem, hogy óvjanak;
Szidalmaim sziporka vesse szét,
Vagy ócska tollam ördögök vigyék!

Te földalatti krampusz, egykomám!
Amit ma mond a szám - utána mondd;
Szaladj elő, ha tudsz ügyelni rám -
„Bolond” - sugom, s te is kiáltsd: „bolond!”
- A sétaúti dáma homlokán
Hiába vont redőt amott a gond:
Hisz úgyse lesz az aggszüzek között
A negyvenéves - újra tizenöt...

S kinek szemét az ősz erezte meg,
Te is, vörös paróka-fürteid
Mögül kipislogó, kopott öreg;
Te százados sírok követje itt,
Inad, miként a csődöré, remeg.
Dicsér a hercegasszony is pedig.
Mivel szegény Cs....ban érez át,
S bocsájt meg egy sereg közös hibát.

Ki távolabb a süppedő fotel
Ölében összegörnyedetten ül,
S a dupla lornyon ablakán figyel
Szakértelemmel, észrevétlenül -
Hiába rejti ősz haját is el,
Ha búban ég a lelke legbelül;
Hisz éjszakáin áttör egy panasz:
Uram bocsá' - soványka lélek az!...

No és? - Az is bolond, ki szükre-mért
Kis életét odadni nem meri,
Ki fél fizetni nagy szerelmekért,
Ki koplal, úgy akar betelleni.
De lám, e férfi nem hiában élt:
Tudott szeretni, és az emberi
Öröm borát fenékgig-itta mind,
A testi, lelki óhajok szerint.

Szerettem én is. Újra vágyaim,
Bolondos álmaim ragadnak el! -
De most a szépség választottjain
Merengj, ha róluk is beszélni kell.
A pompa mellől elkopott a csín
A sok ruhán, mit annyi hölgy visel,
Hol úgy feszít a domborúra-vont
Idom, miként a szél-pupozta domb.

Szavuk nagyúri dölyf itatta át,
Amit felelnek, abban ott a „nem”;
Fagyos megannyi, mint a dédanyák
Halotti arca régi képeken;
S ha látom ezt - nehéz a nagyvilág
E ferde gusztusát megértenem.

Mert foglyulejtik ők, akár a kis
Nyulat: sok árva cimborámat is.

Szobámnak ablakán kilesve rég
Egy édes arcra leltem egyszer én:
Csupán a főköttöcske volt az ék
Gyűrűs hajának sűrű ébenén;
De azt a két szemet, tekintetét
Azóta sem, sosem feledhetém -
Szívemben él, akár a halk dalok,
Anyám melyekkel egykor altatott.

Azóta sok-sok év is elhaladt!...
S bizony, ti, Moszkva büszke szépei:
Azóta köztetek kevés akad,
Ki férfiaknak ép eszét veszi.
Az ostobábbnál-ostobább szavak
Badar beszédeknek ékei,
S akár uszályos üstökös-sereg:
Mamáitokkal úgy közelgetek.

Miért irom, hogy üstökös? Hisz ezt
A legbutább gyerek megértheti,
S Basuckij is legott beszélni kezd,
Ha meg találja bárki kérdeni:
Miként uszályt az üstökös növeszt,
E hölgyeket csakúgy kísérgeti
Utuk során a csóva: sok szegény
Nyugdijas férj vagy ifju vőlegény.

Ti vőlegények, és Moszólov, ó!
Hogy is ne kéne felkiáltanom,
Ha itt lelek reád, okoskodó
Kakaska, itt, hol annyi dáma von
Gyűrűt köréd, figyelve sok mohó
Szavadra - ám te is vigyázz nagyon!
Ne sejtse senki, hogy beszédedet
A gőg diszíti értelem helyett.

Ő jó orosznek önmagát azért
Tekinti, merthogy semmiféle más
Országok-béli nyelveket nem ért:
- Szerinte már az is csak árulás.
De végre is: mit érne nagyra-vélt
Eszének annyifajta nyelvtudás?
Hisz tőle kapna hírt a nagyvilág,
Hogy élnek itt efajta ostobák...

(Folytatása következik.)

1830

Hárs György fordítása

A BÁRD DALA

I

Idegenben jártam sokat,
Dnyeper fia, őszfürtű bárd.
Egyszerre eszembe jutott,
Hogy viszontlássam e határt.
Itthon - a guzla hátamon -
Megzengettem a régi dalt.
Mindhasztalan! mert ős honom
Már a kán parancsára hajt.

II

Ellenség járt a sztyep fűvén,
De nem féltettem vén fejem,
Amerre léptem, sűrű vért
Tapostam áradt réteken.
Az elhagyott csonthalmazok
Körül madár- és vadcsapat,
Ó, mert több volt ott a halott,
Mint aki életben maradt.

III

Ki zenghetné itt azt a dalt?
Tétován mozduló kezem
A rezgő húrba kap, s a lant
Még hangot ad, gyötrelmesen.
De ó, mily gyorsan csöndbehalt!
S ha hallja a láncok fia:
A vesző szabadság sohajt,
Füléhez el sem ér soha.

IV

S valaki megkérdezte még:
„Mért ontod sűrű könnyedet,
Hol az ember szabadon élt,
Dalod kinek is pöngeted?”
Fájt a szívemnek végtelen,
Nincsen remény, láttam magam.
A földre dobtam hangszerem
És széttiportam szótalán.

1830

Vidor Miklós fordítása

JÚLIUS 10-ÉN

Büszkék, ti, felkeltetek újra,
Hallván: a haza újra hí;
És újra döltek, sírba hullva,
Az önkényúr vas fiai.
Újra felröppent a véres szabadság
Zászlaja, a zord győzelem jele.
Ezt hordta rég a dicsőség, a nagyság.
S Szuvorov volt kemény ellenfele...

1830

Szabó Lőrinc fordítása

A KOLDUS

Alamizsnát les - kuporog,
A szent kolostor kapujába.
Sápadt, tikkadt, gyomra korog,
Alig cipeli gyöngé lába.

Falás kenyeret kér csupán,
Szemén kicsordul szenvedése
S valaki becsapja csunyán:
Követ nyom kinyújtott kezébe.

Szerelmed így szomjaztam, így
Keserű könnyel könnyörögve
S szívem legtisztább vágyait
Így csúfoltad meg mindörökre!

1830

Képes Géza fordítása

1830. JÚLIUS 30

(Párizs)

Lehetnél volna nagy király.
De nem! Más vonzott: rabigád
Készült néped nyakára már...
Nem tudtad, kik a franciák!
Trónt is sújt törvény s földi vád:
Az hirdette ki végedet:
Futás közben a koronát
Elhagyta reszkető fejed.

S fellángolt a szörnyű csata
S szellemként járt a hős tömeg
Előtt a szabadság zászlaja.
S egy hang szólt csak, egyetlenegy.
És Párizst vér mocskolta s éj!
Zsarnok, hogy fizetsz majd neki,
Ha számadásra hív a vér,
A polgártársi, emberi?!

Ha majd a végső harsona
A kék boltot repesztve szól,
Amikor majd megnyílnak a
Sírok és feltámad a pór,
Mikor a nagy bíró keze
Fölemeli a mérleget:
Hajad égre nem borzad-e,
Nem reszketne majd a kezéd?

Ostoba! Mit hoz az a nap,
Ha már most szégyen vagy csupán,
Pokol gúnytárgya, te, riadt,
Te, sors-rászedte, buta árny?!
Halhatatlan seb kínozt, öl,
S te szemlesütve könnyörögsz,
De a véres had rádüvölt:
Ott a bünös! Ott a bünös!

1830

Szabó Lőrinc fordítása

TAVASZ

Tavasszal, hogyha tört jegét
A víz csobogva hordja szét,
Ha már a hótakarta réten
Sötétül itt-ott pusztá föld,
S a tünedező tél ködében
A mező frissebb arcot ölt,
Gonosz gondokat sző a bánat
Tapasztalatlan lelkemen,
Mert látom, minden újra támad,
De lassan hervad kedvesem;
Az évek ifjú arca pírját
Magukkal vonva tűnnek el,
S nem érzi vágyó, régi kínját
A keblem, e kihűlt kebel.

1830

Babay Géza fordítása

NOVGOROD

Ti hó-fiak, ti szláv-fiak,
Miért, hogy búsan csüggedeztek
Az elnyomó zsarnok miatt?
Még minden zsarnok rajtavesztett!

Mindmostanig a szabadság nevére
Kigyúlt és lázban égett lelketek!...
Van város már, amelynek látta népe
Mindazt, miért most szívetek eped.

1830

Tóth Eszter fordítása

A HARCOS SÍRJA

Dal

I

Ő régesrég pihenni tért
Ő szunnyad már alatt.
Fölötte domború halom
És zöldelő a hant.

II

Rögök borítják őszülő
Aggastyán-üstökét,
Ami vitézi lakomán
Vállát verdeste rég,

III

Fehéren, mint a szirtfokot
Körülhabzó vizek.
A hajdanán beszédes ajk
Lezárult és hideg.

IV

Orcája halott halovány,
Mint ellensége volt;
Az sápadt így, ha sorai
Közt végiglovagolt.

V

Kéblén nyirkos föld tornyosul,
Mégsem nehéz neki
És mozdulatlan homlokát
A pondró ellepi.

VI

Azért volt jó kardforgató,
Hogy most az alkonyat
Födözte kurgánján csupán
Sasok tanyázzanak?

VII

A hon költői közt ma is
Idézi még a lant
És dalban él, de dal marad.
Ő szunnyad már alatt.

1830

Kócsvay Margit fordítása

1831. JANUÁR

A lomha párák szétomolnak
A végzetes halál felett,
S a mélyből feltündöklének
A tűnt idők, a régi kornak
Holt nagyjai, s hallom megint,
Hogy hívogatnak énekelve,
És velük együtt dalra kelve
Szemem már vissza nem tekint:

Ne lássam földi éltém ismét,
Mert félek, hogy a fájdalom
Beszennyezné talán dalom
A boldogabb lét szélén is még.
Feledjem már ez átkozott
Világot minden emberével,
Hol édes csókban ölt a métely,
S a boldogság is kint hozott.

1831

Lator László fordítása

1831. JÚNIUS 11

I

Sóvár lelkem a gyermekkor egén
Csodát lesett. Csak csábításait,
Nem a tág világot szerettem én,
Hisz alig egy-két percet éltem itt.

E kínban égő néhány pillanat
Ellepte minden titkos álmomat,
De álmaimra nem boríthatott,
Mint a világra, felhős bánatot.

2

Századokat éltem órák alatt,
Más életekbe hullt az életem
S feledtem a földet. Bús álmokat
Láttam máskor sikoltó éjeken
S a vélt szerelmet, képzelt haragot
Eltöltötték kóbor árny-alakok;
Párjuk a földön nem leltem sehol,
Mind csupa menny volt vagy csupa pokol.

3

A hűvös betű nem mondhatja el
Az észben felviharzó harcokat
És nincsen oly hatalmas hang, se jel
Megnevezni egy boldog pillanat
Didergését. Belül éget a mély,
Az eldalolhatatlan szenvedély
S feláldoznám magam, csak legalább
Az árnyuk önthetném más szívbe át.

4

Hírnév, dicsőség? - nekem mégis ők
Parancsolják, hogy dobjam életem
Áldozatul oda s e kínba nőtt
Lelken nehéz napok terhét viszem
Bús-céltalan. Mégis hiszek nekik
És odavetem lelkeim kincseit
A halálnak, mert örök életet
Igértek nekem titkos jós-jelek.

5

Nincsen sírja annak, ami örök.
Megáld a világ, ha majd por leszek
És eltűnődik álmaim fölött
Értetlenül; és nem halhatsz te meg,
Mert bennem élsz, téged majd, kedvesem,
Halhatatlanná tesz e szerelem
S neveink egy emlékbe omlanak.
Mért választanák el a holtakat?

6

A halott megigazul. A fiú
 Dícséri, amit apja elítél.
 Tudom ezt, mielőtt az őszhajú
 Kor rámköszönt. Hisz minden végetér.
 Nem hosszabb az ember élete sem,
 Mint a virágé és a végtelen
 Tükrében mind a kettő semmiség;
 Csak a lélek éli túl bölcséjét,

7

S a lélek alkotása. Néhanap
 Merengve elnéztem a gyors vizet,
 A kék hullám hogy hajladoz, a hab
 Fehér csíkként fölötte sistereg;
 A folyó partján ültem egyedül
 S a lázasan lüktető agy kihült,
 A kábító, ringató hangulat
 Szétmosta a mély gondolatokat.

8

Ott boldog voltam én. - Feledni, ó,
 A felejthetlent! A mély szemet!
 E búbaejtő és boldogító
 Szem pillantása már máson remeg.
 Én is már gyöngéden mást akarok
 Szeretni, várnak rám is más karok
 S az éghez esdeklek új kínokért,
 De szívemben a fájó mult kísért.

9

A föld kivet, nem vár itt rám rokon,
 Másnak, magamnak is teher vagyok.
 Nehéz bánat borong homlokomon
 A szívem kristályos gögbe fagyott.
 Rossznak hiszik. Hát miért kell nekik
 Vakmerően feltárni titkait?
 Mért tudniok, hogy mi rejtezik ott?
 Mindegy, tűz-e vagy kiégett romok.

10

Az égen éjszínű felleg vonul
 S ércében végzetes tűz hánytörög.
 Ha előtör, porrá hullik, kigyúl
 Minden, amit megérint. Fellobog
 Egy percre s ismét felhőbe buvik.
 Ki ismerné forrását, útjait,
 Ki mondhatná meg, hogy a nyomtalan
 Elszállt felhők vasszívében mi van?

11

A sorsom, az éget már engemet!
Hol halok majd meg, mily vándorutak
Várnak lelkemre, milyen tengerek
Partján találok kedves arcokat?
De ki szeret meg engem itt, ki vár
Hívogatón? Ó, úgy szeretni fáj,
Szeretni bűn, ahogy én szeretek,
S szerelmemmel alkudnom nem lehet.

12

Mily boldog az, kinek a szerelem
Csak dőreség; mert másnak pusztulás,
Az agy bomlása, véres éjeken
Születő álombéli látomás.
Hogy mi a szerelem, én nem tudom,
De eltölti minden pillanatom.
Szeretnem kell! Igen, én szeretek,
És felteszem rá férfilelkemet.

13

Csalódtam, mégis újra kezdtem én.
Szenvedély nélkül pusztaság a lét
S a sebzett lélekben él a remény,
Ifjúkorom napja még mindig ég.
Igy búvik néha romok közt elő
Fiatal, tündérfényű nyírfató
S a szem örömére kizöldel ott,
Díszíti a borongó gránitot.

14

S a vándor jövevény sorsa miatt
Sajnálkozik: embernyi árvaság,
Bögő vihar tépi, vadtüzű nap
Veri, ifjan elsorvasztja a fát;
De az én nyírfámat nem tépheti
A vihar gyökerestől soha ki;
Erős, szilárd; csak megtört szívben él
Ilyen hatalmasan a szenvedély.

15

Nem fárad el a lét súlya alatt,
Nem hamvad el az égő, büszke szív.
A sors lassan öl s közben vad harag
Kavarodik fel és bosszúra hív,
A győzhetetlen ellen bosszúra
S ki tán ezreket boldogítana,
Elkeserül, bús gyűlöletre forr.
Isten vagy ily lélekkel, vagy lator.

16

Barátom volt mindig a pusztaság,
Az éles szél, csupasz halmok felett,
A keselyű, mely végtelenbe vág
S futó árnyuk felett a fellegek.
A vad ménes dübörögve rohan
A ragadozó madár boldogan
Úszik a kék egen s a felleg is,
Melyet szikrázó szelek szárnya visz.

17

Elönti az értelmet hirtelen
A roppant öröklét gondolata,
Ha a sztyepp kék tengerébe a szem
Belémerül; a mindenség szava
Felzeng s megérted, mért vagy szomorú,
Az örömet mért váltja fel a bú,
Megérted itt minden órád, napod,
A számadásod megcsinálhatod.

18

Én láttam a zord hegyeket az est
Küszöbén, épp mikor a nap leszáll.
Nyugaton izzik még az égitest,
Keletről jó az éjjel árnya már.
Lent köd a sziklákon, a bokrokon,
Köröskörül száz tűzszínű orom
Mint felhő a vihar után, lobog,
Kigyúlnak a különös hegycsucok.

19

S fölkél a szívben az eltűnt idő,
Föltámadnak a mult holtteste;
Lángoló álom! forró, szédítő!
S minden a régi szépséggel teli.
Mintha arcképünket néznénk, habár
Megváltozott arcunk azóta már,
A vásznon még fényben ragyog a szem,
Melyet megtört a kor, a gyöttelelem.

20

Nincs szebb a földön, mint a havasok,
A természet nagy piramisai.
A szégyen, gőg, dicső vagy elbukott
Király őket meg nem rendítheti.
Szétzúzza a felhők sötét hadát
Gerincük s villám fénye fonja át
A csúcsokat; nem győzi le a föld
A hegyet, mely a fényes égbe tör.

21

Oly szomorú a sztyeppi puszta tér,
 Ahol hamvas árvalányhaj-mezőt
 Lengetve bolyg a lomhaszárnyu szél
 S terelgeti a port maga előtt.
 Bármerre nézek, sehol semmi lomb,
 Csak itt-ott egy-egy árva nyír borong
 S este, ha jó a kékes alkonyat,
 Feketén ingnak messzi ég alatt.

22

A lét unalmas, ha nincs küzködés.
 Csak néhány percet adhat már a mult,
 Búsan tengődni rajta is kevés,
 Ha férfisorsod virágbaborult.
 Tened kell, mint egy hősnek, éltedet
 Nagy tettekkel megörökítened,
 Küzdened kell, túl sorson, viharon,
 Nem csábíthat téged a nyugalom.

23

Mindig forral és érlel valamit
 Szorgos agyam. A vágy és gyötirelem
 Újra s újra örvényekbe taszít,
 Mégis rövid nekem az életem
 És egyre félek, hogy nem lesz időm
 Aratni már. Az élet szomja hőn
 Éget s erősebb, mint a földi kín,
 Forróbb, mint szörnyű szenvedéseim.

24

Van mikor megáll a gyors értelem,
 Mikor a lélekre alkony köszönt
 S minden kihúny; a gondolat pihen,
 Félhomályban, öröm s bánat között.
 A lélek gyakran magát marni kész,
 Vad a halál s az élet is nehéz;
 Nem égből hullanak rád a kinok,
 Magad vered véresre homlokod.

25

Lelkemnek ismerős a szédület,
 De nem mondhatná el sem angyalok,
 Sem a démonok nyelve; e süket
 Örvénybe lelkük nem hatolhatott.
 Egyik a rossz, másik a tisztaság,
 Csak emberben forr egybe a világ,
 A szent s a bűnös, s ezért szüntelen
 Felfakad benne minden gyötirelem.

26

Senki sem kapja meg, ami szívét
Vággyal tölti el; s az, ki boldogabb,
Mert jobb sorsot adott neki az ég,
Ha végignézi mind a multakat,
Látja, mennyi boldogság elveszett,
Sorsa mennyi reményt megmérgezett,
De a hullám nem térhet vissza már
A partra, bár száll és apad az ár;

27

S mikor hajtják halálos viharok,
Hazai öblére emlékezik
És míg a hab sisteregve forog,
Látja a védő nádas széleit;
Talán befogadja majd más öböl,
De nyugalmat nem talál, nem örül
Új honának; azt, aki tengeren
Bolygott, nem csábítja parti fövény.

28

Előre tudtam sorsot, végzetet,
Megismertem a lélek bánatát,
Csak a menny tudja, mennyit szenvedek,
Ne hallja meg a közönyös világ.
Halálom szörnyű lesz! nem könnyű, halk
Eltűnés; ámulva regéli majd
A külföld és a honi ég alatt
Mindenki megátkozta síromat.

29

Mindenkit! Ó, nem, nem! Van valaki,
Ki szeretni tud - bár nem engemet.
Nem hisz nekem; megtántorítani
Mégsem tudja majd a tüzes szívet
Az emlékemre viharzó szitok;
Ő jóslatomra emlékezni fog
S szemére, mely most víg öröme gyúl,
A késő könnyek fátyola borul.

30

Véres sír vár rám. Süket, jeltelen,
Kereszt s imádság nélkül, pusztasír,
Felhős egek alatt, a végtelen
Síkon, őrjöngő víz vad partjain.
Csak az az ifjú idegen, akit
Kíváncsiság és részvét erre vitt
S vadon nyugvóhelyemet látni jött,
Üldögél majd a zord kövek között.

S így szól: Miért nem értett a világ.
 Miért nem találtál barátokat,
 Mért nem hozta el a remény szavát
 A szeretet? Mért maradtál magad?
 És szomorúság fogja el szívét,
 Mereng, elnézi majd a messzeség
 Szélén a felhőket, a kék habot,
 Fehér vitorlát, futó csónakot.

S a sírhalmom! - Az álombéli ég
 Képmása! mert édességgel nehéz
 Minden, mi be nem teljesült, a kép
 Szépséggel árad; csak gyenge a kéz
 Papírra vetni; gyors a gondolat,
 Ha nem kötik mértékbe a szavak
 S szabad, mint a távolba tűnt hajó,
 Mint néma éjbe pengő hárfaszó.

1831

Szász Imre fordítása

ROMÁNC I.-HOZ

Hát elviszem most idegenbe,
 El messze délre szívemet,
 A nagy fájdalmakat is benne
 S az álmot, ami hiteget.
 Jár majd a világ szája persze,
 Mocskolja a távollevőt,
 Te akkor védelmemre kelsz-e
 Az érzéketlenek előtt?
 Tedd meg!... Gondolj gyerekkorunkra,
 Higgy benne, lesz még nyert pöröm,
 Fogadd meg ezt, hogy ki ne húnyna
 Szívemben végkép az öröm,
 S hogy tudjam a száműzetésben:
 Van egy szív, jobb sors záloga,
 Mely számontartja szenvedésem,
 És vádolóm nem lesz soha.

1831

Nadányi Zoltán fordítása

VÁGYÓDÁS

Mért nem vagyok én az a pusztai holló,
Mely most odafönn kiterülve lebeg,
Hogy szeljem az égen a tornyosan omló,
Messzevivő, puha fellegeket!

Ha volna, nyugatra röpítene szárnyam,
Hol őseim éltek az ősi rögön,
S most rompalotán, sűrű síri homályban,
Porlad a csontjuk a kriptakövön.

A régi falon remekmívű paizs lóg,
Kardjukra a rozsda virága kiül,
Szállnék oda most, hogy szárnyam a kardról
Leverje a port puha-nesztelenül.

S pendítve a húrt a rekedtszavu hárfán,
A boltok alatt különös muzsikát
Csapnék egyedül, mely zengene árván,
S alig született, elemészti magát.

De hiába fohász, ábrándok, imádság:
A sors szigorú törvénye az úr,
Engem, s ama hon szépdombu határát
Tenger szakít el, s tart vissza rabul.

Hős harcosok árva, legeslegutolsó
Ivadéka kimúl a sivár szikesen -
Mért nem vagyok én az a pusztai holló?
Itthon vagyok, és szívem oly idegen!

1831

Rubin Szilárd fordítása

REMÉNY

Paradicsommadár s enyém.
Fiatal ciprusfán delel,
Naphosszat ottan üldögél,
De nappal sosem énekel;
A háta - menyeyi azur,
Feje bíbor, és szárnyain
Csillámló aranypor simul:
Hajnalfény felhők ágain.
Hogy a föld álomba hajol.
Árnyba burkolva, csöndesen:
Máris az ághegyen dalol
A léleknek, oly édesen,
Hogy feleded a kín sulyát

S magadba-zárod azt a dalt,
És mint most-érkezett barát,
Oly kedves valamennyi hang;
Hallgattam vihar özönén
A dalt, mit szívem úgy szeret,
És reménykedve hívtam én
Jóságos énekesemet!

1831

Weöres Sándor fordítása

AZ ÉLET POHARA

1

Az élet habzó italát
Isszuk aranypohárból;
Szemünk bekötve, mit se lát,
Mégis elönt a mámor.

2

Halál előtt lehull rövid
Percig szemünk kötése,
S mi elbűvölt, mind eltűnik
Mintegy varázsűtésre.

3

Elnyílni szemünk ámulva: hisz
Nincs semmi a pohárba!
Mit ittunk: álom volt s az is
Valaki másnak álma...

1831

Képes Géza fordítása

GYÖNYÖRŰ VAGY...

Gyönyörű vagy, hazámnak földje, te,
De viharaid tombolása még szebb,
Teled, akár a föld első tele,
S mint a legelső emberek - a néped!
De itt ködtakarója van az égnek
S a lelkünkkel rokon, töretlen és üde,
Hatalmas sztyepp lila fátyola lengi be
A szabadságra teremtetett vidéket.

De énnekem a sztyeppe idegen,
És a bűnös országnak túl fehérén
És tisztán szálló, könnyű hóesésben
Itt nem vidul fel már az én szívem:
A sírok nagy vetését észrevétlen
Borítja s benne azt, akit közönyösen
Ez az egész világ felejt - csak én, csak én nem!

1831

Vas István fordítása

TOMBOLVA ZÚG A VAD VIHAR...

Tombolva zúg a vad vihar,
Havat kavarva ráng a szél
S a szél neszén át untalan
Egy temetés visszhangja kél.

Hallgasd e szót: a sír üzen.
Halottnak hír és vád nekünk.
A hervadt sírvirág ilyen,
Mely nem csábítja már szemünk.

A szív e hangot rettegi,
Mert azt jelenti, itt a vég.
A kínok végét hirdeti,
Vagy új gyötrelmek kezdetét.

1831

Fodor András fordítása

AZ ÉG ÉS A CSILLAGOK

Tiszta az esteli égbolt,
Távoli csillagok égnek,
Gyermeki boldog a fényük;
Ó, ha magamban mondani tudnám:
Boldogságom is ily ragyogó!

Mért gyötör egyre a bánat?
Kérdik az emberek olykor.
Bánat emésztí a szívem,
Emberek, ó, hisz a csillagok és ég:
Csillagok, ég! - s magam emberi lény.

Ember írigye az ember,
Kellene néki a másé;
Én vagyok itt a kivétel:
Csillagok fényeit írigyelem csak,
És csak az ő helyükért epedek.

1831

Kálnoky László fordítása

A KREMLT KI LÁTTA...

A Kremlt ki látta kora-reggelen?
A város felett pára-suhanás,
S templomok közt, egyszerűn s gőgösen,
Mint cár ragyog a bástya-óriás.

1831

Weöres Sándor fordítása

A BOLDOGSÁG ÁRNYÁT MÁR LÁTTAM ÉN...

A boldogság árnyát már láttam én,
De nem élveztem soha igazán,
E földtől távol, a magány ölén,
Az üdv csak messziről ragyog talán
Oly biztatón, ám eltelvén vele -
Ki tudja - tán már nem is kellene,
S megérteném, hogy épp oly csalfa mint
A hang - se könnyeket nem ér, se kínt. -

Ki mondja, hogy e hang, kedves beszéd
Nem a mennyek visszhangja, s hogy azúr
Tekintetében nem a lélek ég,
Ha rápillantok? Benne tán az Úr
Ítéloangyalt küldött énnekem,
Hogy ostorával próbára tegyen?
Nem! e jó angyal arról nem tehet,
Hogy bánat fátyolozza lelkemet.

A bú felhője egyre szélesebb
És csakhamar egészen elborít,
Akkor majd végre megpihenhetek;
S bár kárt tesz bennem, lelkem álmait
Kioltja és a lángoló tüzet -
De vad viharok nélkül elvezet
A semmibe; ám míg eljő e nap,
E szív - bár vágy rabja - mégis szabad!

Csak róla, róla szól örök dalom,
S mindaz, mi tőle távol áll, nekem
Se kell; de szülőföldemet nagyon,
Sokaknál forróbb szívvel szeretem:
Itt van a hely, hol a bú rámtalált,
Itt várom meg a békítő halált,
Midőn e test a földdel elvegyül
S ki ma itt jár, a múltban elmerül.

Hol vagy, atyám?! Ó, büszke lelkedet,
Mely fenn bolyong az égben, hol lelem?
A te hazádba annyi út vezet -
De gúzsba köt a titkos félelem.
Van menny! - súgják a csillagok. De hol?
Ez épp a kérdés - s benne a pokol:
Gyehennalángja üzött, égetett,
Hogy női szívtől várjam üdvömet.

1831

Mándy Stefánia fordítása

***-NAK

Sírtál miatta, ó, ne is tagadd -
Hisz könnyeidre nem méltatlan ő.
Szerettem én is, s hogyha megtagad,
Gyűlölni bennem akkor sincs erő.

Én is boldog lehetnék, ó, de mit
Kutatni már a múltba tűnt nyarat...
Te más miatt hullatod könnyeid,
Engem megérlelt a tapasztalat.

1831

Szegvárdy-Csengery József fordítása

ANGYAL

Éjfélkor az égen a csendből elő
Angyal szállt, zengedező.
Felhőseregek, csillag-miriád,
A hold hallgatta dalát.

Mily boldog a lélek - ilyen szava kelt -
Amíg hona édeni kert.
Jóságos az Úr! - öntötte szelíd,
Hú szíve dicséreteit.

Csecsemő-lelket vitt - átölelé -
A könnyek völgye felé.
Elszállhat a dalból a szó ideleenn:
A dallam, a hang sohasem!
Szennyezte, gyötörte soká a világ,
De emelte a lelket a vágy.
S nem adja az égi zenét, amig élt,
A földi üres dalokért.

1831

Illyés Gyula fordítása

NEM AZ ÉGNEK VAGY ANGYALOKNAK...

A Mindenható nem az égnek
Vagy angyaloknak alkotott;
Ha csak szenvedek, minek éljek?
Ő tudja, mért élek, halok!
Akár démonom, a gonosznak
Társaként, gőg homlokomon,
Gondtalanul kell, hogy bolyongjak,
Égen, földön nincs rokonom!

Kutass kicsit emlékeidben,
Tekintsd együtt sorcsillagunk,
S könnyörtelen szív, végre hidd el,
Hogy mi ketten egyek vagyunk.

1831

Rába György fordítása

ELJŐ A NAP...

Eljő a nap - már ítélték felettem,
Hazám is megtagad -
S a verpadon büszkén, bár megvetetten,
Várom halálomat.
Hóhér és néző fürkészheti arcom,
Remegni mégse lát.
Mi a halál? Csak lelked hű maradjon
S legyőzzük a halált.
Van egy hon, ott előítéleteknél
Szentebb a szerelem,
Ott boldogságot nem lop el a testvér
Testvértől sohasem.
Ha majd a hír tudtadra adja végem,
S friss vérem hull eléd,
Mikor győzelme első örömében

Ujjong a csőcselék.
Hullass akkor egy könnycseppet, könnyörgök,
Azért, ki már halott,
Hisz gyakran, titkolt búval, tépelődött
S szemedben kutatott,
Élete üdvét s részvéted keresve;
A te szemed előtt
Kitárult minden titka és keserve,
Mely sorvasztotta őt.
De ha az áldozat gyalázatára
Csak kacajod felel,
Ha vádaskodsz s a rágalmak csirája
Benned talajra lel,
Mebántott árnyamtól ne várj kegyelmet;
Lelked felőrölöm,
Akár a szű, helyét a gyötrelemnek
Adja át az öröm,
Nem lesz erőd, hogy régi szép időket
Életre keltegess,
Úgy érzed, hogy örökké tart az élet,
S élned nem érdemes.

1831

Kálnoky László fordítása

D.-HEZ

Légy velem megint, mint hajdanába,
Szálljon felém szavad dallama,
Hogy lelkem e szóban megtalálja,
Amit oly örömmel hallana;

Ha a remény egy szikráját őrzi
Szívem - majd lángolva föllobog;
És ha bír még hő könnyel öntözni
Szemem - majd a könnye fölbuzog.

Vannak szavak - titkát egy se tudja,
Rajtam hatalmuk mért óriás;
Hallva őket, feléledek újra,
S nem támad fel tőlük senki más;

Ó, higgy nékem, hiszen a hideg szó
Szentségtelen hagyná ajkadat,
Ahogy elhervad a gyenge bimbó
Mérges kígyó fulánkja alatt!

1831

Weöres Sándor fordítása

HÁROM ÉJT...

(Töredék)

Három éjt búban, álmatlan, imák közt
Térdeltem végig - a sztyeppe s az ég
Volt templomom s oltárom kunhalom.
Ha az alatta rejlő csontokat
Fölébreszthetné ember, könnyeimtől,
Melyek a hanton átszivárganak,
Úgy ugranának életre a holtak,
Hogy csörömpölne harci vértzetjük.
Ó, Istenem! Hogy is? Egy könny, csak egy könny
Volt a három gyötrelmes éj gyümölcse?
Nem, ez a pokol könnye. Hogyne, az
Utolsó - máskülönben három éjen
Nem vártam volna őt. - Felebarátok
Vére, öregek és eltaposott
Gyerekek vére nyomta lelkemet,
S erőszakkal kényszerítette szívem,
Hogy szétszaggassa kötelékeit,
S átformált bennem mindent bosszuvá.
Ami olyas volt, mint a szerelem.
Ha nem is viszem végbe tervemet,
Hatalmas terv volt és ez most elég.
Siker? Kudarcc? Óráim érkezett:
Felednek vagy halhatatlan leszek.
Nagy természet, adj választ! S átölelt ő,
- Rettenetes hóviharban az erdő
Kavargott, mint fehér, iszonyú káosz -
S ittam varázsos ajka illatát,
De üres volt vágyamnak a világ,
Nem talált méltó tárgyat önmagához.
Tekintgettem a csillagok fele,
S a holdra - ó, hold, éjünk ékszere! -
De éreztem, nem számukra születtem,
Bár csodáltam az eget, nem szerettem
E kezdet- s vég-nélküli távlatot.
Írígyltem, ki ilyet alkotott,
De elvesztvén szabadságot, hazát,
Szívem váratlanul magára lelt,
Láttam népem mentségét, igazát.
Tevékeny elmével merültem el
Egy gondolatba, mely tán dőreség,
S hazámnak se nem használ, se nem árt,
De mint remény, tündöklő tiszta, szép,
S mint akarat: szent és szilárd...

1831

Juhász Géza fordítása

SZILUETT

Árnyképedet őrizgetem,
Bús színe oly kedves nekem;
Mellemen leli rejtekét
S mint benne a szív, oly sötét.

Ó, nem látni a szem tüzét,
De mindig érzem erejét;
Árnyad, mégis égek belé:
A te árnyad az örömé.

1831

Weöres Sándor fordítása

NÉZLEK, MINT RONTÁS DÉMONÁT...

Nézlek, mint rontás démonát:
Lelkemet így ölelted át;
Mért nem ragadod teljesen
A magadévá, kedvesem?

A lelkem a te templomod,
A te képed az isten ott.
Várom a megváltásomat,
Nem az égtől, őtőle csak.

1831

Weöres Sándor fordítása

NEM SZERETLEK: A SZENVEDÉLY...

Nem szeretlek: a szenvedély
S hajdankor kínja tovaszáll;
De képed a lelkemben él
Folyton, varázsa veszve bár;
Ringatózom uj álmokon,
Mégsem lehet felejtenem:
Elhagyott templom - templomom,
Ledöntött bálvány - istenem!

1831

Weöres Sándor fordítása

CSILLAG

Egy csillag ég
Magába fenn,
Csábit, csal és
Játszik velem:
Csudás erő,
Ringatva ring -
Ezüst verő,
Sziven suhint.
Az ő szemén
Volt ily sugár,
Szerettem én,
Hiába bár;
Sebemre írt
Sosem tudott,
Csak égni, mint
E csillag ott.
Ne leld, ne leld,
Szegény szemem,
Hús égitest:
Reménytelen.

1830-31

Wlassics Tibor fordítása

CSAK EGYSZER LÁTTAM ŐT...

Csak egyszer láttam őt; szemembe tűnt a bálban,
Hogy szép s a kedvemért suhan felém vidáman.
Az élénk szembeszéd, a bájos mozdulat,
A duzzadó kebel, a tiszta, friss ajak,
Mindettől lelkemet gyönyör ringatta volna,
Egy vágy, egy esztelen ha nem kísér titokba,
Ha közben szüntelen körül nem bujdokol
Egy árnyalak s nem ér egy megvető mosoly.
Feledtem volna bár, de egyre ott keringett
A halvány, néma arc s a jéghideg tekintet.

1830-31

Kócsvay Margit fordítása

FEKETE SZIKLÁN, NYÖGŐ DNYEPR FELETT...

Fekete sziklán, nyögő Dnyepr felett
Fiatal fácska nő;
Éjjel-nappal tépik zengő-zugó szelek
És tépázza a kegyetlen idő;
Lombját viharok durva marka rázza:
Mégis kitart helyén a büszke fácska.

Lám, ilyen a sors-üldözte ember is:
Bár vágya sirba-holt
S húzza a hűlő élet terhe is
S nincs társa, csupán a Hold -
Szeretni vágyik és remél; de szenved:
S inkább a tiltó félelemnek enged!

1830-31

Bakucz József fordítása

DAL

I

Én nem tudom, csalt-e a csózkod
S kikacagtd-e esküimet,
De szív szerint adtam a csókot,
Semmit, soha nem feledek.
S ha bűn, amit itt belül őrzök -
A nagy égre s ezer tovatűnt
Boldog percünkre könyörgök:
Bocsásd meg ez egyszer a bűnt.

II

Te nem hiszel egyszerű szóknak,
De ifju időd eloson,
S tán sírva borulsz le maholnap,
Megértve egy szürke sorom.
S majd kebled rázza a sóhaj,
És bánat emészti szived,
De nem lesz már, aki csókkal
Felitassa a könnyeidet.

III

Ne tudja, ne hallja, ne lássa
A világ, a kevély, a rideg,
Mi volt szívem ifjui álma,
Ha felém nem nyílt ki szived.

De ha multam, a semmibe eltűnt,
Csodaként kivirulna megint:
Vállalnám újra az esküt,
Ezredszer is újra a kint!

1830-31

Mészöly Dezső fordítása

ASMÓDI LAKOMÁJA

Szatíra

Tort ül az ördög. Jön a fogadásra
Pokoli had s rég elhalt emberek.
Szakácsok sütnék-főznek egyre-másra,
S a hoppmester a hallban didereg.
Rangsorban várnak mind ízes fogásra,
S krumplit hord körül a lakájsereg,
Merthogy a zsarnok hajlamú Mefisztó
Sváb ivadék, kinek a krumpli is jó.

Az asztalfőn jobbfelől P... ült le
S balról a nagy Faust, a főmedikus,
Kinek receptjein fellelkesülve,
Sokan hiszik, hogy kuruzsolni juss,
Mert a halott nem mondja, sikerült-e.
Ülnek. Az ajtó nyílik s rajta, huss,
Bókolva három új ördögfi lép be,
Ajándékot hoz s rak a trón elébe.

Első ördög

Egy nő szívét hozom, kiről az ég se
Tudta, mit érez (nem mondta soha),
S bár fűnek-fának ígérgette, mégse
Adta e szívet senkinek oda.
A rosszhoz, melyet magában elvégze,
Hű volt, de úgy, hogy ne essék baja.
Ha szerényebb is, mint magam kívánom,
Ne utasítsd el kisdéd adományom.

- *C'est trop commun!* - az ördögök királya
Gúnyos mosollyal így kiálta rá.
- Figyelmedért megilletne a hála,
Ha szívünk nem csak az új vonzaná.
Ma minden napnak van históriája,
S a hírt, ha jó, nem becsülöm alá.
De csapodárság s más ilyes mulatság
Falak fülének sem új már manapság.

Második ördög

Szabadság borát hozom asztalodra:
Szomját nem oltá senki sem vele.
A népek, tőle megmámosodva,
Koronákat söpörtek földre le.
De a divatnak elragad a sodra,
S mi szegülnénk a bajnak ellene?
Hogy elvedd az italt, esengve várom,
Uralkodóm, te, s egyedüli cárom.
Felugrottak a cárok erre sorra
S dühödten tolták el tányérjukat.
Féltek, ha a pokol rákap e borra,
Itt is kiadják nekik az utat.
Az udvaroncoknak megnyúlt az orra
(A bölcs ilyenkor nem kérd, nem kutat).
De Belzebub, merész képét felöltve,
A tűzitalt kiloccsantá a földre.

Harmadik ördög

A kolerát Moszkvába becipelték.
Nosza, az orvos mind pártjára állt.
Kifundálták, mely kínzással kezeljék
S megszázsorozták vele a halált.
Egy, ki korábban nekünk adta lelkét,
Sugallatunkra pompás szert talált.
Az egészségest klórral megitatta,
Hogy őseihez ment az istenadta.
Szólt s poharát a végzet nedűjével
A főördögnek nyujtá szaporán.
- E serleg, látod, drága kinccsel ér fel,
Éljen soká az orvostudomány!
Köszönöm, ifjú! Hosszu még az éjjel,
De becsebb nem lehet adomány. -
Felelt Asmódi, nagyokat nevetve
S a tor végéig széles volt a kedve.

1830-31

Gáspár Endre fordítása

EGY REMBRANDT-KÉPHEZ

Megértetted, óh, komor lángész
A bús álmod, bár mélyen ült,
A tűz, a szenvedély hadát és
Amivel Byron elbűvölt.
A szemhéj - látom - félig nyitva,
Mit egy éles vonás jelez.

Ki tudja: vajjon nem ez itt a
Híres szökevény, szerzetes
Ruhában? Tán egy bűntevéssel
Halt meg a tiszta értelem;
Sötét tónus: bánat és kétely
Ég a dölyfös tekinteten.
Modell után készült e vászon?
Szülője nem a képzelet?
Vagy évekig gyötrődve, fájón
Festetted önnön képedet?
Nagy titkod sosem töri át a
Hideg tekintet, s keserű
Vád a lelketlenek számára
E nagy és rendkívüli mű.

1830-31

Simon István fordítása

*****.HOZ**

Bocsássuk meg tehát a bűnt!
A bíbor úgyis eltakarja!
Tömjént reá a bárgyu hint,
Dicsérni zendül léha lantja -
Költő, számodra más az út:
Nem arany a te koszorúd.

Szülőhazádat hagyva ott
Lettél szabad: csak dicsekedj el!
A természet gazdagított
Merész lélekkel, értelemmel.
Ha láttad is, a rossz előtt
Sohsem hajolt meg büszke főd.

Szabadságról szólt éneked,
Bár várt bitó vagy cári börtön -
Csak égi bíró rémített,
S nem féltél semmitől e földön.
Dalodra most rokoni húr,
Visszhangzik egy szív válaszul.

1830-31

Rába György fordítása

BARÁTOMHOZ

Ne bánd, ha válni kell, ha nincsen
Vígasz, ne a korai kint sem,
Fékezd meg lázas szívedet!
Egyszer majd magad nevedet
Az ifjú hiszékeny szerelmét,
Mely most gyötrött szivedbe forr.
Mi most semmivé omlik el, még
Feltámad majd valamikor.
Nem is a sorsunk bűnös abban,
Hogy érzelmünk könnyen tűnő,
Szívünk sem örök s változatlan,
S reményünknek új ága nő.
Hogyha egyszer még visszacapjuk,
Minek nemrég hiánya fáj,
Benne már hiába kutatjuk
A régi ízt, a régi bájt.
Mi bennünk rég kigyúlva tombolt,
Fáradt lelkünknek tűnt varázs.
Mi bennünk rég csak fájdalom volt,
Igy lesz boldog vigasztalás.

1830-31

Orbán Ottó fordítása

HALÁL

Lehullt az élet lánc; itt a cél:
Lelkem a biztos kikötőbe tér,
Hol hallgat a mult s tarka délibáb
Nem hímezi a jövő fátyolát,
Hol a jelen nem ismer szenvedélyt
S becsvágy nem vonz, könny nem hull semmiért,
Ahol a szív már nem emlékezik,
Nem érzi többé saját férgeit
És csak pihen a rossz deszkák között.
Életem a halálba üldözött!...
De mi lesz, ha ott is szerelmi vágy
Lobog csábítva a keblemen át?
Ha vérem fölforralja valami,
A gyönyörvágó test ösztönei,
Vagy a tömeg, a vak, gonosz, irígy,
Melyet a saját esze megbutít?!
Nem, nem, elég volt az élet, elég,
Eddig is az hajsolt a sír felé
S gyötrelmét többé el nem viselem!

S ha pörbe fogsz is érte, Istenem,
És sujtson bár büntetés, súlyosabb,
Mint a bűneim, pokol s kárhozat:
Viselek mindent rendületlenül,
Csak el innen, az emberek közül!

1830-31

Szabó Lőrinc fordítása

HULLÁMOK ÉS EMBEREK

Hullám kél s a nyomába eredve
Új jó, zsongva csobog;
Ember is ember után halad: egyre
Tűnnek a szürke sorok.

Jobb a haboknak e fagy s e rab-élet,
Mint délszaki fény s a meleg;
Az ember lelket akar - de e lélek
Hullámnál hidegebb!

1830-31

Urbán Eszter fordítása

BÜVÖS ZENE

Büvös zene!... Ringok megmeredten
Édes ütemén;
S ég-föld, minden elmerül köröttem -
Elfelejttem én.
Büvös hangok!... lelkem mélye lángol
És úgy issza fel,
Mint ha szomju sivatagi vándor
Hús patakra lel!
Feldereng a boldog évek álma,
Feldobog szivünk,
S visszatér a hang varázsszavára
Ami tovatűnt.
És a hangok képpé állnak egybe,
- Kedves régi kép -
S búcsuszó, halk sírást hallok egyre,
Szívem újra ég,
S tűnt időknél mérge újra áthat,
Forr esztelenül,
- S újra hisz az emberek szavának
Szívem legbelül.

1830-31

Wlassics Tibor fordítása

ELSŐ SZERELEM

Kicsi koromban én már kezdtem érteni
A szerelem szavát. Kezdett kísérteni.
Az ágyban, éjszaka, mialatt a sötétben
Örökmécs pislogott, nem egyszer voltam ébren,
Képek gyötörtek és sejtések... mit tehettem?
Az észet elnyomta az Ábránd, a győzhetetlen.
Egy nő vonásai derengtek. Tiszta szűz,
Hideg szűz, jéghideg, de pillantása tűz,
Rámtűz és óva int a büntől, meg ne ingjak.
Nem is volt más nyoma a látomásaimnak.
Ó, hogy szerettem őt! Nem volt azóta lány
Szívemnek kedvesebb és nem is lesz talán,
S amikor elfoszolt a drága jelenésem,
Árván maradtam én és zavarodva néztem
A sárga falakat és úgy éreztem akkor,
Lábamhoz kúsznak az árnyékok a falakról
És mint azok, komor volt az emlékezés,
Hogy álom volt csupán, szép álom az egész.

1830-31

Nadányi Zoltán fordítása

BOROGYINO MEZEJE

1

Sebtében és sátrat se verve,
Fentünk szuronyt egy éjen át,
És ágyúink tövén heverve
Suttogtunk otthoni imát.
Hajnal felé a szélvész hallom
És felnézvén, az ágyutalpon,
Megfordulok: „Komám,
- Sűgom - figyeld dalát a szélnek:
Oly vad, mint egy szabadság-ének!”
De társam épp a multba réved,
S nem is figyel reám.

2

Dobok peregtek: itt az óra!
Sápadtan ködlött fel Kelet,
S az ellen váratlan golyója
Robbant batériánk felett.
Vezérünk most megállt előttünk:
„Fiúk, hisz Moszkva van mögöttünk

És Moszkváért halunk,
Amint bátyáink haltak értünk!"
Mi harcot vagy halált ígértünk,
S Borogyinónál, míg csak éltünk,
Megtartottuk szavunk.

3

Emléke is riasztó! Cseszma,
Poltáva, Rimnyik - mind kevés!
Ott lelkünket becsvágy sarkallta,
De itt az elkeseredés.
Míg némán összetömörültünk,
Dörgött, golyó fütyült körülünk.
Keresztet hánytam én.
Társamnak láttam vérét dűlni,
Éreztem bosszumat meggyűlni
S halálthozó golyó repült ki
Puskám rideg csövén.

4

Előre, rajta, rajta! Minden
Ködössé lesz szemem előtt,
Amint átengedjük hat ízben
S mind visszavesszük a mezőt.
A zászlók, mint árnyak lobognak,
Engem már síri éj szorongat,
A gránát sír, sziszeg.
Lovon ágyúkra ront a dalja,
A harcosnak fáradt a karja
S golyóink röptét megzavarja
A véres hullahegy.

5

Már egyformák élők s halottak,
A dermesztő éj ránkborult,
S azok közé, kik megmaradtak,
A sűrű köd falként nyomult.
Batériák már nem dörögtek,
Helyettük dobok dübörögtek -
Az ellen engedett!
De megfizettünk érte drágán,
„Isten, segíts!” - mormoltam kábán,
Ledőlve a rét hulla-ágyán
S lehajtva fejemet.

Hazánk e gyászos éjszakáján
 Aludtunk elterülve mi.
 S ti hős halálotok nagy árán
 Sem tudtatok segíteni!
 De krónikánk legszebb lapján áll
 S dicsőbb Rimnyiknél, Poltavánál
Borogyino neve!
 Hogy egy próféta törbe ejtsen,
 Hogy csillagfény ne égjen egy sem -
 Előbb lesz, mint hogy elfelejtsen
 Északnak gyermeke!

1830-31

Radó György fordítása

A HALÁL

Virágszép álmok tolongtak körül.
 Mélyen aludtam; s fölébredtem: és
 Ébredésem is álom volt csupán.
 Azt hittem, széttört a képek sora
 És hogy eróm lerázta a varázst,
 De kettős volt a képzelet csalása
 (Föltéve, hogy csak képzelet teremti
 Az új világot, melyből megvetően
 Tekintünk le a földi siralomra).
 Úgy éreztem, a fagykezű halál
 Megdermeszti lassan a véretem.
 Sohasem-éreztem, fájó remegéssel,
 Ritkán, de erősen vert a szívem.
 A test, mely tudta, hogy közel a vég,
 Késleltette a lélek röppenését,
 Az meg bosszúsan figyelt egykori
 Társára, s így ingerült szemrehányás
 Rontotta a búcsú pillanatát.
 Remény s önvád közt imbolyogva két
 Élettől vált külön a szellemem
 S idegennek érezte mindakettőt.
 Egy kétség gyötört csak, viharosan,
 A végső kétség! Nem tudtam, hogyan
 Érezhet egyszerre menyei üdvöt
 És mélységes fájdalmat valaki
 Távol a földtől, ahol tudatos
 Életem volt, élet, határtalan,
 Ahol mohón törtem önismeretre,
 Ahol annyit vesztettem és szerettem,
 Szerettem, ezzel a testtel, amely

Nélkül sohase kellett szerelem.
Igy tűnődtem; és elájultam; és
Hirtelen magamhoz tértem megint.
Éltem; de nem volt semmi földi tárgy
Köröttem, s szellemem elhagyta már
A kétely kínja és a szüntelen
Aggódás jövőm s halálom miatt.
Oly tiszta volt minden, oly érthető,
És annyira nem bántott semmi kérdés,
Mintha ott lettem volna újra, ott,
Ahol éltem, a már ismert világban,
És röptömben csak a súly alig-érezett
Nyomása súgta az agyamba, hogy
Egy időre számkivetett a föld.

Ekkor a végtelenben, viharok
Visszhangjai közt, idegen kezek
Egy könyvet ütöttek föl hirtelen.
Minden oldalán írás állt, de én
Csak a saját, iszonyú sorsomat
Néztem, a nagy, véráztatta betűket:
„Testtelen szellem, térj vissza a földre!”
A könyv eltűnt s körülöttem csak a
Kék ég feszült siváran, üresen;
Sem angyal, sem pokol szelleme nem
Szántotta szárnyával a néma éthert;
Csak a bágyadtfényű bolygók keringtek
S szórták félig-hamvadt szikráikat.

Olvastam végzetemet és remegtem.
Vissza kell mennem a földre megint,
Látni a gonosz eredményt, amit
Ifjúságom gonosz vetése termett?
Tanúja leszek az emberi kínnak,
Titkolt bánat hitvány okainak,
S tudok majd eszközt az öröme és
Mégse taníthatom szegényeket?...
Mindegy, legyen; le hát a Földre, le!...
A legelső, amit megláttam, egy
Sír volt, büszke, pompás mauzoleumban,
S urnájában a holttestem feküdt.
Kedvem támadt megnézni magamat
S beléptem az ívbolt éje alá.
Hosszú koporsóban rothadt a hullám.
Itt egy csontot láttam, már csupaszon,
Amott kék hús romló rongyai csüngtek
És alvadt vértől dagadó erek.
Kétségbeejtő borzadály fogott el.
Nyílt hasamban már nyüzsgöttek a férgek
S mohón rágták a hulla-eledelt.

Szemem üregéből egy sárga féreg
Furakodott át repedt koponyámba
És minden görbülése lázas, izzó
Fájdalommal csavarta szívemet.
Láttam pusztulását a hű barátnak,
Egyetlen és végső barátomét,
Ki lelkemnek oly soká társa volt
S örömet és bűt megosztott vele.
Próbáltam megvédeni; de hiába!
A hús puffadt, méreg itatta át,
Undok gomolyban nyüzsögtek a pondrók,
Az étek maradékán marakodtak,
Úgy szívták a bőr bűzös nedveit...
Csak csont villogott még; eltűnt az is,
S már csak penészem őrizte a sír.

Odahajoltam porához, remélve,
Hogy lehelletem áthevíti és
Életet gyújt belé az életem.
Óh, mennyi földi mámort odaadtam
Volna, ha hamvam csak egyetlenegy
Pillanatra átmelegíthetem!
De, jaj, az ős parancs szerint hideg
Maradt az, hideg, mint a megvetés...
Ekkor vad szitkot mondtak ajkaim
A szüleimre s az emberiségre.
Gyaláztam Istent, amért halhatatlan,
Őrjöngtem, és borzadtam az imától,
Meg akartam átkozni az eget,
S hangom elcsuklott - s *ébren voltam újra.*

1830-31

Szabó Lőrinc fordítása

STANZÁK

Szeretni halálig: a végzetem ez.
De kegyetlen a sors keze - ím:
Haki megszeret engem, a végzete lesz:
Belevész, elemészt a kín.
Igy űz a remény s az iszony - szeretek.
De vizontszeretett sohasem lehetek.

Tavasszal a pusztá orom tetején
Egy csöpp nefelejcs kinyitott,
És jött a vihar, dühösen, feketén,
- Dacosan mered, állja a fok;
De nem ragyog a nefelejcs soha már:
Lekaszálta a szél, lesodorta az ár.

Igy sulykol a sors keze engem is épp,
S bércként egyedül dacolok -
Nem állja ki senki se szörnyü dühét,
A vadtüzü gondolatot.
De ha én vagyok úr csak a tetteimen:
Hadd verjen a kín - de magam viselem.

1830-31

Wlassics Tibor fordítása

ŐSZI NAPFÉNY

Szeretem ragyogásod, őszi nap,
Mikor széttéped a felhők s a köd
Fátyolát és fakuló sugarad
Megcsillan a szélrázta fákön, a
Porhanyó pusztán. Szeretlek, te, nagy,
Nagy tündöklés: búcsúzó heved a
Cserbenhagyott szerelem bánatát
És titkait idézi. A tüzed
Nem hidegebb, de a természetet
S mindazt, ami érzett, gondolkodott,
Nem melegítik át a fényeid.
Szívemet se. Él benne a parázs,
Csak félreismerték az emberek:
Most már nem gyujtja szemem sugarát
És nem izzik föl sápadt arcomon.
De hát miért is gyötörje megint
Gúny s kétely a boldogtalan szivet?

1830-31

Szabó Lőrinc fordítása

A PATAK

Forrás bennem a szenvedély,
Csodás, nagy; lent ezüstös
Homoktól csillanik a mély,
A felszín eget tükröz;
De jönnek gyors áramlatok,
Örvénylik egyre a homok,
S feltornyosul a kéklő
Vizek felett a felhő.

E forrás velünk született,
S eltűnik, mint az élet;
Azt lágyabban sodorja - ezt
Vadul ragadja - mélyebb.
Boldog az első, de a langy
Nyugalmat néhány pillanat
Gyönyörért vagy kínért én
Szívesen felcserélném.

1830-31

Simon István fordítása

*****-HOZ**

Nem te hibáztál, csak a sors a vétkes,
Hogy hűtlenül magamra hagytál,
A nő elbűvölő, szép természetéhez,
Hiába - női szívet kaptál.

Amint a tengert szántja künn a csónak,
Alig hagyván nyomát a vízen,
A szenvedély játék e kis bohónak,
S a bú nyomot se hagy e szíven.

Ám üt az óra, s eszmélned kell, meglásd:
Bilincs vár itt az álmodóra.
Bocsáss meg hát, de nem láthatjuk egymást,
Míg el nem érkezik ez óra.

Akkor majd ismét itt állok s te hallgatsz:
Szerelmed meg nem menthet minket,
Hiába már, ha szívdobogva vallasz -
Sorsunkon többé nem segíthet.

Ó, nem! Szép hangodnak s fénylő szemednek
Varázsa véget ér, hiába -
Bármerre járj, csak vádjaim követnek,
Fájdalmasan szivedbe vájva.

S megbosszulva a szenvedést, a múltat,
Ajkamon akkor víg mosolyt láss,
Bár könnyeidnél, mik oly bőven hulltak,
Fájóbb lesz százszor e mosolygás.

1830-31

Mándy Stefánia fordítása

ÉJSZAKA

A bánat őriz, vasravern,
Magam vagyok. Tompán ugatnak
A távoli kutyák. A kert
Fölött sötét az ég, szaladnak
A tűnő, néma fellegek,
És elnyelik a mély egek.
A szél a nedves, tikkadt lombot
Cibálja künn, s üvölt, dobol
Az ablakon. Virrasztva gondok
Gyötörnek - s az álom: pokol:
Nem akarom, hogy álmaimban
Kigyúljanak vonásai,
Ó, nem, szívemnek vágyai
Nem ejtenek rabul. S ha kínban
Kell élnem, viselem e súlyt -
De hűtlensége porba sújt.
Nem mondok búcsút a reménynek
És nem hiszem, bármit beszélnek;
Ki egykor forrón szeretett,
Lehet, hogy többé nem szeret?
De jaj, vajon miért ne? Néha
Más is jár így - avagy talán
Én volnék rá az első példa?
Hogy fáj e kín, e bús magány!
Lármázz, csak lármázz, fenn az égben
Csapongva szállj most, éj szele,
Szívem, szemem üdítsd fel! Ég benn
E szív s e szem könnyel tele.
E lángnak rég nincs éltetője,
S a könny lehull a puszta kőre.

1830-31

Mándy Stefánia fordítása

ÖNMAGAMHOZ

Kínoz a vágy, hogy elhitessem
Magammal: nem is szeretem.
Igy mérném, ami mérhetetlen,
Mert parttalan a szerelem.

A pillanat, mely hatalmából
Kivett, csak azt mutatta meg,
Hogy lelkeink égőn sugárzó
Vágyát legyőznünk nem lehet.

Hogy láncom elszakíthatatlan,
S percnyi nyugalmam sem örök:
Csak a beröppent cherub hangja
Az alvó démonok fölött.

1830-31

Simon István fordítása

Ó, HADD GYALÁZZON...

Ó, hadd gyalázzon, hadd kavarja
Sarát az esztelen világ,
Lásd, senki ebben nem zavarja,
Nem hallja ajkam válaszát.
Magányosan, magamnak éltem.
Dalom a végtelenbe száll,
Mint csónak tó vizén, az éjben,
Mint pusztaságban vad madár.
De mondd, mi gondom a világgal,
Mikor te vagy mellettem itt
És bűvös ujjad drága lángja
Átjárta ujjam ízeit,
Mikor, ó, éden lánya, véled
Az üdvösséget élvezem,
Megenyhülök, csitul a lélek
S csak egyre rajtad csügg szemem.

1830-31

Szegzárdy-Csengery József fordítása

A DICSŐSÉG

Dicsőség, mért kergetlek én?
A dicsőség nem boldogíthat,
Ám lelkemben ég a remény:
Ki derék, remekművet írhat.
Áttörném a jövő ködét,
De lelkem szenvedő, erőtlen,
Hiába nézek szerteszét,
Nincs semmi ép bennem s köröttem.
Nem félném az ítélkezést
Ha tudnám, őrzi sok évszázad
A munkát s a lelkesedést,
S felém a rágalom nem árad,
És nem vetik meg a mesét,

Ha keserű kínok közt sírtam,
S az égnek zengő énekét
Hogy nem a földi porba írtam.
Hiába kergetem, nem ér
Szívem soha vágyam nyomába,
Kurta a földi pályatér,
A hírnévnek is van halála.
A költő szomorú porát
Hiú hírért jövőbe szórja,
Mit ér a hír, hűnyó zsarát?
Az emberen túlád utódja.
Majd támad új és feledést
Borít rá szárnyaló dalával,
A holt költőt feledik és
Sivár küzdelmét a magánnyal.

1830-31

Bóka László fordítása

BÚSAN KONDUL AZ ESTHARANG...

Búsan kondul az estharang
Ez alkonyórán, csendesen fülembe zengve.
Megcsalt lelkem az öröklét titkán merengve,
Reményre ébred itt alant.
És ha a szél, e zord vándor nagy ívben
Végigszáguld a néma temetőn,
Bensőm nem rándul össze reszketőn,
Mi benne él, gyökeret vert e szívben.
A sors a szárnyas, élő szellemet
Nem pusztíthatja ki belőlem, érzem,
De jaj, e földön majd mi óvja meg
A bamba kéj s otromba vád kereszttüzeiben?
Mily pajzsa lesz a szenvedély
S a talpnyalók gonosz ármánya ellen,
S ha majd ráront az érthetetlen,
Másoknak furcsa, vad szeszély?
Táplálék nélkül mind kihúnynak
A lángok fenn a szirteken:
Mert kő a rideg hallgató csak,
Kísérel meg és tárd fel lelkesen
Előtte forrását az üdvnek és derűnek:
Hol érezni kell, dől belőle a beszéd,
Tökélyét, lám, az egyszerűnek
Nem érti és nem tudja, mi a szép -
Mint az, ki befogadni vágyik e világot
S isteni lelke kínok árán győzve tart,

Repül az ég felé, hol nincs se gát, se part -
S övé a végtelen szabadság, mire vágyott.

1830-31

Mándy Stefánia fordítása

OROSZ DAL

I

Fürtökben hull a hó a tájra,
Miért, fél úgy a szép leányka
Kútra menni,
Vizet merni?
Mint holtat, ha kísér a pap,
A hóvihar oly dalba kap,
Süvítve,
A kapunál kutya morog,
A láncát tépi s úgy forog
Nyüsztve.

2

De nem a kutya-vonítástól,
A vihartól, mely sírva táncol
Remegnek meg
E lány szemek.
A jegyese, ki már halott,
Hófehér arccal jó amott
Elébe.
Te hűtlen - szól, a szava jég,
És nyújtja régvárt gyűrűjét
Feléje.

1830-31

Vámosi Pál fordítása

FÖLD ÉS ÉG

Hova vágná el innen az emberi szív?
Hiszen úgyse kívánhat eget,
S ha a föld örömet kevesebbet is oszt,
De csalókan nem hiteget.

A mult fölidézi a kint s a reményt,
Meggyújtja a vágy tüzeit,
S bár tünde remény kétsége gyötör,
De a kín gyors röpte vidít.

Megborzad a lélek a messzi jövő
Sötét üregébe, ha néz,
Izlelni kívánjuk az égi gyönyört,
De a léttől válni nehéz.

Csak a földi szerencse kínál örömet,
S noha mennyről álmodozunk,
A búcsú perceiben kiderül:
Hogy a föld a valódi honunk.

1830-31

Vámosi Pál fordítása

*****-HOZ**

Barátom, jöjj, vigasztalódj a költőn,
Járjuk karöltve a közös utat:
Mint néked - nekem sincs helyem e földön.
Az emberek közt élni nem tudok.
Résztvenni zajban, bajban, kis perekben
Nem volt időm s nem tellett benne kedvem,
E szív betelt, midőn tüzet fogott,
Nézd arcomat s e sápadt homlokot.

Meglátod rajt nyomát a szenvedélynek,
Mely oly korán befonta éltemet;
Nem boldogít emléke már a kéjnek,
Árván állok a szakadék felett,
Hová a végzet kincseim temette -
Mély mint a tenger: cserje nő felette,
Lombját leverte mind a parti szél,
S az ár sodorja, a vad szenvedély.

1830-31

Mándy Stefánia fordítása

ANDRÉ CHÉNIER-BŐL

Talán a népemért fogok elhullni majd,
Vagy számüzöttként teng sorsom, s bimbót se hajt:
Vádlóim ellenem vad rágalmakat főznek,
Előtted s a világ előtt talán legyőznek,

De nem hordok babért, amelyen szégyen ég,
Amit szivem kíván: hervadhatatlan vég;
S az ifju szenvedőt te könnyen ne ítélj meg,
Se gúnyos szavakat ne mondj fejére, kérlek.
Hiszem: szörnyű sorom méltó könnyedre lel,
Sok rosszat tettem én, de többet túrtam el,
Csak álljak bűnösen a vádlóim elébe,
Csak sujtson bosszujuk: én, esküszöm az égre,
Nem voltam rossz, csupán rajtam sors átka van;
Vivtam nehéz csatát, s feláldoztam magam.
Az álnok nagyvilág hivságával betelten
Meg kellett tartanom, amire esküt tettem;
És hogyha hoztam is a közösségre kárt,
Megőriztem hitem tebenned, jó barát;
Magányos esten és a lázadó tömegben
Mindig szerettelek, hűséggel, rendületlen.

1830-31

Vámosi Pál fordítása

SZOMSZÉD

Kihúnyt a nap világa fent az égen,
Az alkony csillaga lágy fényét hinti már;
Szegény szomszédom mit csinál?
Ott túl a kerten, a faágak közti résen
Keresztül látom, ablaka
Még lámpafényes; egyszerű e ház itt,
Benne gond s léha öröm nem tanyázik,
És ezért tetszik ő maga.
Az arra járók véleménye más-más,
De valamennyi kész megróni őt.
Szomszédom mit sem ad reá, s a lámpás
Fénye nem aluszik ki később, vagy előbb.
Csak én látom világát, míg magamban
Üldögélek az ablakom mögött.
A lelkem háborog, s ugyane pillanatban
Érez növekvő, titkos örömet.
Mert úgy tetszik nekem: értjük egymást mi ketten,
Hogy magam s szomszédom, szegény,
Ugyanegy súly alatt vergődünk tehetetlen,
S hogy rég ismerjük egymást, ő meg én.

1830-31

Kálnoky László fordítása

STANZÁK

Véres harcba akarok robogni,
Ahelyett, hogy itthon nyögdelek,
Ott talán majd megszűnik dobogni
Ez a szív, mely tele van veled.

Nem, nem várom, hogy felgyújt a lángom,
Ne is ismerj ily vad lángokat,
Vért kell látnom, a halált kell látnom,
Attól majd a lángom lelohad.

Ott essem el én a csatatéren,
Résztevő könny nem jut majd nekem,
Nem lesz többet senkinek terhére
Feldúlt lelkem, feldúlt életem.

Ifjú élet semmisül e helyen
Száz ígéretével - de a szám
Egy jajszót, egy zoksót se leheljen,
Régvárt álom úgy szálljon le rám.

Ám ha azt az álmot másik álom
Háborgatja, a szerelemé,
Képedtől ha nem lehetne válnom,
Szívemből halál se törlené,

Ha ott, ahol megnyugszik a lélek,
És az üdvöt szürcsölgeti más,
A lelkemre rányomott fekélyek
Számára ha ott sincs gyógyulás,
Ó, tekints rám szépen búcsuzóul,
Arra, aki büszkén hadra kel,
Aki nem fél, száz veszély ha tódul,
Aki a hazáért esik el,

Aki könnyes szemmel, felzaklatva
Állt előtted némán annyiszor,
Szánakozni lehetett csak rajta,
De boldoggá tette - egy mosoly.

1830-31

Nadányi Zoltán fordítása

A DÉMONOM

I

Szomjúhozik minden gonoszra.
Sötét felhők közt száll, a bajt,
A végzetes vészt áhitozza,
A tajték-táncot, tölgy-morajt.

A zord éjt szereti, ha álnok
Homályban sápadt hold remeg,
A keserű mosolyt, az álmod
S könnyet nem ismerő szemet.

2

Ha szóbeszédet hall, ha pletykát,
Hitvány rágalmat, felfigyel -
Jó szót hall, hívő lelkeket lát:
Hideg kacajjal fordul el.
Szerelmet, szánalmat nem érez,
A földi étket kedveli,
A meleg vér gőzét, a véres
Csaták füstjét mohón nyeli.

3

Ha új mártír születik, apja
Szívét kétellyel gyötri meg,
Vad dölly van orcájára fagyva
És gúny, kegyetlen és rideg,
Ha szívszorongva készülődik,
Várja valaki a halált,
Végóráján mellé szegődik,
De lelkének vigaszt nem ad.

4

S a gőgös démon, míg csak élek,
Nem tágít, itt marad velem,
Sugarait csodás tűzésnek
Elmémre szórja szüntelen.
Belémnyilall egy pillanatra
A teljesség ígérete:
Csak megvillantja, s elragadja,
És nem tesz boldoggá sose.

1830-31

Lator László fordítása

E KÉK HEGYEKET SZERETEM...

E kék hegyeket szeretem,
Mögülük felkél estelen,
Mint déli meteor, a hold -
Mindíg költők múzsája volt.
Vörösen ég az ég falán,
Legszebb gyöngy ama koronán,

Melyet a menny visel, akár
Fejékét büszke földi cár.
Nyugaton az alkonyi fény
Ég még a felhők peremén,
Fájlalja elhagyni helyét,
S a holdra bízni bús egét.
De most kialszik, ellobog...
A hold magasan áll, ragyog,
Két-három felhőcske lebeg
Körötte... több díszet nem vehet
Magára fénylő homloka. -
Ki ne látott volna soha
Ily holdas, tiszta éjeket
A völgyben vagy a sztyepp felett?
Egyszer, épp ily telt hold alatt
Hajszoltam pompás lovamat,
Mint szél, ha völgyön át rohan,
Szabadon és magányosan;
A holdfény hulló permete
Ezüstsugárral vont a be
A száguldó lovast s lovát;
Éreztem, hogyan fújt, zihált
A ló, amint így vágatott
S a földtől elrugaskodott.
Én akkor elragadtatott
Iramban hozzáfórtam ott
S vágytam, bár lennék egy vele,
Hogy útját gyorsabban tegye.
Soká száguldott így lovam...
Körülnéztem... velem rohant
A sztyepp s a hold - a hold talán
Görbén nézett akkor reám,
Mert e tündöklő éjszakán
Egy ember vágató lován
Versenyre merte hívni őt,
Ki örök úr a sztyepp fölött!

1832

Mándy Stefánia fordítása

A NAP

Ahogy a szürke égen bolygó
Felhők közül a napkorong
Gyengéd világot a csikorgó
Szüz hó fölé hiába ont:

Ugy tündökölsz, ifju leányka,
Reményre bátorit szemed,
De boldogító pillantásod
Ujjáteremti lelkemet?

1832

Kócsvay Margit fordítása

BÚCSÚ

Ne indulj útnak, ifjú lezg legény,
Pillantásod hazádba mért siet?
Lovad fáradt, köd ül a hegy fején,
Itt béke meg fedél takar be, s én
Szeretlek tégedet.

A hajnalpír elmosta-é vajon
A két mennyei éjszaka izét?
Nincs ajándékom, nincsen vagyonom,
De én is lelket kaptam egykoron,
Olyat, mint a tiéd.

Nedves kámzsádban zord időt hozott
Hozzám, s az arcod bús volt, halovány,
Vajjon számomra e napos napot
Megint örök viharra akarod
Dagasztani talán?

Nézd, köröttünk kék láncban a hegyek,
Mint védelmező, óriási vért,
Hajnalpiros bokrokkal ékesek -
Szabadok vagyunk hát, madár-szemed
Mért száll máshova, mért?

Ott a haza, ahol a vágy terem;
Téged a honi völgyek hajlatán,
Magad mondtad, nem vár a szerelem:
Hallgass meg! Egy napot maradj velem!
Egy órát még csupán!

- Nincsen hazám, barátom sincs nekem,
Csak toledói kardom s paripám,
És boldog voltam szíveden, szívem -
De mégsem tarthat vissza semmisem,
Se könny, se kín, se lány.

Egy régi, véres eskü súlya nyom,
Azzal bolyongok, azzal szenvedek:
Míg ellenem vérét nem onthatom,
A szerelem szavát se mondhatom,
Élj vígan. Ég veled.

1832

Nemes Nagy Ágnes fordítása

MOST A SZÍV...

Most a szív nyugodni vágyik,
Szenvedélye ellobog,
Mert belátja, hogy a másik
Szív érette nem dobog;
Ám ha fojtott izgalomban
Még remegne, az se baj:
A víz sem csitul le nyomban,
Bár elült a vad vihar!

Jött az óra, válni kellett;
Észre sem vetted vajon,
Bár szemed láttára pergett
Forró könnyeim arcomon?
Kikacagtas leplezetlen
Önfeláldozásomat.
Féltél, hogy ha szánsz, szivedben
Újra szítod lángodat.

Ám hiába igyekeznél
Szenvedésed rejteni,
Mert szerettelek, szerettél
S nem tudunk felejteni.
Villámot lövellt a mennybolt,
Nézd a parton azt a két
Sziklát, mely hajdanta egy volt
S állta a vihar dühét;

Látod, a két tört vonal hogy
Összeillik? Van, amit
A természet egynek alkot,
És a sors kettészakít.

1832

Kálnoky László fordítása

HAJOLJ HOZZÁM...

1

Hajolj hozzám, te szép fiú, közel!
Be szégyenlős vagy! Kezed, ugyebár,
Először játszik asszony mellivel?
Ölelve foglak jó órája már,
S még mindig visszatart a félelem.
Hát mondd, nem jobb-e itt a szívemen?
Egyetlen forró percre légy enyém...
Arany - mit ér? - Szívből szeretlek én!

2

Be szép vagy! - Ültem egyszer egy napon
 Az ablakomnál, míg az este jött,
 S te elhaladtál arra utadon. -
 Mint szent angyal bukott társak között,
 A holdvilág felhőcsoportban állt
 S fejedre hús, ezüstös fényt szitált,
 S én érezhettem büszkeségemet,
 Hogy versenytársam ég lakója lett.

3

Homlokom hordja szégyen-bélyegem,
 Dehát: a világ ítélete szent?
 Mi az erényesség, ha idelelni
 A ballépés gyalázatot jelent?
 Ártatlan nő nincs, hidd el, angyalom,
 Csak nincsen mindig tárgy meg alkalom,
 Egyet szeret csak ez, de meglehet,
 Az több, az meg minden férfit szeret.

4

Én nem tudom, ki volt apám, anyám,
 Egy vénasszony nevelt keservesen,
 Egyetlenegy percem sem volt vidám,
 Szépséggel sem büszkélkedtem sosem.
 Alig serdültem, férjhez kényszerít
 Kegyetlen sorsom, kérés nem segít,
 Sem sűrű könnyek meg nem mentenek,
 Azóta csak pusztulok, senyvedek.

5

Ó, édesízü szégyen! Jogot ad
 Csókkal szolgálni téged hódolón
 S megrészegíteni gyötrő gondodat.
 Élvezd a csókot! - Én parancsolóm!
 S ha öleléssel most megfojtanal,
 Szerelmes társam, szenvedés, halál,
 Ha tőled jó, csak üdvösség lehet. -
 Ó, mindent vállal, tűr, aki szeret!

1832

Áprily Lajos fordítása

MINT ÉJBEN HULLÓ CSILLAG FÉNYE...

Mint éjben hulló csillag fénye,
Felesleges a létem itt.
Bár szívem súlyos, mint a kő, de
Alatta, lám, kígyó lakik.

A költő még megveti bennem
A bárgyu, hiu dolgokat;
De nem lel mentséget a lelkem,
Azt még a boldogság sem ad.

Pedig de vágytam! - s végre most hát
Hogy a szívem az otthona,
Oly fárasztó lett e boldogság,
Mint a cárnak a korona.

Minden álmomat messze hagyva.
Itt állok ismét egyedül,
Mint üres várában a gazda,
Körötte sötét, rideg úr.

1832

Simon István fordítása

***-NAK

Lelkemben nincs többé alázat,
Nem indít már meg semmi sem:
Zokszavad vagy szerelmi lázad -
Szívünk egymástól idegen.
Szabadságomat - ezt feledted -
Bódulatért el nem dobom,
Lágy mosolyodnak, hő szemednek
Áldoztam úgyis szebb korom,
Ifjúságom minden reménye
Benned úgyis sokáig élt:
Egész világ gyűlöletére
Szoktam forró szerelmedért!
Térdednél telt el annyi órám -
Ha máshol, talán ezalatt
Szent lelkesülés tüze fú rám...
S mit adtál cserébe magad?
Elfogott volna égi ihlet
S olyan remeket alkotok,
Hogy művemért a hír kitüntet
S nevem örökké élni fog...
Olyan gyöngéden mért ígérted,
Hogy pótolod a koszorút?

Mért tüntetted, lobbanva, szépnek
Vágyadat, ha a búcsu rút?
Álmodj szerelmet - büszkeségem
Hűtlen feledve mást szeress!
Bármi sors várjon földön-égen,
Belőlem rab már sohse lesz.
A szív a messzi délre vágyik,
Hívna az idegen hegyek.
Mért ismertelek, s jaj, sokáig
Ahhoz, hogy elfelejtselek?
Bármivel most gyönyört gyönyörre!
Mindenkinek esküdözöm,
Forrón, kacajt kacajba öltve,
S szememben mindig ott a könny.
Ne úgy szeressek, mint szerettem!
Csalni fogok könnyörtelen!
Mért becsüljek asszonyt? Hiszen nem
Volt hű egy angyal szíve sem.
A nagyvilágot harcra hívtam,
Nem bántam, száz halált ha ont,
Hogy csak még egyszer megszorítsam
Fiatal kezéd - én bolond!
Hűtlenségedről mit se tudva
A lelkemet adtam neked,
S te ismerted már, mi a titka...
Csak én, én nem ismertelek!

1832

Rába György fordítása

KAUKÁZUS KÉK HEGYEI...

Kaukázus kék hegyei, köszöntlek! Gyermekségem idézitek vissza; zord csúcsotokon hordoztatok engem, felhőtakaróval óvtatok engem; töletek kaptam az égnek a kékjét: azóta is rólatok álmodozom meg az égről. Természet trónjai, fölöttetek füstként szállnak a dörgő fellegek és aki egyszer is imádkozott csúcsotokon a teremtőhöz, az életet megveti, jóllehet abban a percben büszke volt arra, hogy élhet e földön!...

Hajnalhasadáskor gyakran néztem a hóborította gerincet, a távoli szikla jegét: csillog a felkelő nap sugarában, virítva tükrözi rózsaszínét. S míg odalenn megbújt a sötétség, messzire hirdeti már a napot. Pírja, akár a szemérem színe: a lány pirul így, ha netán a patakban fürdik s hirtelen férfi jön arra: nincsen idő a feléje sóvárgó férfitekintet elől keblét elrejtteni gyorsan.

Ó, hogy szeretem zúgó viharod, Kaukázus! Kietlen, vad vihar ércszava zeng s mint éjjeli őrég, barlangjaid öblös hangja felel rá!... Tar domb tetején zivatardöntötte magányos, árva fatörzs; vadszőlő zizegve lapul vízmosta falon; szakadék peremén vadjárta csapás, odalenn harsogva rohan tova névtelen ár, tajtékzik a habja; hirtelen dörrenés, félelem kél a nyomában: alattomos ellenségnek a fegyvere szólt-e vagy fürge vadászé... Elbűvölő ez a táj, gyönyörű, csupa szépség.

Tiszta a lég, mint gyermek imája. Gondtalan élnek
Az emberek. Mint a madár, szabadok.
A harc elemük. Napbarnított arc: csupa lélek.
Füstös földkalyibájukat nád fedi: ott
Feleségük, lányaik tartják rendben a fegyvert,
Hímeznek ezüsstel - hervadnak hangtalan: délszaki, árva
Vágyakozó szívükön nem ismert sorsnak a járma...

1832

Urbán Eszter fordítása

ROMÁNC

A tengerparton valaha egy szürke szikla állt
Mennykő zuhant fejére és szétzúzta homlokát.
Kettéhasadt a szikla és most új mederbe csap
A szétváló falak között az ősz tajtéku hab.
Sosem forrhatnak össze már, de őrzik egyre még,
Hogy egyek voltak, s testüket a villám vágta szét.
Imígy vagyok hát én veled, elválaszt rágalom,
De nem idegeníthet el már tőled, jól tudom.
Többé már nem találkozunk s ha netán megnevez
Véletlenül majd valaki, megkérdezed: ki ez?
Elátkozod hát életem, miközben föllobog
Emlékeid között a mult és magad átkozod.
Nem zúzhat engem semmivé a bús emlékezet;
Örökre őrzöd arcomat s az elszállt percekét.

1832

Kiss Károly fordítása

EPITÁFIUM

Isten veled! Látlak-e újra?
A halál összehozza még
A szenvedőket? Jaj, ki tudja!
Áldjon meg, áldjon meg az ég!
Az életet nekem te hoztad
Öröm nélkül, s az emberek
Között, kik hozzád rosszak voltak,
Egy értett meg, egyetlenegy.
És ez az egy állt, mikor sírva
Lehajolt hozzád a tömeg,
Némán, oly hideg volt az arca,
Szemeit sem törölte meg.

S mindenki durván őt okolta,
Csak őt - s ok nélkül tette ezt -
Mintha neki öröm lett volna
És boldogság, a végzeted.
De mit kellett zajongni ennyit?
Nem értette sok esztelen,
Hogy könnyebb sírni, mint szenvedni,
Bár a kínnak nincs jele sem.

1832

Simon István fordítása

NEM BYRON VAGYOK...

Nem Byron, más vagyok. Ha lángol
Bennem a szó s égnek lobog:
Mint Ő, vészverte, büszke vándor,
De csak orosz lélek vagyok.

Korábban kezdtem, úgy is végzem;
Szellemem sokra nem viszi;
Lelkem zátonyos éjjelében
Remények süllyedt roncsai.

Ki tudja, mit rejtész magadban,
Titkos tenger? Sejtheti-e
Ember, hogy mit hittem, akartam?...
Tán a költő; - más senki se!

1832

Szabó Lőrinc fordítása

ROMÁNC

I

Harcba indulsz a sereggel -
Imám követ este-reggel:
Gondolj vissza rám!
Hogyha rászed egy barátod,
Életkedved tűnni látod
S valami nyom, mint az átok,
Távoli babám,
Gondolj vissza rám.

2

Társad ha sírt mutat néked
S tábortüznél bús meséket
Mond egy éjszakán
Egy leányról, kit szerettek,
Szerellemmel tönkre tettek,
Aztán rútul megvetettek,
Hűtelen babám,
Gondolj vissza rám.

3

Ha a mult lidérces árnya
Megkeresne, megtalálna
Álmodban talán,
S hallanád egy vonagló ajk
Búcsúszavát, szaggató jajt,
Hulló szívből feltört sóhajt.
Álmodban, babám,
Gondolj vissza rám.

1832

Gáspár Endre fordítása

*****-HOZ**

Vak véletlen sodort össze veled,
Megtalálta fél a jobb felét,
Lélekkel barátkozott a lélek,
Bár nem együtt ér el majd a vég.
Mint az égbolt festi messzi kékkel
Tavaszhónap tükrös árjait,
S villogó, ha síma habra kékell
S reszkető, ha dúlt hab várja itt.
Légy az ég, ó, égbolt légy felettem,
Vad viharnek légy a társa hát!
Zengjen orkán rajtunk! Arra lettem:
Életem viharban éljem át!
Jöttem, hogy a nagy világ kísérje
Győzedelmem vagy tán vesztemet,
Ám ha majd gúnyolna vagy dicsérne,
Vezércsillag! mindegy lesz veled!
Most a dalnok lelkét fel nem érik,
Érte tán egy tiszta szív sem ég,
Nem szerették, bánatát sem értik
S nincs, ki ossza lelkesült hevét!

1832

Tóth Eszter fordítása

AZELŐTT CSUPA CSÓK...

Azelőtt csupa csók, csupa csók
Cifrázta az életemet,
De a csókok is unni valók,
Most hús közöny élve temet.

Volt úgy, csupa könny, csupa könny
Öntötte el életemet,
A csókok után ami jön -
Most hús közöny élve temet.

Mi maradt nekem? A feledés.
A közöny, ami élve temet.
Odadobnám szívemet és
Egész örökéletemet!

1832

Nadányi Zoltán fordítása

***-NAK

Hagyj, ne fürkéssz, hiába fáradsz:
Van éj, legyenek titkai!
Multamban semmit sem találhatsz,
Ami szerelmed növeli.
Szeretsz - nos, legyen elég ennyi!
S ha szeretsz, ne kérdezd soha,
Ne tudd meg, hogy az életem mily
Üres, fekete, ostoba!
Hogy boldogságod meg ne öljem,
Nem vallhatom be soha, hogy
Nem hiszek már a szerelemben
S szivedre méltatlan vagyok;
S hogy ami szent gyönyörűséget
Adott egykor, ma méreg, és
Hogy mint éjjel meghitt kíséret,
Oly jó nekem a szenvedés.
Tiéd, amit jövőm kigondol,
Az üdvösségem is, fogadd;
De ne kérdezz soha a multról:
Lelkem kínja enyém marad!

1832

Szabó Lőrinc fordítása

Ó, HADD ÉLJEK!

Ó, hadd éljek! bánatra vágyom
Boldogság, szerelem helyett,
Mert eltunyult gondolkodásom,
S a homlokom is síma lett.

Űzd el, világ, nyugalmam tespedt
Ködét, nyilazd gúnyod reám -
Költő csak az lehet, ki szenved:
Vihar nélkül nincs óceán!

Élni akar, bár kín az ára,
Kín és nyomasztó gond, hogy él,
Élni akar, hogy versre váltsa:
Ingyen nem kell neki babér!

1832

Végh György fordítása

ÜDVÖZÖLLEK TÉGED, SZLÁVOK SZENT BÖLCSEJE...

Üdvözöllek téged, szlávok szent bölcseje,
S harcosoké! Messzi országokból jöve
Elnéztem lelkesen komorló falaid,
Melyek a századok vad változásait
Bátran kiállták. És a kegyetlen pusztulás
Fölött is messze szállt, szállt a harangzugás,
S hajdan szabadságot és erőt hirdetett,
S vele mentek halálba a büszke ezredek.
Hol vannak már e lelkek? - Felelj, Novgorod!
Vagy az a Volhov már nem a te Volhovod?

1832

Simon István fordítása

KÍVÁNSÁG

Börtönajtóm nyíljon tágra,
Napfény várjon, csillogó,
Bogárszemű szép leányka,
Feketesörényű ló.
Kék mezőkön a világot
Járjam e jó paripán,
S mire szívem mindig vágyott,
Élvezzem a szabadságot,
Az életet igazán.

Csónak is kell, lenge sajka,
Melyben korhadt már a pad
S a vitorla szürke rajta,
Száz vihartól vert, szakadt.
Hadd kelhessek útra bátran,
Mint akit gond sose bánt,
Szálljak magam zabolátlan
S verekedve vad tusákban
Győzzem le az óceánt.

Kastély is kell, sok erkéllyel,
S körülötte zöld liget,
Melynek árnyán szőlő érlel
Smaragdszínű fürtöket.
Szökőkút is, márványtermet
Csobogással töltve be:
Ha rám hullna a hűs permet,
Aludnám, mint boldog gyermek.
Míg csak fel nem költene.

1832

Gáspár Endre fordítása

*****-HOZ**

Hiába zokog dalaimban a bú,
Nem értheti senki, miért e ború.
Mely engemet éltet: az ajkon a szűzi
Mosolyt szomorú dalom el sosem űzi.

Hozzád sose jutnak a hangok, a kín
Visszhangjaiból fakadó szavaim.
Vígaszt a dalosnak immár te se vethetsz,
Mért kell könnyörögni tovább a szivedhez?

Mert fájna a hit, hogy a dal szomorít,
Hogy könnybe borítja szelíd szemeid,
S megölne e hit valahány esze-vesztett
Nótát, amelyért a dalost te szeretted.

1832

Hárs György fordítása

A KÉT ÓRIÁS

Öntött arany sisakjában
Várt egy másik óriást
Messzeföldről, nagy vidáman
A vén orosz óriás.

Arról járta éj s naphosszat
Már a beszéd mindenütt,
Összemérni kíváncsoznak
Egyszer roppant erejük.

És úgy jött, hogy szörnyű zajjal
Ködből lépett csak elő
S a sisakért nyúlt azonnal
Nagy garral a vakmerő.

Óriásunk villanásnyit
Mosolygott reá legott:
Ránézett csak épp, s a másik
Feljajdult és lerogyott.

Lerogyott a vak tengerbe,
Sírja gránit szikla lett:
Ott, ahol a vihar zengve
Zúg a mélységek felett.

1832

Végh György fordítása

HIT ÉS REMÉNY ENYHÍTI BENNED...

Hit és remény enyhíti benned
Az elválás fájdalmait.
Azt mondd: „Van egy másik élet!”
S boldog biztonság lelkesít.

De engem - hagyj! Hajsolt zarándok,
Kimerült tűrés vagyok én!
Szived két hazát érdemelt ki -
Nekem egy is sok, az enyém.

Ha máris buktat rövid útam,
Miért vonzzon a végtelen?
Nem ad békét az ég s az egykor -
Megadja a föld s a jelen!

Ami volt, mindent eltemettem,
Nem hív új jövő fátyola:
Földbe kerül, ami a földé.
S a sír nem ad vissza soha!

1832

Szabó Lőrinc fordítása

BOLOND VAGYOK...

Bolond vagyok! Igazatok van!
Halhatatlanság? Nevetek!
Míg boldogok vagytok a porban,
Kívánjak zengő hírnevet?
Hogy merte az előítélet
Láncát rázni a józanész?
Mért hittem költészet hevének,
Ami csak belső szenvedés?
Mennyire más a költő! Látom,
Hogy ábrándom milyen hamis;
Hadd legyek, mint Ő, a világon
Idegen, az a mennyben is!
Szavam lehangelő, tudom jól,
De értelmét értitek-e?
Csak így téphetem ki húsból
S kínjaimat együtt vele.
Viaskodva az értelemmel
Töltssem el egész életem?
S föléje kerekedve nem kell
Önmagamat elvesztenem?
Feledni önmagam kívánjam
Szétfoszlott, drága tervemet,
Mindazt, amire égve vágytam,
S amit már hinni sem merek?

1832

Rába György fordítása

NEM GÖGÖS SZÉPSÉG...

Nem gögös szépség eszközével
Bűvöli ő az ifjakat,
Sóhajtva, néma szenvedéllyel
Nyomában nem tolonganak.
Nem dölőfös hullámozás a keble,
Nincs természetben isteni.
Lába elé lehullva, benne
Szentségét senki nem leli.
De mégis, hogy ha szól, ha nézed,
Az arcán minden mozdulás
Csupa mosolygó, lelkes élet,
Oly egyszerű és oly csodás.
És hangja úgy lelkedbe árad,
Mint régi, szép emlékezet,

S a fájó szív szeretve bágyad,
Szégyenli szinte, hogy szeret.

1832

Fodor András fordítása

A NÁDSZÁL

Víg horgász ült a parton
A hűs folyó felett,
A lengő szél előtt
Nádat zizegtetett.

Egy szárazat levágott,
Likat fűrt ügyesen,
A végét lenn befogta
És fűjni kezdte fenn.

Megszólalt, mintha élne,
Búsan sóhajtva szólt,
Emberhang volt a hangja
És szellő hangja volt.

És így dalolt a nádszál:
Te is vesztetre törsz?
Halász, te szép halász, menj,
Hagyj el, miért gyötörsz?

Szép szűzleányka voltam
S balsors szakadt reám,
Szigorú börtönében
Nevelt a mostohám.

Sok forró könnyem elhullt
Álmatlan éjeken,
A kora sírt kívánva
Átkoztam életem.

S volt mérges mostohámnak
Egy fia, vad fiú,
Nőcsábító, garázda,
Gonosz indulatú.

Egy este itt a parton
Velem sétálgatott,
Kék hab felett figyeltük
A bíboros napot.

Szerelmemet kívánta,
Aranytallért ígért,
De nem tudtam szeretni,
Bármily csábítva kért.

Mellembé döfte kését,
S napomnak vége lett,
És itt elásta testem
A lejtős part felett.

S egy nádszál nőtt a sírból,
Lengette itt a szél,
S a nádban ifju lelkem
Halálos búja él.

Jobb lesz, te szép halász, ha
Nádsípod elveted,
Rajtam nem tudsz segíteni
S én mit sírjak neked?

1832

Áprily Lajos fordítása

A SELLŐ

1

Sellő lebegett telehold idején
A folyón, csupa hold, csupa fény,
S fröcskölte a holdig a kék legen át
Ezüstszinü hab taraját.

2

Görgette a víz, forgói felett,
Tükrében a fellegeket,
S dalolt a leány és a víz, meg a part
Hullámoztatta a dalt.

3

Dalolta: „A mélyben, a felszín alatt
Ott ég igazából a nap.
Odalenn legelésznek aranyhalaim
Kristálypaloták falain;

4

S odalenn, az ezerszinü, lágy fövényen,
- Sűrű nádtorzs védi hiven -
Ott alszik a víz-lesodorta vitéz,
Idegen táj küldte vitéz...

5

Fésüljük a sűrű, a gyűrű-haját
Ezer égszinű éjjelen át,
S délben az ajkait és a szemét
Csókoljuk, oly csodaszép.

6

De a lángtarajú vágy csókja hiú:
Csupa jég, csupa csönd a fiú,
Hiába lesem, keblemre veszem,
Nem száll lélekzete sem.”

7

Ime, így dalolászta a bús habon át
A titokteli lány a dalát,
S forgatta a víz, örvénye felett
Tükrében a fellegeket.

1832

Nemes Nagy Ágnes fordítása

A CSÓNAK

Bűvös hatalom mérge távol
Úzött engem a vágy honából;
Vihar tüntén a homokon
Rekedt kettétört csónakom; -
Dédelgesse a dagály végkép -
Rokkant szív nem csal, nem hihet;
Ismeri önnön gyengeségét,
S csak színleli, hogy szendereg;
Magadat s drága titkod terhét
Többé reá nem bízhatod;
Ön-szándékaitól levert még!
Nyugodjék békében a - holt.

1832

Szily Ernő fordítása

GYERMEKÉNEK MÉRT NEM SZÜLT HÁT...

Gyermekének mért nem szült hát
A kék hullámzuhatag? -
Tajtékozva suhannék át
Az ezüstös hold alatt.

Ó, ajakam hogy becézne,
Csókolna, arany-főveny!
Csalárd csónakomra végre
Fittyet hánynék gőgösen.
S mindent, mi az ember döllyfe,
Morajommal széttörök,
Ráölelek jégszívemre
Minden szegény szenvedőt.
Kiállom poklok keresztjét,
Nem csábít paradicsom;
Nyugtalanság és hűvösség
Örökérvényű jogom.
Nem keresnék feledést sem
Távol észak-tájakon;
Szabad volt a születésem:
Élnék - s halnék szabadon!

1832

Szily Ernő fordítása

MEGSZÜLETTÜNK, DE MÉRT HOGY ÉLÜNK?

Megszülettünk, de mért hogy élünk?
Ha révbe tart vagy harcba von
A sors, akár hű feleségünk,
Vagy szomjas vágy, csak unalom
Kísér. Remek, belül a körben,
A tömeggel szót szóba szőve
Megtudni, mi a só, a méz;
Ettől lesz formás a beszéd,
Míg szavunk nyomán napra tárul,
Amit a külszín fátyla óv:
Hogy a férfi mind talpnyaló,
S az asszony úgyis csak elárul.
Ki az életre jól figyel,
Panasz nélkül veszíti el.

Halál! E szóban mennyi mélység,
Mégis lapos. Egy elhalót
Sóhajtasz, elfed a sötétség,
És nem vagy többé. Ám utóbb?
Utóbb illendően sírba raknak,
Ebédül gondos bogaraknak,
S hogy ki ne jőjj egy szép napon,
Az örökös kővel lenyom.
Minden hibádat megbocsátja,
Hisz jóság tölti el szivét,
S elmondhatja a gyászmisét

Maga s a templomok javára.
Ám ezt - pszt! sügni sem merem! -
Mindenki hallja, csak te nem.

S ha úgy haltál meg, mint a hívők,
Mint jó keresztény emberek,
Vagy negyven évig még a sírkő
Megőrzi számunkra neved.
De ha a szűk sírkert porába
Már el se fér a holtak száma,
Sírodba vakmerő kezek
Más koporsót süllyesztenek.
Fekhelyedet megosztja társad,
Egy ifjú, hallgató leány,
Kedves, szelíd és halovány;
Ám ajka, szeme villanása
Nem kelt már szívedben panaszt.
Mi lenne üdv, ha ez sem az?

1832

Szabó Magda fordítása

VITORLA

Vitorla fehérlik, magányos,
A tenger kék ködein át.
Repül - mily messzi partvilághoz?
Mért hagyta el szülőhonát?

Szél zenél, a hab csupa játék,
Reccsen az árbóc, le-ledül.
Ó, nem a boldogságra vágnék,
Nem is az elől menekül.

Lent azúrnál ragyogóbb fényár,
Fent az arany nap csúcsra ér,
És ő, a lázadó, vad vészt vár,
Nyugalmat már attól remél.

1832

Illyés Gyula fordítása

ÖRÖMRE ÉS REMÉNYRE...

Örömrre és reményre született
S békés sugallatokra - de a balga
Hamar a gyermeki öltözetet
Letépte, szívét élet-árba dobta,
S a világ nem kímélte - sem az ég!
Édes gyümölcse, túl-korán megérve,
Árvultan függött virágok közébe,
Sem ínynek, sem a szemnek nem elég -
Azok szépülnek - ő pedig megég.

A mohó féreg rágja, rágja őt,
Míg a többiek, mint kecses barátnék,
Az ágon lengnek - korán-ért gyümölcs
Lehúzza ágát s a vihar belétép!

Gyötrődik a vén, ősz hajsza! híján;
Nem talál társra; megy, merre a többi,
Bár lelke nem bír velük békét kötni;
Az emberek közt nem rab, nem király,
S mit érez egyedül: mindent magába zár.

1832

Weöres Sándor fordítása

A HUSZÁR

Ha felveszed vörös zekédet,
Huszár, vidám vagy s gondtalan.
De ábránd, haj, a boldog élet
És nyugalom csak kurta van.

Mult lakomák zaját idézed,
Míg pödröd hetyke bajsodat,
De bajsodnál, vigyázz, sötétebb
Nem egy sötét, rút gondolat.

Csak dédelgessen a szerencse
S röptsen szenvedély szele;
Nincs senki sem, aki szeretne,
És nincsen, aki féltene.

S ha cifra mentédben ragyogva,
Elnyargalsz szürke lovadon,
Mögötted egy kislány se mondja:
- Miattam jár itt, fogadom.

S ha, szívtelen hős, a csatába
Vágtatsz, miként a fergeteg,
Áldó imát érted, hiába,
Egy ember ajka sem rebeg.

Huszár! Nem tudnak hát szivedhez
Férkőzni gyöngéd sóhajok?
Mondd, hol a lány, ki néked kedves,
A drága szempár hol ragyog?

Hallgatsz - eszed nem működik jól,
Ha csordultig van a kehely...
Jaj - egykori ábrándjaidtól
Fásult szived mi tépte el?

Bizony más, más voltál te hajdan,
Az élet tette ezt veled -
S csak egy utolsó viadalban
Hamvad ki égő kebeled.

1832

Gáspár Endre fordítása

AZ EZÜST SARKANTYÚKRA...

Némi bölcseletre késztet
Sarkantyúm, a csillogó.
Minden ízem reszket érted,
Véknyadért, te gyors fakó.

Ősapánk nem így csinálta.
Ő a pusztaságon át
Durva szíjjal kancsukázta
Hajsza közben vad lovát.

Jött a felvilágosultság
És az ősi kény helyett
Népünk több külföldi ország
Módijának híve lett.

Jól almoznak, abrakolnak
S felméri a far becsét.
Hajdan vertek, most meg rugnak!
Hogy melyik jobb?... Tudja Ég!

1833-34

Kócsvay Margit fordítása

ÁLLTUNK SORAKOZVA...

Álltunk sorakozva, szótlan csapatok,
Fiatal társunk temetésén;
Az őszi vihar süvitezve csapott
Be a pap hadaró szava résén.
A testen a csákó, a ködbe takart,
Csillant mereven egy utolsót,
S az ulánus sapka, a tábori kard
Diszítette a deszka-koporsót.
Nem egy szívet átdúlt a kín vihara,
Irtózva csukódtak a pillák,
Mint hogyha amit csak kapott valaha,
Mind tőle ma visszaragadnák.
Egy könny se szivárgott fölöslegesen,
Bár mart a fájdalom érte,
A búcsú marék-föld tompán, nehezen
Dübögött a deszka-fedélre.
Bajtárs, a nagy útra hadd mondjam el ezt,
Kinek ifjan, kell vala halnod:
Nem őrzi porod, csak hitvány fakeszt,
De mi őrünk, kékszemű dalnok.

1833-34

Juhász Géza fordítása

A HALDOKLÓ GLADIÁTOR

I see before me the gladiator lie...
Byron

Felujjong Róma... és győzelmesen, vadul
Feldübörög a taps, zúg az aréna: vége...
S ő fekszik, átdöfött mellével, szótlanul,
A vértől izamos porondot szántja térde...
Tört, fénytelen szeme irgalmat esdve néz.
Dicséri a kegyenc s a talpnyaló szenátor
Az ocsmány diadalt... Mi ő a gyülevész
Tömeg szemében, a legyőzött gladiátor,
Feledett, megvetett... kifütyült, rossz színész.

S a vére csak csorog. Kápráztatón vonulnak
Utolsó percei... S szívében, ím, kigyullad
A képzelet tüze... A hömpölygő Duna
Előtte zúg... Virul szabad szülőhona.
A kis családi kör... A vésznek odavetve...
És atyja, reszketeg két karját terjegetve
Hogy hívja! Nincs öreg korára támasza.

S az apró gyermekek! Hogy várják mind haza!
Prédával dúsnak és látják híres-nevesnek...
Hiába! Erdei vadként elhull, gyötört
Rab, lelketlen tömeg kényére... Róma, feslett
Város te! Ég veled! Ég áldjon, honni föld!
Ó, Európa! Nem ilyen vagy - hajdanán
Lánglelkű álmodók bálványozottja? Lám,
Most dicstelen fejed a sír felé lehorgad.
Kétségek, vad dühök csigáztak - nem maradt
Reményed, sem hited, kölykök játéka vagy,
S gúnyol, kacag az ujjongó, botor had!

Szemed még felveted a pusztulás előtt,
Mélyet sóhajtasz, s felidézed
A fényes ifjúkort, erőtől remegőt,
Melyet feledtetett könnyelmű fényüzésed,
Az álságos tudás nyavalyája s a gög,
S hogy végső kínjaid elzsongítsd, ama régi
Idők dalát lesed, a tünt lovagvilág
Tündéri képeit, varázslatos regéit,
Gúnyos hizelkedők üres káprázatát.

1836

Lator László fordítása

NAGY FÉRFI...

Nagy férfi! Nem nyersz itt jutalmat,
Vitézségedként ékeset!
Keress az égben oly hatalmat.
Az emberek közt nem leled.

De a kegyelet igazságos,
Megjegyzi a győzelmedet;
Fiad lelke lángtól világos,
Mikor meghallja nevedet.

Fényes halotti lakomádat
Megüli késői ükőd
És őszinte könnyek között
Mondja „Te szeretted hazádat!”

1836

Weöres Sándor fordítása

BOROGYINO

„Óh, mondd, öreg, ha Moszkva ég is,
A franciák császára mégis
Nem ingyen vette be?
Csatának nem voltunk híjába -
S jó harc volt - mondják. Nem hiába
Forrott hazánk minden fiába
Borogyinó neve!”

Bizony, tinálatok különbek
Termettek. Volt az én időmnek
Sok jó, vitéz fia.
De zordon végzetük betellett,
Kitartott mind a zászló mellett,
Csak égi rendelésre kellett
Moszkvát feladnia.

...Vonultunk vissza, némán, messze,
Mogorván lestük: harcunk lesz-e?
Dohogtak vén apák:
„Mi ez? Tán itt maradjunk télig?
A jó orosz szuronyt kimélik
A tisztek, hogy ne rontsa élit
Az idegen kabát?”

Így érkeztünk egy nagy mezőre,
Szétszéledtünk oldalt s előre,
Tábort vertünk legott,
Fülünk hegyezzük, felszegezzük,
S a hajnalt épp hogy észrevesszük,
A lomb kékjén át felfedezzük:
Ellenség itt meg ott...

Hetykén töltök be ágyufojtást,
Hadd kínálhassam már a pajtást,
Megállj, moszjő-koma!
Mit várunk! lássuk azt a táncot!
Testéből mint egy élő láncot
Emeljen itt mindenki sáncot,
Kinek kedves hona.

Két nap lödöztünk s közben álltunk,
Ej, hagyjuk ezt! Mind arra vártunk:
Mi lesz harmadnapon?
- Felmordult itt-ott egy-egy bajtárs:
„De most jöhetne már a kartács!”
S a széles síkra nem jött alvás,
Csak éj borult vakon.

Bóbiskolván az ágyutalpon,
Hajnaltájt már közről hallom:
Zsongnak a franciák.

De nálunk csend hull hosszú sorra,
Ez tépett csákóját pucolja,
Amaz szuronyt fen és morogva
Rágja a bajuszát.

De aztán felvirradt a hajnal,
A tábor ébredt tompa zajjal:
Hadrend hadrend mögött.
Vezérünkben tüzes vér lángolt:
Cárnak szolgált - nekünk apánk volt.
(Kár érte: kardot ránt és már holt,
Rejtik rideg rögök.)

Égő szemmel megállt közöttünk:
„Fiúk! hisz Moszkva van mögöttünk,
És Moszkváért halunk,
Amint bátyáink haltak értünk!”
Mi meg harcot s halált ígértünk, -
S Borogyinónál, míg csak éltünk,
Megtartottuk szavunk.

Az volt a jó nap! Füstgomolyban
Láttuk, mint zúdul sűrű sorban
Az ellenség elének.
Ulánusok zászlója tarka.
A dragonyos-lándzsák lófarka
S ezernyi kard előre tartva,
Már vágatott felénk.

Íly harcot látni sohse fognak,
A zászlók mint árnyak lobognak,
A gránát sír, sziszeg,
Kard villogását füst takarja,
A harcosnak fáradt a karja,
S golyóink röptét megzavarja
A véres hullahegy.

Az ellenség köztusában
Orosz vitézek virtusában
Most hinni megtanult.
Kebünk s a föld rengett kegyetlen,
Kavargott ló s ember fejetlen -
Ezernyi ágyúszó egyetlen
Elnyújtott jajba fúlt.

Már alkonyult... de készek voltak
A küzdelmet folytatni holnap,
Végig kitartva, mind. -
Ám ott túlhan dobok peregnék
Hátrát az ebhitű seregnek,
S mi számbavesszük, hol lehetnek
Sebesült társaink.

Bizony, tinálatok különbek
Termettek: volt az én időmnek
Sok jó, derék fia!
De zordon végzetük betellett:
Kitartott mind a zászló mellett...
S csak égi rendelésre kellett
Moszkvát feladnia.

1837

Radó György fordítása

A KÖLTŐ HALÁLA

Elhullt a költő! Porba lökte
A rágalom szennyes szele.
Mellében, ólom s mindörökre
Alácsüggedt nemes feje...
Nem bírta ki a büszke szellem,
Hogy apró sérelmek gyötörték,
Fölkelt a köz pletykája ellen,
Kiállt, egyedül állt... megölték!
Megölték!... Most miért az álnok
Jajongás, mert végsőt lehelte?
Miért a hangzatos sirámok?
A költő sorsa csak betelt.
Hát nem ti üztétek galádul
Szabad, merész talentumát?
És nem ti, pusztá tréfaságbul,
Gyujtottátok fel otthonát?
Vígadjatok most!... Összeroppant
A végső kintől elgyötört;
Az égi génusz kilobbant,
A ritka nagy virág letört.

A gyilkos milyen sima szenvvel
S hidegvérrel végzett vele!
Üres szív mindig rendesen ver,
Nem reszketett a fegyvere.
Csodálod? Mért? Ki ő? Kalandor,
Messzünnen jött, mint annyi száz,
S itt rangot és állást vadász,
Mert befogadtuk irgalomból.

Irántunk göggel van teli,
Lenézi azt, miért mi égünk,
Nem érti sem nyelvünk, se népünk,
Nem tudta, milyen büszkeségünk,
Ki ellen karját emeli!...

Megölték... és a sírba dőlt ő,
Mint az az ismeretlen, drága költő,
Ki ellen féltés élezte a gyilkot,
S kit oly hatalmasan megénekelt ő,
S akit, mint őt, kegyetlen kéz kiirtott.

Kényeztető barátság fészkeből, mért is jött ő.
Ez irigy, rossz világba, melynek zsákmánya lett ő?
Itt nem kap levegőt szabad szív s szenvedély.
Miért nyújtott kezét a törpe sugdosóknak,
Miért adott hitelt hazug beszédnek s csóknak?
Hisz már rég tudta jól, hogy az ember mit ér.
Fejéről a virágfüzért levették
S koszoruként babérral átfont tövist kapott,
S a rejtett tüskék megsebeztek
A dicsőséges homlokot.

Utolsó perce is rágalmazó gazok
Bárgyú szavától volt halálra mérgezett,
És meghalt és bosszút hiába szomjazott,
Mit sóvárgott s remélt, az el nem érkezett,
Elnémult a csodás dal árja,
S többé nem is fog szállni szét,
A dalnokot szűk sírja várja,
S az énekes szájon pecsét.

S ti, gőgös sarjai
Aljasságukról hírneves atyáknak,
Akiknek irgalmatlan sarkai
Sok nemzedék boldogságára hágtak,
Ti, kik a trón körül falánk tömegben álltok,
Szabadság, szellem és hírnév hóhérai,
Kik pajzsul magatoknak törvényeket csináltok:
Földi igazság nem tud rátok lesújtani.
De van égi bíróság, te bűnös, büszke had,
Van ott bíró, vár rátok az,
Bíró, ki az arany csengésére nem ad,
S ki tudja, mit művelt a gaz!
Akkor mindhasztalan kegyelmet kérnetek,
A bűnös ott megkapja bérét
És le nem mossa majd fekete véretek
A költő tiszta szíve vérét.

1837

Gábor Andor fordítása

SZENTFÖLDI PÁLMAÁG

Hol növekedtél, hol virultál,
Felelj, szentföldi pálmaág!
Mily halmok, völgyek éke voltál,
Mily tájék volt szülőhazád?

A hűs Jordán szelíd lapályán
Becézett fényével Kelet,
Vagy Libanon zord, bérci táján
Nyögettek éji vad szelek?

Imát dünnyögték? Ősi zsoltárt
Hallottál hajdan zengeni,
Hogy leveleid összefonták
Jeruzsálem bús fiai?

És él-e, él-e még a pálma?
S ha tikkasztó a nyár heve,
Széles levelű koronája
A vándort most is hívja-e?

Vagy elváltatok túl nem élve,
Akár te, búsan haldokol,
Sárgára szikkadt levelére
Mohón ülepszik rá a por?

Beszéld el, mondd, ki volt, ki téged
Kegyesen elhozott ide?
Gyakran hajolt búsan fölébed?
Könnyei nyomát őrzöd-e?

Ő volt, az Úrnak jó vitéze,
Felhőtlen homlokú, aki
Mint te, mindig méltó az égre,
Se gáncs, se vád nem érheti?

Titkos kéz pártfogása, gondja
Most hát e sorsot róttá rád:
Hű őr, hajolsz az ó ikonra,
Jeruzsálemi pálmaág.

Nyájas homály, mécszláng, derengő,
Kereszt, frigyláda, szent jelek.
Béke s vigasz, mindent belengő,
Lebeg fölötted, körüléd.

1837

Lator László fordítása

A FOGOLY

Mért nem nyílik már a zárka?
Mért nem süt reám a fény?
- Vár az éjszemű leányka,
Vár hollósörényü mén...
- Kedvesem, majd átölelek,
Szádra tűzcsókot lehellek,
Aztán lóra pattanok,
S mint a szél - elvágatok.

Ám a rács elérhetetlen,
És a záron nagy lakat,
Éjszemű lány sincs közelben,
Távol házában mulat -
Jó lovam meg zabolátlan
Táncol, ugrál csak magában:
Zöld mezőnek fut neki,
Farkát szellő lengeti.

Egymagam, halott reménnyel -
Semmi sincs, csak puszta fal,
Lámpám pislog fáradt fénnel,
Lángja lassankint kihal.
Egy hang cseng az éji csendben:
Egyhangú, kimért ütemben
Lépegetve megy tovább
Künn a szórtan porkoláb.

1837

Radó György fordítása

A SZOMSZÉD

Bús szomszédom, lehetsz akárki bár,
Ifjúkorom barátja vagy te már,
És, véletlen társ, én szeretlek,
Ha szét is választ sorsunk álnokul
S kettőnk közé most téglafal nyomul
Majd örök fala rejtelemnek.

Midőn az esti, haldokló sugár
Vöröslőn cellám ablakára száll
S a napnak végbucsúját hozza,
És elmerengve künn a börtönőr
A multba réved s fegyverére dől
S magát álomba álmodozza,

A nyirkos falnak hajtva homlokom
A csendben és sötétben hallgatom
Fölcsendülését énekednek.
Nem értem én, mit eldudolsz, a dalt,
Csak azt tudom, hogy bús nagyon, s a halk
Hangok, mint könnyek, ömledeznek.

Megújulok szívemben akkor én...
Ó, szép idők! Szerelmek és remény!
Röpül a lélek messzi s messzebb;
A szenvedély eláraszt s vágytelin
Buzogva forr a vérem - s könnyeim
Mint énekhangok, ömledeznek.

1837

Tóth Eszter fordítása

MIKOR HULLÁMZIK A SÁRGULÓ BÚZATENGER

1

Mikor hullámszik a sárguló búzatenger
És zeng a zsenge lomb, mit meglegyint a szél
S a karmazsin bogó szelíd vágyban mereng el,
Míg bársony árnyat hint fölé a zöld levél;

2

Mikor az illatos harmat szikrázva csillan
Nyár bíbor alkonyán, vagy arany reggelén
S bokor alól a gyémánt gyöngyvirág kivillan:
„Isten hozott” - csilingel s biccent is felém;

3

Mikor a friss forrás ledobva bánat és gond
Láncát, vígan szalad a szakadék fölött -
Mellékuporgok s ő titokzatos regét mond
A tündér tájról, hol a fényre felszökött:

4

Akkor csitul szívem, már semmi kín nem ég benn,
Homlokom kisímul, már az élet se börtön -
Érzem: a boldogság enyém lett itt a földön
S meglátom Istent fenn az égben...

1837

Képes Géza fordítása

SZAKÍTOTTUNK...

Szakítottunk; mégis tovább
Trónolsz, itt, a szívem felett:
Emléked folyton át- meg át-
Cikázza az életemet.

Bár a gúny papot űzve bög
S szentélyben dúlnak lábai:
Csak templom a templom, s a dőlt
Istenszobor is isteni!

1837

Szabó Lőrinc fordítása

SZAVAMRA SENKI NEM FIGYEL...

Szavamra senki nem figyel... magam vagyok.
A nap kihúny... és bíboros csókokra tépve
Nyugatra tértek már a felhők - kavicsok
Ropognak lábomnál. - S én álmaimban élve

Jövöm felől tűnődöm... Színtelen
Napok nyomasztó rendjét kémlelem,
Hogy fáradó szemem közöttük lát-e végre
Egy új napot, mit megjelölt a sors nekem.

1837

Fodor András fordítása

NE TUDJA MEG GÚNY S GYŰLÖLET...

Ne tudja meg gúny s gyűlölet,
Mi lakik a szívemben, itt, benn, -
Hogy mért sajgott, s kit szeretett,
Ítéld meg lelkem s az Isten.

Őket hívom bírámúl
S részvétük esdem sírva, fájva -
Büntessen bűnömért az Úr,
Aki gyötrelmem kitalálta!

Kaján düh, irígy, ostoba
Pletyka engem nem keseríthet:
Tombol a tenger ostroma,
De nem rendíti meg a szírtet:

A kőszál ég felé szökik,
Lábai zúgó árt kavarnak -
Nem gyónhatja meg titkait,
Csak a villámló zivatarnak!

1837

Szabó Lőrinc fordítása

NE MOSOLYOGJ AZ ÉN JÖVŐBELÁTÓ BÚMON...

Ne mosolyogj az én jövőbelátó búmon;
Tudtam: a sorscsapás végképp el nem kerül;
S fejemről, mely neked oly kedves, kellett tudnom,
Hogy kebledről a vérpadra kerül;
Hisz megmondtam neked: nem vár reám e földön
Dicsőség, sors-öröm; a véres óra eljön.
S én elbukom; s az ellenség, a vad,
Gúnyolja szellemem, mely teljessé se nyílhat;
Elpusztulok, és nem marad
Nyoma reményem s kínjaimnak;
De jöjjön kora vég: a szívem nem remeg.
Ideje már egy új világba lépnem;
Tapossa el koszorúm a tömeg:
Dalok fejkét, tövises fejkem.
Tapossa! nem becsültem úgysem...

1837

Devecseri Gábor fordítása

HA HANGOD HALLGATOM...

Ha hangod hallgatom,
A csengő-kedveset,
Szívem repes, akár
Kalitban kismadár.

Ha szemed láthatom,
Kéklő, azúr szemed,
Lelkem kiszállni kész
A keblemből, felé.

És oly vidám vagyok
S szeretnék sírni is,
Borulnék végre már
Nyakadba, kedvesem.

1837

Tóth Eszter fordítása

TEKINTETED...

Tekinteted ragyog, akárcsak
A kézománcos ég,
A hangot úgy olvasztja szájad,
Mint gyöngéd csók ízét.

Ha hallgatom bűvös beszéded,
Ha szemed rámtapad,
Odadnám ezt a harci éket:
Jó grúz acélomat.

Mert ennek is szép csillogása,
S ha édes hangja kél,
A lélek borzad össze fázva
S a szívben forr a vér.

De ádáz, véres harci élet,
Már nem hív engemet,
Mióta hallom lágy beszéded,
És rámtapad szemed.

1837

Fodor András fordítása

HA ÉNEKEL...

Ha énekel - oly lágy a hangja,
Csók olvad így az ajkakon.
Ha néz - csodás szemén tapadva
Az ég játékát bámulom.
Ha lába lép - a mozdulása,
Ha szól - az arca tükre hű,
Oly érzékeny minden vonása,
Oly telt, oly szép, oly egyszerű.

1837

Fodor András fordítása

ÉSZAK FELÉ SIETVE...

Észak felé sietve távol
Meleg tájakról, ó, Kelet
Őrzője, Kazbek, ím, a vándor
Előtted áll! Köszöntelek!

Vénség fehérítette csalma
Barázdás homlokod felett,
A lármás ember-gőg nyugalmad
Fenségét nem zavarja meg.

De a szelíd szív halk imáit
Vigyék irdatlan ormaid
Az örök Allah trónusáig,
Tág csillag-birodalmadig.

Esengek, hús nap enyhe szálljon
Forró völgyekre, porlepett
Utak fölé, e szikla-tájon
Nyugossza fáradt testemet.

Esengek, mennydörgő robajjal
Ne zúduljon lovamra, rám
Vihar, míg átkelünk a Darjal
Sötét, ködülte szurdokán.

S még egyre vágyom! Esdve, félve
Mondom ki tétován a szót.
Ó, jaj, ha otthon annyi éve
Feledtek, messze bujdosót!

Mint hajdan, szíves szó köszönt-e?
Fogadnak majd ölelni tárt
Karak, s a megtért számüzöttre
Ráismer-é testvér, barát?

Vagy hideg sírban nyugovóknak,
Csak drága hamvait lelem
Ama híveknek, ama jóknak,
Kik együtt lángoltak velem?

Ha így van, ó, temess be engem
Hóviharoddal, zord orom!
Vad szeleidben itt kerengjen
Örökre hontalan porom!

1837

Lator László fordítása

A TŐR

Szeretlek, tör, együtt élek tevéled,
Te csillogó, te hús, te gyönyörű.
A pusztá fia fente fanyar éled,
Pengéd edzette sok-sok köszörű.

Egy liliomkéz nyujtott sírva, némán,
A szürke hajnal fénye reszketett.
S acélodon búsan pergett le néhány
Könnycsepp szivárgó, forró vér helyett.

Két sötét szem sírt, a drága, a gyengéd
Szemek tüzeltek a ködös borún -
Mint szikratűzben tündököl a pengéd -
És azután kihúnytak szomorún.

Most rám maradtál, hű szerelmi zálog,
Sokszor mutatva, merre van a cél...
Kemény leszek, maradjunk jó barátok,
Szívnél keményebb, jéghideg acél.

1838

Kosztolányi Dezső fordítása

JÖVŐMBE FÉLELEMMELEL NÉZEK...

Jövőmbé félelemmel nézek,
S a múltba bánattal tele,
S mint kivégzés előtt, ki vétett,
Lesem szívem szívet lel-e:
Jő-e a felmentő ítélet
Heroldja: tární titkod, élet.
A cél biztat, segít a hit:
Zengnem, mit isten rám rótt, híven,
S hogy mért döntöm le keserűen
Ifjuságom reményeit.

Szívet, reményt, s mi jó, vagy álnok,
A Földnek adtam, földi jót;
Egy más életre készen állok,
Időm hív: várok s hallgatok;
Én nem hagyok testvért a földnek,
S melyet az éj s a fagy körülvelt,
Lelkem kifáradt; mint korán-
Duzzadt gyümölcs, nedv-fosztva szárad
Szelén az élet viharának
És perzselő napsugarán.

1838

Devecseri Gábor fordítása

A. G. HOMUTOVÁHOZ

Egy szenvedéstől lángragyúlt vak
Csodás sorokat írt neked.
Szent álmodásait a multnak,
Eléd öntötte hív tanúnak
Az ébresztő emlékezet.
Bár nem látott, hangod, akár a
Visszhangzó ifjúság csapott
Az új találkozás szavára,
S nyugtalan szívéig hatott.
Szemed meleg tekintetére,
A boldogító hang elé
Mámorosan nyújtotta végre
Akkor feléd hálás kezét.

És én, kire rábízta éppen
Reményeit s gondolatát,
Öröm, magamba rejtve mélyen
A szomorú titkot tovább.
Mert nem ölhatték meg az évek
S az időben, meg nem kopott,
Amit kezéd szívébe vésett:
Nemes hűséggel hordta ott.
Áldás száll életedre érte,
Hogy enyhe kézzel vetted át
Ha percre is, mit szenvedése
Mért mélyre csüggesztett fejére:
A súlyos töviskoronát.

1838

Vidor Miklós fordítása

TÚNÓDÉS

Bús szemmel nézem én esendő nemzedékünk!
Jövője pusztaság, homályos és sivár,
A tudás súlya nyom, gyötör kételkedésünk,
S a tétlenül vénülők sorsa vár.
Apák hibáival megáldva bőven,
A késedelmes ész is átkunk lett korán,
Fáraszt a lét, mint vak út sík mezőben,
Vagy zaj idegen ünnepek torán.

Egykedvűen felel lelkünk a rosszra, jóra
S a harc előtt korán hervadva veszít erőt,
Gyávák vagyunk, mikor veszélyt kondít az óra
S hitvány rabok vagyunk a hatalom előtt.

Zsengén aszott gyümölcs, mely értét meg se várja,
Szemnek nem lesz öröm, s az íze is hamis,
Ott függ virág között szegény, idétlen árva,
S szépsége perce - hullta perce is!

Agyunk kiszikkadt a sok meddő tudásban,
A jóbarát elől irígyen rejtjük el
Belsőnket ott, ahol remény s nemes vonás van,
Mert félünk, hogy rá gúnyszóval felel.
Alig ittunk mohón az élvezet borából
S fiatal erőnk tőle odalett,
Csömört előzve meg, minden gyönyör javából
Kiszívtuk a legsűrűbb cseppeket.

Költői alkotás, művészetek remekje
Édes gyönyörrel meg nem ihletett,
Érzések romjait még őrizzük remegve,
Mint földbeásott, hitvány kincseket.
A véletlen tanít gyűlölni és szeretni,
De áldozatra nincs hitünk elég,
Lelkünk titkos fagyát sosem tudjuk levetni,
Habár vérünk lobogva ég.

Unottak már nekünk az ősök dáridói
S a kamaszkedv, amely bűnös romlásba hajt,
Hír s dísz nélkül fogunk a sír felé loholni
És gúnnyal nézünk vissza majd.

Mint búskomor tömeg, megyünk a ködbe veszve,
Vak életünk nyomát nem őrzi semmi meg,
S utánunk nem marad sem egy termékeny eszme.
Sem egy lángész-formálta műremek.
S holtunkban átka sújt a bíráló utódnak,
Ki versében gyaláz és ostorozva vág,
Mint rászédett fiak, kik méltán gúnyolódnak,
Mert megcsalták a tékozló apák.

1838

Áprily Lajos fordítása

A KÖLTŐ

Tündöklék a töröm: aranyveretű,
Győzelmes acélja hibátlan.
Edzette titokzatos ősi betű,
Helyt állt keleten a csatákban.

Forgatta sok évig a bérci nomád,
Szolgált a tör hiven, ingyen.
Sok mell iszonyú sebe sýnli nyomát,
Keresztül a sodronyos ingen.

Részt vett lakomákon, rabnál kezesebben
Villogva a sértegetőre;
Gazdag faragott dísz abban az időben
Nem is illett volna e törre.

Vítt hősi kozákkal, és porba terült
A Tyereknél volt-ura holtan.
A tör porosodni a polcra került
Egy örmény tábori boltban.

Hüvelye széjjeltört a harc-viharon,
S a hős utitársa ma árva.
Aranyos játékként csillog falamon,
Jó hírt nem aratva, nem ártva.

Nincs már gyakorolt kéz, gondozni e tört,
Nincs, hogy letörölje, becézze,
S nincs, aki rovását napszállat előtt
Buzgó ima közt kibetűzze.

E hanyatló korban nem így vagy-e, költő,
Elvesztve igaz hivatásod?
Aranyért árulod, mit hajdani öltők
Áhítata várva vigyázott.

Volt, hogy viadalra hadak seregelték,
Sodró dalod üteme rendjén,
Kellett a tömegnek, mint bornak a serleg,
Vagy mint a fohásznak a tömjén.

Mint isteni szózat, szállt népbe lehangzó
Versedben a sok magas eszme,
Mint ősi gyűlések tornyán a harangszó,
Diadalt s bajt váltva jelezve.

De egyszerű, büszke nyelved szava már únt,
Nem vonz, csak a cifra lom, álság,
Mint hervadozó hölgy, megszokta világunk,
Kendőzve takarni a ráncát.

Próféta! te gúnyolt, ébredsz-e föl ismét,
Hangod gyulad-é haragosra?
Arany hüvelyéből kirántod-e pengéd?
Vagy fedje örökre a rozsdá?

1838

Juhász Géza fordítása

A VÁRVAVÁRT...

A várvavárt kis jövevénynek
E megkésett sorokkal hódolok.
Hordozza ölben őt az élet
És mind az égi s földi angyalok!
Legyen méltó apjához egykor,
S legyen, mint anyja, oly szép és csodált,
A szíve büszke, lelke bátor,
S akár az Úr kerubja, oly szilárd.
Idő előtt ne úzze lelke
Se asszonyok, se dicsőség után;
Szemét egykedvűn hordja szerte
A nagy világ hazug fényén, zaján.
Sivár kéjnek, vak szenvedélyben
Ne adja tiszta szívét soha át.
Szeplőtlenül, hattyúfehéren
Lábolja meg a világ mocsarát.

1839

Mészöly Dezső fordítása

NE HIGGY MAGADNAK

Que nous font après tout les vulgaires abois
De tous ces charlatans qui donnent de la voix,
Les marchands de pathos et les faiseurs d'emphase
Et tous les baladins qui dansent sur la phrase?

A. Barbier

Ifjú ábrándozó, ne higgy, ne higgy magadnak,
Az ihlet ártalmas betegség...
Hagymázos, illanó lázálmok látogatnak
S rab eszmék szülte idegesség.
Dicső sugallatát nem bízza rád a bölcs ég,
Csak forró véred árja nyargal!
Kis gondokat keress, hogy életed betöltsék.
Félre a mérgezett itallal!
Ha egy-egy mámoros percben megtelne hittel
A lelked, mert sivatagának
Földjéből különös, szüzi forrás szökik fel,
S körötte édes dallam árad,
Ne engedj, bárhogy is csábítanak a szirének,
Emlékük feledés borítsa;
A rímbe csendülő, időmértékes ének
Daluk úgysem adhatja vissza.

Ha szíved ellepi, mint hófúvás, a bánat
S a szenvedély korbácsa vagdal,
E dühödt szeretőt a közönyös világnak
Zajába ki ne vidd magaddal
Meg ne alázd magad! Átveheti-e bárki
Búdat, vagy elkeseredésed?
Lelki sebeidet könnyelműen ne tárd ki
Az emberek bámész szemének.

Mit érezhetnek ők a benned égő lázból?
Fájdalmad őket is gyötörné,
Míg ifjú, ostoba reményeket varázsol
Értelmed jéghideg csömörré?
Tekintsd magad előtt az óriás porondot,
Nézz sűrűjébe a tömegnek:
Mosolygó arcukon nem látszanak a gondok,
Illetlen könnyek nem peregnek.

Pedig bizonytalan, hogy egyet is találsz ott,
Kit nem facsart a szenvedés még;
Merev redőiket a bűn, a sorscsapások
Arcukba túl korán bevésték.
Ha sírsz, panaszkodol, hidd el, csak kinevetnek;
Több részvétre te sem találnál,
Mint a színész, mikor a deszkákon kifestett
Arccal, könnyű fakarddal ágál.

1839

Kálnoky László fordítása

A HÁROM PÁLMA

Keleti mese

Három deli pálmafa nőtt az arab
Homoksivatagban, hol izzik a nap.
S tövében a fáknak a mostoha földből
Lágyan csobogó hús forrás vize tört föl,
Zöld lombjaik árnya őrzé kegyesen,
Hogy számum nem érte s a nap heve sem.

Sok év tovaszállt az oázis fölött,
S pihenni zárandok egyetlen se jött,
Hogy tikkadt tagokkal a forráshoz üljön
S a fák sűrű lombja alatt felüdüljön,
S már szinte elasztak a napsugarak
Hevében a lombok s a csörgő patak.

S hallotta a pálmák siralmát az ég:
„Mért jöttünk világra, ha ily rút a vég?
Törzsünket a pusztá miért nevelé fel,
Szélvésszel dacolva s a nap vad tüzével,
Ha jót soha tölünk egy lény se kapott?
Igaztalan végzés e ránk kiszabott!”

De távol a kéken, hogy elszállt a vád,
Kavargó homoknak látták aranyát.
Csilingelve vágtak a csöndbe a csengők,
Tevéken tarkáltak a sokszínű kendők,
S mint tengeren ingó hajóknak sora,
Portól belepett karaván jött oda.

Himbálva sok állat hozott megrakott
Púpján gyönyörűen szőtt sátorlapot,
S ha meglebbent barna kéztől takarója,
Izzó tűzű szempár nézett ki alóla.
Elől egy arab jött, szikár és sovány,
Előrehajolva királyi lován.

Felágaskodott nyargaltában a mén,
Mint párduc, amelyet nyíl sebze szügyén,
És szinte vakított a fárisz ruhája,
Hószínű redőkben lobogva utána.
Felváltva fütyölt és hahózott, amint
Feldobta a lándzsát s elkapta megint.

Zajongva a pálmákhoz ért a csapat
S ujjongva hevert le a lombok alatt.
Megcsobbant a víz valamennyi edényben.
A pálmák, fejükkel bókolva serényen,
Örömmel köszönték a vendégeket,
S a bővizű forrás hálát rebegett.

De ó, jaj, alighogy bealkonyodott,
Lecsaptak a fejszék a fákra legott.
A százados törzsek recsegve kidőltek,
Gyerkcöcök letépték ruhájuk, a zöldet,
Majd széthasogatták élő kebelük,
Az éjjeli lángot táplálni velük.

S midőn a homályt már beitta nyugat,
S pihent karaván folytatá az utat,
A három fa helyét s a forrást alatta
Csak pislá parázs, kihűlt pernye mutatta
S a perzselő napban kiégett nyomok -
És nem maradt semmi, csak szél meg homok.

Ma pusztá a táj, kiaszott sivatag,
Nem zizzen, nem csobban se lomb, se patak.
Árnyékra a vándor akárhogy epedhet,
A nap vad hevében nem lel sehol enyhet.

A mord keselyű száll csak vijjogva ott,
Karmában a préda, az elragadott.

1839

Gáspár Endre fordítása

IMÁDSÁG

Ha sorsom néha megtapos
S bú fogja szívem át,
Elmondok egy csodálatos
Igéjű, mély imát.

Megnyugtató, áldott varázs
Árad belőle rám,
S gyógyít a szent vigasztalás,
Míg mondogatja szám.

S egyszerre nem fáj semmi sem,
Gond és bú nem sebez,
Sírok, hiszek s nehéz szívem
Oly könnyű, könnyű lesz.

1839

Áprily Lajos fordítása

A TYEREK AJÁNDÉKAI

Útját sziklavölgybe ásva
Zúg alá a vad Tyerek,
Fereteg szilaj sirása,
Könnye gyöngyösen pereg.
Ám a síkon vált a kedve,
Csendesíti róna, rét,
S így köszönti hízelegve
Kaspi ősi tengerét:

„Vén tenger, fogadd öledbe
Nyugtót szomjazó habom.
Messziről jövök pihegve,
Megfáradtam utamon.
Kazbek völgye szült. Esővel
Felhő keble szoptatott,
Embercsellel és erővel
Sokszor szembeszálltam ott.
Darjálnál vizem kiöntött
S dúltam nagy-kegyetlenül,
Fiaidnak sziklagömböt
Görgetek játékszerűl.”

Síma partjához simulva
Kaspi hallgat, szendereg.
S most szavát fülébe súgja
Hízelgőn a halk Tyerek.

„Nézd, ajándékot hozok ma,
Szép ajándék, meg ne vesd:
Harcmező kabard halottja,
Ifjú még a barna test.
Rajta páncéling világol,
Karvédő acélja kék,
Karvasán a szent Koránból
Színarannyal írt igék.
Bús arcára vére bőven
Folyhatott: amerre folyt,
Homlokán, a mély redőben
S bajszán sűrű vér a folt.
Nyitva tágult szemgolyója,
Benne régi dac köde,
Tarkójáról visszafolyva
Úszik ében üstöke.”

Síma partjához simulva
Kaspi hallgat, szendereg.
Csobban és haragra gyúlva
Szól a nyugtalan Tyerek:

„Nézd, apó, ez drága kincsem,
Legnagyobb a föld színén,
Ára nincsen, párja nincsen,
Rejtegettem eddig én.
Itt hozom, vizek királya,
Szép, halott kozákleány,
Leng a habban barna válla,
Tajték tűzvörös haján.
Mélábús arcán hinárok,
Némán alszik, édesen,
Bíbor vére még szivároog
Melléből egy kis seben.
Fenn a víg kozáktanyákon
Nincsen érte sok ború,
Csak egyetlenegy kozákon
Rág miatta mélabú.
Nyargal s felkap jó lovára,
Jobb a rengeteg neki,
S éji harcban nemsokára
Egy csecsenc tör végzi ki.”

Hallgat a folyó s az árban,
Mint a hósín fellegek,
Dús haj omló sátorában
Himbálódzó fej lebeg.

Megmozdul a vágy a vénben,
Melle reng hatalmasan,
Mély, sötétlő, kék szemében
Szenvedély villáma van.

Mámorosra gyúl a kedve,
Búgva dobja fel magát,
És az érkezőt lihegve
És suhogva fogja át.

1839

Áprily Lajos fordítása

A. I. ODOJEVSZKIJ EMLÉKEZETE

1

Ismertem őt. Együtt bolyongtuk át
Kelet hegyeit... A száműzetésben
Megosztottuk sorsunk. Rám újra várt
A honi rétek tája, visszatértem.
A megpróbáltatás is végetért;
De ő nem várhatott a drága percre.
Szegényes sátorban, kórtól leverve,
A táborban ragadta el a vég,
Sírba teperve szárnyaló szívét,
S ihlett álmok ködös raját is véle,
Megcsalt reményeink keservétől kísérve.

2

Költészetre, reményre született
És boldogságra... s esztelen kitépte
Gyermekruháiból a gyors szívet
S úgy dobta a világ vad tengerébe.
Az élettől a sors nem óvta meg,
De mindhalálig, hány nehéz tusában,
Tömegek közt s kietlen pusztaságon,
Lelkében az érzés melegített;
Töretlen égtek az azúrszemek,
Ép maradt hangja, gyermekkacagása
S hite: különb jövőt, embert, világot várva.

3

Meghalt s nem volt mellette egy barát...
 Nyugodj, kedves Szásám, szívednek béke!
 Idegen föld hantja borul reád
 S emlékezetem mély sírjába térve
 Barátságunk is csöndesen pihen...
 Zajtalanul haltál meg és szilárdan.
 A titkos eszme élt még a halálban
 S homlokodon bolyongott szeliden,
 Hogy örök álom ült meg szemedben;
 S a vég előtt idegenek fülébe
 Hullottak elsűgött szavaid meg sem értve.

4

Az otthonnak küldtél üdvözlétet,
 Nevét mondtad az elhagyott barátnak,
 Vagy búcsúztattad ifjú életed,
 Vagy a kín hangja volt, fojtott sírás csak?
 Ki mondja meg? Veszve a végszavak
 Titkos értelme s mély, keserű gyásza,
 Gondolatod, terved, valaha drága
 Eszményeid, mind szertefoszlának,
 Felhők párája esti ég alatt,
 Alighogy csillan, széltől szertefűjva...
 Honnan? Hová? Miért? - Ki kérdi és ki tudja.

5

Az ég nem őrzi a felhők nyomát,
 Tűnnek, mint gyermek céltalan szerelme,
 Mint álom, melyet eltemet a vágy,
 Féltő barát gondjától irigyelve...
 Mi szükség rá! Feledje a világ,
 Hisz oly idegen volt számára lénye;
 Nincs szükséged rágalma tövisére
 És elutasítod koszoruját.
 Te nem szolgáltad, hisz az ifjuság
 Korán tanított rabláncod levetned;
 A tenger moráját s a sztyep csöndjét szeretted.

6

S erdős hegyek sötétlő üstökét...
 A sors most, látod, mindazt egybefogva,
 Amit szerettél életedbe rég,
 Körédgyűjti ismeretlen sirodra:
 A néma sztyeppe kéklík, rád ragyog
 Ölelő hegyek ezüst koronája
 S a Kaukázus, pajzsára dőlt titán, a
 Tenger fölött zord csöndben szunnyad ott,

Regéket hall a ringó, lágy habokból
S a Fekete-tenger nem hallgat, egyre mormol.

1839

Vidor Miklós fordítása

FÉKTELEN LAKOMÁN ELGONDOLKOZVA ÜLT...

Féktelen lakomán elgondolkozva ült,
Bolondos cimborák között magányos árva,
És a jövőbe, mely előlünk messzezárva,
Lelki szemével elmerült.

Emlékszem én, hogy ült bánattal telve,
Pohárcsengés, szónoki zaj között,
S köszöntő-énekek s vendégkacaj fölött
Ilyen jövőndölést zengett ki nyelve.

Ezt mondta: Társak, örvendezzetek!
Mi nektek e vén világ sors-keserve?...
A fejetek fölött himbál baljós szekerce
De semmi!... egyedül én látom köztetek.

1839

Devecseri Gábor fordítása

A TARKA TÁRSASÁG

Január elsején

A tarka társaság, a hullámozó zene,
Gyakorta mintha mély álomban sejlene,
Örvénylik minden össze-vissza,
S a szólamok s a tánc kavargó mélyirül
Egy-egy lélektelen fabábú felmerül:
Arcát az illem igazítja.

Van úgy, hogy hanyagul s merészen illetek
Egy-egy előkelő, szép és hideg kezét,
S látszólag elbűvölten állok.
Pedig mit ér nekem hivalgó pompa, fény?
- Féltn dédelgetem lelkem legrejteken
A szent, a régi, boldog álmot.

S ha néha - drága perc - egész a magamé
Vagyok - szabad madár - a messze mult felé
Örömpesve száll a lelkem:
Gyermek vagyok megint, ó, boldog látomás,
A kedves táj köszönt, köszönt a régi ház,
S a rozzant nyárilak a kertben.

Az alvó tó színén lebeg a zöld hinár,
A tó mögött a kis falucska füstje száll,
Ködben derengenek a rétek,
Homályos fák alatt magamban ballagok,
A rozsda bokrokon hanyatló nap ragyog,
Megzörrenő avarra lépek.

Egyszerre bánatos leszek s oly elhagyott,
Könnyezni kezdek és a lányra gondolok,
Ki álmaimban mindig ott él.
Őt szeretem csupán, mélytűzű kék szemét,
A szép, derűs mosolyt, mely mint a messze ég,
Midőn a fákon túl a nap kél.

Ábrándjaim között korlátlan úr gyanánt,
Mily boldog voltam én - köröttem mély magány.
Ma is gyakorta visszamennék!
A gyötrelmes napok s viharzó szenvedély
Mélyén - kies sziget - üdén virulva él
Mind, mind a régi, édes emlék.

S midőn eszmélek és, mik játszottak velem,
A csalfa képzetek eltűnnek hirtelen,
S köröttem zajgó társaság van -
Keserű düh fog el a fényes nép között,
És vágy, hogy vasbul és haragbul ötvözött
Érc-versemet szemükbe vágjam!

1840

Lator László fordítása

BÚ NYOM S UNALOM

Bú nyom s unalom! - Soha senki se fogja kezed,
Ha lelken unt ködök ülnek...
Vágy, vágy... de mit ér, ha a szív csak eped, csak eped,
S elfutnak az évek, a leggyönyörűbbek!

Szeretni - de kit? Kis időre szeretni mit ér?
Örökre pedig lehetetlen...
Magadba tekints? - hol a múlt? Csak az álma kísér,
S a kín s az öröm szava kúsza, kietlen.

Lázad, lobogásod előbb vagy utóbb elenyész,
Kihűti a józan ítélet.
S ha bölcs a szemed s hűvösen, hidegen belenéz:
Nem más, suta, ostoba tréfa az élet.

1840

Áprily Lajos fordítása

ÉGITESTEK SÚRÚJÉN...

Égitestek sűrűjén
A Hold ködös képe
Mily kerekded, mily fehér,
Tejfeles lepényke.

A Tejúton fényesen
Átlejt éjről-éjre,
Tán farsang van odafenn
És nincs sose vége.

1840

Weöres Sándor fordítása

KOZÁK BÖLCSŐDAL

Tente, lelkem drágasága,
Csicsijja-csicsi,
Alszol-e, a hold sugára
Az is azt lesi.
Kell-e még egy mese, nóta,
Icike-pici?
Eldudolom altatóra,
Csicsijja-csicsi.
Kő között fut a Tyerek, vad
Habot vet az ár,
Partra kúszik vad török, nagy
Kését feni már,
Hős apád őrzi a partot,
Kedvét elveszi.
Tente, míg nincs semmi gondod:
Csicsijja-csicsi.

Sorsa már ez a kozáknak,
Majd megismered.
Kengyelve hág a lábad,
Puskát fog kezéd.
Harci nyergedet selyemmel
Anyád hímezi -
Tente, szívem, szenderedj el:
Csicsijja-csicsi.
Óh, be szép leszel, be délceg,
Be bátor legény;
Amikor majd kikísérlek,
Visszaintsz felém.
Rejtett könnyeimnek árját
Az éj elviszi -
Álmodd álmaidnak álmát,
Csicsijja-csicsi.

Meggyötör, megtör a bánat,
Éjem-nappalom
Imával töltöm és várlak,
Várlak, angyalom.
Búsulsz te is, messze innen
- Szívem azt hiszi -
Senkid sincsen... Aludj, kincsem,
Csicsijja-csicsi.

Szentképet adok az útra;
Ha jön az idő,
Hogy gondolnod kell Urunkra,
Vedd értem elő.
S gondolj rám, ha bajod támad,
Nagy bajod, kicsi -
Tente, tente, őrzöm álmod,
Csicsijja-csicsi.

1840

Illyés Gyula fordítása

M. A. SCSERBATOVÁNAK

Az ukrainai tájat,
A virághimű réteket láncra cserélte:
Bál forgatagára,
Termek ragyogó, üres-ékü diszére.

De a déli vidéknek
Nyoma megmaradt rajta örökre:
Közepette a jégnek,
A világ közönye se hűtötte.

Ukrainai éjként,
Csillagok lángsugarában,
Mély, mély titok ég szép,
Illatos ajka szavában.

Szeme végtelen és kék,
Mint ama táj ege messze,
S vad pusztai szélként
Éget, simogat enyelegve.

Lágy, hamvas az arca,
Rajt szilvapír önti derűjét
S a nap sugarazva
Csókolja aranyhaja fürtjét.

S mert még amaz ősi,
Bús haza képe szíven ég,
Istenhite őrzi
Gyermeki, tiszta reményét.

Mint törzse, hazája,
Idegen segítőt sose kérne,
Gúny érheti, állja,
Büszkén kerekedve fölébe.

Nem gyúl lobogásra,
Ha mohó szem föltüzel érte,
Lassan fog a lángja,
De egyhamar nem húny a fénye.

1840

Vidor Miklós fordítása

A LÉGI HAJÓ

Az óceán azúr ölén,
Míg csillag ég a messzi égen -
Amott úszik egy nagy hajó,
Magányosan és hóféhéren.

A lobogója nem lobog,
Roppant árbóca áll riadtan -
S fekete, vak lőrésin
Száz ágyucső néz mozdulatlan.

Matrózt nem látni rajt sehol
És hangja nincs a kapitánynak,
De mégis biztosan halad:
Zátony, vad ár neki nem árthat.

Van egy komor gránitsziget
A tengeren, hol vészmadár száll
Egy sírdomb áll ott egyedül
S alatta álmodik a császár.

Futóhomokba, díszlövés
Nélkül temette őt az ellen,
A sírra súlyos kő került
Feltámadás csodája ellen.

Hogy meghalt, épp egy éve van.
S éjfélkor íme, lopva-szerrel
A légi hajó parthoz áll
Egy hangtalan, szép manőverrel.

És ekkor megmozdul a sír
S háromszögű kalap jelen meg
Ott fenn a sziklaparton és
Egy szürke katona-lebernyeg.

Lehajtott fejjel, két kezét
Keresztbetéve, jó a császár -
És máris indul a hajó
És ő van újra a kormánynál.

Az édes Frankhon felé tart,
Hol ottmaradt trónja s gloire-ja,
Az örököse: egy fia
S ahol a régi gárda várja.

S ahogy hazája partjait
Már megpillantja a homályban,
A szíve újra földobog
És két szemében újra láng van.

A tengerparton föl s alá
Kemény léptekkel járva, fennen
Szólítja fegyvertársait
S tíz marsallját, hogy megjelenjen.

De a bajszos gránátosok
Alusznak - ki az Elba balján,
Ki Oroszhon hava alatt,
Ki meg a piramisok alján.

Nem hallják marsalljai sem:
Elestek. Egy a csatatéren,
Másik a becsület terén,
Mert kardját adta el, hogy éljen.

És ekkor, ott a part felett
Haragosat dobbant a lába -
Majd szeretett fia nevét
Fennszóval, hangosan kiáltja

És hívja-szólongatja őt:
Fiát s a forgandó szerencsét -
Fél világot ígér neki,
Ha Frankhon az övé lehet még.

De virágjában húnyt el a
Fiú - apjának egy-reménye -
S a császár áll soká, soká
És várja, várja még, remélve;

Hullámozó melle oly nehéz,
Csak áll, míg fel nem jő ragyogva
A Nap - s szeméből egyre hull
A könny a jéghideg homokra,

Aztán leszegve csüggeteg
Fejét, hajója padlatára
Föllép, körülnéz és legyint -
S eltűnik, mint az éji pára...

1840

Bakucz József fordítása

A SZOMSZÉDLÁNY

De nehéz, de nehéz a rab-élet,
Börtönben a bús napok: évek,
Mélység van az ablak alatt,
Ajtón meg az őrs a lakat.

Megfojtana engem a zárka,
Szomszédba ha nincs az a drága,
Az a lány, az az angyali lény,
Ma is intettem neki én.

Külön élve is összekerültünk,
Egy fogda világa körülünk,
Fogoly ő is, a vágya rokon,
De rács van az ablakokon.

Ablakba ülök kora reggel,
Leskelve ki szomju szemekkel,
Ott szemben az ablaka, ott,
Felröppen a függönye, kopp!

Idenéz a hamis, idenéz ő,
Támasztva fejét oly igéző,
Csíkos kendője virul,
Le-lesiklik a vállairul.

Dagadó pici melle de halvány,
Csupa sóhaj a szép fiatal lány,
Jól látni, hogy úgy, ahogy én,
Szabadulni szeretne szegény.

Nincs baj, kicsikém: a kalitka
Kiereszt, csak akard, az a titka,
Repülünk a szabadba, akár
Két gondtalan égi madár.

Apádnak a kulcsait lopd ki,
Az öröket hívd falatozni,
És itt ez az egy ha marad,
Bízd rám csak a jómadarat.

Ha holdtalan éjszaka leszen,
Apádat itasd le egészen,
Kendődet, a csíkosat, azt
Jelként az ablakra akaszd.

1840

Nadányi Zoltán fordítása

A FOGOLY LOVAG

Némán ülök; sötét ablak felettem;
S hogy fönt az ég kék, innen láthatom:
Madárraj játszik ottfenn önfeledten;
S e látvány nékem szégyen s fájdalom.

Ajkaim nem nyílik már átkok szavára,
Szerelmeket zengő dalhoz sem értek;
Nem emlékszem, csak régívott csatákra:
Nehéz kardot hordtam s vasláncu vértet.

De most kőpáncél súlyosul körébe
És kősisak szorítja fejemet,
Pajzsom bűvös, nem éri kard, lövés sem,
S lovam nem hajtja senki, úgy üget.

A gyors idő - lovam, mely egyre nyargal;
Sisakrostélyom - tömlőc rácsa, fojtó;
A kőpáncél köröttem - e magas fal;
Pajzsom - nehéz vasból kovácsolt ajtó.

Gyorsabban vágtsd, idő, szárnyas ménem!
Ez az új páncél fullaszt már, e rács nyom.
Kengyelt tart a halál, ha céloom érem,
S leszállok s arcom rostélyát lerántom.

1840

Devecseri Gábor fordítása

A ZSURNALISZTA, AZ OLVASÓ ÉS AZ ÍRÓ

*(Az író szobája; lebocsátott függönyök. Az író a
kandalló előtt ül nagy karosszékekben. Az olvasó
a kandallóhoz támaszkodik, kezében szivarral.
A zszurnaliszta belép.)*

Les poètes ressemblent aux
ours, qui se nourrissent en suçant
leur patte.

Inédit

Z s u r n a l i s z t a

Örvendek rajt', hogy ön beteg;
Az élet, a világ zajába'
A költő fennkölt, égi álma
Széjjel foszol és ellebeg;
Engedve a sok benyomásnak
Apróra váltja szellemét
És ez rá mint lidércnyomás hat;
A zaj közt hogy lehetne még
Mélyen el is merülni néki?
Nagy áldás az égtől tehát
Ha egy kis rosszullétet ad,
Vagy hogyha épen ágyba dönti:
Mindjárt megvan csöndes magánya
És dalba kezdhet menten ő,
Beleszerethet bánatába,
Amely ilyenkor persze nő.
- Nos, és mit ír most? mert hiszen
Csak ír tán?

Í r ó

Semmit.

Z s u r n a l i s z t a

Nem hiszem.

Í r ó

Mit írnak? hisz megkapta százszor
Dél és Kelet az ő dalát,
A tömeget is megszidák jól
S fel van dicsérve a család,
Égben járt már minden poéta
S bár nem ismert is lányt, azért a
Lantján, „Hozzá” dalt nyeggetett -
Unom már az ily éneket.

O l v a s ó

Igaz. Elszánt legyen, ki néha
Kezébe újságot veszen,
Mert abban annyi már a léha,
S nem jó még a papírja sem;
Lehet, hogy másképp tiszta - ám
Kesztyűtlen nem tanácslanám,
Hemzseg a sok sajtó-hibátul,
Versétől az ember elájul,
Üres szavak, nincs érzelem,
Minden ötlet szőr-szálla hántva,
Sőt - mondva csak köztünk legyen -

A ritmus is féllábra sánta.
Nézed a prózát: fordítás
S eredeti ha tán akad.
Nem tesz az író semmi mást
Abban, mint hogy Moszkván kacag
Szidván a csinovnyik-hadat;
Fotografiája hamis
S hazug beszéde hangja is.
S már ha tényt is beszélne el,
Hiába: nincsen már hitel.
Mikor lesz már, hogy Russziában
Kivész az álság mindenütt
S e helyett az író, ahány van,
Követi csak az egyszerűt!

Z s u r n a l i s z t a

Önnel mindenben egyetértek,
A bajt én nyíltan korholom,
Szidom az író-nemzedéket...
Hisz olvasta is, gondolom!

O l v a s ó

Olvastam. Apró megrovások,
Hogy rossz a vignette, nyomtatás,
Meg finom élc - na, ez van ám sok,
De olyan, hogy nem érti más.
Legalább már olyan lehetne,
Hogy rajt az olvasó nevetne,
Ám az önök tintája nem
Epés, csak piszkos, szertelen.

Z s u r n a l i s z t a

Hát én ezzel is egyetértek
S tanulnék jobbat, ám kitől?
Elhagynám a szennyes beszédet,
De engemet meg más szid, öl.
S ne feledjük el, hogy ma gyakran
Olvasni a cenk is leül,
S az, mi komisz és faragatlan,
Nem bántó hát föltétlenül.
Az ízlés változó fejenkint,
De azért egyformán fizet mind.
Óh, higgye el: nehéz nekünk
Mindenképen az életünk;
El kell olvasni annyi könyvet,
És az ember hiába görnyed
Mellettüktől, mert a vége ez:
Olvasni egy sem érdemes.

O l v a s ó

De aztán mily élv az nekünk,
Ha lelkünk és testünk kifárad
S pihenni vágyván, szellemünk
Megfelelő művet találhat!
Például itt az én barátom
A szót mily könnyen kezeli!
Mint áttör a nehéz formákon!
Mert adománya isteni.

Z s u r n a l i s z t a

Jó - de mit ér ily ritka irmag,
Ha az ilyen urak nem írnak.

Í r ó

Mit írjak? ritkaság, midőn
Akad egy kis szabad időm,
Mikor fejem, szívem betelve,
S ömlik a rím lágyan, neszelve,
És úgy rendezkedik csupán,
Mint hullám a hullám után;
Felvillan egy csodálatos fény,
Mely lelkem mélyiről szakadt,
S mindjárt rakodnak rája, mellé
- Miként a gyöngyök - a szavak.
Ilyenkor a költő merészen
Néz a jövőbe, messze ki,
S ilyenkor a világ egészen
Tisztának látszik öneki;
De az ily perc szülötteit csak
Ő olvassa dugott helyütt
S ha könnye rajtok már kiszikkadt,
Velök egyszerűen befűt.
A gyermekes érzelmek, álmak
- Így ítél a rideg világ -
Komoly művésznek rosszul állnak,
S kacagja azt s felejtí hát...
Jönnek nehéz, nagy éjjelek,
Hozván könnyet, nem hozva álmot,
Bútól szíved majd megreped
S ágyadban helyed nem találod,
Ölelgeted párnád remegve,
Hajad szála égnek meredve,
Melledből érthetetlenül
Egy-egy törött hang felrepül,
Ajkad motyog, de öntudatlan
Olyat, mi rég feledve már,
És ami régen hant alatt van:

Emléked olyan képre jár.
Vagy szerelmet idéz elő
A szív, e merész képzelő
S te kész vagy újra hinni most, bár
Abban mindannyiszor csalódtál,
S a régi seb mind felszakad -
Ilyenkor írok, s mint patak
Folyik a dal vad szenvedéllyel,
Mintha csak írnék tiszta vérrel;
Festem a bűnös képeket,
Hóbortjait az ifjú kornak,
Mely hasztalan úgy elveszett
És többé vissza nem hajolhat;
Elveszett balga küzdelemben
Az ostobák tömegje ellen,
Mert száz hazug kétség között
Ezer hazug remény kötött.
Mint pártatlan bíró ítélek
És mások titkát sem kímélve
Azt, ami piszkos, ronda gyom,
Kíméletlen lekorholom.
De ilyen keserű sorokkal
Világ elé nem léphetek,
Mert ilyenekre az nagyot hall -
Miről mondjak hát éneket?
Mért szítsam a hálátlanoknak
Gyűlöletét haszontalan,
Hogy félreértse e bolond had
Prófétai merész szavam?
Hogy megmérgezzem azzal itt
Az ifjunak is álmait,
És ragadjam magammal azt is,
Ki még egyként bátran tagad s hisz?
Óh, nem! Nem kell e vétkes álom
Nem áltatom így életem
S az önök tetszését ily áron,
Ily drágán én nem fizetem.

1840

Szabó Endre fordítása

M. P. SZOLOMIRSZKAJÁHOZ

Feneketlen pokolban bolygva
A lélek, mely elkárhozott,
Felnéz az égi kapu-boltra
S lát tündöklő feliratot.

A földöntúli kínban forrva
Sokszor lel titkos kéjeket,
Mikor ábrándja ostromolja
A nem-múló sövényeket.

Így, rabságomban olvasgatva
A messzi, ékes sorokat,
Feloldozódtam pillanatra,
Mert hatalmas álmom szabad.

A kínok tengerén lebegve
A szabadság ígérete
Lett nékem az ön titkos, messze,
Vígasztaló üdvözlete.

1840

Weöres Sándor fordítása

MIÉRT?

Vígasztalan vagyok, mivel szeretlek én.
S tudom, szépségedért a pletyka nem kimél,
Kifent, alattomos pengéje egyre vág, sért -
És te a pillanat mosolygó aranyáért
Szemed gyöngyeivel fizetsz meg untalan.
Vidám vagy... Épp ezért vagyok vigasztalan.

1840

Bakucz József fordítása

HÁLAADÁS

Hála, Uram, köszönet mindenért:
A szenvedélyért, mely cikázva jár át,
A tanulságért, mit düh s árulás ad,
A mérges csókért, mely üdvöt ígért,
A tűzért, mely hiába gyúlt ki bennem,
És minden csalódásért, ami ért;
Csak egyet kérek - azt, hogy már ne kelljen
Soká hálásnak lennem mindezért.

1840

Szabó Lőrinc fordítása

EGY GYERMEKNEK

Ó, álmok, ifjúkor, emlékezés gyötör
És rejtett, reszkető, titkolt és bús gyönyör:
Csak nézlek, gyermekem - s emlékeim peregnek,
Jaj, hogy nem tudhatod, milyen nagyon szeretlek!
Milyen kedves nekem arcod, ha rámnevet,
Arany hajsátorod, két fürge, kék szemed
S hangod, e kis harang - Mondják, ugye, a nénik,
Hogy rá hasonlitasz... Jaj, év az évre ér itt
S a bánatok miatt szép arca megfakul,
De bennem itt ragyog még mozdulatlanul
A régi. Két tüzes szemét örökre látom...
- De mondd, szeretsz-e te, te engem, kis barátom?
Kéretlenül jövő becézgetésemet
Nem únod? S csókomat, melytől pillád remeg?
Arcod nem perzseli arcom sok lassu cseppje?
- Szomorúságomról, kérlek, előtte este
Ne szólj. És rólam is... hallgass csak, angyalom.
A vége még mi lesz? - Harag vagy fájdalom.
De bennem higgy azért. Mikor már esti hattal
A szent ikon előtt térdeltek áhitattal,
Ahol helyetted ő susogja el imád
S ujjával ujjaid keresztet fonnak át -
S mindenkiért külön új s új fohászba fogtok
S az ismerős nevek sorát utánamondod:
Nem tanított-e, mondd, még egy nevet neked?
És elsápadt talán s a hangja reszketett
E névtől, mit te már oly régen elfeledtél?...
Felejtet is el. A név nem egyéb pusztá jelnél!
Az istent kérem én, maradjon ez titok...
De hogyha egy napon mégis csak megtudod,
Jusson eszedbe majd, ó, gyermek, ifjuságod,
Emlékezz vissza rá - s ne mondjon ajkad átkot!

1840

Bakucz József fordítása

ARCKÉP

Fiúsan bodros haja röpdös,
Maga hímes, mint lepke nyáron;
Ha ő mondja, a nyers, a dölyfös
Szó is kedvesség, úgy találom.

Kedvében járni, ó, be dőre,
A megszokottat ő utálja,
Kézből kisiklik jóelőre
És elrepül, mint kismadárka.

Boru száll, alig, hogy derült még,
Makrancos ifjú homlokára,
A szeme nyájas, mint derült ég,
A szíve zord, mint tenger árja.

Olykor igazság szól belőle
Majd meg álnok lesz szóban-tettben,
Érthetetlen minden szeszélye,
De nem szeretni - lehetetlen.

1840

Lányi Sarolta fordítása

FELHŐK

Ti mennyei felhőcskék, örök árva
Zarándokok, járva azúrtereket,
Szép északi tájról délszaki tájra
Siettek, akár én, számkivetett.

Ki hajszol? Sorsotok? Végzetes átok?
Vagy titkos irígység? Nyílt gyűlölet?
A régi barátok szórnak-e rátok
Rágalmat? Vannak-e bűneitek?

Unjátok a meddő, parlagi tájat...
Örök szabadok ti, örök hidegek,
Mert vágy titeket nem bánt: mi se fájhat,
A hontalan nem lehet számkivetett.

1840

Urbán Eszter fordítása

VALERIK

Kedvem jött irni Önnek. Íme!
Nem is tudom, hogyan s miért.
És azt se kérdeje, hogy mi címen,
Mit mondhatnék? Az istenért!
Legföljebb azt, hogy nem feledtem,
De hisz ezt úgyis tudja rég.
És mi ez Önnek? Semmiség.

Azt sem hiszem, hogy érdekelné,
Mi lett belőlem s hol vagyok.
Idegen táj ez, elhagyott.
Így lett egymáshoz idegenné
Lelkünk is. Csak voltunk barátok.
Előttem a mult könyve fekszik;
Míg forгатom, agyam hidegszik.
Ma már mindent más színben látok.
A szív minek komédiáznék
Önönmagának évekig?
A fényt szürcsölni jólesik,
De arra, haj, hiába várnék,
Minek nincs híre, hamva se,
Balga, ki hisz ma szerelemben,
Az érzés röpkе, tovalebben,
De annyi szent, hogy nem feledtem,
Nem is felejttem sohasem.

Miért? Mert Önt nagyon szerettem,
S nem is pár kurta hónapig,
És üdvöm múltó napjait
Aggódo kínokkal fizettem.
Azután jött a késő bánat,
Az évek láncа súlyosult,
Hideg józanság dere hullt:
Gyilkosa szívből nőtt virágnak.
Az emberektől óvakodtam,
Ifjú kalandokat feledtem,
Szerelmet és dalt eltemettem,
De Önt feledni sohse tudtam.
Megszoktam már, hogy így legyen.
Keresztem megnyugodva hordom.
Hogy így, vagy úgy büntet a sorsom,
Mindegy! Ilyen az életem.
Istennek, mint a jó muzulmán,
Hálát adok már mindenért,
Imám még tőle mit se kért,
És hallgattam, ha baj zudult rám.

Talán Kelet tatár ege
Vitt a prófétai ígéhez,
A belenyugvás bölcs hitéhez.
Aztán, akinek élete
Örökös munka, gond, bolyongás,
Ki gondolkodni rá sem ér,
Az már együgyű hitre tér:
Beteg lelkén bágyadt lemondás.
Alszik a szív, a képzelet
Égen, földön nem lel teret,
És dolga nem akad az agynak.

Pihenek buja fűbe fekve,
A bő árnyékon szenderegve,
Mit szőlő és babérfa adnak.
Körben fehér házakból fűzér,
Itt egy csapat kozák lovacska
Emeli orrát a magasba,
Rézágyúján alszik a tűzér,
Kanóc-füst lomhán száll az égnek.
Távolabb kettős lánc-sor áll,
Szuronyukon hő napsugár
Csillan. - Ott a multról beszélnek
Egy közeli sátor alatt:
Jermolov őket hogy vezette
A csecsenc és avar hegyekbe,
Hogyan küszködtek verekedve,
A had hogy vérzett és haladt.
De mit látok? A közelemben
A parton egy jámbor tatár,
A nagy próféta híve áll.
Namazt mond, szeme ránk se rebben.
Köréje ült sok hű rokon,
Az arcuk olyan sárga, mint
A *nagovic* a lábukon.
Szeretem rajtuk ezt a színt,
Sapkájukat, vékony ruhájuk,
Ferde, furfangos szemüket,
Torokhangú beszédüket.
Bumm! Távoli lövés. Az ájult
Csöndben tévedt golyó fütyül.
Egy kiáltás... Köröskörül
Csönd lesz megint. Csökkent a hő,
Itatják már a lovakat,
Kászolódik a baka-had.
Egy-egy lovas vágatva jó.
Zsibongás, lárma! Hol a század?
Málházni! Hol a kapitány?
Hamar indulni, valahány
Szekér van! Szavljics, szedd a lábad!
Tüzet! De már a dob pörög,
Az ezred zenekara rágyújt
Egy indulóra, és az ágyú
Már menetközben dübörög.
A tábornok a törzskarával
Előre száguld, a mezőn
Kibomlik, mint a legyező,
A fürge, zsivajgó kozákraj.
Az erdőszélen föltünik
Egy büszke turbános *murid*,
Léptet vörös cserkeszpalástban,

Fehér lova már harci lázban -
S ő int, kiált: „Hej, ki mer itt
Velünk halálos harcra szállni?”
S egy fekete sapkás kozák - ni! -
Rohan le a hegy oldalán,
Lekapja puskáját. A láng
Villan. Dörrenés. Gyöngye füst...
Kozákok, rajta! Vágd, csak üsd!
Sebet kaptál? Sebj! Előre!
Ropog a puska nyakra-főre.

De messziről ez csupa tréfa,
Mulatságos és esztelen,
Hűvös, csillagos esteken
Elszórakoztunk rajta néha.
Nem volt ez véres izgalom,
Csak ördögös, ügyes balett,
Melynek tragikus vége lett,
Mását nem látni színpadon.

Egyszer Gihámi vad vidékén
Mentünk sötét erdőkön át;
Izzó tüzet lehelte ránk
A ragyogó délövi kék ég.
Kemény harcnak néztünk elé,
Az icskerijai hegyek
Közt gyültek elszánt tömegek,
Kikhez a hívó szó elért.
De nem maradt sötét az erdő,
Máglyák tüze gyúlt itt-amott,
Lángjuk magasra fölcsapott,
Szétfoszlott füstjük, mint a felhő.
Megnépesült az ős vadon
Ezer zöld óriási sátra,
Zúgott alattuk durva lárma,
Szekér-sorunk még szabadon
Ér a tisztásra. Tombol ott már
A harc, gárdánk ágyúja szól,
Kitörve a cserjék alól.
Kiáltoznak az orvosok már,
Ki sebesült, lábon ragadják.
Az erdő szélén egy csapat
Ordít, s az ágyúkhöz szalad,
De golyózáporral fogadják
A fákról. Elöl csupa csend,
Hús patak csobog odalent
Bokrok közt. A csönd odavon,
Bár gránátok hullnak elébünk,
Csak megyünk, már-már odaérünk,
De fönny, gerendás torlaszon

Egy pillanatra puska csillan,
Két sapka ott a fű közül
Kibukkan és megint elillan.
Nyomasztó percek, míg körül
A süket csönd falai nőnek.
Csak várunk - katona-dolog -
Nem egy bátor szív megdobog.
Sortűz! Látjuk, fektükben lőnek.
Sebaj! A régi ezredek
Ezt a fogást már kitanulták.
Szuronyt fel! Vérünk harci hurrák
Forralják. Szívünk nem remeg.
Előre! Minden tiszt az élre!
Ki nem bocsátja el lovát,
A torlaszig száguld tovább.
Sokan borulnak itt ma vérbe.
Hajrá! Csak szúrd, csak vágd az ellent!
A harc már két órája dúl.
A pataknál némán, vadul
Tusázunk egyre; mell a mellén.
A hullákból új torlasz épül.
Vizet merítnék, s a patak
Meleg, nem oltja szomjamat,
(Ajkam tikkadt a harc hevétől)
Vörösen kavargó a hab.

A parton, árnyas tölgy alatt,
Hol véget érnek már a sáncok,
Áll egy csoport. Egy katona
Letérdelt. Képe marcona,
Komor szeme vad tűzben játszott,
De megpörkölt és por-lepett
Pillái közül könnyű pereg,
Mert köpenyén, hátát a fának
Vetve halódik kapitánya.
Két kis fekete lyuk a mellén
Alig látszik, lassan szivárog
A vér. De mintha még emelné
Mellét egy sóhaj. Még szeme
Féltőn tekint. Még szól pihegve:
„Ha elhurcolnak a hegyekbe...
Tábornokunk - súlyos sebe...
Segítsetek...” Hörög sokáig,
Majd egyre gyöngülön lehel,
Mély csönd. Most száll a lelke el.
Látom körötte katonáit,
Lábhoz támasztott fegyverük,
Levett kucsmájuk, ősz fejük.
Csöndesen sírnak, azután,
Mint szemfödőt, a durva ponyvát

A hősi testre óva vonják,
 S viszik. Én bágyadtan, sután
 Állok. Szemem nyomukba réved,
 S hallom körül bajtárs, barát
 Utánalengő sóhaját,
 Hiába várom, hogy betéved
 Szívembe a részvét, a bánat.
 Különben vége a csatának,
 A hullák már halomba gyűjtve,
 Vért párolog a szürke kő,
 Vérszaggal telt a levegő.
 A tábornok egy dobra ült le,
 Hol árnyat vetnek rá a fák,
 A jelentést most futja át.
 A sűrű lőporfüst körulte
 Az erdőt, mint kékes köd ülte,
 Míg távol, rendetlen sorokban,
 De büszkén, örök nyugalomban
 Hegyek húzódtak, égis ért
 A Kazbek. Csúcsa csillogott.
 És engem akkor elfogott
 A titkos bú az emberért.
 Mit akar? Az ég boltja tiszta,
 S alatta hely mindenkinek.
 De ő a harcot egyre szítja,
 Csatát csatára vív - minek?
 Galub, a csecsenc, míg tűnődve
 Állok, hozzám lép s vállon üt.
 „Hogy hívják ezt a helyet itt?”
 Kérdeztem, megzavarva, tőle.
 „Ez - így felelt ő - Valerik.
 Az oroszok is ismerik.
 Nyelvükön ez: halál-patakja.
 Nevét az ősidőben kapta.”
 - „És hányan küzdöttek ma itt?”
 - „Hétezren” - „S hányan estek el?”
 - „Ki tudná azt megmondani?
 Miért is nem számolta meg?”
 - „Bizony - szólt közbe valaki -
 Ez a nap véres lecke lesz
 Nekik.” Csak nézett ránk sunyin
 És bólogatott a csecsenc.
 De félek, úntatom Magát.
 Kómikus annak, ki mulat,
 A véres harci hangulat,
 Miért is kínozná agyát
 A súlyos gondolat: a vég?
 Hisz oly ifjú az arca még,
 Nincs rajta bánat, s gond nyoma.

Óh! Bár ne is látná soha,
Az emberek hogy halnak el,
Akad más izgalom, ha kell.
Nem szebb-e vajjon életünk,
Ha öntudatlan ér az álom,
S ábrándozunk: túl a halálon
Majd csakhamar fölébredünk?

Agyő! Boldog leszek, ha tán
Még érdekesnek is találja,
Hogy formátlan históriám
Sort sor után százával ont.
Ha nem? Remélem, megbocsátja
Mint tréfát. S fölsóhajt: bolond...

1840

Kardos Pál fordítása

VÉGA KARAT

Magam maradnék most veled,
Barátom, mert hiszen
Úgy mondják, én az életet
Már nem soká viszem.
Te hazamégy... De nézd, nekem
Hogy mit hoz majd a végzetem,
Azt bízvást senki-semmi
Nem fogja számbavenni.

Ha kérdenék, velem mi lett...
Ha bárki kérdené,
Elmondhatod, hogy keblemet
Golyóbis vérezé;
A cárért haltam, mondd te meg,
S hogy rosszak itt a felcserek,
S hogy szép szülőhonomnak
Elküldém búcsuszómat.

Apám-anyámat nem hiszem,
Hogy életben találj;
Megvallom, fájlalná szívem,
Tört szívük bánatát.
Ha mégis élnek: mondhatod,
Hogy írogatni rest vagyok
S hogy ezredünk csatázik
S én nem jövök, sokáig.

A szomszédban van egy leány...
Mily rég is volt, de rég,
Hogy elszakadtunk! Ó reám
Nem gondol semmiképp...
Mindegy. A nyers valót neki,
A szívtelennek, mondd te ki
Bátran. Nem kell kimélni;
Hadd sírjon... Semmi néki!

1840

Tóth Eszter fordítása

MENTSÉG

Majd ha írott emlékké lesznek
A szenvedély tévútjai,
S földi helyét dicső nevednek
Kebelbarátod vívja ki,

S némán pihen tested a földben,
S véred, mely zajdult szertelen,
Míg szívedben küzdött dühödten
Gyűlölettel a szerelem,

Ha a közvélemény elébe
Jutsz és fejedet csüggeteg
Lehajtod s érzed: szégyen érte
Szeplőtelen szerelmedet,

Ki vággyal, bűnnel ködbe vonta
Fiatalságod napjait,
Azt az időt - kérleld szorongva -
Ne idézze sértőn megint.

Szólj a sunyi tömeg előtt majd:
Ám, törvényt más szab mireánk,
Te szenvedéssel megváltottad
A megbocsátás szent jogát.

1841

Szily Ernő fordítása

HAZÁM

Más szerelemmel nézek én hazámra,
Mint más: szeretem, bár bírálgom.
Sem a dicsőség, melynek vér az ára,
Sem a békére büszke bizalom,

Sem a mult megszentelt emlékei
Nem tudnak mindig lelkesíteni.
De szeretem - nem is tudom, miért -
Pusztáinak nagy, hűvös hallgatását,
A ringó erdők végtelen zugását
S folyóit a nagy áradásokért;
Döcögni dülőutakon szekéren,
Nézni sötét est mély árnyékait,
Kunyhók sorát, mely ott lapul szerényen,
S a bús nép rezgő mécsvilágait.
Szeretem az égő fű lomha füstjét,
A pusztán éjszakázók őrtüzét,
Lejtőkön egy-egy nyírcsoport ezüstjét
A sárga-barna tarlón szórva szét.
A bágyadó fényben fürdő mezőket,
A szérüt, melyet dús ősz megrakott,
A szalmazsupos, barna háztetőket,
A faragott ráámájú ablakot.
Ünnepkor a táncolva vígadókat
Elhallgatnám féléjszakákon át,
A dobbantókat és kurjongatókat
S a mámoros parasztok víg szavát.

1841

Áprily Lajos fordítása

A HALOTT SZERELME

A testem napról napra porlad
A föld alatt,
De lelkem megtalálja, hol vagy,
S veled marad.
Szerelmem el nem oltja semmi,
Tovább lobog
A síri éjben is, feledni
Itt sem tudok.
Nem bántott végső perceimben
A félelem,
Örök lesz most a búcsu, hittem,
S emléktelen.
De íme, elfogott a bánat:
Az égiek
Között is vágy kínzott utánad,
S nem leltelek.

Mit ér az Isten fényhatalma,
Mit ér a menny,
Ha földi szenvedélyem álma
Itt van velem?
Magamban itt is óva őrzöm
Szünetlenül,
Csak sírok egyre, mint a földön,
S féltés gyötör:

Tán bőröd más lehellet éri,
Más száj becéz -
És árva lelkem nem kíméli
A szenvedés.
Vagy látlak szenderegni téged
Más oldalán,
És forró, fojtott szavad éget
Parázs gyanánt.

Nem, nem szerethetsz mást te mégsem
Te hű leszel,
Magadat súlyos esküvéssel
Jegyeztet el.
- Miért a könny, a riadalmak,
Ó, mondd, minek?
Hisz nélküled békét, nyugalmat
Úgysem lelek!

1841

Lator László fordítása

A VÉGSŐ HAZATÉRÉS

Miközben tapsol és ujjong Franciaország,
Hogy hazatért a nagy száműzött hűlt pora,
Kit rég elpusztított láncon a néma fogság
Gyötrő, homályos évsora;
Miközben a világ hitvány magasztalással
Halmoz rá kései megbánást s koszorút,
S már a balga tömeg úgy eltelt önmagával,
Hogy multja eszébe se jut:
Előtör haragom és méltatlankodásom,
Látván a hiúság vásári ünnepét,
S oda kell a dicső nemzet szemébe vágnom:
Te szánnivaló, léha nép!
Szánalmas vagy, hisz a Lángész, Hírnév s a Hűség,
Földön mi nagy, mi szent, mind részedül jutott,
S bután, könnyelműen taposta porba hősét
Kétkedő, gyermekes gúnyod.

Neked képmutatás játéka lett a hírnév,
A szabadság pedig hóhérok eszköze,
Sorban megsemmisült kezekben minden érték,
Atyáid legjobb öröke.
Halott voltál, mire szigorral megjelent ő -
Látta mindenki, hogy vezetni hivatott;
Maga jelölte ki őt nektek a teremtmő,
S éltetek bele áradott.
Megerősödtetek árnyékában, s vacogva
Szemlélte a világ némán a változást:
Átszállt csodálatos hatalma vállatokra,
Mint pompás dicsőség-palást.
Had apja, hír fia hidegen, rezzenetlen
Jelen volt mindenütt, s körülte zord magány,
Járt Egyiptom terén, bécsi lakáj-seregben,
S az égő Moszkva mély haván.
Nos, ti mit tettetek, míg futotta a pályát,
S büszkén az idegen mezőkön elbukott?
Leráztátok dicső uralma únt igáját.
S titkon fentétek gyilkotok.
A kétségbeesett végső keserű harcon,
- Szégyen reátok! - úgy agyonriadtatok,
Elárultátok őt, akár valami asszony,
S eladtátok, mint egy rabot.
Polgárjogaitól megfosztottan a tépett
Koszorút ő maga eldobta. S álnokul
Kiadtátok drága fiát az ellenségnek,
Bár rátok hagyta zálogul.
Elhurcolták a hőst, míg hada sírt a kintől,
S ti túrtétek: vigyék láncon, becstelenül.
Idegen szikla közt, a kék tengereken túl
Halt meg, feledve, egyedül.
A kietlen magány, a meddő bosszu vágya,
A néma, büszke kín sietve végezett;
Mint egy közkatonát, tábori zubbonyában
Ásták el fogadott kezek.
De év mult év után, s az ingatag tömegben
Hang zúg: „Vissza nekünk a szentelt hamvakat!
Mienk ő! Diadal-vetése itt teremjen
Ahol ő mentett meg minden falat!”
Most hazájába tért - s tódul már esze nélkül,
Mint régen, s futkorász körülte a tömeg.
Főváros közepén pompázó kriptá épült,
Fogadni a hült tetemet.
S hogy már beteljesült a kései kívánság,
Az elragadtatás lel újabb kurta célt,
Elégülten vigyorg s tovább kerengi táncát
A nép, mely tőle félve félt.
Én elszomorodom, ha arra gondolok ma,

Hogy körülötte a szent csöndet megtörik,
Ki magányában ezt szomjuhozta szorongva,
S erről álmodott évekig.
Ha látni fölrepül lelke, vezéri szárnyán,
Az új sírhoz, ahol porai nyugszanak,
Fölháborítja majd ez az utcai látvány,
S elönti méltán a harag.
Ó, hogy sajnálja majd, hogy már elérhetetlen
Az a forró sziget, országok távolán,
S nem dörög már körül a győztes, mérhetetlen,
A hozzá méltó óceán.

1841

Juhász Géza fordítása

ROSZTOPCSINA GRÓFNŐHÖZ

Hogy egy csillag alatt születünk
Ön meg én - igen, ezt tudom,
Egy ábránd ragyogott felettünk,
Az csalt sokáig egy uton,
Jaj, a viharzó szenvedélyek!
Elvesztettem a tiszta célt
S a meddő harcban semmivé lett,
Amit az ifjúság ígért.
Készüljünk örök szakításra!
Félek, a szívem kifakad,
Félek, hangom elárulná a
Hiábavaló álmokat.

Így úszik két hullám is éppen,
Véletlenül és szabadon
A kék tenger-sivatagon
Együtt, kedvező déli szélben,
Míg szétválasztja őket egy
Zátony, szirtfal vagy kősziget
S ketten, száguldáshoz szokottan
Szállnak ellenkező habokban
S szerelem, részvét elveszett.
De viszik gyöngéden, epedve,
Zúgó, viharzó tengerekre
Kölcsönös, örök fényüket.

1841

Vas István fordítása

MEGEGYEZÉS

Kapcsolatunkért az erények
Szolgái bárhogy marjanak
És noha az előítélet
Elveszi női rangodat,

Térdem hajlását üres illem
S földi bálvány nem látta még:
Mint neked, a harc kellemetlen,
De nyugalmam nem zúzza szét.

Világi ragyogásba veszve,
Mint te, forgok a bálokon,
De bölccsel s bolonddal csevegve
Csak saját szívemben lakom.

Minket földi mámor csak úntat,
Nekünk az ember mind silány;
De mert nem csapjuk be magunkat,
Nem csap be más sem ezután.

Amily gyorsan egymásra leltünk,
Válásunk is gyors lesz: ha már
Örömtelen volt a szerelmünk,
Legalább majd búcsúnk se fáj.

1841

Szabó Lőrinc fordítása

ÉG ÁLDJON, MOSDATLAN OROSZHON...

Ég áldjon, mosdatlan Oroszhon,
Rabok hona, urak hona,
Kék mundér, ki feszítsz a poszton,
S te nép, kin csattan ostora.

A Kaukázus lesz tán a rejtek,
Mely cáraidtól elfedez,
Mindenlátó szemük nem ejt meg,
Mindenthalló fülük se les.

1841

Nemes Nagy Ágnes fordítása

A SZIKLA

Éjszakára pici arany felhő
Szállt a roppant szikla kebelére,
S ahogy ébredt a hajnali szellő,
Visszaröppent a sugaras égbe.

Harmatos nyomát az ölelésnek
Még sokáig őrizte a vén szirt:
Ráncos szeme a semmibe révedt
S némán sajgott zord kő-szive, és sírt.

1841

Szabó Lőrinc fordítása

VITA

Gyűrűjében a hallgatag
Hegycimboráknak
Hajdan a *Kazbek* és a *Sat*
Vitába szálltak.
Az őszhajú Sat szól előbb,
Társára förmed:
„Hátad az emberek előtt
Hiába görnyed!
Kunyhókkal raknak majd körül,
Füstöt lehelsz be,
Erdeidben szünetlenül
Csattog a fejsze.
Goromba csákány hasogat
És vaslapát ás,
Kebledből rezet, aranyat
Fejt ki a bányász!
A karavánok a magas
Csúcsokra hágnak,
Hol most csak a kőszáli sas
S a köd tanyáznak.
Furfangosak az emberek!
Termetre hangyák,
Mégis legyőznek. Nézd Kelet
Sok birodalmát!”
„Ne félj”, a *Kazbek* így felelt
A *Sat* szavára,
„Kilencszáz éve tart Kelet
Mély, lomha álma.
Árny ül a szőlőskerteken,
Habzik a serleg,
A grúzok cifra szőnyegen
Lustán hevernek.

A perzsa pipafüstbe néz.
Azon mereng el,
Zsong a szökőkút s mint a méz,
Édes a szender.
Jeruzsálemtől dél felé
Minden kiégett,
Isten haragja perzselé
E holt vidéket.
A sárga Nílus napban ég,
Partját harapja,
Királysírok izzó kövét
Nyaldossa habja.
A színes-sátorú arab
Éjszaka hűsöl,
Csillagot számlál s dalt farag
Sok régi hősről.
Minden, amit belát szemem,
Alussza álmát...
Reám a vén Kelet sosem
Rakhatja jármát!”

De az ősz Sat így dörmögött:
„Csak várj, barátom!
Lám, észak felől a ködöt
Mozogni látom.”

És a Kazbek, kit e beszéd
Zavarni kezdett,
Észak felé titkon sötét
Tekintetet vet.
Töpreng, szeme a távoli
Ködben keresgél.
Igaz! Mozog ott valami
És tompa nesz kél.
Az Ural és a Don között
Hány büszke ezred!
Előttük széthasad a köd,
Míg menetelnek.
A tarka lobogók alatt
Villog a fegyver,
Fehérruhás lovascsapat
Porfelleget ver.
Tömött sorokban közeleg
A gyalogos had,
Előtte fűrge dob pereg,
Zászlók lobognak.
A hadat ágyúk követik,
Rázzák a földet;
Mint harc előtt, kanócaik
Már füstölögnek.

S övezve régi háborúk
Diadalától,
Ott halad ősz tábornokuk,
A szeme lángol.
Kelet hatalmas hadai
Mind erre jönnek,
Mint felhők, vagy hullámai
Zúgó özönnek.

Számolt a Kazbek gond s harag
Között sötéten,
De az ellenség számosabb,
Mint fű a réten...
Búsan tekintett szerteszét,
Nem lelt nyugalmat,
Szemére húzta süvegét
S azóta hallgat.

1841

Kálnoky László fordítása

ÁLOM

A dagesztáni déli nap tűzében
Feküdtem némán, égetett a seb:
A mellemet golyó találta mélyen
És lassan folyt a vérem, cseppre-csepp.

Feküdtem árván, perzselő fővényen,
Vad katlanszirtek bámultak felém,
Csúcsok ragyogtak sárgán fenn a fényben,
S halálos álomban feküdtem én.

S egy estélyt láttam, messze, fenn, hazámban:
Víg társaság, a fény kápráztató,
Virággal ékes ifjú nők - s vidáman
Közöttük éppen rólam folyt a szó.

De a vidám beszédre nem figyelve,
Közülük egyik eltűnődve ül,
S az Isten tudja, hogy miért, a lelke
Baljós álomlátásban elmerül.

Dagesztánt látja - völgye mély ölében
Látása ismerős halotthoz ér,
A mellén mély sebszáj tátong sötéten
S hűlő sugárral csordogál a vér.

1841

Áprily Lajos fordítása

TAMARA KIRÁLYNŐ

A Dáriel-szorosban, ott, hol a
Tyerek zuhogva hull a mélybe le:
Magános, régi, roskadt tornyot tart
A palaszikla magas teteje.

Ezen toronyban élt s uralkodék
Keményen a királyi Tamara,
Ki, bár miként az ördög, oly gonosz:
De bájos, mint az isten angyala.

Az éjhomályban a toronybul a
Fellángoló tűz messze elragyog,
S lobogva csábít: jertek! jertek! itt
Jó nyugtanyát lelhettek, utasok!

Ki a királynő csábszavára hajt:
Szerelmet érez csakhamar szive;
Miként ha megbűvölnék - kába lesz,
Keblet feszíti vágyak vad heve.

Pásztor, kalmár s bajnok, varázsszavát
Hallván, bódultan bolyg e hang felé;
És a torony kapuja megnyilik -
Órjas, éjszínű eunuch lép elé.

Benn a királynő gazdagon diszes
Csillámló mezben vendégekre vár,
Fekvése oly ingerlő; asztalán
Lángborral telve áll kancsó, pohár.

S a légen át gyakran lágy suttogás,
Csókcsattogás - ajk az ajkhoz tapad -
Majd halk nyögés hallatszék, néha meg
Hallat az éj rejtelmes hangokat:

Úgy, mintha e teremben férfi, nő -
Víg názsereg, mennyegzőt ülne meg,
De borzalommal telnek el legott:
És gyászmenetté vál a násztömeg...

- Azonban a szokatlan hangok a
Toronyban, íme, elhallgattanak,
Csend s romhomály szállott belé, mihelyt
Eljött a reggel, fölbukott a nap.

S titokban egy holttestet visznek a
Folyamhoz, hol gyors habja partot ás;
Az ablaknál fent halvány nőalak
Hajol ki, és susogja: „Megbocsáss!...”

És két szemének napja úgy sütött,
És hangja oly édes volt, s reszketett:
Miként ha még viszonttalálkozást
Ígérne - és szerelmi élveket...

1841

Thaly Kálmán fordítása

TALÁLKOZÓ

1

A szundító hegyek fején
Kihúnyt a napsugár,
A forró éren hül a fény,
Alig dereng az ár,
A kertek édes illatát
Most ontja szét az éj,
Tiflisz fölött már némaság,
A völgy homálya mély.
A bűnössel is, mint a szél,
Az álom szárnya fut,
S a gyermekekkel most beszél
Az őrzőangyaluk.

2

Hol minden árnyba öltözik,
A régi várhegyen,
A szőlőskert tövében, itt
Fekszem a szőnyegen.
Fekszem magam, s mélázgatok,
Hogy álmom igaz-e,
S éjszakai találkozózt
Hogy ígértél-e te?
S e titkos óra árnyain,
Hol nő a szerelem,
Csak téged hívnak álmaim,
Téged, egyetlenem.

3

Lent szikra száll a híd ivén,
Az őrüzek felől,
S a sok harangláb feketén
Áll, mint megannyi őr.
S bátortalanul, hangtalan,
A fürdőkből haza
Hosszú fehér láncban suhan
Grúz asszonyok hada.

A néptelen utcákon át
Surrannak, fal tövén,
Mind vonja hosszú fátyolát...
Hogy ismerlek meg én?

4

Simatetejű házadat
Jól látja, aki lát;
A vízbe nyújtja ingatag
Tornáclépcső-fokát,
S mert éji, hűs szél járja most
A kék Kur habjait,
Zöld-lombok-vonta, bársonyos
Hálóba rejtezik.
Látom deli jegenyenyár
Mögött az ablakát,
De egy magányos gyertyaszál
Fénye sem hatja át.

5

Várok. A sötétség megül,
Hiába nézdelek:
Törömmel türelmetlenül
Vágom a szőnyeget,
Várok csak, meddőn epedek.
Szorongat a szívem...
Moccan a tájék, nyers, hideg
Szél indul keleten.
Vöröslík fenn a bástya vén
Orma a köd nyomán,
Vonul a városfal tövén
A kalmár-karaván...

6

El, szégyen könnye, csorduló...
Láng, lobbantsd lelkemet!
Értem már, kígyó, áruló,
A hűtlenségedet!
Mért vágatott, eszeveszett,
Tegnap, tudom ma már,
S kongatta a kövezetét
Az az ifjú tatár!
Nem hiába pirul, remeg,
Ha ablakodra lát,
S apád kéjjel latolja meg
A perzsa paripát.

Hosszúcsövű puskám veszem,
 Átlépek a kaput;
 Magányos szikla töviben
 Szalad egy keskeny út.
 Délig várok ott, a halál
 Pillanata a dél,
 Töltöm a puskám, por szítál,
 Fülled a sziklamély.
 Hiába reszket, ráng a szív!
 Kövek közé lefekszem;
 Most! Lódobogás közelít...
 Ó! Te vagy az, kegyetlen!

1841

Nemes Nagy Ágnes fordítása

TÖLGYLEVÉL

Egy tölgy sudarán kibomolt egy gyöngye levélke,
 Egyszer leszakadt és szállt a kegyetlen szélbe,
 Túrt hőt, hideget, sivatagba vetette a sorsa,
 Míg végül a szélvész távoli tájra sodorta.
 Ott délen a tengeri táj buja kertje virágzik,
 Szép kertben a szél enyelegve, susogva cicázik,
 Zöld ágon ringva pihennek az égi madárcák,
 Zöld ágon zengve köszöntik a déli királylányt.
 S ime, ott a levél szomorún menedéket kérve
 Odahullt, odabútt a magas jávor gyökerére.
 „Bús árva levél vagyok én - így szóla könnyörgőn -
 Zord északi honba születtem távoli földön,
 Oly céltalanul hányódom rég a világban,
 Dér és hő kinezott, betegen pihenést se találtam,
 Óvjatok hát a szegényt, haragoszöld lombok,
 Majd érte cserébe nem egy csuda dolgot mondok.”
 Mit kezdhettek én teveled - felelé a sudár fa,
 Én ifjú vagyok, te pedig beteges színű, sárga,
 Nem kell - örömöm nem telne a csacska mesében,
 Hiszen untat már a madárdal is engem régen.
 Idegen jövevény, nem akarlak látni se, menj el!
 A napé vagyok én, csakis őt szeretem szerelemmel.
 Szép telt koronám simogatja az égi magasság,
 És dús gyökerem hús tenger habjai mossák.”

1841

Lator László fordítása

ÍGY, ILYEN FORRÓN...

Így, ilyen forrón, nem téged szeretlek,
Szépséged énrám hiába ragyog;
Elmúlt ifjúság, árnyá hűlt napok:
Régi sebeim sajdúlnak tebenned.

Nézlek: szép vagy, gyönyörű szenvedély,
És szemem hosszan a szemedbe mélyed;
Álmodozva, tudom, veled beszélek,
Fájó lelkem mégse hozzád beszél:

Egy lányhoz beszél, aki vesztve rég:
Arcodban őt keresem - arca mását,
Csókodban - egy elmaradt csók varázsát,
Szemeidben - két kihúnyt szem tüzét.

1841

Szabó Lőrinc fordítása

KIMEGYEK AZ ÚTRA...

1

Kimegyek az útra, még szelíden
Csillognak a fehér kavicsok...
Csöndes éj; Istent figyeli minden
És csillag csillaggal társalog.

2

Ünnepi ég tündöklök felettem;
Alszik a föld, puha, kék varázs;
Mi dörömböl, mi fáj úgy szívemben:
Vágy, remény? vagy lelkipurdalás?

3

Nem, ez a szív nem hisz már a vágnak
És nem bántja elmúlt zűrzavar:
Szabadságot és békét kíván csak,
Aludni és feledni akar.

4

De nem sír kell neki, nem enyészet -
Szeretnék pihenni, végtelen,
De hasson át a dús, a nagy élet,
De ne fojtson többé kebelem:

Zengjen körül mindig bűvös ének,
Két szerető mámoros dala,
És csobogjon fejemnél a szélvert
Tölgyfalomb örököld moraja.

1841

Szabó Lőrinc fordítása

A TENGERI CÁRLEÁNY

Cár fia fürdeti fürge lovát
S hall ime hangot a tengeren át:
„Cár fia, jöjj ide! Itt vagyok én!”
S prüsszög és mélyre beúszik a mén.

Szól a hang: „Cár fia, jöszte! Jövel,
Vélem egy éjszakát tölteni el!

Cári leány vagyok!” S vízhabon át
Fogja egy kéz a selyemzabolát!

Hab fölé bukkan egy fiatal fő,
Fürtibe fonva a tengeri fű.

Kék szeme ég, csupa vágy, csupa tűz;
Keblire díszít vízi gyöngy sora fűz.

Véli a cár fia: „Jó! Nosza hát!”
S kapja marokra a lányka haját.

Tartja keményen, erősen is ő;
Sír keze közt könyörögve a nő.

Úszik az ifju, a partra kilép
S hívja a társait fennen, eképp:

„Hóna, barátim! Hahó, ide mind!
Hej, csuda préda ficáncol emitt...

Nos, szemetekre minő zavar ült?
Tán sose láttatok ily gyönyörűt?”

Hátra is fordul a cár fia most:
Jaj! Diadalma kihúny hamarost!

Im, az arany homokon iszonyú
Tengeri lény, csupa zöld uszonyú;

Farka, mit pikkelyek rétege fed,
Görcsbe-halálba remeg, tekereg,

Homlokán omlik a tengeri ár,
Szembogarából az éj, a halál.

Sápatag ujjal a partra tapad
S mondogat hangtalan vádyszavakat.

Dúlt a fiú, elüget sebesen.
Nem feledi a leányt sohasem.

1841

Tóth Eszter fordítása

A PRÓFÉTA

Az égi bíró egy napon
Rám mindentudás terhét róttá:
A szemekből kiolvasom
A gaszágot s a bűnt azóta.

Szent szeretetről szóltam én,
Számból az Úr igéi szálltak,
De kőzapor zúdult felém.
Testvéreim is megdobáltak.

Hamut szórtam fejemre hát
S nekivágtam a pusztaságnak,
Most messze vagy, fonák világ!
Társam a kismadár s vadállat.

Ég rendelése, hogy nekem
Enged a vérre szomjazó vad:
A csillagok is csendesen
Figyelnek rám, fényük cirógat.

De néha arra űz a vágy,
Hol városom lármája lüktet,
Akkor kárörvendő apák
Rólam beszélnek gyermeküknek:

„Nézzétek, mily árván bolyong!
Átallott köztünk élni itten,
Arról papolt szegény bolond,
Hogy Isten szól belőle, Isten!

Szeme sötéten ég, aszott
Testét alig vonszolja lába:
Rongyokban ténfereg, vacog
S gúny, megvetés sziszeg nyomába...”

1841

Képes Géza fordítása

KERESZT A SZIRTEN

(M-lle Souchkoff)

Kaukázusi szirt ahol égi-magas,
Hol senki se jár, csak a sztyeppei sas:
Ott korhad a megfeketült fakereszt,
Mit szél dühe tép, vihar éhe kikezd.

És számtalan év tüne nyomtalan el,
Mióta magaslik a bérce a jel.
És mint felemelt kar, az égre mered,
Hogy röptükön érje a felleget.

Áradna a könnyem, a könnyes ima,
Lehetne csak egyszer elérnem oda,
S ha vissza az élet igája se tart:
Repülve követném a szirti vihart!

Hárs György fordítása

EMLÉKSZEL?...

Emlékszel? Derengett az alkony.
Búcsúztunk. Csönd, körben, a parton.
S dördült az esti ágyuszó!
Figyeltünk. Lassan kialudtak
Utolsó szikrái a napnak,
Köd ringott, puha takaró,
És a lövés visszhangja messze
Elhalt, a hullámsírba veszve.

Ha (mert oly nehéz volt a nap)
Szivemben vad vágy villan és ég,
Járom az üres partokat
S várom az ágyú dörrenését.
S ahogy a visszhang száll s ahogy
Elnyeli ég s víz puha mélye,
Felzokogok: - Mikor halok
Vissza, mint ő, én is az éjbe?!

Szabó Lőrinc fordítása

TITOKZATOS, HIDEG ÁLARC ALÓL...

Titokzatos, hideg álarc alól derengett
Ábrándba ringató hangod felém,
Reám villant bűvös fáklyája szép szemednek,
S kacér mosoly játszott az ajkad szegletén.

Könnyű ködök között véletlen észrevettem
Szűzies válladat és hófehér nyakad.
Lengő szép fürtjeid megőriztem szememben:
Szabadon repdeső hullámos-dús hajad.

E halvány képekből megalkottam szívemben
Gyönyörű szépemet, szépséges kedvesem.
E kósza látomás kísért azóta engem:
Lelkemben hordozom s sokszor becézgetem.

Hogy nem ábránd voltál, már egyre jobban érzem:
Csak néhány éve volt, mikor hallottalak -
És mintha valaki most azt suttogná nékem:
Egyszer még látod őt, régi barátodat.

Végh György fordítása

BUHAROVHOZ

Hagyd Cárszkoje Szelo-t, Buharov,
A csalogányos kerteket -
Itt bajtársaid, a huszárok
Közt vár rád régi serleged.
Szeretjük, ha a szavad harsog,
Jobban, mint csalogány dalát,
Drága nekünk ezüstös bajsod
S alatta egyenes pipád.
Drága nekünk e hősiesség,
Lelked, mely lánggal telített,
Akár az óbor, a tüzes-szép,
Ha kibontjuk az üveget.
A mult század egy törmeléke,
Mely köztünk maradt egymaga,
Te híres huszárivadék, te,
Csaták és lakomák fia!

Vas István fordítása

NE SÍRJ MIATTA, GYERMEKEM...

Ne sírj miatta, gyermekem,
Kár könnyed pazarolni rája!
Tréfa volt az a szerelem,
Unalomból sarjadt a vágya.
Van Grúziának ifja sok,
A hűtlen nem pótolhatatlan,
Nagy szemük csillagként ragyog
S gyönyör lánkol a csókjaikban!

Északról jött ide, a mi
Szép, csöndes völgyeinkbe... Kellett,
Harc babér kellett neki -
Nyujthatta azt a te szerelmed?
Adott szót, hitvány aranyat,
És örökké szeret, ígérte -
Csókjaidat becsülte csak,
De könnyed nem hat a szívére!

Szabó Lőrinc fordítása

MÁR LEMENŐBEN VOLT...

(Töredék)

Már lemenőben volt a kevély Rómának a napja.
Gaz császári kopók vadul üldözték a keresztényt.
Hasztalanul nyesték le naponta a templomi kertek
Fáit, bokrait, újra kihajtott zöld, üde lombjuk.
Titkos odújában, zúgó Tiberisnek a partján
Napjait élte imában, böjtben egy ősz, öreg ember.
Jámborságáért lett része csodás adományban:
Tudta az íróját testi bajoknak, vagy ha gyötörte
Bánat a lelket. Egy alkonyi órán sírva, zokogva
Egyszerű asszony jött el a bölcshez. A férje kísérte.
Túrta a fájdalmát szótlán megadással a férfi.
Kérte az asszony: vajha keresztelné meg a lányuk.
Élte virágjában meghalt... „Két napja meg éje
Sírva könyörgünk - mondta az asszony - templomainkban.
Hús márványon jószagu zsályaét égetek érte,
Szórok aranypénzt isteneinknek... jaj, de hiába!
Ó, ha te láttad volna virágzó Virginiánkat,
Még a te szíved is összeszorulna, habár a világi
Szépségtől elfordult. Éjszinű szép szeme párját,
Hattyufehér vállát aki látta - ha reszketeg agg volt:
Szíve megint fiatal lett. Sóvár szemmel az ifjak
Egyre kísérgettek: míg vízért ment a folyóhoz,
- Amphora volt a fején - kis, egyszerű dalt dudorászott,
Óvatosan lépdelt... vagy táncolt otthon a kertben
Lánypajtásaival s művészete messze kifényllett.
Jó volt hallani gyermeki, csengő, víg kacagását.
Ám az utóbbi időben kedvét bura cserélte,
Játék nem kellett neki, gondolatokba merült el,
Késő éjszaka járt haza. Láttam: hajnalig ébren
Virraszt, mécsese ég s ő buzgón térdreborulva
Hosszan imádkozik... ó, de kihez szól csöndes imája?
Nem tudom... Összehivattuk a véneket. És ez a döntés...

Urbán Eszter fordítása

ELBESZÉLŐ KÖLTEMÉNYEK

A SZABADSÁG UTOLSÓ FIA

Beszély

Ajánlás (N. Sz. Sinsinnek)

1

Volt úgy, hogy írni játék volt nekem:
Nem hagytak nyugton ifju álmaim;
Volt úgy, hogy elgyötört a szerelem
És vad vihar kelt lelke lánghaján -
Száguldoztak viharzó verseken
Csodásan rajzó titkos vágyaim.
Ma már reményem napja nem ragyog,
Első szerelmem megcsalt, elhagyott.

2

Magam vetődtem én e földre itt,
Társ-váró szívem embert nem talált.
De jöttél te: köszöntésed szelid
S letépte e megcsalt szem fátyolát.
Fogadd hát szívem hű kötelmeit,
Fogadd, pajtásom, szent hazám dalát,
Habár e dal, barátom, meglehet,
Egy elpattant húr végső hangja lett...

When shall such a hero live again?

Byron. The Giaour.

Megjött az ősz. A tölgyeket
Aranyba vonta. A mező
Füvét szünet nélkül eső
Simítja le. Vadász siet
A dombok közt. Hiába, mert
Itt még vadat aligha lelt,
S ha mégis egyre rátalált,
A nyíl a szélben félreszállt.
E szél a jégen született
S most mérgesen tépázza meg
Az Ilmen-parti vad-sövény
Ágát. Szürkés felhők ölén
Fehér darvak csapatjai
Húznak: Dél forró napja hí.
Nyomukban sok sirály kering,
Cikázik a tavak felett
És éjjel csillagfény nem int:
A sűrű köd mindent befed.

Megjött az ősz! Nyáj és gulya
Barátságos karámba tér.
A ködben mint vörös karéj
Leszáll a nap... Többé soha
Ne törjön át ismét e fény
Novgorod fátyolos egén!
Ne libbenjen sohase meg
Langyos szellőtől duzzadón
Vitorla a halászhajón
A szláv folyóvizek felett!
Mert idegen igázta le
És meghajolt a büszke hon,
A szent szabadság éneke
(Akárhogy zengett egykoron)
Ma emlék, mit a köd bevon.
Beteljesült! A bős varég
Győz a szláv istenek felett:
Egyetlen ballépés elég
Volt s a szabadság elveszett.
De van még egy maroknyi lény
Vadon mélyén, puszták ölén,
Kik látva e mennykőcsapást,
Vállaltak számüzött-utat,
Mert nem kívántak semmi mást,
Csak újra szabadságukat!
Reményét el nem veszti a
Hazának néhány hű fia:
Ha zord felhőkből jég szakad
S hull könny-eső, azért a nap
Reggelre vígan integet
S aranyba von ködöt, hegyet.

Füst száll, oszlopban égre csap.
De honnét jó? Ahol fecseg
A domb alatt a gyors patak,
Hol máglyatűz lángol, recseg,
Sűrű fák állnak, mint falak -
Farkasbőrben, pajzs nélkül ül,
Nem mozdul és a tűzbe néz,
Mint bánat árnya, hét vitéz,
Hallgatnak rendületlenül.
Hat ifju és egy ősz öreg.
Szlávok! Hej, a honi sereg
Hajrái rég nem hallhatók,
És óh be rég nem láthatók
Azok, kiket szívük szeret...
Ők elhagyták a szép tavat,
Mert nem tűrtek rongy életet
Az idegen önkény alatt,
Porban csúszás aláztatát -

Még felkelnének őseik,
Merthogy rabság gyalázatát
A sírjukban sem tűrhetik!
Szívükben bosszuvágy lobog,
Segítse őket Csernobog!
Hej, egyenlőtlen volt a harc!
Hej, háború! És hej, kudarcc!...

„Szablyát mért is ragadtam én,
S a vér mért örvendeztetett?”
- Szólal meg az egyik legény -
„Hisz nekünk győznünk nem lehet.
Nevünket, így kell lennie,
Felejtés árnya lepje be.
Félig vívott harcunk nyoma,
Sőt még emléke is kihál,
Mint félig kész szállás fala,
Mit szertehord a szélvihar!”

„Az istenek haragja visz
Romlásba” - szól egy más vitéz -
„De hulljon csillagként e vész
Az ellenségeinkre is!
Harcban szívük dermessze meg,
Saját nyiluktól vesszenek!”

Így szólt a bujdosó s a tűz
Mellett az egyik most felállt...
S amint keresztbe összefont
Karral, sápadt és összevont
Homlokkal messzi bámul át
A szurdok hullámozó ködén,
Így szól a vénhez a legény:
„Mint női kéz ha simogat,
Ugy enyhít a dal kínokat.
Hát énekelj, jó Ingelot -
Akármiről, csak énekelj,
Dalod szavával űzve el
A keblük gyötrő bánatot.
Nekik dalolj! Mert bennem ez
Nem gyermek-nyűg, de bőszen harag,
És bármi volt, van, bármi lesz,
Mellette semmivé apad!”

„Nem úgy, Vagyim” - felelt az agg
„Dalom neked nem szólna? Hadd!
Ne félj! Mit rámbíztál, a hírt
Lelkem fedi, mint föld a sírt,
Most más dalom van énnekem,
Hát ülj le, hallgasd éneke!”

S a vénember fehér haját
A szellő játszva járta át.
Harsányan csendült fel dala,
Lángolt lelkes tekintete
S oly zúgva szárnyalt éneke,
Mint távoli csaták zaja,
Együtt zengett, dalolt vele
S körül, rönkről mohát ragadt
A domb tövéén futó patak.
Bús felhőkből megannyi holt
Levente is előhajolt,
Figyelve égen, légen át
A vén nyers, egyszerű dalát.

INGELOT DALA

1

Egybegyűltenek eszes férfiak
Gosztomiszl körül. Az ágy körül
A halál reászáll, mint dögmadár,
De gyenge kézzel még int egyet
S imígy szólítja meg híveit:

2

„Hej, ti novgorodi emberek,
Köztetek mint kígyó, viszály sziszeg,
Tehát külhoni kenézt hozzatok,
Legyen ő immáron e föld ura!”
Így szólt és meghalt Gosztomiszl.

3

Krivics, szláv és mind csúdi nép
Át a tengeren küldi a követet,
Kenézt kér a varég országból.
„Hazánk dúsgazdag, de békétlen!”
Így kér idegen kenézt a követség.

4

Esküt tett Rurik, Truvor és Szinav,
Hogy nem hadsereggel érkezik,
Ámde hajnalban megcsillant mégis sok
Lándzsa hegye, vitorlák vásznai
Lengtek át a tenger kék ködén.

5

Lépre mentetek, szláv harcosok!
Kinek tábora van a város tövében?
Holnap, holnap majd a bösz varég

Leszen Novgorod kenéze immáron,
Holnap rátok hull a szolgaság!

6

Ekkor harminc dalia egybegyült,
Bosszu a lelkükben, harag a szemükben.
Éji köd szállt szerte a dombokon,
Telihold szállt égre - s a harcosok
A szunnyadó tábort meglepik.

7

Fekve pajzsukon, a varégek alszanak,
Holdfény lejt táncot a fürtjükön,
S íme bő pataokban vérük hull,
Hull az ellenség... De mily hang kiált?
Kinek lándzsája csattant egy pajzson, óh?

8

És ébrednek és ugranak,
Dühös ordítás, vad mozdulat!
Soká küzdöttek ott a daliák,
Sokan elhulltak... Csak hat maradt.
Béke óvja e mezőn a csontokat!

9

Rurikot uralja már Novgorod,
A hat dalia vadonban bujdosik,
Vélük együtt jár egy ősz öreg,
Ki a szent hazáról énekel,
Ki a szép szabadságról zengedez!

„A dal nekünk elég tehát?
Vagy bú emésszen, néma kín,
Látván honunk gyalázatát?
Barátaim!” - így szólt Vagyim -
„Hadd hallja esküm Csernobog!
Első s utolsó esküm ez:
Varégnak én nem hódolok!
Vagy ő, vagy én - vagy tönkretesz,
Vagy pusztul intő példaképp,
Hogy nemzedékről nemzedék
Tanulja meg: sohase lesz
Köztünk engesztelés.” Vadul
Cseng hangja, aztán térdrehull,
Ökölbezárt kézzel tekint
Fel, és szemében mérge forr,
Amint fellegtől fellegig
Száll egy sötét-rőt meteor.

És útra kél a száműzött
Csapat rejtett ösvényeken.
A dombról még száll szüntelen
A füst. Néhány izzó üszök
A máglyán még recseg-ropog,
Riasztva baglyokat, nyulat,
A fecske fél az ég alatt -
Pásztort csábító fény lobog.

Alkony veti felhőkön át
Tengerre véres sugarát.
Égő pajzsként leszáll a nap -
Vár rá a vízalatti lak.
A vízen ring néhány varég
Csónak, felemeli fejét,
Csapódik, csobban és forog -
Az alkony látja s mosolyog.
Hol köd gomolyg, mint messzi gőz,
Meredek szirten áll egy őz:
Mint fekete kisértet néz
Oda, hol az ég lángba vész.

E partokról indulva el,
A hét levente útrakel.
Öreg csak egy van, ifju hat,
Vitéz Vagyim is ott halad.
Fehér vitorla duzzadoz
És gyors evező húz habos
Utat kék víz hullámain.
Ott áll a bárkában Vagyim
S a többi száműzött vele -
Áll, mint a tenger szelleme!
Mit gondol most, miért borong?
A vénhez sem szól, mit se mond.
Szemében fájó búcsu ül
És ebbe oly érzése gyűl,
Mit nyelv még el nem mondhatott...
S a bárka ment, fehér habok
Mutatták a vizen nyomát
És benne zordan állt Vagyim:
A mult emléke visszajárt,
Talán ezért gyötörte kín...
Mely távol föld felé s hova
Visz útjuk, mik a céljai?
Ki tudja ezt elmondani?
Nap hátán nap repül tova.

Meredek szikla-peremen
Olykor ifjú virág terem:
Zord harcosban is felragyog
A szenvedély. S akár adott

Szavához, a hős szív a vad
Érzéshez holtig hű marad.
Vagyim szerelmes volt. S ki nem?
Kit hajt mindig a gondolat?
A szív nem néma senkiben.
Hazámban a szerelem is
Vad, mint a sztyeppe és a víz...

Szép *Léda*! mint csillagvilág
Hajnalban a mezők felett,
Hús, mint a déli kikelet
És büszke, mint a vadvirág.
Mint ifju dal, csapongva száll
És féktelen, mint vadmadár,
Mint gyermek lelke, tiszta, friss
És kedves bánatában is.
Ifjú volt Léda. És Vagyim
Szerette. Hát a lányka? Ím:
Közömbösen hull rá szeme
S lenézi - jéghideg bilincs! -
A hőst meg sem hallgatja. De
Vagyim szerelmes, nyugta nincs.
Ám kérést és alázkodást
Vállalni még így sem kíván,
Lenézi ezt a sorscsapást
És tud hallgatni is. Talán
Egyébre tudná ontani
A fojtott szenvedély tüzét?
De haj! sok emlék s könnyei -
Béklyójukat hogy tépje szét?
Korábban könnyü volt a seb,
De lassan mélyre behatol.

Vigasztalják s nem hallja meg,
Az arca felhős és komor.
Szabadság, bosszu, szerelem -
Együtt lázítják szüntelen.
Gyakran próbálta Ingelot
Felszítni szíve parazsát,
Gondolva, hogy ha fellobog,
Szolgálja majd a hon javát.
Nem is kárhoztatlak, te vén,
Hiszen szláv vagy - vad és kemény,
És még rideg külsőd alatt
Is lángod mindig szent maradt!...
Midőn a gyors bárkán Vagyim
Elszállt a tenger habjain,
Szívének fájó bánatát
Tükrözte bár tekintete,
De fájó búcsu-szói se

Bízták a szélre nagy baját,
Fátyoltalan maradt e szem,
Nem volt egyetlen könnye sem.
Így hagyta el szülőhónát,
Hol gyermekként játszott, futott,
S örült is, már amint tudott,
S ahol rászedte sok galád
Reménye - s más már nem jutott
Szívébe, csak a bosszu, sőt
Csak ez hozhatja vissza őt.

A tél, mint színezüst lepel
Mezőre, hegyre ráborul.
Rurik kenéz most hadra kel,
Új ellenség ellen vonul.
Korai hó bő pelyhe hull,
Az ágakon dér, peng a jég,
Börtönbe zárja tó vizét.
Éjente sok farkas vonit
S bejár a néma falvakig.
A fagy recseg, szélvész ugat,
Fenyőfa mélyen bólogat.

Az égről sápadt nap tekint,
Majd köd mögé búvik megint.
A messzi puszták vándora
Utat már hasztalan keres,
Övéihez nem jut soha,
Reá a fagy mély álma les
S idegen hó öleli át
El nem földelt haló porát...

Miért oly vérvörös az ég?
Nem ellenséges város ég?
De az. Rurik gyújtotta fel,
S már nem soká maradhat el
A zsákmánnyal! Mikorra tér
Tokjába a kenézi kard?
Vagy a had véget most sem ér?
Vak-ádázul tovább rivalg?

Sötét az égbolt. Téli éj.
Novgorod város álma mély.
A sírd csönd mindent befed,
Csak néha házörző ebek
Vonításával száll a szél.
Kunyhó-ablakban fény remeg:
Késői mécses, egyedül,
Előtte a szép Léda ül
Magányosan régóta már,

A guzsalya surrogva jár.
Vén anyja kint, a ház előtt
A hóban nézi - a jövőt.
Aztán a házba visszajő,
Sápadt arcán sok mély redő,
Ravaszkság, futkosó szemén
Ijedség ül, zihál szegény.
Vad görcsbe ránduló keze
Nehéz belső tusára vall.
A sors milyen jövőt takar?
Kínszenvedés és gyász lesz-e?
Varázsigéitől talán
Megnyílt a még nem látható?
Faggatni nem meri a lány,
Csak reszket, a javas anyó
Komor s magába roskadó.
Kakasszóig dobálja még
A láz, nem szűnik rángani -
És ettől Léda szép szemét
Mind elkerülik álmai...

S reggelre ablakuk alatt,
Ki arra járt, nagy kört talált
S a körben széttiport havat.
Erről beszéltek is sokat,
A nép közt baljós pletyka járt...

.....
.....

A hadnak már rég vége volt:
Már hatszor változott a hold.
Rurik kenéz s vezérei
Várták, hogy a tavasz felold
Havat-jeget s életre hí
A lenge szellő, az eső.
Ha majd a bánatos mező
Egyetlen tarka, nagy csokor
Lesz és kizöldel sok bokor
A tó partján, s friss hab nyomán
Csillogva táncol játszi fény,
S Ládó ligetjének ölen
Csodásan zeng a csalogány -
Akkor megint előkerül
A kard, szomszédok vére dül,
S felhők tükrében látni zord
Tűzfényt, mint szörnyü meteort.

A szlávság még reménykedett,
Hogy csakhamar megint szabad
Lesz. Ámde jó a kikelet,
S a szép szabadság elmarad.

Varég uruk kineveti
Törvényüket és nyelvüket,
Lenézi, gúnnyal illeti
A jussukat s a tervüket.
Sok fegyveres csatlós között
Jelenik meg a nép előtt
S hirdetve nagy győzelmeit,
Álnok szóval beszél nekik,
És hízeleg, játszik velük,
S puhul az ostoba tömeg
- Nemes szivekben kételyük
Dúl s mindegyik retteg, remeg.

S jó Ládó napja. Óh be szép,
Víg ünnep! Láttatok tavaszt,
Ha méhraj hagyja el a kast?
Novgorodból áradva szét,
Így széled fák közé a nép.
Már ott zsibong. A fejeken
Lombkoszorú és sok virág,
A parton és az Ilmenen
Az istenek dicshimnuszát
Zengik ma mind. A Szerelem
A kandi emberek közül
Hársfák tövébe menekül.
Ráncolt homlokkal, dühösen
Ül egy vén: nem mer nézni se
Az ifjak játékára, bösz.
Didó-Ládó-dal és mese
Tilos már néki. Ámde győz
A hold: már mint aranygolyót
Látják. Lent sűrű a bozót.
A holdfény tiszta és erős,
Mint Léda szíve... Óh, de mért
Felejtí rajt' égő szemét
A hársfához dülő Rurik
Immár negyedszer s egyre még?
Vajon min gondolkodhatik?
Miért van az, hogy a kenéz
Folyton csak a körtáncra néz?

Rettegj, te ártatlan leány!
Rettegj! E szemben kéj lobog.
Vad szenvedélye megkiván
És tönkretesz. Gyalázatod
A sírba visz - meglásd, szegény!
Rettegd, miként halálodat,
Hogy így szóljon: Szeretlek én!
Szavából csak méreg fakad.
Kegyetlenek a nagyurak:

Dühük s szerelmük is veszély,
Mindkettő bajjal fenyeget.
Az elsőnek váltsága vér,
A másodiknak szégyened.

Füst lepte el az ablakot,
A vén javas anyó ül ott
És ifju lánykájára vár.
De hasztalan! Az éj leszáll,
A felhők közt a hold ragyog.
Tömegestül vonulnak el
Az ablakrés előtt. A vén
Csöndes, merev képpel figyel.
Jéggé fagyott arcán, szemén
Nem látni sápadt, gyáva színt,
De halvány homlokán nyomot
Egy különös titok hagyott,
Hogy megdermed, ki rátekint.
A holdon csüngve csüng szeme,
Csak ül, órák telnek bele.

De íme, ajtóreccsenés,
Sietve jő be Léda és
Az anyja lábához omol,
Haja a vállán szétbomol,
Szemének szörnyü fénye gyúl,
Sikolt: „Elvesztem! Aljasul
Csikarta ki szerelmemet!
Többé üdvöt nem lelhetek!
Átkom rá! Vesszen a galád
Kenéz!... Ő könnyem, jajszavam
Nevette csak. Mind hasztalan.
Te szánj meg engem legalább,
Anyám, ölj meg! Halált! Halált!”
„A sors törvénye vaskemény.
Előtte por a földi lény.”
A vén csak ennyi szót talált.
Sápadt-némán feláll amaz,
Szemén kétségb’esés tüzel,
És ettől kezdve nem felel -
Sem zúgolódás, sem panasz
Ifjú ajkát nem hagyja el.

Szívében bánat, szégyen ég,
És csak leszegve bús fejét
Néz Léda szét minden napon
A ködlepett Ilmen tavon,
Körötte a part szirtjei,
És senki fel nem ismeri.
Kéblében már remény nem él,
Nincs többé büszke mosolya.

Ránézni borzadály: fehér,
Mint hajnal első sugara.
Korán kell elhervadnia!

Mint gyermek, mely kínozni kész
Lánytársa rá megvetve néz.
Az anyja is elúzi már;
Éjjel-nappal magába' jár.
Mezőn, a rossz kaszás után
Egy árva szál így áll sután.
Magában áll, magában él,
Hajlítja, tépdesi a szél.

Egy szürke és ködös napon
El is tűnik. Homályba von
Mindent az éj, új virradat
Közéig s még mindig elmarad
Hazulról Léda, kedvesünk,
És nem tudják, hogy merre tűnt.
Az életére árny borult
S halála is titokba fúlt.
Fájt érte az ifjak szíve
És küldték titkos átkukat
Rurik felé - de leapadt
Keblükben a multak heve,
Midőn az elvett becsület
Árát még kard fizette meg...
De volt valahol messze még
Egy kar, amely bosszúra hitt,
S egy szív, amelynek lángjait
Nem ölte meg a messzeség!

Amíg van egy reménysugár,
Mit nem takar zord felleg-ár,
Amíg a bú önkéntelen
Még gyönggyé gyűlik a szemem
És áruló könnyé fakad,
Amíg lehet - bár percre csak,
Bár félig csak - feledni mind
A hitszegést, a régi kint,
Hogy egykor mint fűtött a hév,
S mint szállt el egy szerelmes év,
Ameddig képesek vagyunk
A rettentő végről agyunk
Élő eszméit valami
Módon még elfordítani -
Addig sok kínzó gondolat
Ránktörni fél... De jó a nap,
S előbb vagy később szétszakít
Mindent: az élet álmait,
Letépi a mult függönyét,

Elfojtja a jövő rügyét,
Fényével az örvénybe int,
Szívünkkel (kár is küzdeni,
Bárhogy fáj) meggyűlölteni
Kecsegtető ábrándjaink,
S azontúl semmi tünde kép
Nem enyhíti lelkünk sebét...
Az órjas tölgy a domb ura;
De nem marad rajt' lombruha:
Lehull az első hó előtt,
Hogy újra lomb borítsa őt
Tavasszal; majd forró napon
A zöldje hús árnyékba von;
És zúgjon bár vihar szele,
Az óriást nem dönti le;
De hogyha az istennyila
A dús gyökérbe csap bele,
Akkor a fának már soha
Nem lesz többé a lombja friss -
Ilyen az ember sorsa is.

Pirkad már, sáppadoz Kelet,
A szírtető sorban kigyúl
S a néma erdő kékbe fúl
A síma víztükör felett.
A part árnyékba öltözött,
Mocsár fölött, zsombék között
Kóbor lidércfény imbolyog,
Fut már a napvilág elől;
És hány madár zsibong, csacsog
Az enyhkínáló sás felől.
Bús holló száll a rét fölött,
S amott, a dús bozót alatt,
Ijedten les, lapul a vad.
Mint hullámverte víz, a köd
A csipkés szirt mögött gomolyg,
Hová még senki sem hatolt,
Szomoruan simul oda
Zöld hártaként nyirkos moha.
Megvirradott - de óh, minek?
Egyet mutat mindenkinek:
A feneketlen űr ölét,
Hol mindnyájunkra vár a vég.
Kajánul éles fényt derít
Mindenre, amink elveszett,
Kiirtja szívünkben a szent
Elmúlt idők örömeit,
De nem gyógyítja sebeink

Nem öli meg emlékeink!
Már reggel van. Ködök lepik
A szláv hegyeknek völgyeit,
Ahol ketten dús fák alatt
Mennek - mit nékik virradat,
Mely ősi nyírek, fenyvesek
Sötétlő sátrán átrezeg!
Az egyik: élte derekán -
A másik: vén, sápadt, sovány.
Mindkettőn idegen a mez,
Az ifjabbnál nyíl és tegez,
Vállán az íjja; rozsdamart
Sisak van rajt' és cseng a kard
Övén. Kínok szántotta arc:
Rávéste sok nyomát a harc
A homlokára, ám szeme
S járása - mind annak jele,
Hogy itt, e harci vért alatt
A szent tűz éber, ép maradt...
Léptük gyors, arcukon ború,
Szavuk fájdalmas, szomorú:

„Ne várd, hogy intelmed szerint
Lanyhulni fog szívem heve.
A bujdosó megjött: megint
Szülőhona fogadja be...
S amint reggel rózsás a fény,
Úgy éltet újra a remény.
A kedves házat látom, ím,
Hol lakomáztak őseim,
Hol fő játékom volt a kard,
Lehúzta bár a zsenge kart.
Itt adatott meg védenem
A juszt, az isteneimet.
Szabadságért az életem
Áldoztam volna, jó öreg,
Ha nem te hívsz... Terved mi volt?
Hát nem láttad, hogy mennyi holt,
Szabad szláv holt test dőlt le kinn,
Idegen ország partjain?
Láttuk, hogy más nép nem segít,
Igazságunk ürügy nekik,
S a vendég: ellenség. Öreg,
Ki is sejthette volna meg,
Hogy társaimnak csontja ott,
A távoli földben marad
S hogy majd a kék mennybolt alatt
Csupán Vagyim meg Ingelot
Őrzik szívükben legbelül
Az ősi szabadság hitét,

S a drága hont ők egyedül
Fogják egyszer meglátni még?
És most mi lesz? Hírünkre tán
A honi szem könnyet se hint,
Midőn majd újra ránktekint,
S jogos bosszunkért a kaján
Sors rászéd harmadszor, megint!”
Így szól az ifjú, jó vitéz
S könnyezve, révedezve néz
Vad erdőn, sziklán, messze szét,
S fel, hol ködös, felhős az ég.
A vén felel: „Így lesz talán,
De egykor, sok-sok év után
Híres lesz majd e név: ‚Vagyim’,
Ott lesz a nép zord zászlain,
Mint a szabadság szent jele,
Ádáz kenézek vesztire.
S mondják majd: védte szent honát,
Töprengés nélkül ontva vért -
Nem önjaváért, kéjeért.
Kövesd hát őt - ne csak csodáld!”
Büszkén mosolyg a dalia,
De félrenézni is siet
A vénről. Az ifjú szívet
Ólomként nyomja bánata:
Szerelme ködlik fel neki,
Szíve önkéntelen remeg
És lázas szenvedélyei
Csupán azért nem ömlenek
Bús ajkáról, mert megriad,
Hogy csak hörgés és nem szavak
Törnék meg a csend búvkörét -
Csupán lehorgasztván fejét,
Gyorsabban rója most a port,
Társának szót sem válaszolt.

Mennek, s ím, egy sírdomb mered
A reggeli kék köd felett.
Kóró, bogáncs köröskörül -
De mi fehérlik ott fölül?
Valami fekszik a fűvön,
S mellette egy korhadttövön
Kisértetként keselyű ül,
Majd visszatér, majd elröpül,
De meglátván a fák között
A két váratlan érkezőt,
Lábára áll, meglendíti
Szárnyát és felemelkedik.
A felhőkben már oly kicsi,
Mint tengeren sötét ladik.

A dombon, sűrű pázsiton
Egy test pihen, holt és hideg.
Fehér ruháját a sikon
Száguldó szél nem tépte meg,
Csak hosszú fürtje leng, lebeg,
De már a szűz kebelre fél
Lehellenni a fürge szél,
Óh, mert fehérebb, színe szebb,
És kedvesebb, de hidegebb,
Miként a hó. Behúnyt szemét
Mi zárta le? A szörnyű Vég.
És páratlan, csodás kezén
Is nyoma van: kék és kemény.

A holttesthez lépett Vagyim...
Mely változás vonásain!
Megrendült, elsápadt, lehullt,
S a szirtfalak közt tébolyult
Sikoly - vagy hörgés? - szállt tova.
Talán utolsó sóhaja...
S ki meghallotta volna ott
E hangot, nem habozhatott
Azt hinni, hogy e perc alatt
Egy szív szent húrja megszakadt.
Óh, hogyha csak a szerelem
Lángol szivén, a tiszta, lágy -
Akkor már fel se kel, de nem:
Erősebb volt a *bosszuvágy*!
Sokáig ott feküdt. Nyugodt,
De szörnyű szókat suttogott,
S csupán a vén érezte át
A drága, ősi nyelv szavát.
S most megmozdul a kínzott test,
Feláll és szól: „Kibírtam ezt?
Óh Ingelot, tudod, mi az:
Szeretni?... Nézd, sápadt viasz
Halott Lédám ábrázata...
Óh nézd... és szólj... De nem! Soha!
Volt s nincs. Már csak bosszúm lesem,
Nem kell nekem más semmisem!
Itt vált valóra s itt veszett
Az, mit szivem várt, szeretett!”
Kardot ránt. Nem villan csapás,
Csak kardjával mély gödröt ás.
A vén önkéntelen remeg,
Ajkán a részvét sóhaja -
Segít annak, kinek baja
Halálos. Kész a síri lak
És ott a kő és vár a hant...
Most... Léda teste már alatt

A nyirkos sírban... Omlanak,
Majd elborítják a rögök.
Halom van már a sír fölött
És áll a kő is hantjain.
Remegés nélkül róttá le
Végső adósságát Vagyim.
Szerelme s a remény vele
Tüntek, mintegy füst bodrain.
Így lett a föld árvája ő -
S a lelke puszta temető...
A síron ült órákon át,
Meg-megsimítva homlokát.
A gyász ádáz uralkodó,
A ránc el nem simítható!
De újra lüktetett szive:
Ezt, óh, hogy csillapítsa le?
„Pihenj békén, szegény halott!
Az istenek rendelte cél
Csak egy” - szól halkán Ingelot -
„S a célhoz mindenki elér.
Szánalmas vagy bolond-kevély,
Ki sors-törvény ellen dohog.
Mert mik vagyunk mi mind? Rabok.”

Feláll mindkettő, indul és
A messziség ködébe vész...
.....

Ragyogva ég a napgolyó,
Rohannak aranyfellegek,
Az Ilmen: mint sima üveg,
S ezüstös-kék a gyors folyó.
Árad Novgorodból a nép
S tolongva mind a partra lép:
Egy domb magaslik itt, ahol
Hatalmas, megszentelt szobor,
A Harc-isten bálványa áll
S fehérlik messziről. Ide
Imádság s forró hála száll
Sok-sok hosszú esztendeje.
De alig néhány napja volt,
Hogy a kenéz itt meghajolt
És véle nagy sereg varég.
Ajánlja áldozataképp
A győztes had zsákmányait.
Az istenekről zengenek
S a dús ajándék-rengeteg
Szent halmot, bálványt elborít.

A nép szétszéled. Nem szünik
A zaj, dalolnak s felragyog
A rőzseláng. Ősz hadnagyok
Körében ül, mulat Rurik.
De most egy hang! Honnét ered?
Mily harcos áll Rurik előtt,
Hogy bajvívásra hívja őt?
Az életét ki únta meg?
Fején rozsdás sisakkal, ím,
Kezében kardjával Vagyim
S válláig omló hajjal áll,
Szemében elszántság, halál
„Varég! - kiált - halld, lépj elő!
Bennem szabadon lüktető
Szívet találsz. Próbáld ki hát!
Tetőzd be undok tetteted!
Hogy még egy harcos elveszett,
Nem dönti romba a hazát.
Úgyis tiporja idegen,
Feledve a volt győzelem!...
Ne gyászold, novgorodi nép,
Ki boldogságát, életét
Hazájáért áldozta fel.
Szabadsághoz könnyű úgyse' kell!”

És kardot ránt a dalia,
Kard villan, mint istennyila,
A szóktól minden szív remeg,
Kit is ne rendítene meg?
Kevély kenéz, gőgös, vad arc -
Ő is pengét ragad s nosza,
Felugrik és indul a harc:
Süvít nagyhírű pallosa.
Hajlik s vasával ontva vészt
Vagyim támadja a kenézt!
Háborgó víz hulláma, ha
Könnyű ladik felé rohan,
Nyomban szétzúzza vagy maga
Zúzódik szét s alázuhan.

Sokáig áll a harc s amíg
Ők vívnak, a nézők ijedt
Szemén kíváncsiság libeg,
De az ifjú hős napjait
Megszámlálták az égiek.

Ujjong a sok csatlós-vitéz,
Mosolygva néz fel a kenéz:
Ott áll, ki térdre sohse hullt.
S a végzetes csapás lesujt.

Vagyim hang nélkül elterül,
Vér önti el, nem néz körül,
Fekszik maga, s nincs egy jaja -
Szabad szlávok utolsaja!

Midőn a nyirkos éji köd
Megült már minden dombtetőt,
De fényes lett az égi bolt:
Feljött a sok csillag s a hold,
A tóra vetve sugarát -
A köd-lépett mezőkön át
Egy elkésett vadász haladt.
S aztán, a nádfedél alatt
Mesél, míg asszonyával ül
És cimborák veszik körül:
„Láttam, hogy egy halom mögött
Egy ember görnyedten matat,
Emel valami sulyosat.
És láttam az ősz üstököt.
Vállára vette nagy terhét
S elindult. Úgy rémlett nekem,
Hogy a vén vállán egy tetem
Sötétlik. Azután letért
Útjáról. A hold fényesen
Sütött. Láttam, hogyan siet,
S az erdő hogy nyeli el őt.
Eltűnt, mint egy hamis, ijedt
Álomkép ébredés előtt.”

Te, környező falvak szerény
Lakója, láttad már a tó
Fölé nyuló szirtet? Tövén
Egy zöldelő völgy látható.
Egyhangu, sárgálló mező.
Néhány borókacserje nő
A nyirkos árnyékban, melyet
Szél sem jár. Földbe süppedett
Két kő áll, mint két szürke fej,
A fű fölé meredve fel.
Örök álmát alussza itt,
A kardja s pajzsa közt, akit
Rég elfelejtett szláv hona:
Szabadság ifju bajnoka!

A tale of the times of old!...
The deeds of days of other years!...

1831

Radó György fordítása

ORSA BOJÁR

Then burst her heart in one long shriek.
And to the earth she fell like stone
As statue from its base o'erthrown.
Byron

I

Élt fenn Moszkvában valaha
Egy vén nemes: Mihajl vala,
Vagy más nevén: *Orsa* bojár.
Rettenetes Iván, a cár
Magas ranggal tüntette ki;
Pompás gyűrűt adott neki,
S hogy éreztesse nagy kegyét,
Saját cobolyprém köpenyét
Adta reá. Egy szép napon -
Húsvét volt éppen - homlokon
Csókolta őt s ígért s adott
Neki harminc cári falut,
Hogy jól érezze ott magát
És el ne hagyja udvarát.

Csakhogymorc volt az ősz bojár:
A fényt, a zajt gyűlölte már,
Látván a hízelgők hadát,
Mogorván tépte bajuszát,
Itt élni többé nem kívánt
S így kérlelte egy nap Ivánt:
„Felséges cár! ó, jótevőm!
Engedj haza! Fogytán erőm.
Hisz látod, mily öreg vagyok,
Harcolni én már nem tudok:
Van sok szolgád. Engedj haza!
A Dnyepriánál áll az ősz tanya -
Közel a litvai határ -
Falát a lomha fű, akár
A sírokat, benőtte már;
Ha itt töltök még egy nyarat,
Kő kövön otthon nem marad;
Engedj és indulok legott...
Ott szült anyám - haljak meg ott!”
S meglátta ősi otthonát,
Hol a sötét, csöndes szobák
Mélyén, lám, mennyi kincse van:
Minden csupa ezüst, arany.
Gyémántos, gyöngyös száz ikon
A zúgokban s a falakon,
S a padlón tarkán fénylenek
A díszes selyemszőnyegek.
Ám mind e sok-sok drága kincs

Mit ért volna, ha lánya nincs;
Éjjel-nappal más gondja sincs:
E szép leány - ég küldte őt -
Ott nőtt fel a szeme előtt.
Ártatlan bimbó, szent, komoly,
S szép, mint egy eleven szobor!
Amint olykor egy régi sír
Oldalán bájos ifju nyír
Sarjad a bús romok között
S lombja sűg-bűg a sír fölött -
E lány szépsége a hideg
Házat élettel tölti meg!

.....

Ködös, borús az éji táj,
Orsa háza sötéten áll;
Csak egy ablak tekint le, mint
Felhők közül ha csillag int.
A nagy udvar üres, sivár...
Tompán csikordul most a zár,
Az őr vizsgálja a reteszt -
Kulcsa csörren - dohogni kezd,
S a kertajtó felé menet
Fürkészve nézi az eget:
„Reggelre vihar közeleg! -
És keresztet vet az öreg. -
Arra a villám már, nicsak,
Itt is, ott is a földbe csap,
S a fehér hold, a vén barát
Felölti a felhőcsuhát;
Üvölt a szél, e fenevad...
Adhatsz egy marék aranyat,
Vagy nyergeld meg és hozd elém
Legjobb lovunkat: nem, nem én,
Akkor se mennék sehová -
Saját apám se venne rá!”
Az ősz paraszt így mormogott,
Majd nyögve haza ballagott.
Már csak messziről hallani,
Mint zörrennek meg kulcsai -
S az éj csöndes, sötét megint,
Csak egy ablak világa int...

Csendes a ház - mind alszanak,
A zord gazda virraszt ma csak;
A pompás nagy terem ölén
Hever lágy bársony fekhelyén.
Mellette fogyó gyertyaszál
Ég, serceg s furcsa félhomály
Borítja el a tárgyakat,

Ha a kis láng magasba csap.
Az ágy fölött néhány ikon
Csillan a sötét falakon;
Ott egy szempár életre gyúl -
Ó, hogy pillant le szótlanul!
Nincs szem, se holt, se eleven,
Mely így néz, így rejtelmesen
S így iszonyún! - A vén bojár
Ma bánatos. Későre jár.
Zúg a folyó a kert alatt,
Eső veri az ablakot.
Mindenütt árnyak lengenek -
Mi ez? - félelem szállja meg,
Ki nemrég még csatákba járt,
Verte a lengyelt, a tatárt,
Hallván a szörnyü hangu cárt,
Nem félt és kőkeményen állt
Minden baljós tekintetet,
Kit a vész meg nem rendített!
De most - füttyentett és ihol
Belép szolgája, hű *Szokol*.

És Orsa szólt: „Ma lelkeket
Sötét gond, bánat lepte meg,
Ülj le, úgy, itt, a zsámolyon,
S üzd el meséddel bánatom...
Nos kezd el hát, a hajdani
Multról szeretnék hallani.
Míg lelkem tűnt időkbe jár,
Az álom majd szememre száll.”

Szokol leült és ím, eképp
Kezdé a szomorú mesét:

„Túl Boncidán és Hencidán,
Élt túl az Óperencián
Egy bölcs és nagy uralkodó,
Kastélya pompás, ragyogó -
Nem látott senki még ilyet!
Megért itt sok nyarat, telet,
Hej, vígságban telt élete,
Míg fel nem serdült gyermeke.

A cár már gyenge, vén, sovány
S törékeny virágszál a lány!
Mint drága kincset óvta, nem
Pillanthatta meg ifju szem.
Soha senki nem látta tán,
A nappal és az éj csupán.
S nem csókolta a szép leányt,
Csak a szellő, ha arra járt.

A cár egy nap háromszor is
Megnézte lányát, s többször is:
Egyszer épp éj volt künn, sötét,
S ő vágyott látni gyermekét.
Kezében megcsillant a kulcs -
Selyem saruiból kibújt -
S a kis toronyszobába ment,
Hol rabként élt a lányka fent!...

Belép: mély csend. Alszik a lány -
De jaj, ki fekszik oldalán?
Gyenge keblén pihenve meg,
A cár lovásza szendereg.
Szörnyü düh fogta el a cárt
S a boldogtalan ifju párt
Szurkos hordóba téteté
S a kék tengerbe vetteté...”

S a szolga ajkán hirtelen -
Mintha eddig is szüntelen
Küszködött volna ellene -
Mosoly kél. Azután szeme
A mennyezetre néz - s komoly
Megint. Nem szól. „Mehetsz, Szokol!
Reszketve int a vén bojár,
Majd így kiált: - Elég ma már!
Hogy volt tovább - egyszer talán
Elmondod egy más éjszakán!”

S a vén arc fáradt ráncain,
Mint fellegek bús árnyai,
Üzték egymást a gond sötét
Felhői. Lázás, gyors eszét
Balsejtés gyötri. Hisz megért
Már annyi évet és ezért
A rossz immár nem lepte meg:
Hogy milyenek az emberek,
Tudta és jót már nem remélt,
Mert egykor - lángolt mindenért!...

És összeszedve erejét,
Elhagyta bársony fekhelyét,
Felkapta a cobolyköpenyt,
Mécsest fogott s remegve ment
A kis szobába, ahol a
Leányka lakott egymaga.
A lépcső keskeny, meredek,
Lába alatt ropog, recseg,
Nehezen lép s a mécset is
Majd elejtette kétszer is.

Az ajtónál a dajka ült,
S ültében, lám, elszenderült
Egy ócska ládán idekint,
Álmában feje fel-le ing.
Orsa, jaj, rosszat sejt megint,
Ránéz, aztán körültekint,
De álmából, hallván a zajt,
A vénasszony most felriadt;
Keresztet vetve néz körül,
Aztán ismét elszenderül,
S álomba süppedve megint,
Ősz feje erre-arra ing.

Elérve lánya ajtaját,
A vén bojár csendben megállt,
S fülét a zárba hajtva ott,
Magában így gondolkodott:
„Nem! Nem! Leányom tiszta, szűz,
De ki ily csúf tréfákat űz,
Kígyólelkű szolgám, Szokol,
Rettenetesen meglakol!”
Ám most... ó, szégyen, szörnyűség!
Halk hangok ütik meg fülét!...

Első hang

Ó! Arszenyij, drágám, mi ez?!
Tegnap más voltál... Nem szeretsz?
Egész nap várlak - s már sietsz?...

Második hang

Ne sírj... Tudd meg, közelg a perc,
Midőn minden bút elfelejtsz.
Egy távoli, meghitt helyen
Boldogan élsz majd énvelem:
S ha ránkborul az éjhomály -
Kit átölelsz, nem szolga már.
Mióta a csernyec - tudod -
Atyádnak engem elhozott
S egy zacskó aranyat kapott -
Ó, másra nem is gondolok:
Szabadságra vágyik szívem -
De gyengéd hangod, kedvesem,
S angyali, fénylő, szép szemed
E börtönben bilincsre vert!
Elhagyni szülőföldemet -
Ezt tervezem - de csak veled!...
Járván az erdők rejtekén,
Merész társakra leltem én,
Lelkük acél - szikrázva peng,

Nincs törvény, mely számukra szent,
A béke ott poklot jelent.
S bár nékik adtam lelkeket -
Gazdag vagyok mégis - veled!...

A suttogás elhallgatott.
S ím, Orsa más halk hangokat
Hallott... ó, jaj... csókok nesztét...
A düh most elveszi esztét,
Vadul beront s némán megáll:
Az ifju pár halottra vál...

A vén bojár most hátralép,
Lányára veti bőszen szemét,
Tekintetük találkozik -
Vad, fájdalmas sikoly hasít
A csendbe - s elhal azután...
Aki hallotta, az talán
Ugy vélte, hogy e hang után
Ily sikoly több fel nem szakad
A szívből, honnan ez fakadt.
Aztán a tarka szőnyegen,
Mint súlyos, ősi holt tetem,
Tompán elterül valami...
Majd az úr hangját hallani
S az engedelmes szolgahad
Nagy zajt csapva összeszalad;
Rárontanak, megkötözik:
Az ifju nem ellenkezik.

Némán áll, mozdulatlanul,
Míg testét kígyóként vadul
Körülfonják a kötelek
S elönti a síri hideg.
Csak szíve, szíve ver nagyon,
Szégyen gyötri és fájdalom.

Elvezették az esztelent,
A léptek hangja messze cseng...
Csak Szokol maradt fent - s az úr
Az ajtóhoz lép szótlanul:
Utólszor néz a lányra s megy -
Fel sem sóhajt, meg sem remeg
És háromszor fordítja meg
A zárban kulcsát - s úgylehet,
A kulcs kezében reszketett...
Kitárta most az ablakot:
Az ég sötéten hallgatott -
Vad szirtek közt, a ház alatt
A nyugtalan Dnyepr harsogott.
S a szoba kulcsát vaskeze

Elszántan, hajította le:
A végzetes kulcs szállt, repült,
S a hús habokban elmerült...

Sorsát imígy eldöntve már,
Ujjával a komor bojár
A hullámokra mutatott
S a szolga némán meghajolt...
Nem múlt el több, egy óra csak -
A házban már mind alszanak,
Ébren nem virraszt más, csupán
A zord úr bársonypamlagán.

II

The rest thou dost already know,
And all my sins, and half my woe,
But talk no more of penitence...

Byron.

A ház körül sokadalom;
Benn a kolostorudvaron
Orsa szolgálai állanak.
Rézláncsájukon ég a nap,
Hosszú sapkájuk peremén
Dús hódszörből varrt cifra prém.
Övükbe tűzve tör ragyog,
Meg-megvillan a drága tok.
Amott egy csatlós álldogál,
Jobbját az ifjú a bojár
Lován nyugtatja s elmereng.
A kengyelvas csörögve cseng,
S porzik, ha megrezzen a ló,
A piros nyeregtakaró,
Ugy elkopott a láb alatt.
A pompás szürke csupa hab,
Sörényét rázza - száll, lobog,
Patkójával toppant, dobog;
Zabláját harapdálja most
És hátáról a hús, habos
Tajték lehull: olyan fehér,
Mint szüzi hó, ha földet ér.

A misének most vége lett,
A harangok felcsengenek;
Ének hallik s a kapuból
Indul a hosszú gyertyasor:
Lejő a lépcsőn az apát,
Megnyitva a papok sorát,
És mind az étkezőbe megy:

A szörnyű végítéletet
Egy szegény bűnös főre ma
Itt mondja ki a szent atya! -

Az étkezőben néma csend.
A falak mentén balra fent
Két asztal s székek félköre:
Jámbor barátok remeke.
Ragyog a szépenszőtt brokát;
A tágas, nagy ablakon át
Dús kévékkal tör be a fény,
Szikrákká hasad üvegén,
Ugy táncol a padló kövén.
A falon mindenütt csodás,
Mesteri, díszes faragás.
Ajtó felett aranykeret:
Benne szent arcok fénylenek.
Az alacsony mennyezetet,
Amiképp tőle telhetett,
Kipingálta egy jó barát...
Szánalmas mű!... S e pap Urát
S szent éltét lopta meg ezért!
Be kár az ily művészetért!...

Az asztal mellett egyedül
Lágy karosszékekben Orsa ül.
Hallgat, komor a vén bojár;
Egy-egy játékos fénysugár
Csillan az ősz úr vállain,
Szakálla fehér szálain;
Az ablakon belengenek
A könnyű reggeli szelek
S fehér hajtincse megremeg.
Majd felüti komor fejét
S az ajtóra veti szemét;
Türelmetlen most már nagyon,
Ujja dobol az asztalon.

Igy ül magában a bojár
S a terem túlsó végén áll
Rabköntösben, háttal neki,
Bilincsbe verve Arszenyij.
Ifjú arcán nincs félelem,
Sem egyetlen oly érzelem,
Amely a lélekben terem
S kínban, vergődve tör elő,
Midőn a végső óra jó.
Talán az ellenség előtt
Akart mutatni ily erőt
S míg hűvös méltósággal áll,
Úgy véli, ezzel bosszut áll?

Vagy lelke mélyén hirtelen
Megértette önkéntelen,
Hogy az élők sorába, lám,
Felesleges láncszem csupán?...
Igy áll ott az ablak megett
S merengve nézi az eget,
Mely kéken, fénylőn integet;
És olykor mint a könnyü füst,
Vonják be fátylukkal ezüst,
Száguldó felhők az eget,
Árnyat vetve a hegy felett.
S amint kinéz az ablakon,
Ott künn egy fecske száll, csapong,
Fel-le cikázik, meg nem áll,
Aztán a kőpárkányra száll,
Alábúvik a kismadár
S elnyeli egy szűk repedés,
Majd felröppen az ég felé s
A fénybe vész ott messze fent...
A rab a tűnt időn mereng,
Midőn nem ismert szenvedélyt,
S a földön csak magában élt.
Megcsillan fénytelen szeme,
Csillog - de nem könnyel tele;
Ajkára mosoly ül ki és
E mosoly éles, mint a kés.

De most - léptek hallatszanak
S kusza, érthetetlen szavak;
Az ajtó nyílik... Ők azok!
Belépnek a komor papok.
Fejükön fekete süveg,
Kezükből gyertyák fénylenek.
Élükön az apát halad:
Gondterhelt, görnyedthátu pap,
Kinek nem világít a nap,
Ki nem lát negyven éve már;
De esze éles még, akár
Csak negyven évvel ezelőtt,
Igy jó - botja segíti őt,
Keresztet tart maga előtt;
S a kereszten fénylő, remek
Gyémántok, gyöngyök díszlenek.
Kezébe botja, mint a hó,
Szín elefántcsontból való,
Fehér, olyan fehér, akár
A pompás, ősz papi szakáll.

Keresztet vetve ült le ott
S elévezették a rabot,

Aztán a vak egy csernyecet
Hívott elő: mint az ecet,
Oly savanyú, zord e barát...
Nevetve most a vén apát
Orsa bojár felé hajol
S két szót súg néki. Válaszul
Orsa bólintva helyesel,
Kérdésére ezzel felel.
Kezével int most az apát,
És ím, a zordarcú barát
Megérti, hogy ez mit jelent.
Mellőzve minden cifra, szent
Szót, kész vádakkal áll elő,
S így fordul a bűnös felé:
„Gyarló halandó, mit tevé!
A sátán és a szenvedély
Mézes ösvényre vezetett,
Hogy kettétörje életed.
Sok bűnöd volt, de mindazok
Közül ez itt a legnagyobb.
Földi bíró meg nem bocsát,
Ám van egy bíró odaát:
Ő irgalmas - színünk előtt
Bízd rá magad s kérleld meg őt!”

Arszenyij

Jövél, hogy halld gyónásomat.
Köszönöm! - Ám szándékosat,
Bevallom, fel nem foghatom!
Tetteimet, úgy gondolom,
Nélkülem is jól ismered,
De hogy ismernéd lelkemet?
Mert ha feltárhatnám neked
S megmutathatnám szívemet -
Belőle nem azt olvasod,
Hogy lelketlen gonosz vagyok!
A rend törvénye, jóllehet,
Istentől megszenteltetett -
E szív bent más törvényt követ,
Mely néki épp oly szent lehet:
Isten felment s ez ad erőt,
Bírámul nem hívom, csak őt.
Bűnös úgy lettem volna én,
Ha a méreg nem hat szegény
Gúnyámon át be szívemig,
De egyformán rendelkezik
A sors velünk: igaz, ruháim
Szegény szolga gúnyája, ám
Bennem is ég a hév, a láz -

Ember vagyok, mint bárki más!
S te is, te is, te vak öreg,
Ha csak álmodban lepne meg
E drága, égi arc, bizony
Írigyelnél engem nagyon;
S őrzöngve rászánnád magad,
Hogy tested, lelked bűnre add;
Ha rádvetné tekintetét,
Szörnyű esküd felejténéd,
S egy szóért, csókért szívesen
Viselnéd kínom, szégyenem!...

Orsa

Ne emlékeztess rá! Elég!
Hiába már minden beszéd!...
Későn látom, ó, jaj nekem,
Kígyót neveltem keblemen!...
Fogadott só és lágy kenyér -
De megfizetsz most mindenért.
S cserébe néked én fogok
Fizetni, tudd meg, te konok,
Pogány, gaz fattyú! Szolgavér!
Megfizetek a lányoméért!

Arszenyij

Igazad van... azt sem tudom,
Atyám ki volt, él-e vajon
S hogy hol és ki szült engemet?...
Mondják: már mint kisgyermeket
Vettél magadhoz, majd a rend
Ügyelt rám s őrzött idebent;
Négy fal közt így nevelkedett
Papi sorsra - egy kisgyerek!
E szent szókat: apa, anya -
Én nem hallottam itt soha.
Te kívántad így, gondolom,
Vélvén, hogy itt bent elszokom
Ez édes szóktól. Hasztalan:
Bennem csengtek mindúntalan.
De másutt láttam meg honom,
Másutt családom, otthonom;
Ah, itt hiába keresém -
Még sírjukra sem leltem én!
Ám hóhérkézre semmiképp
Nem adom társaim fejét,
Mindazt, mi bennük tiszta, szép,
Ne szennyezze be vér, mocsok:
Szolgádként éltem - így halok!...

Ó, nem, ne fenyegezz, te vén,
Mitől is félnénk, te meg én?
Rád is vár már a síri rév...
Mit számít: egy nap vagy egy év?
Te mennybe jutsz, atyám, tudom,
S én pokolra - de egy uton!
Többé már egyikünk se rab...
Én kétszer voltam csak szabad:
Utoljára, lásd, ma vagyok -
S először, midőn nálatok
Imák s poros könyvek között
Tekintetem ki-kiszökött
E rétre, mely oly buja, zöld,
Hogy megtudjam, szép-e a föld
S hogy az ember rab vagy szabad
Létre kelt-é a nap alatt?!
S egy rémes órán, éjjelen,
Midőn a páni félelem
Az oltár elé kergetett
És ott mind arcra estetek,
Künn pedig villám csapkodott -
Elhagytam szörnyű házatok;
Elvetve félszet és csuhát,
Áldva a fagyos éjszakát,
Feledtem sorsom s mind a bajt,
Bátyámnak híván a vihart,
Gyönyör csapott meg, éj szele,
Ah, szálltam, volna el vele!
Szemem a felhőkhöz tapadt
S elkaptam a villámokat!
Viharzó szívem akkor ott
Az orkánnal barátkozott:
Cserébe érte, sztárecem,
Mit adhatnál te énnekem?...

Apát

Nem érdekelnek álmaid,
Rabként nem azért állsz ma itt!
Más, szörnyű vád van ellened
S a törvény mond ítéletet.
Halljuk hát, kik voltak azok
A rablók és orgyilkosok,
Akiknek rémes tetteit
Vér mossa és árnyak lepik,
A kikkel te oly becsstelen
Szökést terveztél, esztelen.

Arszenyij

Őket én meg nem nevezem!
Ó, nem! Nevük meghal velem.
Mély titkukat - nem az enyém
Híven, örökre őrzöm én,
Míg csak a föld be nem fogad,
Mint egybeforrt barátokat.
Tűzzel, vassal fogsz kínni -
Egy szót sem fogok vallani,
S ha feltör belőlem csak egy
Futó sikoly - tudd meg, öreg -
Kitépem gyarló nyelvemet!...

Szerzetes

Konokságod már hasztalan,
Órád ütött, boldogtalan!
Jobb hát, ha vallasz, te botor,
Mert vagy mennyi vár rád, vagy pokol
A síron túl, s örökre ám!...

Arszenyij

Halld hát, álom borult reám
Az este. Majd egyszerre csak
Hallok közelgő hangokat:
Ó, ismerős, kedves beszéd,
S mintha látnám fénylő szemét.
Ám felriadván hirtelen -
Nincsen mellettem senkisésem...
Keblemben élnek, jaj nekem!
Mint pecsét, élnek szívemen,
Őket el nem feledhetem,
Perzselnek s adnak új erőt...
A poklom - ők, a mennyem - ők!
Emlékükre - semmi e lét
S az öröklét sem lesz elég!

Apát

Hallgass, pogány, szót sem tovább!
Borulj le, sírj, rebegj imát
És szállj magadba... Mert gazul
Elhagytad őt - ítél az Úr!
Imádkozz...

Arszenyij

Ó, ne mondd, atyám!
Halált az Úr nem küld reám.
Nem ő hoz ily ítéletet,
Csupán ti, földi emberek!

Ám hozzanak rám száz halált -
Azért ők nem élnek tovább,
Ha jövődöm el is veszik,
Helyettem le nem élhetik.
Igaztalanul ontva vért -
Egy esztét vesztett ifjuét,
Véremben e kihűlt szívek
Soha fel nem melegszenek.
Ez árva sír, e jeltelen -
Hisz éltük nem volt szent sosem -
Gyenge lábuknak ég fele
Nem léssen újabb lépcsője;
S imbolygó árnyam odafent
Nem nyitja meg nekik a mennyt!...
Én a sírtól nem rettegek:
Mondják, oly csendes és hideg,
Minden gyötrelmet eltemet -
De fáj itthagynom éltemet!
Ah, hisz még oly ifjú vagyok!
Emlékszel, vagy már nem tudod,
Mi volt az ifjuság, a vágy -
Midőn a szív gyűlöl s imád
És forrón, hevesen dobog,
Látva a mezőt, a napot
A nagy toronyból, hol a szél
Üdén megcsap s olykor a mély
Hasadékba szorulva be,
Ismeretlen hon gyermeke,
Kicsíny galamb lapúl, remeg,
A vihartól rettenve meg?...
S ha néked már a drága fény
Gyűlöletes... te vak, te vén,
Ha ki is hűlt már agg szived...
Hát aztán? Éltél már, öreg,
S így van mit elfelejtened,
Te éltél - s én nem élhetek!...
Megszakítva pogány szavát,
Ekkor felállt a vén apát,
És háborogtak a papok,
Látván, mily büszke és konok,
S nem hajlított meg a sors -
Majd itt is, ott is röpké, gyors,
El-elhalkuló suttogás
S egy szó hallik: „kínvallatás”.
Közönnyel nézve ezalatt
Rendületlenül áll a rab.
Így vár a zátonyra vetett
Kicsíny ladik, ha megrekedt;

Gazdátlan, mozdulatlan áll,
Míg felkapja megint az ár.

.....
.....
.....

...Virrad. A mezőn néma csend,
Ezüstösen csillogva fent,
Mint fátyol leng a sűrű köd
Az alvó Dnyepr folyó fölött.
S a ködön át a nagy hegyek
Lejtőin magas fenyvesek,
Árnyuk a víz színén remeg,
Alig-alig szürkellenek.
S a sűrű fenyvesek felől
Felhősereg tör most elő,
Belőlük tűzként fellobog
A hajnalpír és megragyog
A kereszt a kolostoron;
A magas tornyon és falon
S a festett, szép kapuzaton
Oly fénylőn, tisztán, ragyogón,
Mint ifjuságunk mámora,
Játszik a napfény aranya.

Hallván a harang bús szavát,
Misére mennek az atyák;
Tömjénfüst száll, felhőt kavár
És harsányan felzeng a kar...
Most szolga fut be hirtelen
S az agg apát mellett terem,
Valamit súg; a vak öreg
Megrezzen s szól: „Fuss hát, ereggy
A sekrestyéshez: vallja be,
A kulcsok nála vannak-e?!”
S reszketve az oltár mögül
A sekrestyés előkerül:
Lám, ő nem vétkes semmiben,
Nem hiányzik egy kulcsa sem!
Fel-le szaladnak a papok,
Tüvé tesznek minden zugot
És felhangzik mindúntalan:
Ah, megszökött! de ki? hogyan?
Lemennek mind oda, ahol
Rabláncon tengett a fogoly
S a rejtélyen töprengenek
A szentéltű szerzetesek!...

Belépve, meglátták legott
Az elfürészelt ablakot,

S a porban lenn, az árkon át
Különböző lábak nyomát
Látták huzódni és a kert
Homokján csorba tör hevert;
A nyírfán az ablak alatt
Odakötözve egy szakadt
Lengyel selyemöv csüng alá,
Erős csomókkal kötve rá.

Buzgón követve a nyomot,
A Dnyeprhoz értek - s lám, amott
A zátonyon mit látni hát:
Egy ellökött ladik nyomát
S a nád vesszőkön a szakadt
Öv egy foszlánya fennakadt,
Egyik vége a vízbe ér,
Meg-meglobogtatja a szél.

„Megszökött! - s ki szöktette meg?
Isten nem - csak ember lehet!...
S honnan hívott cinkost elő?
Lám, mily szörnyű nagy bűnös ő!” -
Összegyűlve a szent papok
Kara eképp sopánkodott.

III

'Tis he! 'tis he! I know him now;
I know him by his pallid brow...
Byron.

Tél van! A hóból fekete
Fatörzsek nyúlnak ég fele,
Hajlongva mint kísértetek
A befagyott Dnyeprho felett
Bágyadtan csillan meg a fény
A jég áttetsző üvegén;
Hó fútt be az árkokat,
Odujához egy nyúl szalad,
Majd ugrándozva áll tovább,
Otthagyva kúsza lábnyomát.
És olykor a vak éjen át
Riadt kutyák vonítanak,
Mert valahol a kert alatt
Sovány farkas jár éhesen
S ha csend ül lent a réteken,
A messzeségből hallani,
Mint koppannak meg lábai,
Hegyes foga csattog, zörög -
Esténként a bokrok között

Száz fénylő szempár reszket és
Világol mint megannyi mécs...

A vad téltől meg nem riad
S egy nap - alig hogy megvirrad
Orsa bojár parancsot ad:
Kifenni szablyát, kardokat
S nyeregbe mind a szolgahad!
És elterjedt mindenfele,
Hogy Litva felkelt, serege
Betört a honba, vakmerőn
Nyargalnak az orosz mezőn.
Az udvartól most száz futár
Száguld körül: Minden bojár
Állítsa hadba századát -
A halál ülje vad torát!

Orsa bojár most lóra száll,
Kezével int, s zajt csapva - bár
Sírnak a nők, a gyermekek -
Nyeregbe pattan a sereg,
Keresztet vet mind és urát
Követi a nagy kapun át;
Keresztet ő nem vet csupán,
A hallgatag bojár, pogány
Tatár urak módján - amint
Házához ér, ő nem tekint
Az égre, csak e lak fele,
Hol gond nélkül telt élete
S most nem jár csak az éj szele,
S az ajtót, hol se kulcs, se zár,
Olykor meg-megrázza, akár
Kis bölcsejét anyai kar -
Vadul dalolva a vihar!...

.....
.....
.....

Gyorsan elmúlt az ütközet,
Vérrel festé a földeket...
Az elhullott lovak között,
Kicsorbult kardok és törött
Kopják közt egy lovas halad,
Fürkészve néz, keres, kutat:
Hol leszegve fejét, lapul
A ló nyakához szótlanul,
Hol kengyelbe áll, hajladoz...
Ki ő? Nem lengyel s nem orosz -
Habár lengyel ruházatot
Visel, melyen ezüst ragyog...

S kezében lengyel szablya leng -
A ló hátán koppanva peng!
Ám barna, magas homlokán
S szemén, amelyben fény meg árny
Egymással küzdve húny s lobog,
Csaknem biztosan láthatod,
Hogy benne tatár vér csörög...
Se nem ifjú, se nem öreg.
Ám arcát vizsgálva, melyen
Elömlik ama névtelen,
De élő szépség s ama fény,
Bús gondok szötte szövevény,
Arcát, mely földi kínba vert
Lelkének oly hű tükre lett,
Melyen, mi jó s rossz, megjelen,
Mint fény s homály az üvegen -
Az ember, óh, mindent megért:
Többet gyötrődött, mintsem élt.

A völgy felett magas halom
S odafenn a domboldalon
Hatalmas tölgy terpeszkedett,
Szeszélyesen ereszkedett
A domb fölé a sűrű lomb,
Mindent sötét sátrába vont. -
A harc fellángolt - s vége volt.
Mindenfelé ezernyi holt,
Kit felkoncolt a tör, a kard,
Borítja a dombot, ugart.
A hó most vértől vörösen
Fekszik a szántóföldeken,
A tölgy kérge is felhasadt
Az ádáz ütközet alatt
És csupa vér köröskörül,
Mintha friss sebek mélyiből
Fakadt volna ez ősi fán...
Az utas most felmegy lován
A dombra, ott végül leszáll
S eképp tűnődve álldogál:
„Ez az a hely - itt kell legyen
Holtan avagy elevenen...
E tölgyfához támaszkodott,
Tombolva úgy vagdalkozott
A vad öreg - itt láttam őt,
Igaz, egy percig csak - vagy öt
Harcossal vítt, verekedett -
Életéért, Litva, neked
Alaposan megfizetett!...
Jól láttam onnan messziről,
Kardját ő mint emelte föl,

Háromszor sujtva le vele
S ahányszor fellendült keze,
Vér freccsent szét mindenfele...
Várván a negyedik csapást,
Nem láttam aztán semmi mást -
De nem futott át a mezőn!...”
S ekkor egy hang szólt reszketőn,
Odalépett s látta: „Ez ő!”

Felemelé vérző fejét
S elcsukló hangján így beszélt
A földön fekvő gyenge agg:
„Felismerlek! Tudom, ki vagy!
Az idő nem másítja meg,
Sem az idegen viselet
E baljós, rossz tekintet
S nem törlé le a bűn jegyét,
E homlokon még bélyeg ég.
Habár már ásít rám a sír,
Felismerlek, lásd, Arsenyij!
Ajkadnak álnok vonalát
S rajta a kígyó mosolyát!
A hangod is felismerem,
Lám, hasztalan az idegen
Beszéd, amellyel, úgy lehet,
Ellepleznéd kilétedet.
Általlátom szándékaid,
És jól tudom, miért vagy itt!
De ki e honnak hű fia,
Vitézül kell meghalnia.
Bár kéjjel néznéd, áruló,
Örök álmra záruló
Szememben a bút, borzadályt...
De tudd meg: egy cseppet se fáj
Szivem az elszállt életért -
Csak hogy téged utól nem ért
Bosszúm: szivem ezért sajog -
Hogy kardot nem ragadhatok,
S hogy e kar, mely vítt, meg nem állt,
Könyékig lengyel vérbe vájt,
Nem mért reád méltó halált!...”

„Öreg! Felejtsd emlékeid...
Pillants most e kebelre itt:
Engem nem sebzett nyíl, se kard,
De a bú férge összemart!
Rég megbosszultak tégedet -
Ki és hogyan, lásd, egyre megy!
Azt mondd meg most, kérlek, nekem,
Leányodat hol lelhetem?

Bár most közük tartozom -
Néked esküvel fogadom:
Megmentem én, még mielőtt
Az ellenség elérje őt!" -

- „Pattanj lóra, vágtsz haza!
Se éjjele, se nappala -
Étlen-szomjan epedve rég
Ott várja, várja kedvesét!
Siess... én mindjárt meghalok,
A sértett atya már amott
Nem rémít majd, csak a halott!”
Szólt volna még, de nem tudott,
Nyelve egyszerre megmeredt,
Még intene, de nem lehet -
Összetapadtak ujjai.
Szemén a halál árnyai,
A homlokára éj borult,
Majd arcával a földre hullt;
Egyet hördült még s elterült -
Lelke testéből elrepült!

Arszenyij most melléje lép,
Széttárja karjait, fejét
Megfogja és felemeli:
Fehér, törtfényű szemei
Sarkában két könnycsepp ragyog
Ugy égnek, mint a csillagok.
Nyugodt arcán már nem terem
Se gondolat, se érzélem:
Szépsége rejtelmes, akár
Maga a rejtelmes halál.

Sokáig állt s gondolkodott
Szívében bűnbánattal ott
Az ifjú: hasztalan adott -
Ő nem kapott bocsánatot!
Csendben széttárta a halott
Kéblén a kaftán szárnyait:
A sok seb véresen virít,
S alvadt, sötétlő vérpatak
Kígyózik a szíve alatt.
Kézét a szívre tette most:
Még reszketett az ín, a rost,
S arra gondolt önkéntelen,
Mint dúlt végig e féktelen,
Forró szívben a szenvedély,
Még akkor is, midőn a mély,
Bús szemre már leszállt az éj...

Az óra már alkonyra jár
És Arszenyij most lóra száll,
Sarkantyúja szügyébe vág
S gyors ugratással áll odább,
A harc végzetes színterét
Elhagyva már... Az esti rét,
E széles, fényes takaró
Borul mögé; a tiszta hó
A tűnő fényben felragyog,
Ezer tűzben villog, lobog. -
Előtte az ég peremét
A jólismert erdő sötét
Fái szegik s ő ott halad
A mély csendben a fák alatt;
Ha hangosan horkant a ló,
Az ágakról - mind csupa hó -
Lomha holló, e sztyeppi táj
Ura rebben fel s tovaszáll,
Véres csőrének hajlatát
Tisztítva, ül más fára át.
A távolban farkas üvölt:
Mohó falkákban futva tört
A végzetes harctér felé -
S a sztyepp e zajt is elnyelé...
A fenyők és a nyír fehér
Ágairól porzik a dér,
Áttetsző hósátor lebeg
A száguldó feje felett;
S olykor - tán hozzáérhetett
Sapkája, karja - homlokát
Ezüst por lepi be... s tovább
Vágtat töprengve Arszenyij,
Repülve, szállva, mint a nyíl -
A vad vágtán kifúl lova,
Süppedezve rohan tova...
Ó, szörnyű út!... Füstöl szügye -
Hajtja, hogy gyorsabban vigye:
Csupa vér, tajték oldala!
De ím, a cél... A ház fala
Feltűnik a hegyek mögül
A Dnyepr magas partján - körül
Palánkok, kunyhók, udvarok
Nyájas körben szoronganak,
Tarkálló tömegük felett
Mint kísértet, égnek mered
Némán, mogorván egymaga,
A vén bojár kihalt laka!...

Megáll a ház nagy udvarán.
Sehol senki... dögvész talán,

Avagy éhínség pusztított?
Leszáll a lóról s megy gyalog...
Játszadózó kisgyermek
Riadtan nézik, ki lehet
E sápadt, furcsa jövevény,
Csodálkoznak viseletén;
S amint a tornác lépcsőjén
Az ifju szembejő velük,
Elfutnak sírva, hűlt helyük...
Belép a házba - mindenütt
Éj van, sötétség, zárt redőny,
Recseg a padló s az edény
Kongva csörren a polcokon;
A réseken be-beoson,
Széles sávokkal fonva át
A nagy kemence oldalát,
A hűvös, fehér napvilág!

S ím, látja a homályon át
A lépcsők rozzant, vén fokát;
Csak úgy suhan, repül tovább.
Fény villan s megpillantja ott
A jégbe fagyott ablakot,
Mely már oly régen áll nyitott
Szárnyakkal és alatta, ó,
Dermedt halmokba gyűlt a hó...
Ismerős hely! Tovább rohan...
Balra az ajtó - zárva van.
Mintha csak vér borítaná,
Zárja rozsdásan csüng alá;
Kirántja övéből a kést -
És felfeszíti rajt a rést:
Csikordul és lehull a zár...
Az ajtót belöki s megáll,
Majd szívszorongva nézve szét,
A lányka szobájába lép.

Kezét remegve nyújtja ki,
Szemével szemét keresi,
Súgva szólítja, kedvesen -
Nem szól, nem felel senkisé!
De lám, mintha még délelőtt,
Vagy tán csak egy óra előtt
Kelt volna fel, lágy fekhelye
Oly gyűrött: itt pihent feje,
Itt szőtt gyermeki álmokat -
Közelebb lép: a fodrokat,
A finom csipkét fekete,
Vastag porréteg lepte be,

S a függönyt - drága, dús brokát
Pókhálók fonják át meg át...

S ekkor az ablak üvegén
Betört az arany esti fény,
Játszva a szoba szőnyegén;
Lehajtá most fejét szegény...
Majd megrázkódva felszökött
És feljajdult és felnyögött,
Mint akit a vipera mart...
Ah, immár mást nem is akart:
Bár halna meg egy perc alatt,
Gyorsabban, mint a gondolat!...

Lábánál csontok halmaza,
S egy vak, sárgálló koponya
Örök és néma mosolya -
Ó, jaj, e látvány iszonya...!
A márványfehér vállakat
Diszító pompás hajfonat
Most szétbomolva megtapadt
A csonton... s a bordák alatt,
Ahol oly forró, tiszta, hív
Szerlemtől égett a szív -
Vérben, étlen tengődve rég
Nyüzsgött a pondró, síri nép.

.....

„Akit szerettem - itt van, itt!
Hideg porát, hűlt ajkait -
Ajkamon égtek estelen -
Nem fűti érzés, szerelem,
S már csak a hús föld öleli.
Lelke, a szépséggel teli,
Más létbe szállt át s messze, szent
Tájon járja a végtelent.
Mulanó váza idelent
Vádlón, kínzón mered reám!
Mint viruló ifjú leány
Halt meg: könnyen? kínlódva még?
Mikor? hogyan? tudja az ég!
Atyja - ellenségem nekem:
Tanúja ím, e holttetem,
Mely még nyughelyet sem kapott,
S titkáról csupán én tudok!

Bűnös vagyok, gonosz - de mért
Kell így lakolnom bűnömért!?
Se itt, se túl már nem lehet
Meglelnem őt, szerelmemet...
Válásunk: szörnyű pillanat -

S már vége, vége nem szakad.
Ha még megeshetnék velem,
Hogy kitárul nekem a menny,
Esküszöm, nem lépnék be én,
Míg ott fenn meg nem kérdeném:
Hová lett éltém tűnt ege
S a szentek közt meglelem-e?
Teremtőm! Ó, add vissza hát
Szemét, ajkát, lágy mosolyát,
És hangját, azt a kedveset,
Mely álomnál is édesebb -
A hangját add vissza nekem...
Másképp mit ér a föld s a menny?
Nélküle éltém kék ege
Szentély, melynek nincs istene!...

Számomra egy maradt csupán:
Megyek! - hová? ó, jaj, talán
Nem mindegy, merre, merre már?
Im hűlt pora - ő messze jár!
Elmegyek hát örökre én,
Nem vár se cél, se tett, se fény,
Csak bűm viszem az éjen át,
Hó fujja be lábam nyomát!"...

1835-36

Mándy Stefánia fordítása

VASZILJEVICS IVÁN CÁRRÓL, IFJÚ TESTŐRÉRŐL MEG A VAKMERŐ KALASNYIKOV KALMÁRRÓL SZÓLÓ ÉNEK

Hej, te híres cár, Vasziljevics Iván cár!
Ezt az énekünket terólad szereztük
S a te kedves testőrödről, szolgálódról
Meg a vakmerő Kalasnyikov kalmárról.
Dalunk régi mód szerint szereztük,
Dalunk koboz hangjára daloltuk,
Meg is cifráztuk, meg is toldottuk,
S örült hallatán az orosz hitű nép.
És a bojár, Romodánovszkij Matvéj hálából
Nekünk méz-italt nyújtott át serlegben,
És a patyolat-orcájú bojárné
Nekünk ezüst tálon kínált fel
Pompás új kendőt, selyemmel himzettet.
Három napon-éjen át voltunk vendégük,
Addig hallgattak s hallgattak volna még.

I

Nem a nap ragyog az égen oly veresen,
Nem a kék felhők hódolnak ott körötte,
Hanem arany koronával a klastrom-asztalnál
Ül a rettenetes Vasziljevics Iván cár.
Állnak mögötte udvari tisztjei,
Szemben mind a kenézek, bojárok,
Állnak oldalán mind a testőrök,
S a cár iszik Isten dicső nevére,
Önnön gyönyörűségére, kényére.

A cár elmosolyodik s akképen rendeli,
Hogy az édes, tengeren-túli bort
Töltsék csordultig az arany kupába
S nyujtsák át a testőrök hadának.
S ittak mindnyájan a cár dicső nevére.
Csupán egyetlen egy a testőrök sorában,
Kemény legény, vakmerő jó vitéz
Bajszát nem mártotta meg az arany kupában,
Sötét szemét a földre szegezte,
Szép jó fejét széles mellére leszegte,
Mert az elméjében súlyos gondolat háborgott.

A cár összevonja szemöldökét sötéten,
S éles szemét őreá úgy fordítja,
Mint a héjja, mely a magasból figyeli
A kis szürke-tollú galambfit,
De a legény nem veti fel a szemét erre sem.
S ím, a cár földre dobbant botjával.
Közel féllábnyira a tölgyfa-padlóba
Veri botjának hegyes vasvégét.
De a legény mégsem rezzen meg.
Végül megszólal a cár zordonan,
S erre az a legény is feleszmél.

„Hej, te Kiribéjevics, jó szolgánk,
Talán tilalmas gondolatba merülsz el?
Talán dicsőségünket irigyled?
Talán úntat a tiszt szolgálat?
Ha a hold feljön, a csillagok örülnek,
Mert hogy útjuk fényesebb lett az égbolton.
És ha mégis felhőbe búvik egy,
Bizony csakhamar a földre lezuhan.
Így hát, Kiribéjevics, jól nem teszed,
Hogyha cárod örömét lenézed,
Te, ki Szkurátovok véréből születél
És a Malutyinok házában nőttél fel.”

Erre Kiribéjevics válaszol
S hajol derékig a rettenetes cár előtt:
„Te vagy urunk nekünk, Vasziljevics Iván cár.

Kérlek, ne korhold méltatlan cseléded,
Hisz' a szív lángját bor el nem oltja,
Hiszen borus lelket az étel nem táplál,
És ha haragudnál is reám - cár vagy te!
Itélj halálra, vétesd fejemet,
Úgyis teher az deli vállamon,
Görnyed magától is a pusztá föld felé.”

S erre így szól Vasziljevics Iván cár:
„Hát te, legény, miért bánkódol?
Tán csak nem feslett ki skófiomos köntösöd?
Tán csak nem gyűrődött meg coboly süveged,
Tán csak nem ürült meg az erszényed,
Tán bíz' edzett kardod kicsorbult,
Talán megsántult rosszul patkolt paripád?
Talán ökölharcban vert le lábadról
Holmi kalmárfi a Moszkva-folyónál?”

Erre Kiribéjevics válaszol
S közben fürtös fejét lassan ingatja:

„Olyan bűvös-öklü bizony nem akad,
Sem a bojárok közt, sem kalmár-fajtából!
Vágtat vígan pusztai paripám,
Szablyám élesen vág, mint a jó üveg,
S emez ünnepre kegyes uramhoz
Ímé nem öltöztem hitványabbul a többinél.
Midőn felültem könnyü lovamra,
Hogy a Moszkva-folyón túl sétáljak,
Selyem övemet összevontam szorosra,
Oldalt benyomtam bársony süvegem,
Melyet cobolyprém szegélyez feketén -
S ott, a szálfákból emelt kapunál
Álltak leányok és menyecskék.
Mind csak tereferéltek, nézgeltek,
De volt egy, aki nem fecsegett, nem bámult,
Arcát csíkos fátylába rejtette.

Óh, a szent Oroszország, jó anyánk,
Ilyen gyönyörűt nem látott még seholsem!
Teste úgy siklik, mint a hattyué,
Szeme oly édes, mint a galambé,
És a hangjában csattog a csalogány.
Mint a tűz, lángolnak arca rózsái,
Vagy mint a hajnalpír Isten kék egén.
Rötes hajfonata aranyszínben tündököl,
Tarka szalaggal befonva, átkötve,
Szemet kápráztatón kígyózik le válláról,
És ott hófehér keblét csókolja.
E lány kalmárcsaládból származik
És a neve Aljóna Dmítrevna.

Mihelyst megláttam, elhagyott jó eszem,
S ekkor izmos karom egyszeriben elernyed,
S ekkor villogó szememre hirtelen homály szállt.
Bizony elszomorodtam, igaz-hitű cár,
Hogy e széles világon magányosan senyvedek.
Sem a könnyű paripa nem kell már,
Sem az ünnepi öltözék nem csábit,
Nem is kellenek arannyal telt erszények,
Mert hát kivel osszam meg az aranyat?
S ugyan ki végett legyek vakmerő?
Ugyan ki előtt fitogtassam köntösöm?

Uram, küldj el engem a Volga-menti pusztákba,
Hol a kozákok élnek szabadon!
Tán ott megpihen nyugtalan, bús fejem,
Tán ott megpihen egy pogány lándzsáján,
S majd a tatárok elosztják egymás közt
Kedves lovamat, éles szablyámat
S ékes cserkesz harci nyergemet,
Amíg könnyes szememet kivájja a keselyű,
Amíg árva csontomat záporosó áztatja,
Amíg szegény, temetetlen hamvamat
A szél minden égtáj felé szétszórja...”

És szólt mosolyogva Vasziljevics Iván cár:
„Nos, te jó szolgám, én a bajodon,
Nagy-nagy bánatodon segíteni akarok.
Tehát vedd tőlem borostyánköves gyűrűmet
És végy nyakláncot, gyöngyöset,
Okos kérőasszonyt is keress magadnak,
Kivel mindeme drága kincseket
A te Aljóna Dmítrevnádnak elküldöd.
Hogyha megszeret - ünnepelj jegyváltást,
Hogyha nem szeret - nehogy neheztelj!”

Hej, te híres cár, Vasziljevics Iván cár!
Bizony rászedett ravasz testőröd,
Bizony nem mondott néked igazat,
Bizony nem mondotta, hogy az a szép leány
Már a templomban Isten előtt megesküdt,
Esküdt örökre egy ifjú kalmárral,
Amint keresztény törvényünk rendeli...

Szól az ének, csendül - koboz húrja pendül,
Száll a kupa, lendül - hangunk ettől zendül.
Te csak hallgasd meg és vidulj, jó bojár,
S te is, patyolat-orcájú bojárné.

II

Ül az ifjú kalmár a boltjában,
Sztyepán Paramónovics, daliás jó legény,
Kinek családját Kalasnyikovnak nevezik.
Selyem portékáját kirakja szélesen,
Édes szóval hívogatja a vevőket,
Arany- s ezüstpénzt számolgat.
De ma nem jó nap virradt a kalmárra,
Gazdag uraságok mennek el előtte,
Ámde nem tekintenek az ő boltjába.

A szent templomokban elharangozták a vecsernyét,
Már a Kreml mögött sötétlik a szürkület,
Felhők gomolyognak fel az égboltra,
És a nyomukban harsogó vihar kél.
A nagy vásáruddvar egyszerre megürül.
Sztyepán Paramónovics a boltját bészárja,
Nehéz tölgyfa ajtaját bécsukja,
Rúgós német lakatot illeszt rá,
És egy vicsorgó, harapós vérebet
Köt az ajtófélfához vaslánccal.
Aztán hazaindul, gondolatokba merülve,
Ifjú menyecskéjéhez a Moszkva-folyón keresztül,
És így érkezik magas házába.
Sztyepán Paramónovics bizony nagyot néz,
Mert nem jön, elébe ifjú asszonya.
Nincs is megterítve a tölgyfa-asztal fehér abrosszal,
És a szentkép előtt a gyertya éppen hogy pislákol.
Máris hívja az öreg szolgálót:
„Jer hát, Jereméjevna, mondd meg nekem,
Vajon hova lett, hova rejtezett
Ilyen késő órán Aljóna Dmítrevna?
S az én drága gyermekeim hol vannak?
Nyilván elfeledkeztek a játékban
És most korán tértek pihenni.”

„Sztyepán Paramónovics, gazdám, nagyuram!
Bizony, csodák csodája esett meg:
Elment vecsernyére Aljóna Dmítrevna,
S már a pap is visszajött a papnéval,
És már gyertyát gyujtván, vacsorához ültek le,
De a te asszonyod mindeddig
Vissza nem érkezett a templomból.
Kicsiny gyermekeid bizony nem tértek
Ágyba pihenni, játszani nem voltak -
Sírva sírnak, abbahagyni nem tudják.”

S ekkor gondjának ólmos súlyától
Az az ifjú Kalasnyikov kalmár elbúsul.
Áll az ablaknál, kinéz az utcára -

És az utcára leszáll az éjszaka,
Sűrű hó esik, mindent belep fehérén,
Minden emberi lábnyomot eltüntet.

S íme, hallja, hogy ajtó csapódik,
Aztán sietős léptekeket hallani.
Fordul arrafelé, néz és - szent egek! -
Ott áll előtte fiatal asszonya,
Orcája halovány, hajadonfőtt áll ottan,
Szőke hajfonata szanaszét bomolva,
Hóval-dérrel sűrűn befűva.
Szeme réveteg, bámul, mint az eszelős,
Szája suttog érthetetlen szavakat...

„Hát te, asszony, merre kódorogsz?
Vajon melyik udvarban, miféle tereken,
Hogy így kibomlott fejedén a hajfonat
S egész öltözed meg lőn szaggatva?
Talán mulattál, talán bizony dőzsöltél,
Talán éppen bojár-fiakkal?
De hisz’ nem erre esküdtél te vélem
A szent ikónok előtt, te asszony, te,
Aranygyűrűt váltva énvelem.
Miként zárjalak el nehéz lakattal,
Miként vasalt tölgyfa-ajtóval,
Hogy az Isten napját ne láthasd,
Tisztes nevemet meg ne gyalázzad?...”
Hallva mindezt Aljóna Dmítrevna,
Drága galambocskám, megremegett testében,
Könnyü nyárfalevélként reszketett
Kínos-keserves könnyel zokogott,
Férje lábához hullva, leborult:
„Uram, én lelkem, én napfényem,
Ölj meg engem, óh, vagy hallgass meg.
A te szavad nékem hegyes tör,
Éle kettéhasítja a szívemet.
Már én nem félek szörnyü haláltól,
Már én nem félek emberek nyelvétől,
Csak a te szived haragjától remegek.

Mikor hazafelé indultam a templomból,
Végig egyedül jöttem az utcákon.
Hallom hirtelen, hogy a hó csikorog.
Amint körülnézek - egy ember felém fut.
Menten gyökeret vert a lábam ott,
Selyem-fátylammal arcomat befedtem.
Ám ő megragad karomnál keményen
S hajlik fülemhez, susogva halk hangon:
„Ne félj! Mitől félnél, gyönyörű szépségem?
Tolvaj nem vagyok, rabló nem vagyok.
Én a cárt szolgálom, rettenetes cárunkat,

Nevem Kiribéjevics, a családom
Ama nagynevű Malutyinok családja.’
Erre jobban féltem már, mint azelőtt,
Szegény, szerencsétlen fejem elszedült,
Ő meg becézni kezdett és csókolni,
S amíg csókol, közben így beszélt:
„Drágám, mondd meg, mit kívánsz magadnak,
Édes kedvesem, gyönyörű tündérem,
Akarsz aranyat, akarsz gyöngyöket?
Akarsz kösöntyűt, színes brokátot?
Mint egy cárnőt, olyanná teszek én,
Tudom, irigy leszen reád mindenki.
Óh, csak ne engedj halnom ily gyalró halállal,
Óh, hát szeress, óh, hát ölelj meg,
Ha csak egyetlen egyszer is, búcsuként!’

Imígy csókol, imígy becézett.
Arcom most is ettől lángol még,
Élő tűz gyanánt lepnek most is el
Az ő átkozott forró csókjai.
És a kapukból néztek a szomszédnék,
Ujjal mutattak reánk nevetve...

Mihelyst kiteptem magamat a kezéből,
Haza, házunkhoz futva futottam
És a rabló kezében ottmaradt
Kedves színes kendőm, mit nekem te adtál,
És a bokharai fátyolom.
Imígy mocskolta, imígy tiporta
Az én tiszta életem, jó hírnevem.
Most majd mit beszél a sok rossz szomszédné?
Most már kinek a szeme elé kerüljek?

Ugye, nem hagysz engem, hűséges hitvesed,
Gonosz rágalomnak jutni nyelvére.
Hiszen kiben is bízhatnám én kívül?
Ki az, akitől segédelmet kérhetnék?
Hiszen árván állok én széles e világon,
Drága atyám már a földben nyugszik,
Véle pihen ott szülő anyám is,
Bátyám pedig - hiszen jól tudod -
Messze idegen országban elveszett,
Kicsiny öcsém apró gyerek még,
Apró gyerek még - nem tud semmiről.”

Amíg így beszélt Aljóna Dmítrevna,
Hulltak záporként keserves könnyei,

Sztyepán Paramónovics pedig azonnal
Két jó testvéröccsét hivatja.
A két fivér jött és meghajolt
S ilyen szavakat szóltak bátyjukhoz:

„Édes bátyánk, kérünk, mondd nekünk,
Vajon mi esett meg veled, mi történt,
Hogy így késő éjszakán küldöttél -
Késő, fagyos éjszakán küldöttél miértünk?”
„Kedves öcsém, elmondom, tinéktek,
Minő gonosz baj esett meg énvélem,
Tisztos családunk nevét miként mocskolta
A gaz Kiribéjevics, a cár testőre.
Lelkem nem viselhet el ilyen nagy sértést,
Az én férfi-szívem ezt el nem tűri,
S mert hogy ökölviadal lesz holnap
Lenn a Moszkva-folyónál - a cár is ott leszen! -
Én majd azzal a testőrrel megvívok,
Küzdök halálig, erőmnek fogytáig.
És ha megölne, lépjete helyembe
A szent igazságért, mindnyájunk anyjáért.
Óh, csak ne féljete, kedves öcsém:
Nálam ifjabbak vagytok s friss az erőtök,
Néktek kevesebb a vétkeitek, mint énnekem,
Így tán Isten titeket megsegít.”

Ekkor válaszként öccsei így szóltak:
„Arra, amerre a szél fúj az égbolton,
Futnak engedelmesen a fellegek.
S hogyha keselyű vijjog fennhangon,
Hulla-halmokon, csaták színhelyén
Hirdet lakomát, hív a döghúsrá,
Menten odaszállnak a keselyű-fiókák:
Te a bátyánk vagy, második apánk is,
Tehát tégy, amint tudod és akarod,
És mi téged cserben nem hagyunk!”

Szól az ének, csendül - koboz húrja pendül,
Száll a kupa, lendül - hangunk ettől zendül.
Te csak hallgasd meg és vidulj, jó bojár,
S te is, patyolat-orcájú bojárné.

III

Már a széles, aranykupolás Moszkvára,
Már a fehérkövű Kreml falára,
Messzi hegyekből, kéklő erdőkből érkezve,
Aztán végigfutva a sok, fából épült háztetőn,
Messzi elúzva a szürke felhőket -
Ím' az új hajnal vérvörösen felkúszik.
Szerte teríti aranyos fűrtjeit,
Meg is mosdik a porhanyós, friss hóban,
S mint a szép leány, ki tükörbe nézeget,
Bámul bele a kék égbe s mosolyog.

Óh, te vérvörös hajnal, mire ébredtél?
Ugyan miféle vigasságod leszen ma?

Amint eljöttek, egybegyűltenek
Moszkva vakmerő harcos fiai
Páros ökölviadalra a Moszkva-folyónál,
Hogy ott vigadjanak, ünnepet üljenek,
Megjött maga a cár is és megannyi csatlósa
S mind a bojárok meg a testőrök.
A cár színezüst láncot húzat ki,
Melynek szemeit arannyal ötvözték.
S körül kerítenek huszonöt testhossznyit.
Hogy a kihívók ott várják a páros viadalt.
Ekkor int kezével Vasziljevics Iván cár,
Hogy már harsány szózáttal hirdessék:
„Nosza, hol vagytok, bátor daliák?
Rajta, mulattassátok cár apánkat!
Nos hát, lépjetek ki a széles porondra!
Aki győz - a cártól kap jutalmat.
Aki veszít - annak Isten légyen irgalmas!”

S ím' a bátor Kiribéjevics előlép,
Némán, derékig hajol meg a cár előtt,
Széles válláról skófiomos köpenyét ledobja,
Aztán csípőjére teszi jobbkezét,
Tartja másik kezében vörös süvegét,
Ekkép várja, hogy jelentkezzenek ellenfél.
Immár harmadszor harsan meg a felhívás,
Ámde egyetlen dalia sem mozdul meg,
Csupán állanak és egymást biztatják.
S ím' a térségen a testőr előlép
És a gyatra vitézeket gúnyolja:
„Ugye, hallgattok, kiállani nem mertek.
Nos hát, ígérem, hogy ezen az ünnepen.
Akit legyőzők, bár kelletlen: meg nem ölöm,
Csak hogy mulattassuk a cárt, apánkat.”

S ím' a néptömeg egyszerre szétválk:
Kilép Sztjepán Paramónovics a porondra,
Az az ifjú kalmár és jó dalia,
Kinek családját Kalasnyikovnak nevezik.
Mélyen meghajol a rettenetes cár előtt,
Majd a Kreml és a szent templomok felé hajol meg,
Végül mind az egész orosz nép felé.
Éles sólyomszeme haragos tűzben ég
És a testőrré szegeződik mereven,
Aztán amazzal szembe áll,
Aztán felhúzza öklöző kesztyűjét,
Izmos vállát szélesre feszíti,
Göndör szakállát végig-végig simítja.

S imígy szólal meg Kiribéjevics a porondon:
„Mondd csak meg nekem, bátor jó legény,
Milyen törzsből, családból származol,
Milyen néven neveznek tégedet?
Tudjam, kiért mondassak zsolozsmát,
Tudjam azt is, hogy mivel dicsekszem.”
Ekkor Sztyepán Paramónovics így felel:
„Sztyepán Kalasnyikov az én nevem,
Bizony, tisztos atyától származom.
Az egy Isten törvénye szerint éltem én,
Másnak asszonyát meg nem gyaláztam,
Éjnek évadjának rabolni nem mentem,
Napnak fénye előtt sohasem bujkáltam.
Való igazat szóltál te előttem:
Holnap egyikünkért zsolozsmát mondanak -
Holnap, nem is később, mint dél óráján.
Akkor másikunk majd hangosan dicsekszik,
Bátor cimborák között mulatva.
Mert én nem mulatságra, nem is tréfából
Jöttem hozzád ide, pogány szülötte,
Légyen szörnyű viadal, utolsó viadal!”

Midőn Kiribéjevics ezt meghallja,
Arca sápadt lesz, mint az őszi hó,
Szilaj szemét homály lepi el,
Izmos vállai közt átfut a dermedés,
Szava elhal nyitott szájában...

S íme mindaketten szótlanul felállnak,
Aztán megkezdődik a vitézi viadal.

Nagyot lendülve Kiribéjevics elsőnek
Lesujt öklével Kalasnyikov kalmárra,
Lesujt egyenest amannak mellére.
Nagyot ropogott a legény bordája
S ekkor Sztyepán Paramónovics megingott:
Széles mellén rézkereszt lógott le,
Benne szentelt kijóvi ereklye.
Menten meggörbült s mellébe fúródott,
Vére harmatként gyöngyözött alatta.
Erre gondolt egyet Paramónovics Sztyepán is:
„Mit a végzet akar, az meg is történik,
Én hát kitarok az igazság mellett végsőkig.”
Ügyes, óvatos lett, nagyot gyürkőzött,
S mihelyst összeszedte minden erejét,
Aztán ellenfelére nyomban lesujtott,
Épp a bal halántékára teljes erővel.
És az ifjú testőr egy könnyűt sóhajtott
S lehullt - halottan a földre leomlott.
Lent a fagyott hóban elterült,
Hóban elterült, mint a fenyőszál,

Mint a fenyőszál vadon erdőben,
Mélyen, gyantás gyökeréig kidöntve.
Látta Vasziljevics Iván cár, hogy mi történt,
S gerjedt nagy haragra, földre dobbantott,
Aztán összevonta szemöldökét sötéten,
Azt az ifjú kalmárt elfogatni rendelte
És a színe elé hozatta.

Ekkor imígy szólt az igaz-hitű cár:
„Felelj őszintén nékem, tiszta szivedből -
Vajon szándékkal-é vagy anélkül
Volt, hogy megölted hűséges szolgámat,
A jó Kiribéjvicset, legbátrabb daljamat?”

„Bizony megmondom, igaz-hitű cár,
Én őt szánt szándékkal öltem meg.
De hogy milyen okból, néked meg nem mondom,
Csak az egyedülvaló Istennek mondom meg.
Ítéld halálra, küldj a vérpadra,
Bűnös fejem ott hadd vétessék.
Csupán apró gyermekeimtől ne vond meg,
Csupán ifjú özvegyemtől ne vond meg
És két öcsémtől ne vond meg irgalmad.”

„Bizony szerencséd, te kemény, jó legény,
Kalmár gyermeke, vakmerő mérkőző,
Hogy a válaszd tiszta szívből jött.
Ifjú asszonyodat, apró árváid
Saját kincstáramból fogom tartani,
És az öcséid immáron ezentúl
Egész országomban, a széles orosz országban
Adó s vám nélkül kereskednek mindenütt.
Te meg, jó legény, te meg felmégy majd
Magas vesztőhely meredek lépcsőjén,
S lázas fejedet a tőkére fekteted.
Én a bárdot kifenetem élesre,
És a bakóra fényes ruhát adatok,
És a nagyharangot meghúzni rendelem,
Hogy az egész moszkvai nép megtudja,
Hogy még tereád is szeretettel tekintek...”

Már a térre a nép összegyűlt,
Búsan jajongva kongnak a harangok,
Baljós újságot hirdetnek mindenütt.
És a vesztőhely meredek lépcsőjén
Tarka-paszományos vörös ingében,
Órjas bárdját kifelve élesre,
Széles kedvében kezét dörzsölve,
Már a bakó fellépdél vidáman,
És a vakmerő legényt fent várja,
Míg az ifjú kalmár, a jó dalia,

Édes öccseitől búcsút vesz imígyen:
„Drága öcséim, vérek a véreimből,
Most hadd csókoljalak, öleljelek titeket,
Hiszen utoljára búcsúzom tőletek.
Aztán köszöntsétek helyettem Aljóna Dmítrevnát,
Értem - ezt mondjátok - ne nagyon bánkódjék,
S apró gyermekeimnek rólam ne szóljon.
Aztán köszöntsétek szülő-házamat,
Aztán köszöntsétek minden társamat,
Aztán imádkozzatok értem a templomban,
Szegény lelkeért, bűnös lelkeért!”

Ki is végezték Kalasnyikov Sztjepánt ott
Szörnyű, szégyenletes halállal.
Vérben ázva, vérpadon fizetett
Szegény, szerencsétlen fejével.

Aztán túl a Moszkva-folyón temették
Szabad mezőbe, három út közé,
Tula, Rjazan, Vlagyimir hármass útjánál.
Rideg földből hintettek reá sírhalmot,
Arra állítottak jávorfa-keresztet.
Ott most nyugtalan szelek járnak, susognak
Az ő névtelen, kopár sírhalmán.
Sok-sok ember megy el mellette,
Megy az aggastyán - keresztet vet szélesen,
Megy az ifjú - kinyúl a peckesen,
Megy a leány - és elbúsul szívében,
Megy a kobzos - és elmondja énekét.

Hej, fiúk, vidámak, merészek,
Kobzosok, ifjú zenészek,
Szívünk daltól részeg!
Kik ékesen kezdték, ékesen végezzék,
Mindenkinek legyen igazság, békesség,
Dicsőség néked, nagyszivű, dús bojár,
Dicsőség néked is, szépséges bojárné,
S egész keresztény népünknek
Dicsőség!

1837

Radó György fordítása

A SZÖKEVÉNY

Kaukázusi legenda

Futott Harun, miként a szarvas,
Miként a sas-vadászta nyúl,
Futott a cserkeszek hatalmas,
Vért-áradó csatáiból -
Fivérinek hol lőn eleste,
Honért hol atyja vérze el,
S a hősök por-belepte teste
Az ellen lábánál hever.
Vérük ma bosszulásra szítna,
S feledte szégyenük Harun:
A fegyverét is elhajítva
Menekszik, új gyalázatúl.

S hogy elrepült a nap, gomolygva
Fehérszínű lepelbe vonta
Az éj tisztásait a köd.
- Kelet szelén hideg jön újra -
S a pusztaság egén kigyúlva
A hold aranyja felszökött!...

A szomjuságtól elgyötörten,
Arcát verejték lepte el -
Holdfényes, szikla-közi völgyben
Harun szülőhelyére lel.
Osonva lép, kitől se látva,
Körötte csend, nyugodt az éj:
Akit nem ért csaták csapása,
Ma vissza egymagába tér...
S egy ismerős kunyhót vesz észre,
Benn ég a fény, a gazda ébren -
Hát összeszedve erejét:
Harun a kunyhóba belép.
Szelim: Harun barátja nemrég,
S Harunt ma meg sem ismeri:
Kinozzák pusztító betegség
Halálos-ízű mérgei.
„Allah hatalmas! A gonosztól
Lelked megóvjá: nem pokol,
De fényes üdv honába jut!” S szól
A haldokló: „Mi hírt hozol?”
Kinyitja gyengülő szemét - még
Tekintetén tüzel reménység,
S a vér, a láztól-mardosott,
A végórában fellobog.
„Két nap vívtunk a hegyszorosban,
Legyilkolák bátyáimat,
S atyámat is... Magam futottam,

Miként kopó-kergette vad,
Futottam és sebezte lábam
Köveknek éle, ág-bokor,
Futok vadállatok nyomában,
Farkastól-tört csapásokon.
Csapatja hullt a cserkeszeknek,
Zokogtam én a vesztükön...
Fogadj be hát, s megesküszöm
A prófétára: - nem feledlek!”
S felelt a haldokló barát:
„Eredj - a megvetés kövessen!
E négy fal itt se nyughelyet, sem
Áldást a gyávának nem ad!...”
A szégyen égető nyilával
Szívében, új kinok között,
Alázott fővel lépi át
Harun a rideg küszöböt.
S egy másik házhoz eltalálva
Egy pillanatra csak megáll.
Szívére csendesen leszáll
A régi szép napoknak álma,
Csitítva szenvedéseit.
És újra fényes és szelid
A lelke, s úgy tetszett: az éjben
Lobogva intenek feléje
Melegtüzű, égő szemek.
És elgondolta: - ő szeret,
Csak értem ég egész szívéből...
- S midőn a házba lépni készül:
Fülébe régi dal hatolt...
S Harun fehér, akár a hold:

A hold lebeg,
Csak úszik a csendbe,
De már a levante
Csatába siet.
Már töltve a fegyvere is,
Búcsúzik a kedvese is:
„Ó, édes, a sorshoz,
S prófétádhoz bizzál,
Hozzá imádkozzál.
Magadra hírt hozzál,
S a dicsőség hordoz.
Honának ki gyáván
Árulója lészen -
Az csatát-se-látván,
Gyáva-módra vész el.
Sebét a hús esők nem oltják,
A féreg el nem ássa csontját...”

A hold lebeg,
Csak úszik a csendbe,
S az ifju levente
Csatába siet.

Magánosan, fejét leszegve
Siet tovább Harun, lohol,
S szemének sűrű könnye-cseppje
Pilláiról - mellére hull.
De ím, a domb törése-mentén
Az elhagyott szülő-lak áll,
Reménykedéssel újra-telvén
Kopog Harún az ablakán.
Egekre keltek onnan izzva
Az érte-szárnyaló imák,
Hol édesanyja várja vissza,
De várja őt nem egy-magát!...
„Bocsásd be, jó anyám, a vándort!
Harun vagyok: siralmasan,
De lám, oroszt-ölő csatáktól
Töretlenül.” - Magad? - „Magam.”
- S atyád? fivéride? - „Elesvén,
Lelkük fel az egekbe mén,
Nyugosznak a próféta üdvén!”
- S te bosszud álltad-é? - „Nem én...
De mint a nyíl, feléd röptem,
- Ki tudja, kardom hol hagyám -:
A könnyeid hogy letöröljem,
S legyek vigasztalód, anyám...”
- Elég! Ne szólj, hazug hitetlen!
Nem tudtál halni becsületben,
Hát menj és boldogulj magad.
Miattad - rabja gyávaságnak -
Ne sujtsa ősz fejem gyalázat:
Harún, anyád ma megtagad!...
Elhalt a szó, s az álom-adta
Csendben, már minden hallgatott.
Csak átkozott jajok panassza
Zörgette kinn az ablakot.
Amíg egy tör döfése végre
Elnémitotta szégyenét...
S az anyja reggel, észrevéve
Elfordítá tekintetét,
S a számkivetve-halt halottnak
Nem ása senki sírhelyet,
Testén a kutyák marakodtak,
Nyalván az alvadó sebet...
S nevét megőrizék az évek,
Azóta fennmaradt hiven
Gyalázata a szökevénynek

A cserkeszek regéiben. -
És máig bujdokol csak egyre
Keletnek hegyei között,
És a prófétától remegve
Rejtik az éjjeli ködök.
S még kósza lelke reggelente
Az ablakokba felzörög,
De a Korán szavára gondol:
S szökik, veretve fájdalomtól,
Miként a harcból, rég, szökött.

(1838-41)

Hárs György fordítása

A CSERKESZ-FIÚ

Megízelve a méz egy cseppjét,
azonnyomban meghalok.

Királyok könyve (I.)

I

Állt nem sok éve, ott, hol a
Gyors Kura és Aragua
Eggyé szakad, tajtékba törve,
(Mint két nővér egymást ölelve)
Egy zárda. Most is látja ott
Az utazó, ki arra téved,
A boltozatos ablakívet,
Ledőlt kaput, tört oszlopot.
De elhagyatva áll az oltár,
Nem száll föl róla áldozat,
Nem zsong ki reggel-este zsoltár,
Nem zeng misék szent hangja távol,
Mindent belep gyom és moszat.
Csak egy vén őr tanyáz ma ott,
Ez is talán félig halott,
Feledve embertől, haláltól,
S sírkövekről sepri a port,
Miken olvashatunk mi is még
Dicsőségről az ősi multban,
És hogy volt egyszer egy király, rég,
Ki nagy hatalmát már eluntan,
Oroszországnak meghajolt.
S idővel megáldá az ég
Gruziát! - Felvirágozék
Pompában, berkeinek árnyán,
Nem félt: megejti ellen-ármány,
Rokon kezek védvén, takarván.

Távol hegyekből utazott
 Tiflisz felől s rabul hozott
 Egy hadvezér egy kis fiút,
 Kit elgyötört a messze út,
 Beteg lett és itt elmaradt,
 Hat évet amint meghaladt.
 Vad volt, szilaj, mint bérci zerge,
 De hajtható, mint gyöngye nád,
 Élt benne ősei büszke lelke,
 Szótlán viselte bánatát.
 Nem zúgolódott, nem sóhajta,
 Egy jajt ki nem bocsáta ajka,
 Gyötrelmet tűrni jól tudott.
 Így büszke-némán sorvadott,
 S az ételt visszaintve jellel.
 Míg egy barát, nemes kebelével,
 Megszánta és megmenté éltét.
 A zárdá-fal közt óva védték;
 De játékokra rá se nézve,
 Vadul mindenkit elkerült,
 Némán bolygott, bútól emészte,
 Vágya kelet felé repült.
 S keblében a kín újra tombolt,
 Ha bérc-honára visszagondolt.
 De mintha - úgy látszott - nehéz
 Sorsát, s a nyelvet is beszélni
 Lassan megszokná. És belépni
 Az egyház szent keblébe kész -
 Fölvette a kereszt-vizet,
 S most - ifjú kort sem érve még el
 Gyerek-szívvvel, gyerek-kedéllyel,
 Ember s világgal ismeretlen -
 Akart tenni szerzet-hitet:
 Midőn egy éjjel észrevétlen
 Eltűnt. Körül sötét vadon van
 A hegy között, határtalan,
 Három napig mezőn, pagonyban,
 Keresték őt, de hasztalan.
 Meglelték végre messze pusztán,
 Ájultan az iszapban fekve,
 Bevitték a zárdába aztán.
 Halvány volt, a szemek beesve,
 És teste gyenge, megtörött,
 Éhség, betegség, gond között -
 De hogy hol járt, el nem beszélte.
 Látták, néhány napig fog élte
 E földön csak még megmaradni,
 Korán hervadt a sír ölébe,

Most egy barát lépett elébe,
Utjára vigasz-enyhet adni,
S imát rebegni el felette.
Hallgatta, míg végére ért,
Akkor erejét összeszedte,
Feléje fordult s így beszélt:

3

„Buzgalmadért hálát adok!
Gyónjak tehát, amit tudok?
Talán vigaszt adó lehet
Könnyíteni szóval a szívet,
De én mit vallanék s minek?
Sohsem vétettem senkinek.
Történetem mi haszna kérded,
Azt, amit érzek, úgy sem érted.
Rövid volt, s rab járom alatt
Folyt éltem. Ah! mi kész örömmel
Cserélnék két ily éltet én fel
Egyért, mely hányt-vetett, szabad.
Csak egy vad szenvedély zavart,
Tüzelt, csigázott engemet,
Emésztve, marcangolva mart,
Mint féreg rágta szívemet;
S e szenvedésből - alva, ébren -
Repült velem távol határra,
Meghordozott vad harci téren,
Hol a szirt felhőt ölt magára,
Hol a nép, mint sas él szabadban.
S e tűznek, mely emésztve rágott,
Még új erőt, hatalmat adtam,
Könnyemmel, búmmal nyujtva tápot;
Bevallom ezt világ s Istennek,
De érte irgalmat nem esdek.”

4

„Mondják, öreg, hogy éltemet
Te mentetted meg - óh, minek?
Hogy e falak közt szolgakép,
Mint a levél, mit szél letép,
Elaszva és hervadva lassan,
Szép ifjúságom elsirassam?
Sorsból barát, de szívre gyermek,
Bús napjaim epedve teltek.
Az édes szót: ‚anyám’ - ‚apám’,
Én senkinek sem mondhatám,
Akartátok, hogy elfelejtsem
E szent szavat, s szívbe se’ rejtsem:

De hangja vélem született.
Szemem másoknál vágyva látott
Lakot, hazát, rokont, barátot,
S rám ez örökre elveszett.
Szeretteimnek sírjokat
Sem láttam, nem hogy arcukat.
De meddő könnyet nem zokogtam,
Hanem nagy esküvel fogadtam:
Egyszer - ha a kéj percnyi bár -
Az ifjú, kedv- s öröm-sóvár
Kebelt egy más kebelre zárom.
Ah, ily üdvöt kár volt szerezni,
Álmom, miként jött, messze szállván,
El kell, távol hazába', vesznem,
Mint éltem, rabként, fogva, árván."

5

„Nem rémít a sír, e halomban
Mondják, le fog kínom nyugodni,
Ott mély, örök csend, nyugalom van,
De a világtól fáj szakadni. -
Ifjú vagyok... Ismerted-é
E kor szép álmait, te agg,
Ifjan szíved nem égeté
Szerelmi tűz, bosszú, harag?...
Nem dobbant-é gyorsabb ütemmel,
Ha napba néztél büszke szemmel
Az erkélyen, ama toronyból,
Mely oly soká börtönlakom volt...
Hol a hazátlan gyakran ült
Falomladékban meglapulva,
Miként fészketől elrepült
Galamb, vihartól elvadulva. -
Ha e világ terhedre már,
S te gyenge vagy, hajfürtöd ősz,
Remény-, vágytól rég elszokál:
Mindegy! mégis volt élted, ősz;
Neked ki volt hát mérve részed,
Bár nincs öröm, mely visszavonna,
Van, mit feledj, utad ha nézed:
Éltél - én is élhettem volna."

6

„S miket láttam, tán tudni vágyol,
Míg alvám e szép álmokat?
Erdőt, mezőt, közelbe, távol,
Lombkoszorúzza halmokat,
Fákat, melyek földig feküdtek,

S fejük felkapták újra büszkén,
 Zöld ágaikkal integettek,
 A szélrohammal ingva küzdvén,
 Mint táncba lejtő, tarka sergek.
 Láttam sötétlő szirteket,
 Csoportjukat patak hasítá,
 S én érzem belső éltöket,
 Lelkem erre az ég tanítá.
 A légbe nyúlnak zordonan -
 Magánosan, egymásra, szembe',
 Köztük mélyen, patak rohan -
 Az vágyik át - ez vissza menne:
 De évre év, nap napra fut,
 Összébb a két szirt sohse' jut.
 S láttam hegyek magas sorát,
 Szépet, mint rajza álmainknak,
 Ha rájok hinti bíborát
 A reg, s mint oltár, füstbe ringnak,
 Fejök magasan légbe nyúlt...
 S felhő után, felhő vonult
 Éji tanyájából fölé,
 Rohanva napkelet felé -
 Miként - repülve szebb határnak -
 Fehér serge vándormadárnak;
 S távol ködébe imbolyogva,
 A hóba', mint gyémánt, ragyogva
 Az ősz Kaukázus orma ült:
 És szívem úgy megkönnyebbült,
 Mért, nem tudom. Egy sejtelem,
 Egy belső hang súgá nekem,
 Hogy e havasban én is éltem,
 S nehéz nagy álomba merültem -
 S lelkemben szebb kor képe rezdül,
 Tisztábban járva mind keresztül."

7

„Atyáim ősi tűzhelyét
 Hívém, hogy látom, s az aulnak
 Kunyhóit hegy közt, szerteszét;
 Hallám, lovaink hogy' nyerítnek,
 Amint lakunkhoz közelítnek,
 És ismerős kutyák csaholnak.
 Láttam a barna aggodat,
 Kik csendes körbe összegyűlnek,
 Házunk küszöbjéhez kiülnek,
 Ha szép az esti alkonyat.
 Övükben a dúsan kivert
 Tőr csillogott... s tarkán kevert
 Ködalakok serge rohant

Előmbe s meg' odább suhant...
Atyám - egész' mint életében -
Tekintete ég büszke fényben,
Acél-ingében állt elém,
Fény, pompa, dísz volt fegyverén.
Még most is, ah, szemembe leng,
S fegyverzaja fülembe cseng.
Aztán nővérim andalogtak
Előmbe, s ismét messze lengtek,
Szemeik édesen ragyogtak.
S mintha szólna az édes ének,
Hallám hangját a bús zenének,
Melyet bölcsőm ringatva zengtek.
A gyors, de nem mély hegypatak
A sziklafal közt zúg, szakad,
És ott a szép arany-fövényben
Szerettem játszogatni délben...
Szemem vigyázva elmerült
A fecskén, mely esőre intve
A víz felett gyorsan repült,
Szárnyával a habot legyintve.
S lelke az ősi korba lát:
- Mit otthon tűz körül meséltek
A hőseket, kik hajdan éltek,
Hogy bujdokoltak, mit míveltek,
Mikor még szebb volt e világ.”

8

„S szabadságomban mit tevék?
Éltem - s ez édes perceket,
E pár napot, ha meg nem élem,
Örömtelen lett volna éltem,
Mint agg-korod, öreg, neked,
Valami már űzött ki régen,
Ki innen, szebb hazába, távol,
Hogy lássak egy részt a világból,
S egy éjjel (oly szörnyű vad éjen),
Midőn ti a véstől ijedten,
Oltár előtt a földre fekve,
Imádkoztatok mind, remegve, -
Megszöktem. Oh, a vést szerettem
Volna ölelni, mint ha testvért!...
Szemeim a zord felhőt követte,
Kezem vágyott villám tüzéért,
Mely a leget cikázva szelte...
Mit vészes szív s vész mint barátok
Töltének együtt - mondd, cserében
Fájdalmaim e bölcsejében,
E percekért mit adhatatok?”

„S futék soká - hová futok?
 Nem tudtam. Csillag nem ragyog,
 Nehéz utamba', hogy vezessen.
 De a sivár, lankadt kebel
 Az erdőn friss leget sebessen
 Sóvárgva s vidáman lehell.
 S futottam órákon keresztül,
 Akkor, megtörve gyöngé testem,
 Bágyadva a pázsitra estem.
 Hallgattam - nincs zaj - fű se' rezdül
 A vész kihalt, halvány fehér
 Fény, mint hosszú, széles szalag
 Nyúlt ott, hol ég s föld összeér;
 S távol, sötéten, hegyfalak,
 Ormok, fokok tűntek szemembe,
 S én bámulék lágy fűbe fekve.
 A vad sakál vonítani kezdett,
 Mint gyermek, élesen sikoltva;
 A kő között kígyó sikolva
 Sziszegő nyelvével ijesztett.
 De tőle szívem meg se' döbben;
 Én is, mint erdők vérszopója,
 Embert kerülve, félve, bújva,
 Mint kígyó csúsztam rejtekekben.”

„Mélyen, alant, a szikla alján
 Patak vizét csattogni hallám.
 Az ár tolul, a hullámok forognak.
 Harsogva mint száz vad toroknak
 Morajja. S bár nem szólva szól,
 Értem, mit tesz vad csattogása:
 Örök harag, örök csaták a
 Sziklával, mely velök dacol.
 El-elhallgat, s rá hangosabban
 A csendben újra dörgve csattan;
 És a magasból víg szavával
 Belé hangzik a szép madárdal;
 Kelet kigyúl - a vész elnémul;
 A szél vizes levélre simul,
 Virágbimbók, halk szenderítők,
 Most föllehelnek - s én is, mint ők.
 Fejem a nap felé emeltem...
 Körültekinték. - Félemletten
 Dobbant szívem: egy meredek
 Mélység párkányán ébredek -
 Ott háltam éjjel; hol habozva
 Az ár a szirteket hasítja,

Lépcső visz ott a sziklaszélben,
De csak Sátán lépett azokra,
Midőn az égből kidasztva
Eltűnt a földalatti mélyben.”

11

„Körül pompában mosolyog
Isten kertje, tarkán virulva;
A dús mezőn még imbolyog
Az éji könny, kis füre hullva;
A venyigének görcsös ága
Kígyózva fut a karcsu fákra,
Zöld levelét széjjel meresztve
Büszkén a dús, tömött gerezdre,
Mely gazdagon, üdén eresztve,
Mint drága fülfüggő rezeget;
Egy-egy szilaj madársereg
Megszállja őket hébe-korba.
Aztán megint a füre dültem,
S lesém a hangot, mely körültem
Rezzen meg itt-ott, fán, bokorba’.
S meg-megsuhan egy suttogás,
Oly ünnepélyes, oly csodás,
Miként ha földnek és az égnek
Csodáiról itt végzenének;
S a természet minden szava
Itt mintegy frigybe’ egyesült,
Egy órán büszke szózata
Az ünnepélyes dicszenébe.
Ma már belőlem mind kihalt,
Mi akkor oly tüzelve mart;
Szeretném üdvöm elbeszélni
S mindent, mit szívem érezett,
Lelkem úgy áhít, úgy szeret
E szép napokra visszatérni.
Azon reggel oly tiszta volt
Felettem a kék égi bolt,
Meglátszott szint’ a tiszta mennybe’
Az angyaloknak játszi rendje. -
És én e látványon feledtem
Szemem, szívem, míg menni készített
A déli nap heve felettem,
És égető szomjam emésztett.”

12

„És a magasból a patakhöz
Indultam, a szirten lekúszva,
Mind lejjebb, körül kőre csúszva,
Kapaszkodva ingó gallyakhoz.

Egy-egy kövecs lábom alatt
Meggördül és hol elhalad,
A port magasra fölveri,
Míg végre a hab elnyeli;
S én a mélység felett lebegtem,
De a haláltól nem remegtem,
Erős az ifjú, ha szabad!
S midőn veszélyes utamat
Bevégezém végső erővel,
Felém lehellett friss legével
A bércpatak, mit úgy óhajték;
S lihegve én a habba hajlék.
Ha! - egy dal hangja zeng... Csörögve
Léptek halk zörrenése közbe,
A cserje közt... oh, mily mohón
Örült szívem e hangokon!...
Szememmel a jövőt keresve,
Remegve álltam tompa lesbe:
S mindig közelb, közelbre jő
Dalolva a szép grúzi nő...
Oly tiszta dal, oly áthatott,
Oly egyszerű, szívből fakadt,
Miként ha szíve titka lenne
Kitárva, elregélve benne.
Csak egy rövid, kis méla dal volt,
De mélyen járta szívemet,
Azt zengik majd, ha éltem elmúlt,
A láthatatlan szellemek”.

13

„Szűk ösvényen a partra jön
Az ifjú grúzi nő, kicsi
Korsóját fent fején viszi.
De olykor a vizes kövön
Meg-megsikamlík s e felett,
Hogy ily ügyetlen, víg szeszéllyel,
Szívből kacagva fölnevet.
S könnyen halad; a csadra széjjel
Vállára vetve: barna leplet
Vont a nap égető sugára
Fehér mellére, szép arcára;
Vágy duzzasztá a szűzi keblet,
Gyorsan hullámozva lehelt
Az ajk, az arc forrón tüzelt,
A szem ragyog, a mell dagad,
S oly hő szerelmi titkokat
Tár föl, hogy elvesztém eszem,
Csupán arra emlékezem,
Midőn korsója csöndesen

Buggyant a vízbe; végre amint
Zavart eszem s hő lángra gyult
Szívem megint lecsillapult,
Előlem a távolba eltűnt.
Lassan haladt, de könnyen járva.
Terhe alatt mint gyenge nyárfa,
Berkek királynéja, hajolt.
Nem messze, a sziklák tövében
Mintegy benőve, hús sötétben
Két csendes kis kunyhócska volt;
Egyik egészen füstbe' ring,
Kék füstje ég felé kering
Mintha látnám, lassan kitárult
Az ajtó és megint bezárult...
Tudom, hogy bűm, kínom te nem
Érzed, mely úgy emészte éngem,
S ha érzenéd, az fájna nékem;
Hadd haljon el minden emlékem
Ez időből bennem s velem.”

14

„Bágyadva baj, veszély miatt,
Ledőltem a szép hűvös árnyon,
S üdítő, csendes, édes álom,
Zárta be szempilláimat.
Álmomban ismét megjelent,
Látom a grúzi nő alakját -
Zavart lelkem - hő szívemen
Édes, csodás aggály szaladt át...
Lihegtem - és fölébredék.
Fölöttem a szép tiszta ég,
A fényes hold, tűz-csillagok.
Egész pompájában ragyog.
Sietve a hold udvarába
Fut egy felhőcske, s ez sóvárgva
Kész martalékul leste őt.
Körül csend volt és hűvös éjjel,
A hóborított hegytetők
Fénylő, ezüstözött szegéllyel
Mereszték fel sötét fejök.
Szűk partja között sisterg, szökell
A hegypatak. Bágyadva pislog
Egy gyenge fény a szirt tövéből,
De föllobogva elsötétül
Végkép ez is. - Így alszik el
Éjfél körül az égi csillag!
Szerettem volna s nem merek
A kunyhóhoz, közelgni lopva,
Csak egy, egy vágyat ismerék,

S egy célt: eljutni szép honomba!
Az éhség kínjait legyőztem,
Sötét szívvel vadul rejtőztem
Nagy utamon. De elfedék
A fák vezénylő csúcsomat,
Mely megjelölte utamat,
S vadon mélyébe tévedék.”

15

„Igyekvém, bárha tüske tépett,
Áttörni a vad sűrűséget.
Hiába, az nem járható! Rám
Rémesb’ az erdő minden órán;
Sötét árnyék lebeg ijesztve,
Szívem borús lett és merész;
Fák gallya közt reám meresztve
Ezernyi szem sötéte néz...
Felmásztam egy nagy síma fára,
Érzém, bátorságom hanyatlik:
Egész’ hol ég s föld összehajlik
Nincs más, csak a vadon határa.
S lekúsztam kínosan zokogva,
Jeges hidegség rázza testem,
S a földet, félig tébolyodva,
Kétségbeesve marni kezdtem...
És forró, forró könny-özön foly
Le arcomon, de hidd, öreg,
Nem vágytam ily megtörve sem, hogy
Segéljenek az emberek...
Futám az embert én örökre,
Futám, miként pusztai vad,
S esküszöm neked mindenekre,
Hogy keblemből ki nem fakad
Egy hang, panasz, csak egy nyögés sem,
Elárulni nagy szenvedésem.”

16

„Te ismersz gyermekségem óta:
Dacom sírni sohsem hagyott,
De szégyen nélkül sírtam ott.
Ki látott? Csak a rothadó fa,
A hold, mely fent sütött az égen
Elöntve szép fényével engem.
Moh és homok között feküdtem,
Körül sötét erdő falak -
Egy tiszta hely terült előttem.
Egyszerre egy sötét alak
Villan meg és két csillogó pont,

S a cserje közül rá kitoppant,
A bokrot könnyen átugorva,
Egy fenevad; kinyújtja testét,
Hanyatt dől - és felugrik ismét,
Ez a puszták vad kóbora,
A büszke tigris. Éhhel mardos
Egy csontot s hangosan morog.
Farkával játszva földre csapdos,
Szeme a hold felé forog,
S ezüstként csillog, tündököl
Hátán a sárga, tarka bőr...
Én harcra kész egy fára szöktem,
Egy görcsös ágat ott letörtem,
S egyszerre vad tűz járta át
Szívem, vért szomjaz és csatát...
Most érzem, agg, ha harcra szán,
Szabadságharcra sorsom éngem,
Nem lettem volna szép hazám
Vitézi közt utolsó én sem.”

17

„Vártam. Szaglált a rémes éjben
Az ellen és egyszerre majd
Üvöltés hangzik, mint sóhaj,
Tompá, panaszos... A fövényben
Kezd most kaparni körmivel
Feláll egyenest nagy dühvel,
Meg’ meglapul és engemet
Körme halállal fenyeget.
De ütésemmel jókor értem,
S a nagy csapás, mit rája mértem,
Gyors, biztos volt. A vastag ág
Kettéhasítja homlokát,
Mint fejsze... ekkor egy üvöltés
Hangzott, olyan mint emberhörgés,
S ledőlt, de most megint egyszerre
- Bár a füvet veresre festve
Vastag sugárban omla vére -
Csatára tört kétségbeesve.”

18

„Vadul veté magát mellemre,
De kétszer fordítva verem be
Dühös torkába fegyverem...
Rémet üvölt, s megint sóvár,
Éhes dühvel ront ellenem,
S miként két kígyó, átfogózva,
- Szorosban, mint baráti pár -

Döltünk le együtt a bozótba,
A földön is tovább birkózva
Rémes dühvel. - S oly borzadály-
Keltő lehettem akkor én is,
Mint vérszopó, vad pusztatigris,
Hörögtem, a vért szomjazám,
Mikéntha tigrisek hona
Lett volna nékem is hazám,
És a beszéd minden nyoma
Kihalt belőlem akkoron;
Vad ordítás tört torkomon...
Mikéntha gyermekségem óta
Fülem csak ezt tanulta volna...
De ellenem lankadt megint,
Dühöngve földön hömpölyög,
Még egyszer egy nagyot hörög,
Szeretne megtámadni még,
Meredt szeme vad tűzzel ég,
Bőszült szeme reám tekint
S aztán végső álmra zárja,
És a halál ekkép találja
A büszke ellent - arcom arcán,
Ahogy hősnek kell halni harcán.”

19

„Még láthatod keblemben itt
A mély nyomot, hol körmeit
A szörnyeteg testembe vágta,
Nem hegedett be még, kitárva;
De majd a föld hideg ölében
Megenyhül ez, elringva szépen;
Enyhet ad a halál örökre.
Akkor nem gondoléák ezekre,
Végső erőmet összeszedtem,
A bokrokat vadul töröm...
Hiába, ah! a sorssal küzdtem:
Csak gúnyolá szegény erőm!”

20

„Végre az erdőszélbe értem.
Az ifjú hajnal már kigyúlt,
Tündöklésétől félve bújt
A csillag - utamon vezérem -
A bús vadon most újra éledt,
A köd hömpölygve szerteszéledt,
S a völgy öléből zúg felém
Egy szélrohamnak tompa zajja...
S leülve csendesen lesém:

De majd elült a szél morajja.
 Körüllegeltetém szemem;
 Oly ismerős ez a vidék.
 Oh, Istenem, hová juték!
 Megzavarodott az eszem:
 Hogy újra börtönömbe tértem,
 Hogy oly sokáig hasztalan
 Tápláltam én titkos reményem,
 Vártam, túrtam panasztalan,
 S jutalmul most a sors mit ad?
 Hogy ily ifjú, ifjú virágban,
 Midőn e gyönyörű világban
 Először álltam mint szabad -
 Az erdők illatos terén
 Szabadságom sem élvezém -
 Le kell, ím, sír ölébe térnem,
 Velem a bánat, tört reményem,
 Vágyam, mely szép hazámért bántott,
 S mi több, a szégyen, hogy ti szántok!...
 Lelkem kétely ködébe' ringva
 Gondoltam rémes álmaindra...
 De meghallám a tiszta csendben
 A zárda csendülő harangját,
 És tiszta lőn elmémbe' minden,
 Megismerém egyszerre hangját.
 És hallgatám könnyek nélkül
 Rémes szavát, s erőtlenül
 Azt hittem, e szívből hasad;
 Mikéntha öldöklő vasat
 Ütöttek volna szívemen át!
 És elborongtam: ösvényem hát
 - Szülő hazámba mely vezet -
 Immár örökre elveszett.”

21

„De sorsomat megérdemeltem!
 A puszta ménje, ismeretlen
 Zsarnok lovagját ha lerázza,
 A távolból is megleli
 A biztos utat, mely hazája
 Virányaihoz vezeti...
 Mi voltam hozzá mérve? - Bár
 Szívem vágy s gyötrelem epeszték,
 Csak meddő tűz az, mely bejár:
 Álomjáték, szellembetegség.
 A börtön jegye megmaradt
 Én rajtam - így nő föld alatt
 Nyirkos kövek közt a fehér
 Börtönvirág - csak teng, nem él,

Nem tárja széjjel levelét,
Így várja fényes nap hevét
S hosszan, soká, hervad, enyész,
Míg megsajnálja őt egy kéz,
Rabságának végét veti,
Tündöklő kertbe ülteti,
Viruló, büszke rózságyba,
Körülte mindenütt kitárva
A létnek édessége, kéje...
Mit ér? Alig hat fény feléje,
Hervasztva fényitől kihál
A kis börtönvirág hamar.”

22

„Mint e virág hervadtam el
Az irgalmatlan nap hevétül,
Fejem hiába dugtam el
A völgy füvébe menedékül;
Mint tüske-koszorú fonódtak
A füvek, a sárgák, aszottak,
Fejem körül. A szürke szirtek
Odúin lomha gőzök törtek.
A föld nehéz álmát aludja,
Nem hangzik a fürj pitypalattya,
Sem a csamicsák zummogása,
Sem tiszta csermely mormogása.
Csak egy ravasz kígyó kerenge
A fű között lassan előre,
S mint egy arany rovasú penge,
Hasít át a permet fövénnyel;
S csillámlik a hő déli fényben
Gyűrűs, sikamlós, tarka bőre;
Lefekszik a meleg homokba,
Gyűrűkbe hajlik hármason,
Majd, mintha égetnék, kirúgva,
Gyorsan magát s habként mozogva,
A cserje közt tovább oson.”

23

„És csend honolt; bevonva kék
Lepellel tündökölt az ég.
Nem messze két hegy orma állt
S egyik mögött félig takarva,
Távol ködében e mogorva
Zárdának láthatám falát.
Lent a mezőt keringve szabja
Aragua és Kura habja,
A zöld szigetkéket habozva,

Ezüst szegéllyel körbe mossa;
A parti gyenge bokrok alját
Friss habjaik enyelgve nyalják...
Még messze a szigetcsoport.
Fölálltam volna - ám kifáradt
Tagom lehúz, agyam zavart
Kiáltanék - de a kiszáradt
Nyelv néma volt, merev, fagyott;
És eszméletem elhagyott,
Hideg ráz, mint halált előző
Örület.

S rémlett, mintha mélyben
Feküdném iszapos fövényben,
Tajtékozó folyam-örvényben,
S környezne titkos, rémes éj.
Szomjam hevét habjával oltva,
Susogva hő keblemre folyt a
Friss, jéghideg víz... S annyi kéj,
Oly édes érzés szállt szívemre
Hogy féltem, álom jó szememre -
Amint felettem habra-hab
Vadul tolongva összecsap;
S a holdsugárnál édesebben
Sütött a nap lent a vizekben.

Körültem fel s alá enyelge
A kis halaknak tarka serge.
S hová a fény süt, arra fut
Egy most is, ah, eszembe jut
Néhányszor lassan megkerült,
Bizalmasan hozzám merült,
Pikkelye fénylett, mint arany,
S mindig közelb, közelb suhan
Bizalmasan, szerelmesen...
S oly mélyen, bánatteljesen
Nézett reám kis zöld szemével,
Hogy engem ámulat fogott...
És hangja lágy, ezüst zenével
Csodás beszédet suttogott.

Dalolva szólt:

„Óh, légy enyém,
Fiam, nálam maradj:
Csend s béke van a víz terén,
Az élet itt szabad.

Előhívom majd húgaim;
És körtánc, tréfa fog
Enyhíteni szíved gondjain,
Bús arcod fölragyog.

Aludj; az ágy megvetve, kész,
Hótiszta a lepel,
Időd szép álomban enyész,
A friss hab ringat el.
Szeretlek, ifjú, szép vitéz,
Óh, add magad nekem,
Szeretlek, mint folyók vizét,
Mint ennen életem!”

És hallgatám soká, sokáig;
És mintha a hullám morajja
A hal szavával összefolyva
Vegyitné titkos suttogását,
De erre álmom megtörött,
Körül sötét, zord éj terült,
Az álomkép mind elrepült
És test-merevség vőn erőt
A lelki vad zajgás fölött.”

24

„Így leltetek meg a fővénybe’,
S behoztatok zárdánk ölébe...
Egyéb előtted tudva már -
Vajjon szavam hitelt talál,
Vagy nem, mindegy. Csak az sajog
Szívembe’, hogy kimulva éltem,
Nem ős hazámba’ hervadok, -
Hogy mindaz, amit elbeszéltem,
A küzködés, a szenvedély
Ha rám borúl a síri éj,
Feledve lesz - sötét nevem
Nem említendi senki sem.”

25

„Ég áldjon... add, öreg, kezed;
Enyim mi forró, érezed...
És tudd meg, keblem ezt a lángot
Már gyermekségem óta rejti;
Most nem talál már benne tápot,
Földhöz kötő láncát lefejt,
S fölszárnyaland Ahhoz megint,
Ki szereti minden fiát,
S az örökítélet szerint
Ott szenvedést vagy enyhet ad.”

26

„Ha üterem végkép kidobban -
S hidd el, nem vársz sokáig erre
Temessetek majd a szabadban,

A kertbe ott, a tiszta helyre,
Hol a virágos két akácfa
Zöld lombjait susogva rázza...
A fű is ott bujábbra nőtt
S az illatos virány között
Az enyhe lég üdén fuval,
A kis levél vígan csörög,
Enyelgve nap sugárral,
Ott hadd nyugodjam én, öreg!
S derült verőfényes napon
Végenyhemet ott megkapom;
Belátom a Kaukáz havát,
Talán - a mely felőle kék -
Elhozza majd az esti szél
Baráti, végső búcsuját...
S a honias szép hangot is még
Holtom előtt meghallom ismét,
És mintha, ah, úgy érzem,
Testvér, barát hajolna hozzám
Ki áldva fogja meg kezem,
Verítéktől megtörli orcám,
S hazám felől regél, susog,
Fülembe édes dalt lehel...
E gondolattal hervadok
S kit sem átkozva alszom el!...

1839

Arany László fordítása

GYERMEKMESE

Töredék

1

Elszállt az elbeszélő vers kora,
Sok rímes történet merült a multba;
S itt nem hibás a versírók sora
(Bár van, ki versét érdesen gyalulta),
S tévedhet a közönség tábora;
Ki a hibás, én arról hallgatok,
De verseket már rég nem olvasok;
Nem, mintha nem szeretnék verseket,
De kár mulatni drága perceket
Csengő rímekkel... érett századunkba,
Jól tudjátok, jobban talál a munka.

2

Verset nem olvasok - de élvezet
 Papírra firkálgatni hébe-korba;
 Farkán ragadni könnyű versemet
 S három rímet kötni egy csokorba.
 Mint például most ezt a rímemet.
 Ezért írom most ezt a vers-mesét.
 Bűvös-homályos mese-szövetét
 Magyarázgatni nem kezdem külön,
 Így a kérdezgetést elkerülöm,
 S morál is lesz a legvégén, hibátlan,
 Hogy gyermek is elolvashassa bátran.

3

Ismert a hős, nem új a tartalom;
 Jobb így: unt lesz az új fakulva, vénen!
 Lobogva, lelkesen, fiatalon
 Más démonról dalolt a költeményem:
 Gyermek-kaland volt, dőre buzgalom.
 Hová került a drága kis füzetke?
 Tán illatos, finomkesztyűs kezekbe?
 - Egy *c'est joli!* már csendül is felém -
 Vagy egér fut lombozva levelén?
 Ez előkelő ördög s nincs vonása,
 Amely elődjének lehetne mása.

4

És most megkérlek, jöjjetek velem
 A rózsaszín sztóros hálósobába,
 Szemfárasztó a tarka szőnyegen
 A sok keleties, szeszélyes ábra.
 Édes borzongás lep meg hirtelen
 S tüzzel legyint meg a szobácska hője:
 Szűz-lehelletes, álmos levegője;
 Lám, itt a kéz, a váll s a vállakon,
 Csipke-szegett, vánkös-patyolaton
 Egy szép profil, kissé szigorú nőben.
 Két Mefisztó-szem néz reá merően.

5

Hogy éppen a fő-Sátán áll-e ott,
 Vagy holmi rangtalan, kis kósza szellem,
 Amilyen gyakran tesz szolgálatot
 Titkos családi ügyben, szerelemben,
 Azt nem tudom. - Ha földi alakot
 Láthattam volna, szarva, öltözéke
 Megmondta volna: úr-e, csőcselék-e;
 De szellem - tudja mindenki, mi ő:

Élet, érzés, tekintet, hang, erő -
Eszmének is - test nélkül - arca hány van!
(Rajzokban csúf az ördög általában.)

6

Nem így rajzolta volt a képzelet
A szűz ösztön rémét rajongva, régen.
Hatalmas kép ragadta lelkemet:
A többi képzelet-szüllött körében
Mint néma, büszke cár emelkedett,
Igéző-szép alakban, ragyogóan,
De borzongatva s szívszorongatóan -
És ifjúságom álmai között
Ez a látás sok évig üldözött...
Majd más álmokkal is szakítva nyersen,
Megváltam tőle mindörökre - versben.

7

Nem rossz ellenséget lehűteni:
Epigrammát arcába vetni kéjjel.
Akarsz barátodnak befűteni?
Bombázd drámával, hosszú költeménnyel.
De hagyjuk. - Kár időt veszíteni.
Amint mondtam, szűznél bujkált a sátán,
De meg nem indult szűzi álma láttán.
Természetes: vér benne sose folyt,
Szerelemről más felfogása volt;
Ravasz kísértés bujt minden szavába,
Dehát lángész volt, génusz, hiába.

8

„Te nem tudod, ki vagyok én, de rég
Átlátok rajtad én, a láthatatlan,
Szólok hozzád régóta már, de még
Minden szóm elsuhant tapasztalatlan
Gyermekszíved mellett, mely még nem ég,
Csak bámul, szót se szólva, csendesen.
Hadd bámuljon. Mért mondjam meg nevem?
Riadtan rántanád el szívedet
Bolond szerelmestől, ki úgy szeret
A maga-módján... Várok türelemmel,
Nekem sem csók, sem ölelés ma nem kell.

9

Ha alszol, földi angyal, s kebledet,
Melyben a ritmust szűz véred dobolja,
Álom ringatja s éji képzelet,
Én állok ott, párnád fölé hajolva,

Gyönyörködöm s beszélgetek veled.
És csöndedben - véletlen mestered -
Sok csoda-dolgot elmondok neked...
Csupán előttem tárult titkokat,
Mert láttam titkot jártomban sokat.
Mert ami földi, nem bilincs nekem,
S örökélet s tudás ítéletem.

10

Pár éve már: a főváros felett,
Alvó ezrek felett jártam repülve;
Szökölt a köd már; pirkadó kelet
S nyugat pirosát színben egyesülve
Láthatta észak: halk istenveled
Istenhozottal így ér össze. Lenn
Titkos zsongás hangzott a fénytelen
Városból: bűnös álmok zsvajja,
S homályos volt a Néva moraja.
Mely átcillant hajók között s a lomha
Vízen tenger felé lengette zsongva.

11

A paloták során az oszlopok,
Mint sűrű árnyéksor, mélázva álltak,
A partról szép gránit-lépcsősorok
Fürödni tajtékszürke habba szálltak,
A sorsos évekből maradt nyomok
Megtisztultak hullámmal mosva régen -
Most csillagok mosolyogtak az égen,
Néztek magasságból a büszke porra,
Mintha szerelmük méltó társa volna
S jobb volna lenn a földi bús zugokban.
És akkor én is... én is mosolyogtam.

12

És mélyre küldtem mély tekintetem,
S láttam - s hogy úgy mondjam: hízott a májam
Cégéres bűnt nagyúri helyeken,
Haszonlesést az örökmécs-homályban;
Elfogtam a föld kóbor zsvajját,
Víg kacagást és kínhalál jaját,
Az ujjongó bűnt és a kínhozót,
Imaszók közt kilestem átkozót,
Szűz álmokban buja hevületet!
Csalást, csalódást, kint, örületet.

13

Öreg ház nézett a Névára le
 Előkelő, szent hagyományu csendben;
 Tekintélyes komolysággal tele
 Százados pompa élt a sok teremben;
 A falakon herceg-törzs címere;
 Hullámeres márvány-oszlopsorokkal
 Ékes a ház, vasmívú balkonokkal,
 Melyek művészi kézzel ötvözött
 Dísszel függtek az oszlopok között;
 És a merészt az ablakok homálya,
 Riasztva bár, vonzotta s invitálta.

14

Valamikor más élet járta ott,
 Rajzott belül a város nagyja, szépe,
 Egy elmúlt udvar népe ragyogott,
 Rég elfelejtett tettek nemzedéke,
 A zeneszó táncra hívogatott,
 Az ablakok a habra fényt vetettek,
 Benn rizsporos, kondor fürtök lebegtek,
 Asztal alatt egy-egy meg nem figyelt
 Piros sarok adott találka-jelt,
 Az érdemrendes vének meg csak ültek
 S akkori arszlán-ifjakat csepültek.

15

Az a kor elmúlt s elmúlt embere,
 De mások érkeztek helyére nyomban,
 Egy nemzedék kihalt. Por lepte be
 A büszke ősök képét a szalonban,
 Gyom és fű nőtte az udvart tele,
 S a termék régi fényének helyébe
 Nyirkos homály s köd költözött cserébe.
 És pusztának látszott a régi ház,
 Pedig csendjében gazdaszem vigyáz:
 Szikár, fenséges arcú vén, ki gyakran
 Perel az új időkkal gondolatban.

16

Szép szál öreg volt, jó ölesre nőtt,
 De a családban zord, kegyetlen ember,
 Fukarszavú; csak járt-kelt délelőtt,
 Ebédelt, aludt... s ha nem jött a szender,
 Élces szavak könyvével ölt időt,
 Álmatlanul Voltairet olvasta ágyban,
 Ilyen az ember: hisz a hagyományban.
 Volt egy tizennégyéves lánya, de

Csak ebédnél találkozott vele,
Mikor lejött a misszel kis kötőben
S ott ült nagy illedelmesen, merően.

17

Egyedül volt, apjától rettegett,
S üldözte missze zord szigorúsága,
Nőtt, mint a gyöngyvirág üveg megett
Vagy hó alatt a rét halvány virága,
Csinos lány volt, de rendre odalett
Az arca színe, megsápadt egészen,
Napról-napra merengőbb lett a két szem,
Eldobta unt könyvét, embert került,
Legszívesebben ablakához ült
S elkóborolt az álma messze-messze,
Míg játszadoxni nem küldötte missze.

18

Ilyenkor ő a nagyterembe ment,
A tágas tér ott futkosásra hívja,
Furcsán csendül a lépte odabent
A dohosságban. Ifjú hullá sírja
Lehellhet, mikor kiássák, ilyent.
És a hatalmas tükrökben a tárgyak
Színtelenek, megnyúltabbak, soványak.
Mintha holt füst takarná - s hirtelen
Suhogás hallik egy titkos helyen.
Elhallgat, moccan újra - jaj, elég lesz!
(Az őszelleme volt - vagy tán egérnesz.)

19

S aztán? - titkot betűzni megtanult
S a rom beszédét is már értegette,
Sápadt fejében lázas eszme gyúlt,
S a ködfátylas levegőben felette
Lengő kísértet-raj csoportosult.
Nem hagytam el. Hallgatni gügyögését,
Figyelni lányka-melle remegését,
Elfogni nyugtalan tekintetét,
Mohón habzsolni szűz lehelletét
Nekem nevetséges volt, ámde új volt,
S gyönyörűséggel ittam ezt az új bort!

20

Beleszerettem, hadd árulom el.
Dehát valóban szép volt zsenge Szépem,
Sem Perugino, sem nagy Rafael
Nem alkotott örök művészetében,

Amikor ihlet-láng gyújtotta fel,
Ilyen profilt. Megejtő, ritka báj van
S kifejezés minden mozdulatában,
S bár az életkor változást hozott,
Gyermekszeme semmit sem változott,
Egyforma titka: bú, derű, reménység -
Sötét, akár az óceáni mélység.

21

Megláttam, hogy azok közül való,
Akik korán érnek minden tudásra,
A boldogság, a kín, a rossz s a jó
Itt jó talajt lel. Nem fordulva hátra,
Mennek, hová a sors-kovácsoló
Véletlen vonja, cselt, irányt se sejtve,
Bűnbánat nélkül, panasz-szót sem ejtve,
Érzésük nem ismétlődik sosem...
Én az ilyen lelkeket szeretem,
Keresem a világban és becézem,
Mert egy kicsit az én fajtámnak érzem.

22

Különös álmok fogták meg szivét;
Olykor a kongó, elhagyott terembe
Pompát, virágot képzelt, fényt, zenét,
Vendégraj tódult, zsinatolt kerengve,
Fülledtség verte vére ütemét,
Remek mintákkal ékesült ruhája,
Aztán sarkantyú pengett és utána
Csodás álomvitéze megjelent
S vele keringő álomtáncba ment,
Forogtak a bálörvényben hevülten,
Míg egy karszékbe nem hullt kimerülten.

23

S akkor szemét ravaszul sütve le,
Lábát előre csúsztatja merészen,
Kétértelmű társalgást kezd vele
Kacéran, kezdeményezésre készen;
Vidám és szellemes volt partnere,
Bár hangja néha túlon túl fölényes;
De végül: kedves, olvadóan édes...
Most mit tegyen? Egy színleltlen-setét
Tekintet visszalökte kedvesét.
S a szíve vert lüktetve és dobolva,
S az ajka íve elhajolt mosolyra.

A tükrenél sokszor órákon át
 Simítja sűrű fürtjét, majd meg ékes
 Virágokkal díszíti szép haját,
 Majd szemmel és hajló fejjel negédes,
 Hanyag vonáshoz szoktatja magát.
 Tanácsadásra készültem, de kényes
 Leányesze, a friss és leleményes,
 Szempillantásra mindent kitalált;
 S az idő közben némán tovaszállt,
 S eljött a kor, melyről sokféleképpen
 Sok badarságot írtak sok regényben.

Tizenhét év. Ez nagy nap volt nagyon.
 Mit eddig rács mögé zárt missze s apja,
 Világ elé lép helykén, szabadon.
 Vén apja a vén nagynénit hivatja
 S tanácskozássra gyűl a sok rokon;
 Mindegyiknek az első bál a gondja,
 Egyik töprenkedő aggódva mondja:
 Vadóc leány ez s túl szemérmetes,
 Másik megnyugtatóst abban keres,
 Hogy érdekesség ez s fokozza báját;
 Aztán vizsgálják báli díszruháját.

De múlt a nap s a báli este jött.
 A láza már reggeltől rázta Szépem,
 Sírt, izgatott kezében eltörött
 Az arany karperec, a kesztyűjében
 A varrás felszakadt... bú s gond között
 Ült a kocsiban gyötrötten, szorongva,
 S amíg robogtak, egyre nőtt a gondja,
 S mikor kiszállt, a lépcsőn megbotolt,
 És olyan halvány és bús képe volt,
 Mikor belépett... Suttogás követte
 Jöttét... A bál világa észrevette.

Állott a bál, a kedv emelkedett,
 A város „krémje” mulatott a bálon,
 Nem én adtam nekik ilyen nevet,
 De jellemző a krém szó, úgy találom,
 Nem ismertem meg ismerősöket,
 Az arcok úgy hazudtak lankadatlan,
 Hogy fejemet már-már bánatnak adtam;
 Figyeltem csevegőket, suttogókat

S elfogni nem tudtam, csak röpke szókat,
- Névtelen eszmék s érzések darabját,
Nem ismert alkotások rész-iratját...

.....

1840

Áprily Lajos fordítása

A DÉMON

Napkeleti elbeszélés

ELSŐ RÉSZ

I

Mogorva Démon - kósza lélek -
Röpült a bűnös föld fölött,
És benne egy szebb, régi élet
Emléke dúsan felszökött:
Midőn az égi fényben lengve,
Mint tiszta angyal csillogott
S útjában üdvözölték rendre,
Boldog-mosolygón szállva szembe
A röpke hullócsillagok,
S midőn az ősködön keresztül
Tudásra szomjan kergetett
Az éter útján seregestül
Vándorló csillagfényeket;
Midőn még hitt és szeretett...
Elkényeztette a teremtés!
Bút-bajt nem ismerő, szerencsés
Elméjét nem gyötörte még
A végnélküli meddő korszak...
Óh, mennyi drága, régi kép,
Mit most újból idézni borzadt.

II

Mert rég alátaszíttatott
A lény-nem-lakta, puszta űrbe:
A századokra századok
Jöttek - mint percre perc - repülve:
Örökké mindig egy körön;
S bár néki ez nem volt öröm -
Bajt hintett szét a Földtekére,
Előtte nem meredt határ,
S mert senki nem szállt szembe véle,
- A bajszerzést is únta már.

III

Fenn, túl a Kaukázus hegyormán
Röpült az égi számüzött,
És lenn a Kazbek gyémántformán
Örök hófényben tükrözött.
Mint sziklarés, kígyó tanyája,
Sötéten kígyózott alája
A Darjai bős szirtek között.
A Terek, mint oroszlán, szökken,
Bömböl, s a hab leng, mint sörény.
A szirti sas, mely zúgva röppen
Az ég azúrszínű ölén,
Megérti jól a víz igéit;
Útján felette lengenek
Aranyló déli fellegek,
Amint észak felé kísérik.
...Titkos, mély álom árnya hull
A tornyosuló vad kövekre,
A csúcs a táj fölé borul,
Gyors hullám csillámát követve.
S a sziklabástyák, várfalak,
Amint a ködbe bőszen néznek,
A zord Kaukázust látszanak
Őrizni, mint kevély vitézek...
A természet vad és kemény
Volt arra: - ám a büszke lény
Lesujtó pillantással nézte
Azt, mit teremtett Istene,
És homlokára nem volt vésve
És nem hatott rá semmise'.

IV

S a tájak újabb képet szőnek,
- Ámul az éter zord fia -
Mint végtelen, virágos szőnyeg,
Színpompás, hímes orgia,
Tárult elé Georgia!
A fák sudár oszlopként nőnek,
Csacsogva fut le száz patak
Szineskövű medren, kanyargón.
Hol rózsabokrok állanak,
Csalogány csattog édes hangon
S tündér lány hallja álmatag',
Platánok árnya mindent elfed:
Örökzölddel bevont fejek...
Barlangok, hús rejtekhelyek,
Hol félénk szarvasok delelnék.
Napfény, élet, lomb zizzenése,

Száz csacska hangnak rezzenése,
Amint a fák s bokrok lehelnek...
Zsongító, tikkasztó a dél,
Párától terhes, mély az éj,
Mindent behint a harmat-illat
És pilla villan, mint a csillag:
Grúz lány szemén szűz szenvedély.
Ám mind e tünde, szende kéj
Láttán sincs más a kósza lénynek
Keblén, csupán kietlen éj -
Sem új érzés, sem új remények...
Mindent, mit látott, mit figyelt,
Csak megvetett, csak irigyelt.

V

Hatalmas udvar, nagy falak -
Az ősz Gudálnak építette,
Verejték- s könny-adót fizetve,
Sok évig, nyüzsgő szolgahad.
A falról reggel árnyakat
A szomszéd hegyre vet vörös fény...
A sarki bástyától az ösvény
Lépcsők sziklába vájt fokán
Vezet. Egy árny suhan amarra,
Fehér fátyol látszik csupán:
Az ifjú hercegnő, Tamara,
Vizet mer az Aráguán.

VI

A hegyfokról régóta zordul
A völgybe néz a néma ház.
De benn ma vidámság tanyáz:
A zurna zeng, bor habja csordul -
Gudál leányát jegyzik el,
A sok rokon nászt ünnepel.
A padlót dús szőnyeg takarja,
Ott ül társnői közt a lány.
Az óra játszva, dal szaván
Repül. A nap tüzes karajba
Bukik le szirtek hajlatán...
Tenyérrel ütve ritmust, lassan
Dobolnak: csengettyűs dobot
Rezeget az ifjú menyasszony,
S amint kezével rajt kopog,
A dob feje felett forog.
Szárnynál könnyebben árnya lebben,
Majd meg merőn előre néz.
Könnyfátylas pillantás ígéz,

Amint fösvény pillája rebben,
Majd elpihen, majd fenn libeg
Két éjszinű szemöldök-ága.
Majd meg suhan, majd meg tipeg
Istennőéhez méltó lába.
És mint a gyermek-álom, oly
Boldog szemén a szűz mosoly;
Holdfény, mely rezgő harmatcseppen
Csillogja tünde rigmusát,
Alig mosolyghat édesebben,
Mint ő - az élő ifjuság!

VII

A csillagokra mondom én,
És Napnyugatra, Napkeletre!
A gazdag perzsa sah szegény -
Mert nincs király a Földtekén,
Ki csókot hintett ily szemekre.
És forró déli éjjelen
Hárem hűs kútjából ömlve,
Harmatcsepp még nem gyöngyözött le
Ehhez hasonló termeten!
S a kedves homlokán bolyongó
Szerelmes kézzel még halandó
Ilyen fürtökre nem simult:
Mióta menny s föld szétszakadt, óh,
Én esküszöm, szépség, hasonló,
A délszakon még nem virult!

VIII

Gudál házának napsugárja
Könnyű táncát utolszor járja...
Óh, jaj, másfajta másnap várja
A víg, csapongó gyermeket:
Új sorsának rabság az ára,
Vár új családra, új hazára
S a bánattól retteg, remeg -
De aggodalmát nem mutatja,
Csupán arcát felhő fedi...
Óh, minden egyes gondolatja,
Sudár testének fordulatja
Oly szűz szerénységgel teli,
Hogy most, ha éppen arra szállna
A Démon s rápillantana -
Eszébe jutna régi álma,
Megállna s felsóhajtana.

IX

S a Démon látta. - Pillanat csak
S kimondhatatlan indulat csap
Fel benne - lénye megremeg,
És néma lelke pusztaságát
Csodálatos dal tölti meg.
Úgy érzi: lényén újra jár át
A szeretet, a szép s a jó.
...Sokáig még a gyengéd képen
Édelgett. - Mint álom-való
Vonult elébe emlékképpen,
Miben hajdan gyönyörködött,
Mint régi csillag új mögött.
És titkos kényszer verte gúzsba,
Új fájó érzés járta át,
Szívébe régi emlék súgta
A múlt szerelmetes szavát...
- Tán új éltet jelent e sejtés?
Lelkében sanda vágya kelt és
Szót erre lelni nem tudott.
Felejtést Isten nem adott,
De néki sem kellett felejtés...

.....

X

A lázas vőlegény lovát
Megállás nélkül, csak tovább,
Nyugat felé hajszoja, hajtja.
Aráguának zöld a partja
S e parthoz baj nélkül elér.
Tevéi hátán el se fér
A sok kincs. Roskadozva jönnek,
Hajcsárnép messziről zsibong,
Az úton végtelennek tűnnek,
A sok csengettyű csengve bong.
...A karaván halad. Az élen
Ott lépdél Szinodál ura,
Kötőféket tart hosszura.
Vad szikrát szór a nap tüzében
A kardhüvely s törén a tok;
Hátán ékes fegyver ragyog.
Köpeny-ujját szélesre oldja
A szél - mutatva rajta sok
Ezüsttel hímzett varratot.
Nyergének tarkán csüng a rojtja -
És zablájának dús a bojtja -
A színarany szerszámu ló
Tajtékozó, ficáncoló.

Karábah méne ez: meresztget
Fület, míg minden íze reszket.
Felhorkant és oldalra rúg,
Hol lent a hegy vad árja zúg.
Veszélyes, szűk a parti ösvény:
Baloldalt szirtfal, ám az út
Jobb szélén örvény - mint dühös lény.
Későn van. Nincs többé vörös fény
Az ormokon. - Leszáll az est
S a karaván ügetni kezd.

XI

És ím: kápolna áll az útban...
Régóta nyugszik itt az Urban
Egy herceg; szent volt élete
És gyilkos kéz sujtotta le.
Azóta az, ki itt megy hadba,
Vagy esküvőre itt siet,
A kápolnánál elhaladva,
Egy ájtatos fohászt rebeg.
A jó utast e jámbor tette
A mozlim törtől megmentette.
...De e legény göggel teli:
A szép szokást nem tiszteli.
A sanda Démontól felajzva,
Vak vágya kel - ez épp a csel! -
S epedve a menyasszony-ajkra
Lélekben vad csókot lehel...
És ím - elállják ott az ösvényt!
Kettő - vagy több? - Lövés! - Mi történt?
Kengyel feszül a jó lovon,
Sisak megdül a homlokon.
A bátor herceg szót se' szólva
Lendül - török puskája csak
Villan. Korbács csattan. Lecsap
Mint sasmadár... Lövések újra!
Vad hang; a tompa hördülés
A völgyben szirttől szirtig elzúg...
A harc rövid volt. Végül is
A félénk grúz kíséret megfut.

XII

Már csend volt. Csak néhány teve
Bámult a holttestekre le,
Rémülten csordává verődve.
Süket hangon csengett bele
Csengőjük most az éji ködbe...
Kifosztva már a dús menet

S keresztény holttestek felett
Csak gyászmadár kereng az éjben,
És békés sírjuk nincs a mélyben:
Kolostorban, hús bolt alatt,
Ahol apáik nyugszanak;
Anyá s nővér is mind távol van -
Asszony nép hosszú gyászfátyolban,
Könnytől, imától elfásultan
Távol honból nem érkezik...
Azonban síremlékül ottan
Kegyes kéz által állítottan
Ácsolt kereszt emelkedik.
Tavasszal majd iszalagokban
Örökzöld lombja hajt ki fenn,
Smaragdszín hálóját kitárva,
S gyakran lesz majd, hogy erre járva,
A vándor, tikkadt perciben,
A szent árnyékban megpihen.

XIII

A ló üszőként vágat, úzve,
Kapál és fujtat, szinte küzdve,
Majd lassít - már csupán üget,
A szél felé hegyez fület.
Az orrlíát szélesre fújja,
A föld színét rugdossa, túrja
Patája éles szélivel.
Csapzott sörénye száll magasra,
Amint észvesztve vágat el,
Míg hátán hangtalan lovása
Nyergében már előrehullt
S a ló nyakára ráborult.
A kantár petyhüdtlen lelebben,
Kengyelben csüng lazult boka,
És egyre szélesebb mederben
Vértől szivárog homloka.
- A ló, hogy gazdáját megója,
A harcból nyílként messzeszállt,
De az oszét gonosz golyója
Az éjben mégis rátalált.

XIV

Gudáléknál sírás, jajszó van,
Mindenki az udvarra gyűlt...
Ki az, kinek lova hajszoltan
Eddig futott s itt elterült?
S a ló hátán ki ül halottan?
A barna arcvonásban ott van

Nyomokban még a harci vész.
Ruháját, kardját vér borítja,
S végső görcsével még szorítja
A lósörényt a hullakéz...
Menyasszony! nem sokáig várta
Az ifjú vőlegényt szived...
Nagyúr volt: szót adott és állta;
A nászra, ím, megérkezett.
De jaj szegénynek! - többé ez már
A könnyüléptű ménre nem száll!

XV

Egy gondtalan családra hullt
Villámként Isten sujtó karja.
A nászi ágyra ráborult
És csak zokog szegény Tamara...
Minden könnyből új könny fakad,
Közben hullámszik keble halma -
De ím... egyszerre mintha csak
Felülről bűvös hang szólalna:
„Ne sírj, gyermek, ne sírj hiába!
A néma testet könnyed árja
Életre már nem keltheti,
Csak fátylas lesz szemed világa
S orcád a könny kiégeti...
Ő messze már, ő meg se' sejtí,
Hogy így emésztet szívedet.
Az égi fénysugár megejtí
A végtelent néző szemet.
Annak, ki szférák hangját hallja,
A Föld már semmit sem jelent.
Egy lányka könnye és sóhaja
Nem hallható a mennybe' fent.
A sors, amely halandót érhet,
Te földi angyal, hidd nekem,
Nem éri meg, hogy fájjon néked,
S akár egy bús perced legyen.

Fenn, a légnek tengerében,
Nincs vitorla, nincs irány.
Fellegek közt leng az égen
Csillagforma, fényvirány.
Ott fenn nyom-nem-hagyva járnak
Láthatatlan réteket
Foghatatlan égi árnyak -
Bodros felhőrétegek.
Elmenendő, meglelendő
Nem derült ott s nem borult,
Nem kelt vágyat vélt jövőendő

S nem fájdalmas ott a mult.
Hogyha szíved véstől vérző,
Csak tekintsd a csillagot,
Légy a földit meg nem érző
S rendületlen, mint az ott!

Mihelyt leszáll az éj palástja
A Kaukázus zord bércein,
Mihelyt a föld mintegy varázssra
Elnémul bűvölt percein,
Mihelyt a szél a messzi szikla
Szikkadt fűszálát megsimítja
S az abban rejtezett madár
A félhomályba játszva száll,
S a szőlőtő árnyas tövében
Az éj harmatját szíva mélyen,
Új bimbót hajt az éj-virág
S mihelyt aranyló holdvilág
A hegy mögül kibúvik siklón
És aztán rádkacsintgat titkon -
Akkor szállok majd én ide
És el sem hagylak már az éjjel,
Aranyszín álmot hintve széjjel
Pillád selyempihéire...”

XVI

A hang a térben nyomtalan szállt,
És minden néma lett megint...
A lány riad - körültekint:
Kimondhatatlan nyugtalanság
Kél keblén, mert a régi kint
Vad mámor s titkos láz kavargják
És benne mind vadul kering...
Bilincseit lerázta lelke,
Erében égő tűz rohant,
S úgy tűnt, mint hogyha egyre csengne
A sohse-hallott tünde hang...
Még pirkadás előtt lezárta
A várt alvás fáradt szemét,
De furcsa új sejtelmek álma
Kötötte gúzsba szellemét:
Egy ködbe burkolt, néma lény,
Kin lángolt földöntúli fény,
Hajolt egész fölébe, mélyen,
És oly gyengédség volt szemében
S oly fájó volt tekintete,
Mint hogyha véle sínylene...
Nem angyal volt, nem égi őre,
Isten-rendelt védelmezője;

Szivárványból szőtt égi szín
Nem csillogott a fürtjein.
S nem volt pokolszülötte beste,
Nem volt elkárhozott szegény.
Olyan volt, mint a tiszta este:
Se' nap, sem éj, - sem árny, se' fény.

MÁSODIK RÉSZ

I

„Apám, apám, kíméld leányod!
Szünjék szidalmad ömleni...
Miknek nyomát orcáján látod,
Hidd el, nem első könnyei...
Oly messziről kérők hiába
Házunkhoz mért sereglenek?
Én nője egynek sem leszek...
Elég lány van Georgiába'.
Apám, szünj meg korholni hát!
Lásd: napról-napra, mint virág,
Úgy hervadok. Mint titkos méreg,
Emészt egy ármányszülte lélek,
Ábránddal, mely nyugtot nem ad...
Halódom - óh, szánj meg tehát!
Meggondolatlan, bús leányod,
Apám, a szent zárdába add;
Az Üdvözítő majd megszán ott -
Elétárom fájdalmamat...
Öröm többé nekem nem kell; a
Kolostor árnyas csendjiben
Lelkem - míg rámmárul a cella
Ifjú halottként elpihen...”

II

És elvitték egy messzi tájra,
Hol zord klastromfalak között
Testének hamvas, ifjú bája
Nyers szörruhába öltözött.
De most emitt a durva fátyol,
Akár a lágy kendő előbb,
Szívet takart, vad-lüktetőt,
Mely lázadott szokatlan vágytól.
S ha gyertyafénynél térdepelt,
Ha szent zsoltárra hitt az óra,
Imái közt egy ismert szóra,
Egy hangra gyakran felfigyelt.
Máskor sötét szentély ölében,
Gomolygó tömjénfüst felől

Egy ismert arc bukkant elő
És hangtalan hajolt fölébe.
Csendben, mint csillag szállt oda.
Szólt hozzá, hívta - ám hova?

III

Elrejtve áll a szent kolostor
Hús árnyékban, két domb között
Platán- s topolya-sorban. Olykor
Midőn az est mindent beszótt
S a mélyből kúszik már az éjjel -
Egy cella fénylik sárga fénnel
És rejt egy ifju vétkezőt...
Körben mandulafák öveznek
Árnnyal megannyi bús keresztet,
Mely örként egy-egy síron áll.
Karbon dalol sok kis madár.
A földből források születnek,
Hús hullámuk bohón szalad
S a legmagasabb szirt alatt
Barátként egymáshoz sietnek.
Medrük felett a sok bokor
Olyan, mint dús virágcsokor...

IV

Észak felől a hegység látszik,
S midőn a rózsás hajnal játszik,
Midőn a völgyből pára száll
S mint füst gomolyg kékfényű messzin -
Kelet felé fordulva áll
S imára hív távol müezzín...
Harangok csengetése leng
A légből és a zárda ébred...
Még ünnepélyesség dereng,
Egy ifju grúz leányka lépked
A meredek part oldalán:
És karcsu korsót hord a lány...
A hófödött hegylánc fala
Csak körvonal: fényes-lila
Csipkés szegély a tiszta légbe',
És alkonyatkor mintha égne
Rőt főkötős ábrázata...
S van egy hegy ott, mely felhőt vág szét
És társa egy sem ér oda:
Bíborpalástban áll a Kazbek,
A Kaukázus kevély ura.

V

De vétkes gondolattal telve,
Nem fogja fel Tamara lelke
A tiszta szépet. Néki táj
És égbolt, minden: zord sötétség;
Lelkének tükre, tompa kétség:
A hajnalfény, az éj-homály...
S midőn az álomterhes éjjel
A hús földön mindent beföd,
Ő félig bomlott szenvedéllyel
Lehull a szent ikón előtt.
Patakzó könnyétől nem alhat,
Keservesen zokogva jajgat,
Míg künn a vándor félve hallgat,
Szólván: „A hegység szelleme
Bilincsbeverve sír a mélyben -”
És megrettenve, másfele
Vágtat lován a rémes éjben...

VI

...Szorongó búa elmerül
Tamara - óh, be gyakran ül
Borongó gonddal ablakában,
Elrévedezve messze tájban.
Naphosszat sóhajt, vár, mereng -
S egy suttogást hall: Eljövend!
Nem múlt el nyom nélkül az álma:
Hogy eljött hozzá az maga,
Kinek szemén a bánat árnya
S kinek zsongító, lágy szava...
Nem emlékszik: mióta senyved.
Szomjas - nem tudva, hogy mire.
Imádságban keresne enyhét,
De csak hozzá eseng szive.
S ha szüntelen kintől gyötörten
Álom karján pihenne meg,
Párnáját gyűri összetörten...
Majd felriad, talpig remeg,
Keblen máglyát érez tüzelni,
Elfúl, szemén fény nem ragyog,
Egy vágya van csupán: ölelni!
S az ajkán némán csüng a csók...

VII

Az esti köd mint égi fátyol
A grúz dombokra ráterül
S úzetve édes hajlamától
A Démon arra átrepül.

Időzni ott a ház körül
Nem mer soká, hogy meg ne törje
A szentséget. S egy perc időre
Úgy látszik: kész lemondani
Kegyetlen szándékról, haragról...
A fal tövében így barangol
Elgondolkozva. Léptei
Nyomán az ág, bár szél nincs, rezdül.
Felpillant - s lám: egy fénysugár,
Mécsláng az ablakon keresztül.
A lányka az, ki várja már!
Úgy hallja: hang vegyül a csendbe,
Minthogyha csingár szólna pengve
S csendülne ének lágy szava -
A hang áradva száll tova.
S mint könnyre könny, csordult e hanggal
Egy túlvilágnak kelleme,
Minthogyha mennyből ömlene
A Föld üdvére szent zene...
Tán épp egy régi testvér-angyal,
Egy elfelejtett jóbarát,
Ki nagytitokban arra szállt,
Dalolt egy dalt: a mult dalát,
Hogy így enyhítse szenvedését?
Szerelmi bánat szívverését
A Démon érzi, érti már...
Egy pillanatra visszaretten -
Hang nélkül, szárnycsapás se' lebben.
S csodák csodája! bús, sivár
Szeméből súlyos könnye cseppen...
Azóta ott, a kis szoba
Mellett perzselt lyuk ég a kőben,
Amint parázsnaál égetőbben
Nem ember könnye hullt oda...

VIII

Belép, lelkét szélesre tárva
A jóra. Kész szeretni ő.
Úgy érzi: itt van már a várva
Várt új élet, remélt idő!
S előérzet merül fel benne,
Mely rémületbe kergeti:
Először lesz, hogy szemtől szembe'
A büszke lény megismeri!
És eltelt baljós sejtelemmel...
Belép, felnéz: - elzárt az út.
Egy angyal áll ott - egy kerúb.
A szép bűnös védelmezője
Áll útjában, lánggal fején.

Szárnyával rejti el előle;
Arcán mosoly, mint égi fény.
A zord pillantást vakká tette
A szikrát szóró szent sugár:
Lágy üdvözlést várt és helyette
Rádördült egy szigorú állj!...

IX

„Te bűnös lélek, kósza lélek,
Ki szólított az éjbe téged?
Alattvalód itt nincs neked,
Itt még nem dúlt az ősi ármány,
Ne szennyezd hát be, erre járván,
Szentélyemet, szerelmemet!
Ki szólított?”

Válasz helyett

Gonosz mosolyra nyílik ajka,
Pillantását düh tölti meg:
Felébredt benn' a régifajta,
Emésztő mérgű gyűlölet.
„E nő enyém! - kiáltja böszül -
Távozz innét - e nő enyém!
Későn jöttél védelmezőül:
Nem vállalunk - sem ő, sem én.
E büszke szívre, hő kebelre
Én rásütöttem bélyegem;
E szentélyben nincs már szerelme
S hatalma másnak, csak nekem!...”
S az angyal búsan rátekintve,
A lányt elfedni megszűnik,
És szárnyát lassan meglegyintve,
A kék éterben eltűnik

.....

X

T a m a r a

Óh, mondd, ki vagy? szavad veszélyes!
Az ég küldött vagy a pokol?
És mit kívánsz tőlem?

A D é m o n

Te édes!

T a m a r a

Nos, mondd, ki vagy te? válaszolj...

A D é m o n

Vagyok, kinek létét sejtetted,
Mikor rádhullt az éji csend,
Ki titkokat súgott feletted,
Kinek fájdalmát megfejtetted,
Ki álmaidban megjelent.
Vagyok, ki a reményt megölte,
Vagyok mindenkinek gyűlölte,
Vagyok korbács Föld rabjain,
Vagyok tudás s utak királya,
Ég ellensége, Föld siráma,
S most - lábadhoz hullottam, ím!
Megenyhülvén, elédbe tészem
Szerelmem titkos óhaját,
Legelső földi szenvedésem
Legelső könnyét, sóhaját.
Hallgass meg! szánd meg senyvedésem!
A jósnak s a mennynek így
Te visszaadhatnál egy hanggal,
S állnék, bevonva színarannyal,
Amit szerelmed rámterít,
Mint tiszta fényben tiszta angyal...
Óh, mondd, hogy szóm meghallgatod
Szeretlek én, leghűbb rabod!
Amint reádnéztem, magamban
Meggyűlöltem minden hatalmam
S hogy halhatatlan lény vagyok.
A kéjre - gyarló földi kincsre -
Azóta lettem én irigy.
Fáj nekem másként élni, mint te
S külön - borzalmas élni így!
...E szenttelen szív fénybe árad,
Kigyúlnak rég kihúnyt tüzek
S a mult beforrt sebén a bánat,
Mint ádáz kígyó, felsziszeg.
Mit ér nálad nélkül a fenség?
Öröklét, nagyság, végtelenség?
Csak szó - de semmi értelem:
Szentély, hol Isten nincs jelen!

T a m a r a

Óh, hallgass, hagyj el, álnok lélek!
Ellenség vagy - szód nem hiszem...
Teremtőm! - Jaj nekem, hiszen
Imádság nem jó számra... Méreg,
Mi gyengült lelkem járja át!
Hidd el nekem: halálom ez,
Izzást és mételyt hint a szád...
De mégis - mondd: miért szeretsz?

A D é m o n

Hogy mért, te tündér? - nem tudom
Magam se... Bennem élet támadt:
Bűnös fejemről eldobom
Büszkén tövisvert koronámat
És véle régi éltemet...
Egem s poklom csak szép szemed!
Vágylak nem-földi szenvedéllyel,
- Sosem fogsz így szeretni te -
Csak halhatatlan vággyal-kéjjel
Lehet szeretni ennyire...
A lét legelső napja óta
Képed szívembe vésetett
S a kékes űrben ott lebeg
A végtelenbe rajzolódva...
Nyugalmam már régóta nincs:
Édes neved cseng-bong fülemben
S az üdvözült napokban is,
Tudom, hiányoztál a mennyben!
Óh, sejtenéd csak, mily nehéz
És mily keserves minden annak
A mindörökké társtalannak:
A kedvtelés, a szenvedés...
Bűnéért nincs dicséret és
Erényéért hálát nem adnak.
Magának él, magára ún
Örökkétartó háborún,
Hol nincs győzés, nincs békülés!
Ki egyre bánt, sosem kívánt,
Bár mindent sejthet, láthat, érthet,
Abban csupán irigység élhet
És megvetés a lét iránt.
...Midőn Istennek büntetése
Egy nap rajtam beteljesült,
A természet hő lüktetése
Számomra hirtelen kihűlt.
A végtelen köröttem kék volt
És nászi díszben állt az égbolt,
A rég ismert csillagsereg
Keringett - csillogó karátok! -
De hajh! a régi jóbarátot
Egyik sem ismerhette meg.
Hasonló száműzöttek népét
Szólítottam - de hasztalan,
Mert rosszlelkeknek sanda képét
Nem ismertem fel én magam.
...Egyetlen rémült szárnycsapással
Felröppentem - hová? minek?
- Nem tudtam. Nem járhatva társsal,

A lét, miként az elveszett
Éden - süket meg néma lett.
Hullám hátán hiú szeszélyből
Íly céltalan hányattatik
Kormány nélkül, vitorla nélkül
A sérült bordájú ladik -
A fürge Éosz hányja így
Szét zord felhők foszlányait,
Hogy kék égbolton feketélve,
Magányosan, megállni félve,
Cél és nyom nélkül szálljanak.
Hová? - ezt Isten tudja csak...
Az embert eszközzé aláztam,
Tanítva némi vétkeket,
Minden jóságot meggyaláztam,
Dúltam mindent, mi szép lehet -
Kissé... - könnyebben terjeszthetnék
Örökké égő szűz hitet...
De így, alig győztem - s kiket?
Csupán az ostobát, a nyeglét.
...Elbújtam szirt részébe, hol
Cikáztam, mint a meteor
A véstől terhes éji bérce.
Megtévedvén e bús lidércen,
A rémült vándor fut vadul
S lovával már a mélybe hull.
És hasztalan kiált; mögötte
Vérnyom s a puszta meredély...
De lelkem nem soká kötötte
Le ily sötét, gonosz szeszély.
A szárnyaim, porfelhőt keverve,
Villámba, ködbe öltözött,
S a szélvésszel birokra kelve,
Rohantam fellegek között,
Hogy ott, a lázadó elembe
Elhallgattassam szívemet,
Magamtól elfussak s feledjem
Azt, mit feledni nem lehet!
...Mit embernépnek túrni kellett,
Gyötrelmek, balszerencse és
Mult baj, jövő kín - mit jelenthet
E mondhatatlan szenvedés
Egyetlen röpké perce mellett!?
A földi élet, földi vész
Alighogy éled - már enyész.
Mégis - bíró elébe néz,
Ki, bár ítél - meg is bocsáthat!
De nékem, mint a létezés,
Épp úgy örökké tart a bánat,

És sírban sem pihenhet el!
Majd kígyó-módra átölel,
Majd tűz, mely kínzó lángra lobban,
Majd mint kolonc, szívemre dobban.
Megdönthetetlen síri fal,
Hol szenvedély, remény kihal!

T a m a r a

Mért mondod nékem bús mesédet?
Egymásnak mért panaszkodunk?
Vétkeztél...

A D é m o n

Mit vétettem néked?

T a m a r a

Meghallhatnak!

A D é m o n

Magunk vagyunk.

T a m a r a

Hát Isten?

A D é m o n

Ő nem néz le ránk ma.
Nem föld - az ég foglalja el.

T a m a r a

S a büntetés, a poklok lángja?

A D é m o n

Nos hát - ott is velem leszel!

T a m a r a

Akárki vagy, baráti lélek,
Békém örökre elvevő,
Önkéntelen részvétem éled
S meghallgatlak, te szenvedő.
De hogyha fondorlatból szólasz,
Ha elméd ármányt rejteget -
Kímélj inkább! Mivégre jó az?
Mit ér az én lelkem neked?
Miért lennék én inkább drága
A mennynek, mint a többiek?
Oly dús a szép lányok világa
S halál kezétől gyűrött ágya
Tán kívülem nincs senkinek...
Nos hát, esküdj örökre-híven,
Mondd, hogy tudod, mi gyötri szívem,

S hogy, látva asszony-bánatom,
Már rémülettel nem kísértesz,
De mindent tudsz, mindent megértesz,
S szívedből jó a szájalom!
Esküdj! - fogadd meg, hogy kelepécét
Már senkinek nem állítasz...
Oly esküvés talán csak lesz még,
Mely dönthetetlenül igaz?

A D é m o n

Tanúm a lét keletkezése,
Tanúm utolsó hajnala,
Tanúm a bűnök büntetése
S a Jó örök diadala,
Tanúm a tünde ábrándképek
Győzelme gyötrelmek felett,
Tanúm az, hogy megleltelek
S hogy félek elveszítni téged.
Tanúm a szellemnek hona,
Balsorsa bús testvér-raboknak
S rettenthetetlen angyaloknak
Reámvont éber pallosa.
Tanúm ég és pokol s lakásod:
E megszentelt föld - és te itt,
Tanúm utolsó pillantásod,
Tanúim első könnyeid,
Tündéri szádon könnyű sóhaj,
Hajad selymén a lenge fény,
Tanúm a kín s az édes óhaj,
Tanúm az, hogy szeretlek én!
...Lemondtam már a bosszuvágyról,
Lemondtam gögöm röptiről,
Ravasz bűbájam mérge mától
Többé egy lelket sem gyötör.
Szeretnék már békében élni,
Szeretni és Istent dicsérni,
Felolvadván a jóhiszemben.
A bánat könnyével szememben
Érted letörlöm homlokomról
Az égi jel tüzes nyomát;
A Föld, mely többé rám se gondol,
Nyugton virágozzék tovább!
Óh, higgy nekem! - nincs rajtam kívül,
Ki érti, érzi lényedet,
A szentélyembe viszlek díszül,
Lábadhoz rakva fényemet!
Szerelmed nékem szent ajándék,
S egy percért végtelent adok -
Jósággá vált a sanda szándék,

És ebben épp oly nagy vagyok.
A csillagok fölébe viszlek
Én, én, az ég vad gyermeke -
Világ királynőjévé teszlek,
Éltemnek első társa, te!
Nem lágyít el sajnálat, részvét:
Így nézel majd a Földre, hol
Nincsen sokáig tartó szépség
S való boldogság sincs sehol,
Hol félszeg szenvedélyek élnek,
Hol csak bűn van meg büntetés,
Hol törpe lények fázva félnek
Szeretni is, gyűlölni is...
Tán nem tudod, hogy földi ember
Múló szerelme mennyit ér?
A vér: vihartól vágott tenger,
És száll a perc - és hűl a vér...
Ki áll ellent a búcsuzásnak?
S új kéjnek áll-e ellene
A ráúnás, a szürke másnap,
S az öntetszelgés kelleme?
Óh, drága társnőm, hidd el nekem:
Számodra más rendeltetett,
Mint durva rabnők szűk körében
Leélni egy bús életet...
Kislelkű és közömbös lények.
Ellenség és hazug barát,
Félelmek és meddő remények
Sivár köznapja hullna rád...
Te nem fonnyadsz el, vágyak nélkül
Senyvedve zord falak mögött,
Egyformán távol istenségtől
És embertől, imák között;
Óh, nem, te tündérszép teremtés,
A sors téged más végre hí',
Epedni néked mást jelent és
Várnak más vágyak kéjei!
Hagyd el sok régi ábrándképed
S a Föld csip-csup törvényeit -
Cserébe megnyitom tenéked
Egy felsőbb lét örvényeit!
Intek s repül sok könnyű lélek
Lábadhoz engedelmesen,
Szolgálnak mint tündércselédek
Tenéked, szép szerelmesem!
Arany-fejékedül letépem
Kelet legfénylőbb csillagát
S ráhintem ég harmatja-képpen
Éjféli rózsá illatát!

Az esti napsugárt kerítem
Könnyű szalag gyanánt köréd,
És tiszta ózonnal telítem
Lehelletednek légkörét!
És nappal-éjjel lágym zenéssel
Majd játszva zsongitom füled...
Borostyánkőből, türkisz-ékkal
Készül neked dús épület!
Ereszkedem - s a tenger elnyel;
Felszállok - felhőn túl keress...
Te vagy, ki tőlem mindent elnyer:
Óh, csak szeress!...

XI

S a vad, heves
Ajak megérintette könnyen
Száját, a reszkető kehelyt,
És lánggra gyúlva szúzi könnyen,
A vágy igéjével felelt.
Lenyűgözően nézett rája:
E szem perzselt - s az éj homálya
Világos lett köröskörül...
Vág, mint tör, védhetetlenül:
A rosszlélek győzelmet ül!
- A csók a lány keblébe mélyen
Halálos méregként hatol,
S egy rémült, fájdalmas sikoly
Cikázik át a csendes éjen.
Benn' összefolyt kék s kín hörögve,
Könyörgés, mely vádként gyötör,
És búcsú - búcsú mindörökre
Ártatlan ifjú éltitől...

XII

Az éji strázsa ekkor éppen
A meredek falak alatt
A kongató-vassal kezében
Éjféli útján ott haladt.
A lányka cellájához tartva,
Egyszerre csak lassulni kezd,
Megáll, s csak fogja megzavarva
Kezével a súlyos lemezt.
Értetlenül áll ott, de alig
Figyel - hang kél a csendből és
Két ajk találkozása hallik:
Egy gyors sikoly s egy halk nyögés...
A hang, mely onnan így felé jött,
A vén gyanúját kelti föl,

De már egy pillanattal később
Csendes lett minden. Messziről
A zizzenő lombok felől
Hallik csak szellő suttogása
S a csermely csendes csobbanása,
Amint sötét part közt ömöl...
Az ördögűzés formuláját
Rémült-sietve mondja el,
Hogy a kisértő bosszúvágyát
A rossz gyanú ne keltse fel.
És vet keresztet, ujja reszket
A buja látomány alatt -
Lépése izgatott, sebes lett,
Amint útján továbbhalad...

XIII

Mint alvó Csipkerózsika,
Ravatal-ágyán úgy feküdt ott.
Fehér lepelnél hószerűbb volt
Fájdalmas, tiszta homloka.
Szemét örökre már lezárta.
Nem mondta volna senki sem,
Hogy nem csak szunnyadó e szem,
Mely csókra vár, vagy napsugárra...
S hogy benne élet nem pihen.
És kél a nap, de hasztalan
Borítja el, mint színarany,
Hiába próbál kedves ajka
Minden kint elcsókolni rajta...
- Halálként zárja zord pecsét,
Mit földi kéz fel sohse tép!

XIV

A gondtalan korban Tamara
Nem hordott ily színes ruhát:
Kedves völgyéből száz virág
(Amint régtől szokás ez arra)
Borítja mint pompás kabát
S árasztja rá az illatát,
- De hűlt kezén olyan lett mint ő:
A Földnek mintegy búcsut intő...
Nem is mutatta semmi jel
Arcán, hogy vágy égette el
A bódult szenvedélyek lángján.
- Tündérábrázatán csodás
Szépséggel telt minden vonás
S nem-földi volt, akár a márvány,
Érzéstelen, lélektelen,
S belül - halálos sejtelem...

A különös mosoly, mely ajka
Szélén játszott - reáfagyott.
S ki vizsga szemmel nézte, rajta
Sok-sok fájdalmat láthatott.
Volt ott a halni megjelöltből
A lét iránti vak közöny,
S végső pillantás, mely a Földtől
Szótlán búcsúval elköszön...
Üres kép már a régi fenség,
Holtnál halottabb már e fény,
Mert benne több reménytelenség
Van, mint örökre húnyt szemén:
Olyan, mint tünde nyári estén
Arannyá olvadt vérveres fény,
Midőn a nap-hintó leszállt,
De a Kaukázus szűz haván még
A pír egy percre fenn megállt:
Távol még fény - de közben árnyék.
E félhalott sugárnak már itt
Visszfénye nem lehet soha -
És földi útra nem világít
Onnét fentről a jég hona...

XV

Szomorú útra gyűlik egybe
A sok szomszéd, rokon, barát.
- Hang nélkül küszködik s remegve,
Tépdeseve ősz, zilált haját,
Gudál utólszor most nyergel meg
Lovat - fehér sörény lebeg -
És útnak indul a menet...
Három nap, három éjjel mennek.
- Ősök között, csontok között
Kiasott nyughely várja - őt.
...Gudálnak egyik őse hajdan
Sok-sok rablással vétkezett,
De nagybeteg lett, és a bajban
A megbánás elérkezett.
És ekkor, hogy megváltsa vétkét,
Istennek új szentélyt ígért,
Ott, hol gránitszirt égig ért
S addig csak szél dalolta mérgét,
Hová csak a keselyű fért...
S lőn. Nemsokára templom állott
A hófedett bércek között.
A bűnös csontja ott fent mállott
S megint békébe költözött.
Nyomán sírkertté lett a szikla,
Hol addig csak felhő lakott,

Mint hogyha ég-közelben, ott
A sírhant enyhébben borítna,
S csupán a földtől messze, fönn
Lehetne békés síri éjjel! -
Holott a holthoz úgysem ér el
Sem mult bánat, sem mult öröm...

XVI

Az étert egy szent angyal járta.
S hogy útján arra érkezett,
Aranszárnyát szélesre tárta
És gyengéden karjába zárta
A lánylelket, mely vétkezett...
Hogy többé már ne bántsa kétség,
Édes szókat sugott neki,
S ha volt ott bűn és szenvedés még
Lemosták angyal-könnyei.
...Távolról már fülükbe csendül
Felsőbb szférákból szent zene -
Midőn letről útjukba lendül
A mélység ádáz szelleme.
Hatalmas, mint a zúgó szélvész,
Mennykőcsapásként dörrenő
Hangjában gőg és örült féltés -
Csak ennyit szól: „Enyém e nő!”

S ekkor Tamara bűnös lelke
Védője kebléhez simult,
Félelme hő imába fült:
- A végzetes jövő most telt be!
Megint az állott ott közel.
De óh! ki ismerhette fel?
Most vad gyűlöléssel tekintett,
Olyan halálos mérget hintett -
Az ős-ellenség volt maga!
A sír fuvalmával legyintett
És nem mozdult ábrázata...

„Távozz innét, sötétség lelke!” -
Az égi hírnök így felelt,
- „A bűn eléggé ünnepelt!
Bírád előtt állsz most e helyt,
Mert döntött már az Úr kegyelme!
A megpróbáltatás letelt,
S ha elhányjuk a porhüvelyt,
Lepattant minden földi lánc.
Tudd meg: rég várjuk már e lányt!
Tudd meg, hogy oly lény ő, kinek
Felmérhetetlen szenvedéssel,
Elérhetetlen kedvveléssel

Egy perc - az éltét tölti meg!
Abban, kit Isten így jelölt meg,
A tiszta éter testet ölt;
Teremtetett, de nem a Földnek,
És nem számára lett a Föld!
Kegyetlen váltságdíjjal kellett
Hogy megfizesse kételyét:
Egyszerre érzett kint, szerelmet...
S szerelmének megnyílt az ég!”

Szól és lesújtó pillantással
Ránéz kérlelhetetlenül,
S egy ujjongó nagy szárnycsapással
Az ég kékjében elmerül...
A Démon ottmaradt legyűrve,
Átkozva örült álmait,
S megint, mint rég, ellenszegülve
Magányosan repült az űrbe:
Szívében sem remény, se’ hit!...

A függélyes sziklák felett,
A Kojasuri-szurdok fölébe
Ma is még zordonan mered
A régi romnak csipkeszéle.
Mesékben fel-felbukkanó,
Félőn hallgatják gyermekek még...
Kisértetjárta néma emlék:
Legendás korszakról tanú -
A fák között sötétlik át.
A völgyben épült egy aul,
A föld ott zöld, csupa virág,
Zsibong sok tarka hang alul -
S fent elvész. Messzi karavánok
Csengettyű-hangja hallható.
Ködök között utat talál ott
A habzón csillogó folyó.
Langyos tavasznak, napsugárnak,
Örökkétartó ifjúságnak
Örül a természet s nevet,
Mint gondtalan, pajkos gyerek.

Ám fenn a vár, célját betöltvén,
Oly búsan áll a szirtfokon,
Mint a szeretteit túlélte vén,
Kit már nem vár barát, rokon...
Van láthatatlan sok lakója,
Mely csak a hold keltére les -
Ez nekik vidám ünnep-óra:
Zaj kél, nincs szeglet, mely üres.

Egy szürke pók - új vendég - jár ott
S máris feszít ki széles hálót.
Víg villanás a zsup között:
Zöld gyíkcsapat cikázva kúszik,
S a szétmállott küszöb fölött
Egy kígyó nagy vigyázva csúszik
A rés felől, ahol hevert -
Majd hármasság gyűrűben tekerg,
Majd szallagként fekszik kinyúlva,
Villog, mint kard, mely ott maradt
A harcmezőn, a fű alatt,
A holt hős markából kihullva.
...A szűz vadonban elveszett
A mult. Az évek, mint kezek,
Nyomát gondosan elseperték...
Ki tudja már, ki volt Gudál?
Nevét nem őrzi semmi emlék,
S nem tudnak lányáról se' már...

De az, mely csontjukat takarja
Ott fenn: a templom-épület -
Ma is látszik felhők felett,
Mert védi a szentség hatalma!
Mint ajtónálló őr, sötét
Gránitkő fénylik ott. A vállán
Havas köpennyel áll a vártán,
S mellvért helyett keblén a jég
Örökkétartó fényben ég.
Az omladékos szirtszegélyek,
Mint lomhán hulló vízesések,
Miket fagy dermedtett ide,
Csüngnek s borognak messzire...
A falról porfelhőt kavarva,
Mint őr jár ott a szélvihar,
Majd rázendít egy hosszú dalra,
Majd meg riasztó szót rivall,
S repül regélni messzi tájra
A szentélyről, s ím: Napkelet
Felől felhők sereglenek
A bűvös hely csodálatára...
De ott, a szirti sírokon
Régóta már nem sír rokon.
Zsákmányaként a zordon szikla,
A Kazbek őrzi álmukat,
S örök zajjal nem háborítja
A Föld örök nyugalmaikat.

1841

Radó György fordítása